

Mendelova univerzita v Brně
Zahradnická fakulta
Ústav zahradní a krajinářské architektury

DIZERTAČNÍ PRÁCE

Lednice 2014
Ing. Milena Nováková

Mendelova univerzita v Brně
Zahradnická fakulta
Ústav zahradní a krajinářské architektury

DIZERTAČNÍ PRÁCE

Téma dizertační práce:

DIFERENCOVANÉ PRINCIPY OBNOVY PAMÁTEK ZAHRADNÍHO UMĚNÍ

Název dizertační práce:

PORCELÁNOVÁ TVORBA A JEJÍ ODRAZ V ZAHRADNÍM UMĚNÍ

INTERPRETACE MOTIVŮ ZAHRADNÍHO UMĚNÍ ANALÝZOU ORIGINALITY
PORCELÁNU V JEHO FORMĚ, FUNKCI, TVARU I BARVĚ. ANALÝZA
HISTORICKÝCH PODKLADŮ VZÁJEMNÉ KONTINUITY V KONTEXTU
PLYNULÉHO VÝVOJE.
ANALÝZA PŘEDPOKLÁDANÉHO VZÁJEMNÉHO VLIVU ZAHRADNÍHO
UMĚNÍ NA DEKORACI V PORCELÁNOVÉ TVORBĚ.
RETROSPEKTIVA A PERSPEKTIVA ZAHRADY S PORCELÁNEM.

Školitel: Doc. Dr. Ing. Dana Wilhelmová
Vypracovala: Ing. Milena Nováková
Lednice 2014

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto dizertační práci na téma:

DIFERENCOVANÉ PRINCIPY OBNOVY PAMÁTEK ZAHRADNÍHO UMĚNÍ

vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č.111/1998 Sb. o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s paltnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně 24.4.2014

.....
podpis doktoranda

Děkuji tímto za celkové odborné vedení paní doc. Dr. Ing. Daně Wilhelmové a panu prof. Ing. Jiřímu Damcovi, CSc.

Dále děkuji za poskytnutí informací k odborným tématům z oblasti výroby a historie porcelánu panu Ing. Zdeňku Uhlířovi z První porcelánové manufaktury v Horním Slavkově, všem správcům sbírek, galerií, muzeí. Děkuji všem výtvarníkům, kteří pro studium vytvářeli svá originální díla, rovněž otci za předané zkušenosti zahradníků několika generací a celé rodině.

OBSAH

Strana

1	ÚVOD	8
2	CÍLE PRÁCE	10
3	LITERÁRNÍ PŘEHLED A REŠERŠE	11
3.1	<u>Základní literární prameny – rešerše</u>	11
3.2	<u>Svět - vývoj zahradního umění historie porcelánu</u>	14
3.2.1	Čína	17
3.2.1.1	Čínské zahrady	17
3.2.1.2	Čínský porcelán	20
3.2.2	Japonsko	25
3.2.2.1	Japonské zahrady	25
3.2.2.2	Japonský porcelán	31
3.3	<u>Evropa - vývoj zahradního umění</u>	38
3.3.1	Zahradní umění v Evropě	38
3.3.2	Historie porcelánu v Evropě	41
3.3.2.1	Míšeň	41
3.3.2.1.1	Evropská květinová malba	42
3.3.2.2	Vídeň	44
3.3.2.3	Evropské významné manufaktury	47
3.4	<u>Čechy - vývoj zahradního umění a historie porcelánu</u>	52
3.4.1	Zahradní umění v Čechách	52
3.4.2	Historie porcelánu v Čechách	54
3.4.2.1	České významné porcelánky	54
3.5	<u>Historie První porcelánové manufaktury v Čechách, Horní Slavkov</u>	59
3.5.1	První pokusy o porcelán v Hájích	60
3.5.2	Počátky výroby porcelánu v Horním Slavkově	61
3.5.3	Wenzel Haas	63
3.5.4	August Eusebius Haas	67
3.5.5	Georg Karl Haas	69
3.5.6	Haas & Czjžek	69
3.5.7	Georg Julius Haas	73
3.5.8	Po válce	74
3.5.9	Znovuzrození – Haas & Czjžek opět žije	75

4	METODIKA PRÁCE A MATERIÁL	81
4.1	<u>Zaměření práce tématické, prostorové a časové</u>	81
4.2	<u>Metodika práce</u>	81
4.2.1	Základní fáze práce, zdrojové instituce	81
4.2.2	Výzkumná metodika	82
4.2.3	Způsob získávání předmětů, dokumentů, archivních a současných materiálů	82
4.3	<u>Hlavní otázky a tématické cíle</u>	83
4.4	<u>Forma zpracování výsledků</u>	84
5	VÝSLEDKY PRÁCE	85
5.1	<u>Zahradní umění a porcelánová tvorba v současnosti</u>	85
5.1.1	Současné možnosti obnovy zahradního umění v areálu Mostov, historický vývoj	86
5.1.1.1	Letecké snímky, areálu Mostov	90
5.1.1.2	Návrhy a průzkumy k úpravám Mostova, 1998-2002	91
5.1.1.3	Projekt obnovy zámeckého parku Mostov, 2002	93
5.1.1.4	Studie „Cesty zámeckých pánů“ mapování objektů historické zahradní architektury, 2012	97
5.1.1.5.1	Vize obnovy areálu Mostov architekta, 2005	98
5.1.1.5.2	Vize obnovy areálu Mostov studentů ČVUT, fakulta architektury, Praha, 2010	99
5.1.1.7	Sochařské sympozium Mostov, 2007	104
5.1.1.8	Květinová slavnost Mostov, 2008	108
5.1.2	Klub UNESCO Kroměříž a Letní porcelánová plastika Mostov	109
5.1.2.1	Kroměříž – Mezinárodní konference Historické zahrady a parky, 2009	109
	Zahrada jako umění - Umění v zahradě, 2011	
5.1.2.2	Letní porcelánová plastika Mostov, 2008–2011	110
5.1.3	Výstavy a osobnosti v porcelánové tvorbě	118
5.1.3.1	Stálá expozice porcelánu v Hohenbergu a Selbu	118
5.1.3.2	Hohenberg, Selb, 300 let porcelánu, 2010	121
5.1.3.3	Výstava v aDk Dubí - „Fenomén porcelán aneb 300 let evropského porcelánu s první českou porcelánkou H & C“, 2011	122
5.1.3.4	Praha - Biedermeier v Čechách, 2008	122
5.1.3.5	Praha - Porcelán na Pražském hradě, 2011	124
5.1.3.6	Karlovy Vary - Becherova vila, interaktivní galerie	128
5.1.3.7	Osobnost v porcelánové tvorbě - Jindřiška Radová	129
5.1.3.8	Osobnost v porcelánové tvorbě - Václav Šerák	131
5.1.3.9	Osobnost v porcelánové tvorbě - Daniel Piršč	132
5.1.3.10	Osobnosti v porcelánové tvorbě -galerie Futurista, Kubista	134

5.1.4	Studentská porcelánová tvorba s rostlinnými motivy	138
5.1.4.1	VŠUP Praha	138
5.1.4.2	FUD UJEP, Ústí nad Labem, ateliér aDk Dubí	141
5.1.4.3	SPŠKS Karlovy Vary	143
5.1.5	Porcelán v prostoru	144
5.1.5.1	Krajina	144
5.1.5.2	Sídlo	147
5.1.5.3	Historické objekty	149
5.1.5.4	Veřejný prostor	155
5.1.5.5	Botanická zahrada	156
5.1.5.6	Hřbitov	157
5.1.5.7	Školní zahrada	158
5.1.5.8	Soukromá zahrada, dům v zahradě	159
5.1.6	Cesta porcelánu	160
5.1.6.1	Mostov	163
5.1.6.2	Sokolov	164
5.1.6.2.1	Zámecký park a Husovy sady - Komplexní řešení obnovy městských parků, DPS, Nováková, 2008	165
5.1.6.2.2	Sokolov – Umění v kostce	167
5.1.6.3	Horní Slavkov	169
5.1.6.4	Loket	170
5.1.6.5	Karlovy Vary	171
5.1.6.6	Nová Role	172
5.1.6.7	Dalovice	172
5.1.6.7.1	Zámecký park Dalovice - regenerace parku, DPS, Nováková, 2012	174
5.1.6.8	Ostrov	175
5.1.6.8.1	Zámecký park Ostrov – pěstební opatření, DPS, Nováková, 2010	177
5.1.6.9	Klášteřec nad Ohří	179
5.1.6.10	Dubí	181
6	DISKUZE	182
7	ZÁVĚR	184
8	SUMMARY	185
9	LITERATURA A PRAMENY	187
10	SEZNAM ILUSTRACÍ	195
11	SLOVNÍK POJMŮ	203
12	PŘÍLOHY	

1 ÚVOD

Práce zkoumá výchozí přírodní, společenské a architektonické podmínky vzniku památek zahradního umění a současně mapuje nejdůležitější období a převratné objevy v historii porcelánu. Maximálně široký záměr byl vymezen pro obě oblasti a v celé práci dochází k jejich vzájemnému prolínání v čase i prostoru.

Zahradní umění i porcelán právem patří do kultivované oblasti lidského života, jejich historie si je velmi podobná, a proto i cesty za jejich poznáváním vedou v reliéfech stejných krajin, kde se setkávají a kreslí na nich stopy v místech vytvářených významnými dějinami. V objektech zahradních památek nacházíme porcelánová díla a při studiu nejstarších porcelánových sbírek se potvrzují výrazy vztahu a úcty ke květinám a nekonečnému spektru prvků vytvářejících svět zahradního umění.

Diferencované principy obnovy památek zahradního umění mají vždy platné regulace vyplývající ze znalostí historických podkladů podložených objevenou platností. Tu lze získat z památek dochovaných nebo v archivních záznamech, galeriích, knihách apod. Pro zvolenou práci bylo určující spojení dvou prioritních témat, které se na sebe historicky váží a v dějinách lidstva nechávají své stopy v místech významných kulturních center. Bylo nezbytné pátrat po kořenech památek a nacházet jejich souvislosti. Zvolené téma není dosud v takové šíři zpracováno, proto hraje důležitou roli volba míst, kde lze doložit předpoklad z již existujících souvislostí a zvolit ta místa, kde mohou být následně a zcela exkluzivně prezentovány výsledky práce.

Jako základní etalon pro bližší údaje o zvoleném tématu byl zvolen rod Haas. Jméno spojené s první porcelánovou manufakturou v Čechách a proslulou značkou porcelánu, která je reprezentativní dodnes. Zároveň symbolizuje koexistenci se zahradním uměním. Zámek Mostov se svým parkem a celým areálem se stal vhodným místem pro prezentaci historického i současného porcelánu.

Ke jménu Haas směřuje historický průzkum všech prostudovaných pramenů a od jména Haas se odvíjejí výsledky k dalším jménům a prokázaným možnostem hledaných souvislostí. K tomu, aby se mohl stát nositelem a hostitelem futuristických představ o možném spolupůsobení porcelánu v prostředí zahradního umění, byly připraveny čtyři po sobě jdoucí ročníky výstavy „Letní porcelánová plastika Mostov“, kde vzniklo množství dokladů o mnohotvárné možnosti v instalacích porcelánových plastik. Každá výstava originálním způsobem potvrdila, že budoucnost je pro tvorbu, formování, dekoraci i nová hledání a objevování stále otevřená.

Vzhledem k tomu, že v celé práci jsou zkoumány možnosti obnovy historických památek zahradního umění, jsou přidány k výstavám ještě další programy, které opět velmi souvisí s uměním v zahradě a zahradou jako uměním, což je název jedné z konferencí pořádaných Klubem UNESCO v Kroměříži.

Právě při těchto konferencích byla v roce 2009 a 2011 prezentována historie Mostova i první české porcelánky a vysvětlen vztah porcelánu s konkrétní historickou památkou v prostředí zahrady.

Podobně je tomu s mezinárodním i českým projektem „Porcelánová cesta“. Propojení německé a české části této cesty krajinou vzniklo také na zámku Mostov podepsáním společného memoranda. Z Mostova vede cesta přes další místa, ke kterým se váže výroba porcelánu i významné zahrady a historické parky.

Aby bylo vše maximálně autentické, jsou do práce zařazeny vlastní návrhy obnovy zámeckých parků a jiných veřejných ploch, které se úzce napojují na centrální místa, jimiž probíhá cesta porcelánu. Kromě zámeckého parku v Mostově, také zámecký park v Sokolově, Dalovicích, Ostrově. Výrazným místem, kde se vzájemně prolíná památka zahradního umění a historie druhé nejstarší porcelánky v Čechách je Klášterec nad Ohří, o jehož věhlas se zasloužil kultivovaný zámecký pán, továrník, ale i zahradník a dendrolog hrabě Thun. Oduševnělý člověk, který požíval velké úcty nejen u místních obyvatel.

Všestrannému poznání při hledání v historii velmi pomohli pamětníci, jejich zápisy, kroniky, paměti, bez nichž by nebylo možné sestavit a pochopit celou historii první porcelánové manufaktury v Čechách v Horním Slavkově až do současnosti. Pro tuto práci měly zásadní význam vlastní dendrologické průzkumy, návrhy v oblasti zahradní architektury, vlastní přístup k uspořádání originálních výstav porcelánu, který byl prezentován v prostředí zahrad a parků. Práci v předkládaném rozsahu by nebylo možné vytvořit bez laskavosti a ochoty vlastníků zapůjčit pro publikování zde poprvé uvedené dokumenty i fotografie. Vedle archivu H&C, který není také nikde publikován, přispěli vzdálení i blízcí lidé, laici i historici, kronikáři a dosud žijící pamětníci v Čechách i v zahraničí. Bez plánovaných i náhodných setkání by nebylo možné publikovat historické mapy vyvíjejícího se areálu Mostova, neboť v archivech kromě skromných zpráv nebylo nic nalezeno a téměř celý inventář byl po 2. světové válce zničen, nebo odcizen.

2 CÍLE PRÁCE

Cílem dizertační práce je ukázat maximálně obsáhlý zdroj inspirací, které po tisíciletí vedly k touze člověka po kráse a k radosti života v idealizované krajině. Jestliže je porcelán tou nejjemnější a nejdokonalejší keramickou hmotou, tak právě květina může být tím nejpůsobivějším motivem při jeho tvarování a dekoraci.

Tvorba zahrad a zpracování porcelánu prošly obdobnými dějinami umění. Květina jako symbol zahradního umění je důstojně reprezentována v nejrůznějších podobách na nejrozmanitějších porcelánových plastikách.

Cílem práce bylo nejen objevit, nastudovat, popsat a představit historické prameny, ale naznačit nové možnosti a směry vývoje do budoucnosti. Upozornit na klasické zpracování a zároveň otevřít možnosti pro nekonvenční způsoby zahradní i porcelánové tvorby. Ukázat v jak dávné historii lidstva se objevuje první zmínka o porcelánu, a že ve stejné oblasti, kde bylo objeveno tajemství porcelánu, nacházíme prameny a hluboký duchovní rozměr při tvorbě zahrad. Obdivovaný počátek v dějinách umění nacházíme v Číně. Pro pochopení současných trendů je základním zdrojem informací poznání čínského umění. Právě tam jsou pro dnešní generace ukryty nejstarší a nejčistší doklady vzájemného propojení porcelánu s přírodou, rostlinnými motivy, přírodními materiály.

I tato práce má svůj cíl v budoucnosti. Naznačuje, jak se proměňovaly historické památky zahradního umění, jak se proměňují dosud, jak je lze obohacovat vhodným začleněním porcelánových prvků, což nacházíme v památkách umění kdekoli na světě. Vykrytalizovaná krása přírody má nekonečno podob. Cílem práce je ukázat v chronologickém i prostorovém uspořádání nekonečnost modifikací pro vyjádření těch nejrozvernějších i nejintimnějších pocitů. Odvěké soužití porcelánu a přírody v historii nejen zahradního umění je jednou z nejkouzelnějších zkoumaných disciplín a je velmi zodpovědné ukázat pravdivě na zvolených ukázkách jedinečnost mnohotvárné symbiózy.

Cesta k cíli vede hledáním v tvarech, dekorech i funkcích složitého mechanismu přírody, cizelovaného dovednou kultivovanou tvořivou modelací do podoby vytouženého a stále hledaného ráje.

3 LITERÁRNÍ PŘEHLED A REŠERŠE

3.1 Základní literární prameny – rešerše

KLÍČOVÁ SLOVA:

Zahrada s porcelánem, retrospektiva, perspektiva, motivy zahradního umění, porcelán, dekorace porcelánu, porcelánová tvorba, vliv zahradního umění. V rešerši jsou zachyceny záznamy knih, časopisů článků a elektronických dokumentů od r. 1993 do r. 2009.

Dokumenty uvedené v rešerši jsou v českém jazyce, vydané v České republice. Záznamy jsou rozděleny do oddílů Knihy, Časopisy, Články a Elektronické dokumenty. Uvnitř oddílů jsou záznamy řazeny abecedně. Rešerše byla prováděna v těchto informačních zdrojích:

- JIB – Jednotná informační brána
- ANL – Články v českých novinách, časopisech a sbornících
- souborný katalog CASLIN
- souborný katalog SKAT
- elektronický katalog Krajské knihovny Karlovy Vary
- internet
- databáze EBCSO

KNIHY:

Dějiny užitého umění : vývoj užitého umění a stylistických prvků od renesance do postmoderní doby. Hlavní editorka Noël Rileyová.

Praha : Slovart, 2004, 544 stran. ISBN 80-7209-549-8.

Předmět: dějiny * design * užité * umění * design * nábytek * porcelán * sklo * materiály * dekorace * dějiny.

Dostupné v Krajské knihovně Karlovy Vary.

Dekorace užitého porcelánu. 2. dopl. upr. vyd. Praha :

SNTL - Nakladatelství technické literatury, 1984, 187 stran.

Předmět:dekorace * druhy * keramická * materiály * pece * porcelán * průmysl * spotřební technologie.

Dostupné v Krajské knihovně Karlovy Vary.

Dny zahradní a krajinářské tvorby (2003 : Luhačovice, Česko).

Čas v životě, zahradě, krajině : Luhačovice 2005. 1. vyd. Praha : Společnost

pro zahradní a krajinářskou tvorbu, 2005, 139 stran. ISBN 80-902910-9-0.

Předmět: tvorba krajiny * Česko * krajinotvorné programy * zahradní architektura * krajinářská architektura * architektura * zahradní * krajinářství * přednášky * sborníky konferencí.

Dostupné v Krajské knihovně Karlovy Vary.

CHLÁDEK, Jiří. Klasika porcelánu : Čína a Evropa.

Karlovy Vary : Mirror, 2007, 175 stran. ISBN 978-80-239-9872-6.

Předmět: porcelán * dějiny * čínský porcelán * Evropa * Česko * dějiny * výroba * Čínská lidová republika * Evropa * Čechy * porcelánky * manufaktury * malírny * Horní Slavkov * Klášterec nad Ohří * Březová * Stružná * Dalovice * Chodov * Stará Role * Loket * monografie.

Dostupné v Krajské knihovně Karlovy Vary.

JACOBSON, Dawn. **Chinoiserie.** 1st ed. London : Phaidon, 1993, 240 stran.

ISBN 0-7148-2883-1.

Předmět: Stol.12.-20. * zahradní architektura * Chinoiserie * čínské motivy * evropské užité umění * evropské výtvarné umění.

OTRUBA, Ivar. **Zahradní architektura : tvorba zahrad a parků.**

1. vyd. Šlapanice : ERA group, 2002, 357 stran. ISBN 80-86517-13-6.

Předmět: architektura * krajina * parky * tvorba * zahradní * zahrady.

Dostupné v Krajské knihovně Karlovy Vary.

PLUMPTRE, George. **Evropské královské zahrady.** 1. vyd.

[Praha]: Slovart, 2006, 208 stran. ISBN 80-7209-788-1.

Předmět: zámecké zahrady * Evropa * zámecké parky * zahradní architektura * parky * zahrady * zámky * Evropa * monografie * fotografické publikace.

Dostupné v Krajské knihovně Karlovy Vary.

SIRÉN, Osvald, HONOUR, Hugh. **China and gardens of Europe of the eighteenth century.** Washington : Dumbarton Oaks, 1990, 223 stran.

ISBN 0-88402-190-4.

Předmět: 18. stol. * zahradní architektura * dějiny umění * čínské motivy * obrazová dokumentace * anglické zahrady * čínské zahrady * francouzské zahrady * švédské zahrady.

ČLÁNKY:

DAMEC, Jiří, WILHELMOVÁ, Dana, OTRUBA, Ivar. **Zahradní umění.**

Živa. 1992, roč. 40, č. 4, s. 158 -160. ISSN 0044-4812.

Předmět: parky * zahrady * architektura * historický vývoj * flóra.

KAJAN, Martin. **Výstava přibližuje hradní a zámecké zahrady.** Mladá fronta Dnes. Praha. 1.11.1996, roč. 7, č. 256, Příl. Praha Dnes. S. [4].

ISSN 1210-1168.

Předmět: Zahrady Pražského hradu a zámecké zahrady v Čechách a na Moravě (Praha, Česko 1996-1997) * Praha * česká zahradní architektura * ozdobné zahrady * zámecké zahrady * hradní zahrady * zahrady Pražského hradu * dějiny * vývoj * Čechy * Morava * stol. 16.-20.* evropská grafika * česká grafika * zobrazení zahrad * architektura * česká zahradní architektura * výtvarné umění * evropská grafika.

McNAMARA, Jeff, FREEMAN, Kim. **Heritage roses.** Victoria. Feb98, Vol. 12 Issue 2, p16, 6p, 25 color. ISSN 10406883.

Abstract: Features home furnishings and accessories in rose motif. Includes 'Rose Garden' porcelain set from Victoria & Albert; 'Bordeaux Chest,' a three-foot high chest of solid pine; Metropolitan Museum's 'Dozen Roses' wall calendar.

ONDŘEJ, Jan. **Zahradní umění nebo řemeslo?** Domov. 1991, roč. 30, č. 4, s. 37-39. ISSN 0012-5369.

Předmět: zahradní architektura * zahradní umění * zahradnictví * historický vývoj * Čechy * Česká republika.

PETRŮ, Jaroslav. **Památky zahradního umění ve světovém seznamu UNESCO.** Zahrada - park - krajina. 1998, roč. 8, č. 5, s. 16-17.

ISSN 1211-1678.

Předmět: ochrana památek * přírodní výtvořky * kulturní památky * zahradní umění * seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO * zápis do Světového seznamu * kritéria zápisu * památková péče.

SKOTT, Michael, HENDRICKSON, Sunday. **Sheryl Lowe's romance with chintzware.** Victoria, Mar98, Vol. 12 Issue 3, p78, 6p, 7 color. ISSN 10406883.

Abstract: Focuses on Sheryl Lowe's chintzware collection. Floral patterns of chintz china; Lowe's passion for china; Creation of cottage-garden mood in Lowe's house by decorating it with chintzware.

ŠTULC, Josef. **Líbivost novosti a hodnota stáří : K obnově Ledeburských zahrad.** Umění a řemesla. 1996, roč. 37, č. 2, s. 10-13. ISSN 0139-5815.

Předmět: Praha * ochrana památek města * historické památky * architektonické památky * česká zahradní architektura * zahrady * Ledeburské zahrady * obnova stol. 18.-19. stol. 20. * uměleckohistorické studie * památková péče * ochrana památek * kulturní památky * architektura.

ELEKTRONICKÉ DOKUMENTY:

OTRUBA, Ivar. **Vznik, vývoj a současnost zahradní (krajinařské) architektury** [online]. 2008 [cit. 2009-10-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.archiweb.cz/salon.php?action=show&id=5369&type=10>>.

PACÁKOVÁ – HOŠŤÁLKOVÁ, Božena. **Zahrada - majetek i oáza štěstí** [online]. 2006 [cit. 2009-10-22]. Dostupný z WWW: <http://www.unesco-kromeriz.cz/sbornik_zahrady2006/pacakova.html>.

Porcelain Garden/Pation Set [online]. 2009 [cit. 2009-10-22]. Dostupný z WWW: <<http://singapore.craigslist.com.sg/fuo/1421977731.html>>.

Porcelain Paintings [online]. [2005] [cit. 2009-10-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.uniquecorp.biz/html/paintings.html>>.

Purchase garden ornament and porcelain art craft [online]. c1995-2007 [cit. 2009-10-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.athena-hands.com/glost-firing-crafts-of-garden-ornaments.html>>.

Recycled Garden Art – Mosaic Sculpture – Mosaic Artist – Anne Schwegmann-Fielding – Essex, UK [online]. 2008 [cit. 2009-10-22]. Dostupný z WWW: <<http://mosaicartsource.wordpress.com/2008/08/22/recycled-garden-art-mosaic-sculpture-mosaic-artist-anne-schwegmann-fielding-essex-uk/>>.

The Porcelaine Garden [online]. [2005] [cit. 2009-10-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.theporcelaingarden.com/history.htm>>

3.2 Svět - vývoj zahradního umění a historie porcelánu

Zahradní umění, jako každé jiné umělecké dílo, přecházelo z národa na národ a to buď postupným narůstáním kvantitativních prvků až ke kvalitativní proměně, novému kulturnímu vrcholu, nebo i zdánlivě bez kontinuity vznikla nová kulturní centra, ale ta při podrobnějším průzkumu vykazují společné kompoziční prvky a mnohdy podobnost s příklady historického odkazu.

Sumerové měli vliv na formování kultury egyptské. Mezopotámie a Egypt se vzájemně ovlivňovaly po celá tisíciletí. Babylónská a asyrská kultura a jejich pokračování v novobabylónském období ovlivnily celou středoasijskou oblast a kompoziční příbuznost nacházíme i u kultur východoasijských¹. Zpětně se tyto projevy soustřeďují v kultuře perské. Řecko se sice izolovalo v období klasickém, ale řecko-perskými válkami a výboji Alexandra Velikého v helénské době podlehlo rovněž orientálním vlivům. Římané zase přejímali kulturu řeckou, ovlivňovali ji svým smyslem pro praktičnost a za císařství pronikaly do Říma i kultury egyptská a mezopotámská, čímž dosáhly vyšší umělecké hodnoty jako kultury blízkého východu, kam se po zániku západořímské říše přeneslo veškeré politické a kulturní dění.

Konglomerát mezopotámské a byzantské kultury, zjemnělý arabskými kalify v Bagdádu a Basře, byl náboženskými výboji rozšířen přes severní Afriku až do tehdejší Hispánie, kde zahradní umění vyvrcholilo v maurských zahradách Granady, Alhambry, Toleda a dalších. Křesťanství se zpočátku bránilo všem pohanským kulturám, ale s rozvojem feudalismu se rodilo svébytné křesťanské umění, které později přejímalo i historické prvky, jako např. ve Španělsku, odkud bylo zahradní umění importováno do Jižní Ameriky a rozšiřováno španělskými dobyvateli.

Kultury Mayů, Inků a Aztéků byly zničeny, a protože byly i pro dobyvatele nepředstavitelně monumentální, další rozvoj neovlivnily. Také touha po zlatě byla větší, než obdiv ke kráse. Jihoamerická koloniální kultura ovlivnila v dvacátých letech 20. století evropskou architektonickou i zahradní tvorbu. Evropané se stali dědici své vlastní kultury. (Wagner, 1989).

---

¹ Šíření kultury nemusí být přímočaré, mnohdy se vrací zpět do oblastí, kde původní kultura již zanikla

obr.1 Egypt. Malba z období 20. dynastie kolem roku 1200, z Amennachtova hrobu v Dér el-Medině. Zobrazuje sklizeň lnu a imaginární zahradu zesnulého a jeho manželky. (Pijoan², Dějiny umění 1, str.149).

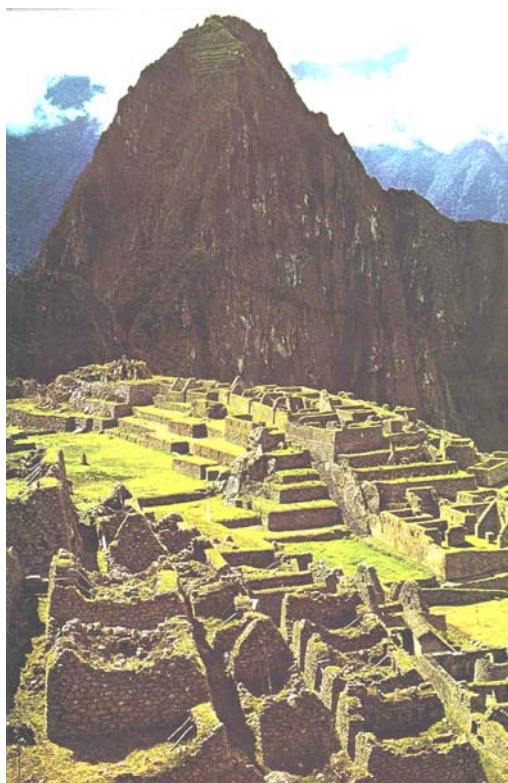

obr. 2 Asyrské umění. Slavný reliéf známý pod názvem Odpočinek v révovém loubí, (British Muzeum, Londýn), obraz mírové pohody, kdy Aššurbanipal ve společnosti královny Aššur-šarraty svačí v zahradě pod pozorným dohledem eunuchů, kteří svého velitele ovívají vějíři z peří. (Pijoan, Dějiny umění 1, str.205).

² José Pijoan, španělský autor. „Lidstvo si nelze představit bez umění. Umění nemusí vždy vznikat tam, kde později vrcholí. Umění je poselství, vyjadřovací prostředek, způsob mezilidského dorozumívání, který vznikl snad dříve než řeč.“ (Dějiny umění 1, str. 9,11).

obr. 3 Asyrské umění. Asyrský reliéf z Chorsábádu (Louvre, Paříž), pocházející z 8.století př.n.l. Zpodobňuje okřídleného gónia nebo kněze v masce, který se chystá oplodnit samičí květy z váčku naplněného pylem. S náměty obřadů u posvátného stromu, démonů a okřídlených góniů se u Asyřanů setkáváme často. (Pijoan, Dějiny umění 1, str.209).

obr. 4 Inkové, Peru. Celkový pohled na Machu Picchu, které někteří archeologové považují za nejkrásnější předkolumbovou památku Jižní Ameriky³. (Pijoan, Dějiny umění 1, str.326).

---

³ Skládá se z řady plošin, které sloužily jako terasy. Po architektonické stránce v něm není mnoho nového, ale díky velkolepé poloze, odvážnému přizpůsobení topografii, mírnému podnebí a tajuplným mlhám se stalo jedním z nejpřitažlivějších archeologických souborů na světě. Stavby se dobře dochovaly a dávají tak představu o rázu tohoto města s cyklem pravidelných obřadů, jež se vážaly k jeho zemědělskému způsobu života a kultu Slunce

3.2.1 Čína

3.2.1.1 Čínské zahrady

Zahrada vybízí k přemýšlení. Hlavním smyslem je vyvolat pocit radosti a sjednotit myšlenky, ne je rozptylovat. Určujícími byly dva filozofické směry: Taoismus, který se pokoušel dopátrat, jak by se měl člověk co nejlépe začlenit do světa a konfuciánství, jehož tématem byly mezilidské vztahy. Důležitou roli zde hraje zahrada při rituálním obřadu podávání čaje. Zahrady vznikaly v centrech moci, kolem domů bohatých a kolem posvátných míst.

V Číně byla vyspělá civilizace a kultura již ve 4. až 3. tisíciletí př.n.l. V období 1500 př.n.l. znali Číňané písmo, střílný prach, který používali jen při slavnostech a mnoho dalších technických vymožeností. Otrokářský stát brzy přešel do feudálního zřízení. V čele státu stál císař, který vládl společně se šlechtou, jejíž nejvyšší příslušníci se nazývali mandarínové. Pro ně se stavěly honosné paláce s neuvěřitelně rozsáhlými zahradami. Např. v roce 1222 př.n.l. zabíraly okrasné zahrady většinu úrodné půdy, obyvatelstvo trpělo hladu, takže se vzbouřilo a zahrady zpustošilo.

Zahradní umění se rozvíjelo a stagnovalo podle kulturní úrovně vládnoucích dynastií. Od 3. stol. př.n.l. za panování císaře U-Ti došlo k největšímu rozkvětu zahradního umění. Zahrady byly bohaté na vodní motivy s jezery, ve kterých se zrcadlily okolní pahorky.

Tisíciletou tradicí byl vypěstován symbolismus ve vztahu mezi lidmi a přírodou, kterou v zahradách zobrazovali v přísně ustálených symbolech. Zahrady byly nejcennějším rodinným majetkem, odkazem předků. Hodnota zahrad u Číňanů nebyla určována rozlehlostí, ale stářím a hodnotou vnitřních kompozičních vztahů.

Náboženský symbolismus se stabilizoval za období dynastie Sung v několik krajinných typů, jako scénérie úsměvné, děsivé, romantické, idylické, melancholické, v nichž má každý komponovaný předmět své místo a programové pořadí. Symbolická byla skladba kopců, údolí, potoků, jezer, kamenů, vegetace, architektonických i uměleckých doplňků, mezi něž patřily pagody, mostky, svítilny, brány a porcelánové zvonky.

Čínská zahradní tvorba je nenapodobitelná a pro dnešního Evropana těžko pochopitelná, neboť čínská symbolika je produktem jiné civilizace. Vedle zahrad soukromých zakládali Číňané i zahrady veřejné. V zahradních pavilonech a čajovnách se odvíjel bohatý společenský život. Z velkého množství dochovaných zahrad jsou historicky cenné císařské zahrady z období mocné dynastie Ming.

obr. 5 Typické oblité tvary mostů

obr. 6-7 Cesty z kamenných dlaždic a oblázků

Rostliny čínských zahrad

Bambus

Tvůrci zahrad, kteří se většinou zabývali rovněž malířstvím s oblibou vysazovali bambusy tak, aby se jejich stíny odrážely na bílé zdi, jež převzala úlohu nepomalovaného hedvábí a stala se pozadím živého obrazu.

Borovice

Úcta k borovici, jež je podobně jako bambus neodmyslitelnou součástí východoasijské přírody, byla tak velká, že lze mluvit o kultu. Borovici nalézáme v zahradách, malířství, poezii, bonsajistické i ikebanské tvorbě.

Slivoň

Slivoň, která rozkvetne jako první strom po dlouhé zimě, byla považována za královnou květin. Květ slivoně patřil k nejoblíbenějším dekorům.

Chryzantéma

V Číně se pěstovala podle středověkých pramenů již v 6.století př.n.l., kdy však vzbudila zájem spíše pro své léčebné než estetické vlastnosti. Chryzantémy inspirovaly čínské umělce k vytváření dezénů, jejichž hlavní součástí jsou květy stylizované do různých tvarů.

Pivoňka

Ve spojení s fénixem je pivoňka symbolem vznešenosti. Takto dekorované vázy či jiné předměty dodávají rodinným i jiným slavnostním chvílím na vážnosti a důstojnosti. Jedním z oblíbených malířských motivů je rozkvetlá pivoňka s fénixem, často se také vyskytuje ve společnosti bažanta, kohouta či páva.

Lotos

Obvykle bývá zobrazován ve společenství se zimolezem a vinnou révou. Milovníci umění obdivují čisté linie lotosových květů především na porcelánu a jiných předmětech .

Broskvoň

Kvetoucí broskvoně okouzlovaly na březích řek a potoků, kde vytvářely iluzi, že voda pokrytá růžovými lístky vytéká z vysněného údolí nesmrtelných. Společně se zelenými vrbami vyvolávají představu jarní scenerie jihovýchodní Číny.

Javor

Javor, který je v Číně a zvláště pak v Japonsku velmi oblíbený, je společně s chryzantémou symbolem podzimu. V tomto ročním období lidé putují do hor a rok co rok se obdivují opakující se a přece vždy nové, strhující barevné proměně tohoto podivuhodného stromu.

Vrba

Vrby byly častým malířským námětem. Pro neobyčejné estetické, zahradní, medicínské i botanické vlastnosti je vrba mimořádně cennou a ceněnou rostlinou na celém Dálném východě.

3.2.1.2 Čínský porcelán

Za první porcelán vyrobený v Číně jsou považovány archeology objevené šedozelené porcelánové předměty z dynastie Šang 16.-11.st.př.n.l. Protože však k jeho výrobě nebyly použity nejvhodnější materiály a používala se primitivní vypalovací technika, glazurovaná vrstva není dokonalá a ani pevně nedrží. Tyto porcelánové artefakty označují jako „protoporcelán“. Zhruba 1000 let poté, v období vlády dynastie Chan (25 - 220 n.l.), se Číňanům podařilo vyrobit předměty ze šedozeleného porcelánu, které už měly všechny náležitosti pravého porcelánu.

Za dynastie Tchang (618-907) došlo k všestrannému zlepšení techniky výroby porcelánu. Stát vytvořil síť vypalovacích pecí, které se nazývaly podle místa svého sídla. Šedozelený porcelán se vyráběl hlavně na jih od řeky Jang-c', centrum se nacházelo někde v okolí současného města Če.tiang, centrum bílého porcelánu se nacházelo v oblasti současné provincie Chej-pej na severu země. Nejvíce se v celé zemi rozšířily čistě bílé nebo malované předměty a umělecká díla z bílého porcelánu.

Za dynastie Sung (960 – 1279) došlo k přelomu v rozvoji výrobních technik a díky tomu k prudkému vzestupu výroby porcelánu. Sortiment porcelánových výrobků se podstatně rozšířil. Po celé zemi se zakládaly vypalovací pece, z nichž kolem třiceti bylo považováno za nejdůležitější. Vzhledem k umělecké úrovni a historickému významu se za nejprestižnější považovala vždy velká „pětka“: Ding, Jun, Ge, Ru, Guan. Hodnotný a vzácný porcelán vznikl především za dynastie Sung, Ming a Qing. Za dynastie Sung nastal zlatý věk porcelánu a Čína ho také začala ve velkém množství vyvážet. Od dob dynastie Sung až po dynastii Čching byly v provozu kuan jao neboli „vládní vypalovací pece“, jejichž produkce byla určena výhradně císařským potřebám. Výroba těchto porcelánek byla limitována a vzhledem k její kvalitě a stylu se v nich nehledělo na to, za jakých nákladů se jednotlivé kusy pořizují. Výroba ostatních porcelánek byla dvojího druhu. Pro vyšší a nižší společenské kruhy. Bez ohledu na tento fakt, všechny porcelánové předměty, které se z tohoto období zachovaly, jsou dnes ceněnými součástmi mnoha muzejních a soukromých sbírek.

obr. 8 Hrnc s modrou kresbou, na níž je pavilon prince Tchenga u jezera Tung-Tching, období dynastie Qing, (1644-1911).

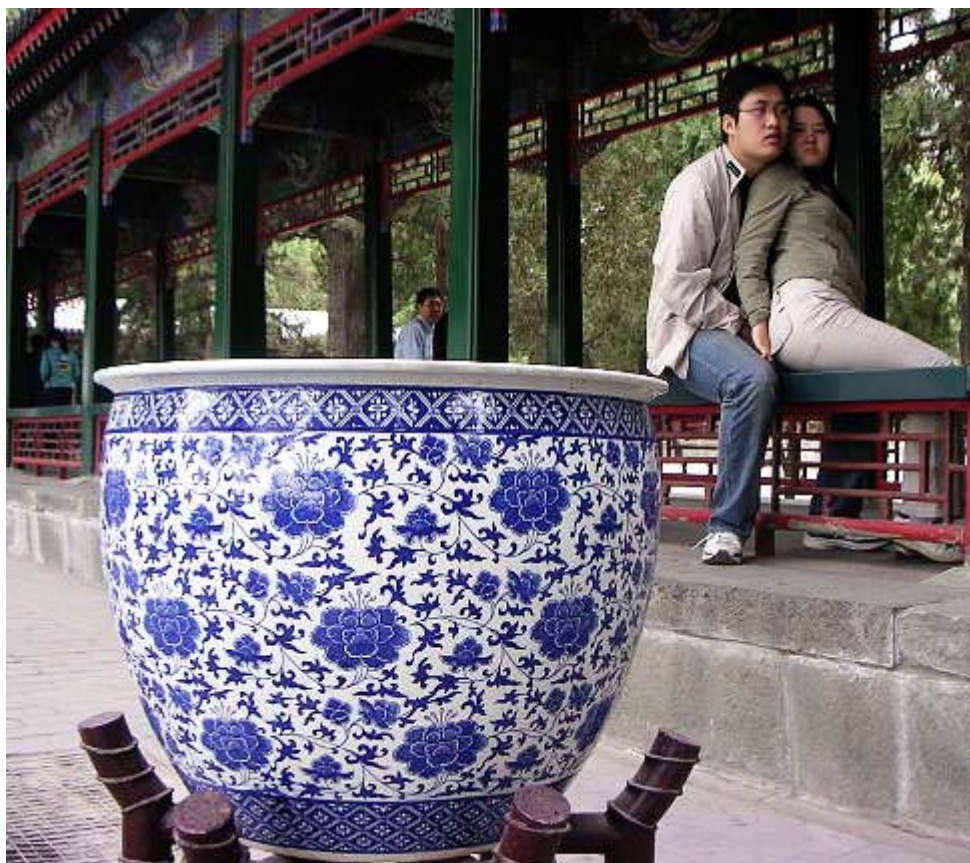
obr. 9 Odpočívadlo s porcelánovými sedacími prvky v zahradě.

obr. 10 Detail sedátka s otvory pro vyhřívání.

obr. 11 Porcelánová váza zelená s květinovým dekorem pěší zóně.

obr. 12 Porcelánová váza s ornamentálními a květinovými motivy.

obr. 13 Obří porcelánové vázy s květinovým dekorem, interiér hotelu – Čína.

Dekor na čínském porcelánu

Porcelán dekorovali v Číně většinou neznámí, ale talentovaní malíři. Jejich jména se zřídka zachovala. Jejich vzdělání bylo mnohostranné, předlohami pro ně byly dřevořezové tisky z 16. a 17. století. Dále vzory např. z učebnic malířství "Zahrada hořčicového semínka" a „Síň deseti bambusů“. Dílo "Zahrada hořčicového semínka" od krajináře Wang Kaje vzniklo na základě 43 obrazů krajin. V roce 1701 byl vydán druhý a třetí díl. Druhý je učebnicí jak zobrazovat bambus, orchidej, květ slivoně a chryzantémy. Třetí pojednává o malířském zpodobňování rostlin, hmyzu, květů a ptáků. Ilustracemi jsou dřevoryty, které výrazně ovlivnily malování na porcelán. Porcelánové předměty, které propůjčovali císařové jako vyznamenání svým podaným, musely být podle předpisu zdobeny modrou kobaltovou barvou na bílém podkladě. Ústředním motivem byl obvykle lotos, okraj nádoby byl lemován vlnovým vzorem. Modrá a bílá barva symbolizovaly bezvadné chování a lotos čistotu. Malování na porcelán má v každém období svou charakteristiku⁴. Např. období páru pivoňek a květy slivoně v měsíčním svitu. Květiny, ptáci, stromy a traviny jsou naznačeny úzkými čarami do ostrých úhlů. Další období mělo květy s převislými stonky a květy míčového tvaru, nebo dekor „desetitísíce květů „ malovaným na podobě brokátového podkladu

Charakteristika motivů dekorů v různých obdobích

Bambus, borovice a květ slivoně platí za „tři přátele v zimním ročním“, V období Sung se na kamenině v motivu malby objevují nejprve jednotlivě později v období Jüan společně. Borovicové jehlice jsou malovány těsně vedle sebe do kruhového tvaru. Bambusové rostliny jsou malovány z nadhledu a slivoně jsou znázorněny kvetoucí a zčásti jako poupata. Vodní rostliny byly zobrazovány se slabým kořenem a silnými listy prostorově vhodně rozmístěnými. Tyto znaky v dekoraci čínského porcelánu jsou důležité pro stanovení stáří a doby vzniku čínského porcelánu ze 17. a 18. století⁵.

---

⁴ Ukázky v příloze č.1 ze třech zdrojů:

- The porcelain Route – Ming and Qing dynasties
- Catalogue of the Special Exhibition of Selected Hsü-te Imperial porcelains of the Ming Dynasty. Taipei.
- HO Wing meng. The Emperor's Lost treasure. Singapore, 2003

⁵ Hrdličková, 2010, str. 9 –149

3.2.2. Japonsko

3.2.2.1 Japonské zahrady

Japonské zahrady se budovaly a byly inspirovány různými historickými skutečnostmi a podle toho se během různých období měnily i jejich formy, které vyjadřovaly nové filozofické či náboženské proudy. Pod pojmem japonské zahrady si můžeme představit suché zenové zahrady (*kare-san-sui*), vycházkové parky či zahrady s jezery (*kaiyushiki*), čajové zahrady (*chaniwa* nebo *roji*), případně malé atriové zahrádky (*tsubo-niwa*), do kterých Japonci dokázali vtěsnat svůj smysl pro estetiku. Ze všech vyzařuje harmonie, klid i lidský rozum, vyjádřený generacemi zahradníků, kteří se starali o tyto skvosty zahradní architektury a dochovali je pro budoucnost.

Nejstarším důkazem počátků zahradní kultury v Japonsku je prastaré slůvko *niwa*. Má stejný význam jako sinojaponský termín *tejen* – obojí znamená zahrada. Pochází pravděpodobně z kulturního období Jajoi (300 př. n.l. – 300 n.l.), kdy Japonci zavedli pěstování rýže (kolem roku 100 n.l.) a usazovali se v trvalých vesnických sídlištích. Jelikož rýže vyžaduje vodu, zemědělci se usazovali poblíž vodních toků a přirozených mokřin. V okolí lidských příbytků a polí vznikaly otevřené prostory, jakási přechodová pásma mezi intenzivně a přímo využívanou přírodou a volnou přírodou, kde lidé i nadále lovíli a sbíraly plody planých rostlin. Právě tato přechodová pásma, která začali lidé časem ohraničovat ploty, se označovaly termínem *niwa*. Jednalo se o přírodní prostor, který zároveň náležel k domu a lidé na něm trávili převážnou část času. Část přírody v okolí obydlí si lidé přisvojili, začlenili ji do svého domova, kdežto volnou přírodu navštěvovali a nadále uctívali.

Jedním z příkladů původního zbožnění přírodních prvků je v Asii dodnes živé uctívání stromů. Tento zvyk by Evropanům neměl připadat tak zcela cizí. Při bližším pohledu na lidové obyčeje, které se vplížily i do rituálů křesťanských svátků, nalezneme v evropském kulturním prostředí neklamné stopy této víry. Jedním z příkladů může být štedrovečerní „zaklínání stromů“, kdy lidé na vesnicích různými způsoby, v závislosti na krajovém zvyku, děkovali ovocným stromům za úrodu. Nebo si vzpomeňme na obřad otevírání studánek – i ten je prastarý, předkřesťanský. Mezi naší a dálnovýchodní kulturou tedy nehledejme jen rozdíly, ale i paralely. V Asii lidé stromy uctívají i dnes. Konkrétně v Japonsku nacházejí milovníci procházek v lese posvátné očistné šňůry *šimenawa* ovázané kolem kmenů vzrostlých, úctyhodných stromů. Strom je pokládán za božstvo. Les byl prostředí, kam lidé vstupovali jako návštěvníci, s úctou a bázní. Mnohé kultury často jako poděkování za to, co z lesa odnesly a za právo užívání lesního prostředí zanechávaly v lese symbolické dary. Možná i to byl počátek zvyku vázat kolem kmene vybraného stromu – zástupce lesní říše – šňůru *šimenawa*. (Číhalovi, 2005).

Zajímavý poznatek nám poskytuje lingvistika. V japonštině slovo *mori*, jeden z výrazů pro les, označuje zároveň i posvátný prostor, kam sestupují bohové a kde s nimi lze komunikovat. Komunikace s božstvy byla pro naše dávné předky z mnoha důvodů velmi důležitá. Žili ve světě, kde každý aspekt jejich života a úspěch každé činnosti závisel na dobré vůli bohů. Božstva byla všudypřítomná v celém prostředí, které člověka obklopovalo. Nepotřebovali

k uctívání bohů honosné stavby, nýbrž vyhledávali výrazné přírodní útvary. Taková místa pak upravili a označili, pečovali o ně a pořádali na nich posvátné rituály. Existují dva prapůvodní prvky budoucí zahrady: místo, jež je blízké a známé, součást domova – to je *niwa*. V protikladu k němu stojí *mori*, hájemství tajemné síly ležící mimo bezpečí hranic lidského obydlí.

Dalším krokem byla úprava prostoru *niwa*. Nálezy pravěkých zdobených nástrojů prokazují, jak úzce souvisel smysl pro krásu s každou oblastí lidského života od samých počátků vývoje lidské společnosti. Třebaže původní důvod byl ryze praktický – např. vyrytou značkou si vlastník označoval svůj majetek a pro výrobce keramiky představoval vzor svého druhu obchodní značku. Staří Japonci začali oplocovat okolí svých domů a v těchto prostorách vysazovat stromy, s velkou pravděpodobností borovice a třešně, jež mají v japonské symbolice dávnou tradici. Podobným způsobem si cestu do zahrad našly kameny a voda. Japonci věřili, že místo obklopené skalami – kupříkladu horské údolí – je sídlem božstev. Taková místa nazývali *amacu iwasaka* – nebeský val či *amacu iwakura* - nebeské sídlo. I voda – potůčky a řeky – ohraničovala posvátný prostor, o čemž svědčí výraz *mizugaki* – vodní ohrada. Tímto krokem lidé do známého, bezpečného prostoru *niwa* vnesli mocný prvek *mori*. Později podobným způsobem příslušníci šlechty formou mnohem důmyslněji budovaných zahrad přenášeli do blízkosti svých paláců překrásné scenérie, s nimiž se setkali na cestách.

Dnes, po dvou tisíciletích vývoje, v Japonsku samozřejmě existuje celá škála typů zahrad. Nelze je snad ani spočítat, poněvadž rozlišení stylů je často dáno pohledem hodnotitele. Většina se shoduje na dvou základních typech, z nichž se odvíjejí ostatní. Prvním je *cukijama* neboli kopcovitá zahrada se zvlněným povrchem a výraznými vyvýšeninami, druhým *hiraniwa* čili plochá zahrada. Druhý typ velmi stoupl v oblibě v době rozšíření čajového obřadu *čanoju* a spolu s ním i stavebních prvků jako je čajová chýše. Ta se vyvinula z *čašicu*, místnosti vyhrazené pro čajový obřad, jež byla původně součástí obytného domu. Čajová zahrada samotná se nazývá *čaniwa*.

Jiný rozšířený systém uvádí tyto zahradní styly a jejich charakteristiku:

Čisen-kajju-šiki (hora a jezero) je styl původem z Číny ovlivněný patrně taoismem; hlavním prvkem je vodní plocha (skutečná či naznačená štěrkem) v popředí a kopcovitá krajina v pozadí. Zahrada tohoto stylu je zpravidla osázena horskými rostlinami.

Hiraniwa (plochá zahrada) je velmi prostá zahrada, řídce osázená, prostírající se daleko do prostoru, anebo upravená tak, aby tento dojem vzbuzovala. Účelem bylo vytvoření místa vhodného k rozjímání.

Ródžiniwa (čajová zahrada) úsporný a praktický typ zahrady, přestože tvůrci neschází přísným dodržováním pravidel. Vždy zahrnuje vodní plochu, prostředek očisty pro účastníky čajového obřadu a vstupní bránu. Jejím středem prochází klikatá stezka *ródži* vedoucí k čajové chýši. Fantazie tvůrce nalezne uplatnění při budování důmyslných zákoutí v okolí stezky.

Nejstarší hmotné důkazy zmínky o tvorbě zahrad pocházejí z období Asuka (538 – 710) a Nara (710 – 784). V Japonsku vzniklo první středisko politické moci v oblasti úrodné planiny Kinai v období Kofun (300 – 538). Čínští kronikáři zachytili vznik státního útvaru Jamato, jehož střediskem byla dnešní

prefektura Nara. Císařství Jamato udržovalo přátelské styky s královstvím Kudara (též Paikče), dnešní Koreou. Přes Koreu spolu s imigranty proudily do Japonska nové ideje – konfuciánství, taoismus a v roce 538 či v roce 552 přišli z Číny toutéž cestou i první hlasatelé buddhismu. To byla pro vývoj zahrad další významná událost.

V této době si šlechta budovala honosné paláce a nejoblíbenější součástí zahrad byly vodní plochy napodobující oceán s pobřežím. Neoddělitelným prvkem byly četné ostrůvky – taoistické Ostrovy nesmrtelných. Do zahrad umísťovali majitelé původně čínské kamenné můstky, jež si své místo v japonské zahradě uhájily dodnes

Zahrady šlechty před příchodem buddhismu ovlivněné taoistickou a šintoistickou filozofií byly prostší, než zahrady budované po příchodu buddhismu. Zcela jistě měly v japonské kultuře významné místo, neboť se o nich zmiňují starší dochované texty, například *Nihon Šoki* (Letopisy Japonska) z 8. stol. n.l. Dochované prameny svědčí o dlouhé historii tvorby zahrad. Překrásnou zahradu nechala vybudovat císařovna Suiko okolo roku 592 a jako jiné zahrady i tato byla složitě propracovaná – zahrnovala umělé pahorky, jezírka s ostrovy a potůčky. Tvůrci takových zahrad už museli vycházet z časem ověřených zkušeností a uplatňovat mistrně zvládnuté dovednosti. Zahrady šlechty v období Nara se rozkládaly na velkých plochách a sloužily nejen k oddechu majitelů a jejich rodin, ale i jako reprezentativní prostory, kde šlechta na bohatých banketech hostila své politické přátele (i nepřátele) a slavila svátky.

Rozkvět obchodu s Čínou (cca od roku 646) přinesl další inspiraci a obohatil zahrady o další prvky – voliéry s ptáky a ryby v jezírkách, které vnesly do zahrady pohyb.

Kompoziční struktura japonských zahrad má svůj původ v zahradách čínských. Japonci ji přebírali současně s buddhismem v 5.stol.př.n.l., vyvíjela se však v prostředí ostrovní říše, kde je nedostatek půdy k obživě. Proto vznikl typ miniaturních zahrad, ve kterých symbolismus dostává ještě pevnější řád.

V zahradách se ustálila schémata vyjadřující určité symboly, které jsou odrazem přírody. Hladina vody může být vyjádřena jehličím, nebo pískem, les zakrslou borovicí nebo travinami. V původních zahradách chybí travnaté plochy. Základem je udusaná zemina posypaná pískem nebo jehličím. Cesty jsou jen náznakové, vedené nášlapnými plochými kameny, často vedou přes vodní hladinu, po svahu, pokračují až do obydlí. Japonské zahrady mají oproti čínským méně architektonických prvků, nejčastěji symbolické brány, neboť zahrady nebyly oplocovány, vázy mnohdy bez květin, plastiky nejčastěji náboženského charakteru. (Číhalovi, 2005).

Ukázky z některých japonských zahrad v oblasti Kjóta ⁶

obr. 14 Ritsurin-en ⁷, Takamatsu.

⁶ Studijní cesta, foto Nováková, japonské zahrady, 2008

⁷ Zahrada Ritsurin- en je největší ze 180 registrovaných zahrad kulturního dědictví v Japonsku o celkové ploše 75 ha. Tvoří ji 6 jezer a 13 kopců, výborně umístěné na pozadí zelených borovic hory Shiunzan. Ritsurin znamená „ porost kaštanů“ ,.

obr. 15 Kinkaku-ji⁸, Kjóto.

obr. 16 Ginkaku-ji⁹, stejně jako Kinkaku-ji, je považován za jednu z větví chrámu Shokoku-ji.

⁸ Zlatý pavilón na severních pahorcích Kjóta, který kolem roku 1394 vybuodoval Jošimicu Ašikaga, byl až do Jošimicovy smrti v roce 1408 centrem japonské kultury. Svoje jméno Chrám Zlatého pavilónu dostal chrám podle Zlatého pavilónu Kinkaku, nyní je to pagoda určená pro uchování svatých relikvií Buddha. Roku 1994 byl chrám zapsán do seznamu světového dědictví UNESCO.

⁹ Ginkaku-ji pavilón a zahrada v Kjótu, Stříbrný pavilón založen 1482 šógunem Ašikagou Jošimasou. Byl kulturním a uměleckým centrem své doby. Typický motiv japonské představy krásy. Kontrast pravého úhlu s přírodní formou. Dnes patří budhistické škole Rinzai.

obr. 17 Daitokudži ¹⁰, Daisen-in, Kjóto.

obr. 18 Villa Katsura ¹¹, Kjóto.

¹⁰ Zahrada byla založena v roce 1509 Kogaku Zendžim. Ukazuje abstraktní představu přírody. Zahrada představuje metaforu lidské cesty životem. Řeka „život“ je znázorněna jako suchý proud. Spolu s Rjóandsži je to nejznámější zenová zahrada, kde je pomocí kamenů a šterku vyjádřen duch zenového buddhismu.

¹¹ Katsura - císařská vila byla postavena v raném období Edo jako rezidence prince Hachijo no Miya Toshihito 1579-1629. Mnohem zajímavější struktura vznikla v raných 20. letech 17. století pod vedením jeho syna Noritady a byla rozšířena později ve stejném století. Celý komplex lemovaný řekou Katsura na západ od Kjóto byl svého času v císařských rukách. Zahrada je známá svým specifickým vztahem ke skutečným a mystickým krajinám. Vzorem bylo Amanohashidate, jeden z nejznámějších scénických divů Japonska.

3.2.2.2 Japonský porcelán

Výroba keramického zboží měla v Japonsku od samého počátku optimální podmínky díky přítomnosti surovinových zdrojů. Nacházelo se tam velké množství různých druhů keramického materiálu, a to jak v horských oblastech, tak i v nížinách v oblasti řek a moře. Tyto zásoby přitom byly položeny zejména na severu ostrova Kjúšú a v centrálních oblastech ostrova Honšú, v menší míře potom i na ostrově Šikoku. Nelze se divit, že první hrnčířské výrobky vznikaly již velmi brzy potom, co se japonské ostrovy oddělily od asijského kontinentu a kdy se na jejich území začala formovat kultura, která se podle určitého způsobu zdobení keramické produkce označuje kulturou provazcového vzoru. (Suchomel, 1997).

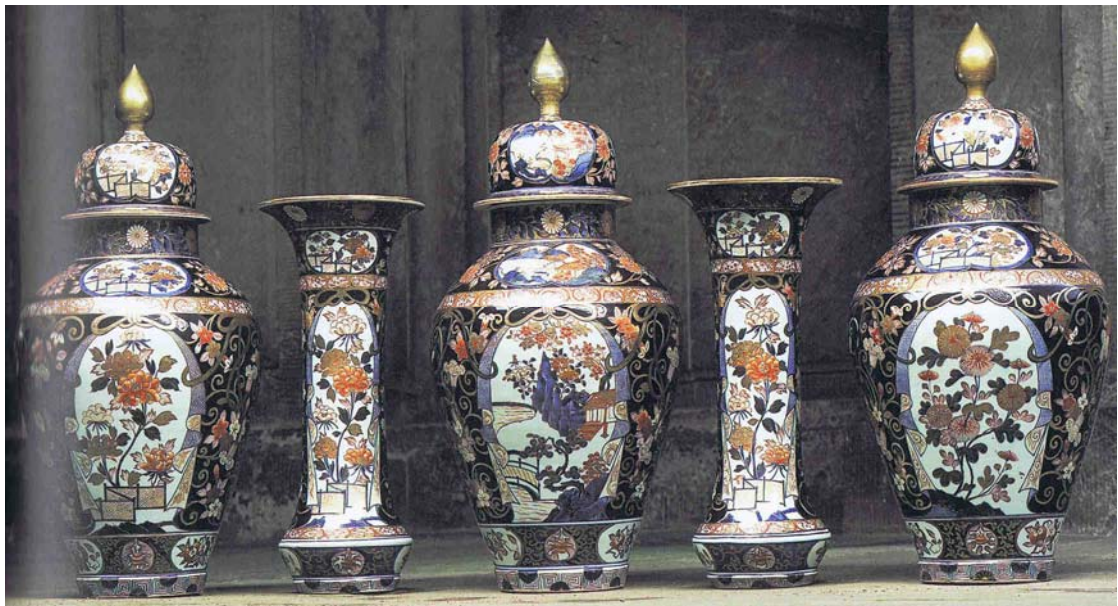
Vznik japonského porcelánu spadá do počátečních let 17. století, je neodlučitelně spjat s korejskými přesídlenci. V 90. letech 16. století totiž jeden ze sjednotitelů Japonska, Tajotomi Hidejoši, zorganizoval dvě válečná tažení na Korejský poloostrov s cílem dobýt nová území. Riskantní dobývání zkrachovalo a místní knížata se rozhodla přesídlit z Koreje do Japonska alespoň zručné řemeslníky a zemědělce. Vojenský zásah bezesporu způsobil jistý úpadek korejských dílen, ale na druhé straně však přinesl nebývalý rozmach keramické a obzvláště potom porcelánové produkce v západní části Japonska. Schopnost asimilace cizích vlivů a přetváření do nového vlastního uměleckého projevu, tak charakteristické pro japonské řemeslníky, vynesla tuzemský porcelán na vrchol hrnčířské výroby na Dálném východě.

Korejský keramik Ri Sanpei objevil u města Arita v lokalitě Izumigama naleziště kaolinu. S výrobou porcelánu začal roku 1616 v Kami-Shirakawa Tengu. Zahájil tak produkci porcelánu v Japonsku. Jen o něco později jej v provincii Hizen následovalo mnoho dalších a Arita brzy vytlačila Karatsu z pozice centra keramické produkce. Porcelán z této oblasti se stal populární, byl nakupován Holandskou Východoindickou společností a exportován do Evropy, a to včetně Akaí z Arity, které byly mohutně vyváženy do mnoha zemí. Porcelán z Arity byl žádán rovněž v celém Japonsku. Šířil se přes přístav Imari v prefektuře Saga a vešel proto ve známost jako nádobí Imaši. Produkce originálního porcelánu nabyla v Aritě nebývalé šíře a pronikla i do dalších míst (Kakemon, Iwari, Natesima), z nichž každé jedinečně reprezentuje japonský porcelán.

O vrcholném období výroby aritského porcelánu lze hovořit až v 2. polovině 17. století. Evropané ovlivnili rozvoj výroby aritského porcelánu v mnohem větší míře, než si vůbec umíme představit. Do prvních kontaktů s Evropou byly aritské dílny provinčními dílnami, jejich výrobky se sice částečně do ciziny vyvážely, neměly však dosud ambice luxusních a drahých předmětů. Evropané svými požadavky nejenže dokázali markantně změnit tradiční způsoby japonské dekorace, ale svými nároky dokonce zapříčinili i zkvalitnění pálení porcelánu. (Suchomel, 1997).

Kromě Arity vznikaly i jiné porcelánové dílny na severu Kjúšú před rokem 1868: Nabešima, Hirado, Hasami a Urešino, Šida.

Ukázky japonského porcelánu z katalogu ¹² The Dresden Porcelain Collection, China-Japan-Meissen, který sestavil pro Staatliche Kunstsammlungen Dresden kolektiv autorů Ulrich Pietch, Anette Loesch a Eva Stöber v roce 2006

obr. 19 Sestava starých váz a nádob s malovanými květinovými dekory, Japonsko, 1700, Pietch, str.71

obr. 20 Misky ve tvaru listů, Japonsko, 1660 – 1670, Pietch, str. 51

¹² Ulrich Pietch, Anette Loesch a Eva Stöber uveřejnili fotografie porcelánových nádob v katalogu v roce 2006, obrázky na str. 51,57,58,71

obr. 21 Čajová konvice, Japonsko, 1720
Pietsch, str. 57

obr. 22 Nádoba s víkem, 1670, Japonsko
dekorovaná čínskou technikou stylizovanými květy a rostlinami, Pietsch, str. 58

Mistrovská díla japonského porcelánu v inventářích a sbírkách u nás

Číňané jako první vynálezci, uživatelé i sběratelé porcelánu věnovali obecně keramice mnoho pozornosti a obdivu a jejich první sbírky jsou doloženy již před více než osmi stoletími. Japonské sbírky keramiky a později, od 16. století i porcelánu, mají podobný charakter, vesměs šlo o sbírky vladařského okruhu. Nutné je zdůraznit, že v dálnévýchodních oblastech se striktní dělení mezi keramikou a porcelánem nedělalo. Teprve po rozvoji obchodu s porcelánovým zbožím mezi evropskými společnostmi od 16. století se v Japonsku začíná vyrábět porcelán zvláště pro evropský trh. Největší zastoupení japonského porcelánu z konce 17. století až do počátku 20. století se nachází ve valdštejnských, schwarzenberských a lichnovských zámeckých inventářích.

V některých zámcích správy Valdštejnů, Schwarzenbergů a Lichnovských z Voštic jsou téměř všechny inventáře psány německy, několik zápisů je v latinském jazyce. Sdílnost obsahu inventářů je obrovská, zejména ve vztahu k užitému umění, konkrétně ke keramice, ale zvláště k porcelánu jako novému charismatickému materiálu s příchutí exotiky, který byl svého času uznáván za jeden z nejvzácnějších materiálů. Proto se i jemu dostalo označení „bílé zlato“. Východoasijský porcelán (čínský a japonský) fascinoval Evropany především asymetrickostí designu a světlými barevnými odstíny. Bylo to skutečně velmi luxusní zboží, které se stalo symbolem významného postavení majitele¹³.

Mezi nejstarší inventáře s japonským porcelánem valdštejnských sídel patří inventář duchcovského zámku z roku 1694. Ukázkami japonského porcelánu z 1. poloviny 18. století i mistrovskými díly starší datace se může pochlubit sbírka schwarzenberských zámků Český Krumlov, Hluboká nad Vltavou a Červený Dvůr. První dva z uvedených objektů jsou veřejnosti přístupné, třetí objekt, původně letohrádek založený již za Rožmberků, se zachoval v přestavěné podobě jednopatrového barokního zámečku a je využíván v současné době soukromě.

V roce 1997-1998 se konala v rámci 40. výročí obnovení diplomatických styků mezi Českou republikou a Japonskem výstava mistrovských děl japonského porcelánu. Nejdříve v Národní galerii v Praze ve Šternberském paláci, odkud putovala do Moravské galerie v Brně. Právě tady se poprvé představilo více než 300 exponátů japonského porcelánu, který byl zapůjčen ze sbírek zámků, galerií a muzeí. Náprstkovo muzeum v Praze, Severočeské muzeum v Liberci, Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze, Moravská galerie v Brně, zámek Nelahozeves – Roudnická Lobkoviczká sbírka, pan René Kreissl, Mnichov. Památkový ústav středních Čech, Plzeň, České Budějovice, Ústí nad Labem, Brno. Státní zámek Veltrusy, Mnichovo Hradiště, Velké Březno, Duchcov, Hluboká nad Vltavou, Český Krumlov, Lysice, Rájec nad Svitavou, Milotice, Vranov nad Dyjí, Lednice, zámek Buchlovice, Horšovský Týn, Hradec nad Moravicí a soukromí sběratelé. (Suchomelová, 1997)¹³.

---

¹³ Suchomel, Suchomelová, Mistrovská díla japonského porcelánu, 1997

Ukázky japonského porcelánu z českých a moravských sbírek, které byly vystaveny na výstavě v roce 1997- 98 v Praze a v Brně a publikovány v katalogu výstavy. Suchomel Filip a Suchomelová Marcela, Mistrovská díla japonského porcelánu, Praha 1997.

obr. 23 Skříň intarzovaným čínským a japonským porcelánem¹⁴, 18. století.

¹⁴ Porcelán - Japonsko, Arita, 1720 – 1750. Čína Tieng-te-čen, 18. století. Porcelán, malba kobaltem pod glazurou, emaily a zlatem na glazuře. Ze sbírek státního zámku Velké Březno. Skříň zdobená japonskými a čínskými talíři a šálky, které tvoří intarzii předních dveří. Většina předmětů patří k čínské porcelánové produkci, buď jde o talíře tzv. růžové skupiny, nebo o tzv. čínské Imari. Č.kat. 209

obr. 24 Květináč ¹⁵. Porcelán, malba kobaltem pod glazurou, Japonsko, 1870-1900, ze sbírek zámku Buchlovice.

obr. 25 Osmiboká zásobnice ¹⁶.
Malba kobaltem pod glazurou, červeným emailem a zlatem na glazuře. Japonsko, Arita, 1710 – 1740.

¹⁵ Hlavní dekor je rozvržen do čtyř mrakovitých kartuší s dvěma motivy: stromu borovice a vesnice pod majestátní horou Fudži a sokola na skále nad vodní plochou s vodopádem. Č.kat.321

¹⁶ Hlavní dekor tvoří motivy váz (žardinier) s pivoňkami a chryzantémami. Nad kartušemi malovaný pás krajiny s horami a domky, se zahradami s javorovými listy – momidži, borovicemi a slivoněmi, na hrdle motivy chryzantém a palmet s rozvilinami. V dolní části umístěn pás pivoňkových rozvilin na vlnovce. Č.kat. 189

obr. 26 Osmiboká baňatá lahev¹⁷

obr. 27 Pohár¹⁸

¹⁷ Porcelánová láhev na saké s úzkým krátkým šikmým hrdlem. Porcelán, malba kobaltem pod glazurou, červeným, modrým, zeleným, žlutým emailem a zlatem na glazuře. Japonsko, Arita, 1670 -1690. Ze sbírek zámku Nelahozeves, Lobkowiczská sbírka. Č. kat. 83

¹⁸ Pohár s kruhovou širší základnou, úzkou nožkou zakončenou prstencem stylizovaného květu, na kterém je podsazena číška s jemně kanelovanými, nahoru se rozšiřujícími stěnami. Porcelán, malba kobaltem pod glazurou, červeným světle a tmavě zeleným, černým emailem a zlatem na polevě. Japonsko, Arita, 1710-1730. Ze sbírek státního zámku Hluboká nad Vltavou, Schwarzenberská sbírka. Číška nese dvě protilehlé kartuše s chryzantémovou rozetkou a rozvilinami. Mezi kartušemi plocha vyplněná spletítm větvoím slivoně a borovice. Prstenec zdoben jen zeleným emailem, částečně biskvitový. Nožka nese motiv spirály s květy a listy. Na základně jsou dvě mrakovité kartuše s rozetkou a rozvilinami, mezi nimi rozviliny s pavučinou. Tvar vychází z vínových evropských pohárů a sklenic. Č. kat. 127.

Evropa - vývoj zahradního umění a historie porcelánu

3.3.1 Zahradní umění v Evropě

Zahradní krajinářská architektura se zabývá především tvorbou prostoru a je výtvarnou činností, jejíž díla jsou výsledkem ztvárňování živých a neživých prvků přírody v jednotě s mnoha jinými uměleckými obory. Vytváří díla, která jsou stále živá, rostou a mění se v prostoru a čase. Tvůrčí principy krajinářské architektury vycházejí z jejího vývoje, za přispění filozofických názorů, zkušeností a děl z ostatních oblastí umění.

Prvním krajinářským dílem člověka byla cesta. Od původní cesty, prošla krajinářská architektura dlouhým vývojem. Vykrytalizovaly dva typy krajinářských děl. Pravidelné (formální), sestavené z pravidelně členěných obrazců, organizovaných podle hlavních skladebních os, odvozené od základní kvadratury rajske zahrady Eden, členěné čtyřmi biblickými řekami - Eufратem, Tigridem, Píšónem a Chítónem. Druhou skupinu tvoří kompozice nepravidelné (krajinářské) s velmi variabilním plánem, se skrytými jinotaji, vzbuzujícími emoce. Jejich obrazy jsou uživateli předestřeny v často složitě formulovaných posloupnostech. Tváří se přirozeně, i když je účastník jimi záměrně veden.

Na evropském kontinentu pokračoval vývoj v zahradách starého Řecka. Byly veřejné i soukromé. K formálním zahradám se řadí i zahrady císařského Říma. Navazují na zahradní kulturu řeckou, kterou rozvíjí. Zahrada se zde stává nedílnou součástí obydlí, vil, prostých domů i společenských a kulturních staveb. Významná jsou patia, s krytými portiky, atria s impluviem a bohatou uměleckou výzdobou, jak o tom svědčí objevené doklady z Pompejí, Herculanea a Stabií, konzervované sopečným popelem po výbuchu Vesuvu v r. 79 po Kr. Římské zahrady pokračují zahradami byzantskými, které byly součástí nejen císařských paláců, ale i jiných veřejných budov. V této souvislosti se vymezují též zahrady islámské, pramenící z víry, že nebe-ráj, je zahradou. Jim jsou velmi blízké maurské zahrady, v nichž dominujícím a nezastupitelným prvkem je voda. (Otruba, Vznik, vývoj a současnost zahradní /krajinářské/ architektury).

Dodnes se dochovaly zahrady ve španělské Alhambře. Vzorem jim jsou zahrady perské s letohrádky, voliérami, gloriety a pergolami, provoněné květy růží a ostatních rostlin, pěstovaných na záhonech i ve kbelících.

Středověk, charakteristický budováním hradů na těžce dostupných místech se stísněným prostorem, znamená určitý útlum zahradního umění. Omezuje se na malé "hradní zahrádky" uzavřené oplocením a určené především pro pěstování léčivých a vonných rostlin. Významné místo zde mají uzavřené klášterní zahrady. Kláštery v období raného feudalismu byly pokrokovými institucemi. Příkladem klášterní zahrady je St.Galen ve Švýcarsku. Byla zde rajska, botanická a lékarnická zahrada, dále ovocný sad a zelinářská zahrada.

S nástupem nových filozofických názorů přichází renesance, která znamená znovuzkřížení antického umění. Starořímská zahrada se stala vzorem pro renesanční zahrady. Kolébkou renesančních zahrad byla italská města, v raném období Florencie a později především Řím. Vyznačují se pravidelností, osovostí, jasnou vazbou na stavbu - vilu. Pomocí cest vymezují zpravidla čtvercová pole plochého zahradního parteru, protkaného nízkými stříhanými lemy okolo květinových záhonů, často doplňovaných rostlinami - především citronovníky a pomerančovníky v terakotových květináčích. Výhledy ze zahrady tento fenomén zvýrazňují. Terén je mnohdy terasován za pomoci výrazných architektonických článků - schodišť, balustrád, ramp a vodních ploch. Známa je zahrada Villa Madama v Římě, na svahu návrší Monte Mario, nebo zahrada Villa Medici, s výhledem na panorama města, obě dodnes dochované. Významné byly Orti Farnesiani, letní papežská residence nedaleko Fora Romana. Základy renesanční zahrady se dále rozvíjejí do podoby zahrady manýristické, jejímž vynikajícím projevem je zahrada u vily d'Este v italském Tivoli. Zahradní umění v Itálii dosáhlo mimořádné úrovně především v období renesance.

Dále se vyvíjela italská zahrada ve stylu baroka. Střízlivá a věcná renesance ustoupila rozmařilosti zbohatlé šlechty a v církevní hierarchii se stalo barokní umění prostředkem ke zdůraznění moci. Barokní zahrada se vyznačuje pravidelností, která je však obohacována složitými dekorativními ornamenty na zahradním parteru, složeném z prolamovaných křivek (broderie-krajky), vytvořených tvarovanými dřevinami, nízkými i vysokými zelenými stěnami. Terén je uměle tvarován, jeho nedílnou součástí jsou vodní plochy a bohatá sochařská výzdoba s myšlenkovou symbolikou. Odvíjejí se od budovy paláce a stávající krajina je záměrně a radikálně upravena. Také původní renesanční zahrady byly postupně přetvářeny v barokní. Hlavními představiteli v Římě byli G.L. Bernini, F. Borromini, později G. Santini a další. Italské umění barokní zahrady se šířilo do celé Evropy.

Ve Francii se barokní zahrada rozvíjí v novou monumentální formu, které dosud nebylo v zahradním umění dosaženo. Tvůrcem nového slohu francouzské zahrady je André Le Nôtre (1613 -1700), který své umělecké zásady položil v zahradě zámku Vaux le Vicomte. Svě vrcholné dílo vytvořil ve Versailles pro Ludvíka XIV. Tyto celky byly vzorem pro tehdejší zahradní umění v celé Evropě. Barokní zahrada zdůrazňuje velkolepost měřítka na úkor detailu a kompoziční cíl směřuje k point de vue jako vyvrcholení zahrady. Odtud často pokračuje vazba na okolní krajinu. Francouzský styl se stal módou a rychle se šířil po celé Evropě. Architekt le Notre a jeho žáci zakládali zahrady u sídel bohaté šlechty, královských a císařských rodin.

Po monumentálnosti baroka, směřují umělecké a filozofické snahy ke zjednodušení, a opět se vrací k racionálnosti klasické antiky. Vzniká klasicismus i klasicistní zahrady. Toto zjednodušení znamená hledání prvků volné přírody. Tyto snahy směřují k úplnému odklonění od formálních zahrad. Zásadní přelom v kompozici zahrad nastal v Anglii v pol. 18. stol. V odlišných klimatických podmínkách s častými mlhami nemohl být uplatněn prvek perspektivy. Formálnost ostře kontrastovala s přirozenou krásou anglické krajiny. Další příčinou byly i hospodářské změny. Velký vliv mělo krajinářské

malířství a filozofické směry. Vrcholné období přírodně krajinářského slohu v Anglii představují díla Humpreya Reptona, ovládal nejen krajinářskou estetiku, znal rostlinný materiál a především zdůrazňoval, že přírodně krajinářský park není jen napobeninou přírody, ale musí být záměrně s velkým porozuměním a citem vytvářen pro člověka. Jeho dílo mělo velký ohlas a pozdější teoretikové i praktické přírodně krajinářského stylu čerpali z jeho knih a jeho díla. (Wagner, 1989).

Toto dění podstatně ovlivnilo vývoj zahradního umění v celé Evropě. Současná tvorba je poznamenána na jedné straně budováním rozsáhlých, naučně - rekreačních areálů, navazuje na vznik městských parků během 19.stol. v souvislosti s rušením městských hradeb, a podle vzoru velkých světových měst (New York, Londýn, Paříž). Rozvíjí se nová struktura osídlení, jejíž součástí jsou soukromé zahrady i veřejná prostranství. Vytvářejí se soustavy zeleně sídel spojené s krajinou. (Otruba, Vznik, vývoj a současnost zahradní /krajinářské/ architektury).

Zahrada je snad více než všechna ostatní lidská díla zrcadlem, jež odráží vkus, zvyky, způsoby života a kulturu určitého období. Zahrada svědčí nejen o lásce člověka k přírodě, ale vyjadřuje i jeho fantazii a smysl pro řád, je soukromým prostorem a současně jevištěm otevřeným vnějšímu světu. Evropské zahrady představují více než pět století historie zahradního umění. Jsou to zahrady nejrůznějších stylů, od Levens Hall ze sedmnáctého století, anglického venkovského sídla s keři sestříhanými do geometrických skulptur, po nádheru Versailles, kde sochy a fontány promlouvají o velikosti krále Slunce, od čistě italské geometrie renesanční zahrady Vily Lante v Bagnai k malebné zahradě Giverny, od rafinovaných vodních hříček v granadské Alhambře po letní zahrady v Petrohradě a Valdštejnskou zahradu v Praze. Zahrady se odlišují různou dostupností, veřejnou přístupností, historickým obdobím vzniku, začleněním do krajiny a zvláštnostmi typickými pro zemi, v níž se nacházejí, jako jsou použité materiály, rostliny či zahradní architektura. Každá zahrada má své lidské příběhy, má různou schopnost vyvolávat hluboké emoce. Potřeba emocí a citů, stesk po přírodě, spojení řádu a fantazie, touha po svobodě, ale také po klidném zamyšlení. Zahrada je náš osobní prostor, kde se zastavíme a pozorujeme květiny a současně také jeviště naší marnivosti, místo, kde se snoubí zdánlivě neslučitelné potřeby a ambice, to vše je zahrada. (Brambilla, Il Top dei Giardini d'Europa, 2005)¹⁹.

---

¹⁹ V knize jsou ukázky výrazných zahrad v Evropě, jako nahodilý výběr bez chronologie.

3.3.2 Historie porcelánu v Evropě

Porcelán byl již známý z čínského císařství. Jeho složení a způsob výroby nebyly v Evropě známé. Na přelomu 17. a 18. století bylo úsilí o objevení výroby porcelánu v Evropě stále aktuální otázkou. Francouzský fritový porcelán nepovažovali zasvěcení současníci za ten pravý porcelán a ani pokusy v Anglii nepostoupily o mnoho dále. Odborná literatura se shoduje na třech jménech, která měla přímý podíl na vynalezení evropského tvrdého porcelánu. Uznávaný učenec Ehrenfried Walther von Tschirnhaus, Johann Friedrich Böttger a saský kurfiřt a polský král August Silný. Králem financoval podnik, o jehož úspěšném výsledku nemohl být původně pevně přesvědčen. Podle receptu Tschirnhausa a Böttgera se v Sasku začal porcelán poprvé na evropském kontinentu vyrábět. (Šubrt, 2009).

3.3.2.1 Míšeň

V roce 1710 byla s velkými potížemi založena na hradě Albrechtsburg v Míšni manufaktura určená k výrobě porcelánu. V Míšni, nejstarší a nejslavnější evropské manufaktuře na výrobu porcelánu se zasloužili o její největší slávu a věhlas především tři nejvýznamnější osobnosti. Vedle Johanna Friedricha Böttgera ještě Johann Gregorius Höroldt a Johann Joachim Kändler.

Johann Friedrich Böttger na základě původního objevu urychlil tovární výrobu míšeňského porcelánu. Johann Gregorius Höroldt ovlivnil téměř všechny evropské manufaktury na výrobu porcelánu a fajánsu. Poté, co rozvinul specifické malířství chinoiserie, se od něho opět odchýlil tím, že jako dekor uvedl do výzdoby porcelánu motiv evropské krajiny, kromě toho tzv. "německé květiny". Zásadní význam mají jeho experimenty s novými barvami. Johann Joachim Kändler se ve svých raných porcelánových skupinkách zvířat inspiroval z přírody pod vlivem drážďanského sochařství. Sláva míšeňské manufaktury vychází z Kändlerových porcelánových plastik, které jsou dokonalé technicky i esteticky. (Šubrt, 2009).

V počátečním období manufaktura napodobovala čínské vzory ve tvarech i dekorech. V technice malby je znát evropský styl malby s výrazným stínováním. V dalším období se napodobuje japonský porcelán a jeho zdobení. Před rokem 1730 se Höroldt spolu s dalšími zapojuje do snahy vedoucí k odpoutání manufaktury od čínských předloh a nastolení vlastní tvorby. Ta překonávala evropskou konkurenci uměleckou hodnotou míšeňského porcelánu do let kolem 1771. Program manufaktury se postupně rozšiřoval na soupravy určené pro královský dvůr. Tyto vybavy měly sto až tisíc dílů, a některé z nich se vyrábějí dodnes, zejména soubor zdobený podglazurou kobaltovou modří, tzv. „cibulový vzor“.

3.3.2.1.1. „Evropská květinová malba“

„Evropská květinová malba“ se s odstupem času ukázala z bohaté tvorby dekorů míšenské porcelánové manufaktury jako nejoblíbenější. Zdroje této skutečnosti leží ve zvláštní estetické přitažlivosti dekorace a ve všeobecné oblíbenosti květin vůbec. Vznik míšenské květinové malby měl nejruznější kulturně historické předpoklady. „Evropská květinová malba“ se začala rozvíjet v míšenské porcelánové manufaktuře od 30. let 18. století. Zobrazovala přitom protiklad k dosud v užitém umění rozšířené „indické květinové malbě“, jež vznikla na základě východoasijských předloh. Označení „evropská květinová malba“ se vztahuje odpovídajícím způsobem na dekory, které byly převzaty z evropských podkladů, jmenovitě z grafických listů. Ty však v průběhu vývoje byly reprodukovány bezprostředně z přírodních obrazů. Tento proces zvládli ruční malíři a nakonec umělci, kteří neustále vyvíjeli vlastní květinové malby, přičemž květiny byly vždy zobrazovány jako živé.

„Evropská květinová malba“ obohatila významně a intenzivně možnosti dekorace míšenského porcelánu, neboť zasáhla přesně citové vnímání tehdejších uživatelů, odpovídala zájmům a potřebám zákazníků, pozorovatelů i spotřebitelů tohoto zboží. Období módy čínského porcelánu tím bylo překonáno. V rozmanitých dekoracích evropských porcelánových manufaktur pokaždé rozdílných podle módy, ovlivněných duchovními a ostatními historickými projevy, se květinová malba osvědčila jako nejtrvalejší žánr až do dnešní doby. Květiny fascinují člověka neobyčejným způsobem od samého počátku. Míšenská květinová malba evropského charakteru vznikla právě v časovém období, kdy se hierarchické struktury absolutistické dvorní společnosti začaly pomalu rozpadat. Zahradní kultura zažila podstatné změny a tradiční symbolika květin se proměnila nebo se částečně vytratila.

Zárodky botanického vyobrazení rostlin se ukázaly relativně brzy u obou nejstarších evropských porcelánových manufaktur, Míšně a Vídně. Obě se zpočátku omezily převážně na napodobování japonských Kakiemon a Imari květin a také v určitém rozsahu čínských „famille verte“ a „famille rose“ květů. Krátce poté, co bylo publikováno velké dílo „Systema naturae“ od Carla von Linné v roce 1735, míšenská porcelánová manufaktura pod vedením známého Johanna Gregoriuse Höroldta (1696 – 1775) se odklonila od stylizovaných „indických květů“ a na nádobí se objevily motivy evropských květin jako samostatné dekorace. Vyobrazení převzatá z velice věrných a přesných mědirytin botanických děl byla využívána jako předlohy se stínovými obrysy a nazývána v porcelánové malbě „suché květy“²⁰.

V roce 1745 se v míšenské manufaktuře rozvinulo umění dekorace zvané „německé květy“ a později vystřídalo styl květů jako dřevořezu. Svého vrcholu dosáhly „německé květy“ v Míšni v 70. letech 18. století. Dnes míšenská porcelánová manufaktura označuje 36 rozličných květů jako malbu „Manierblumen“ s určenými pravidly – druh, barva, utváření květu.

²⁰ Ukázky od Hanse Sonntaga v příloze č. 2

Pro období klasicismu se staly v malbě květin charakteristické věcnost, střízlivost, jednoduchost a abstrakce. Použité barvy jsou občas velmi intenzivní, lineární kresba zdůrazněná, botanické detaily často vytaženy, tendence k symetrickému uspořádání je rovněž nepochybná jako vědomá redukce na nezbytné při tvorbě květů. Opulentní květinová aranžmá vystupují v této fázi vzácně, mnohem více se objevují květinové malby malých částí ve spojení s překříženými motivy listů a jedno nebo dvoubarevné malby, přičemž je zřetelně dávana přednost jemným odstínům „Sepiamalerei“. Za ředitele Marcoliniho (1774 – 1814) byl patrný zvláštní vztah k barevným plamenům tulipánů v nejrůznějších provedeních.

Dekorace nasypnými drobnými kvítky nazývaná česky „házenka“ patří k nejsympatičtějším a nejspíš k nejoblíbenějším druhům malby míšenské porcelánové manufaktury. Jedná se o jemně strukturovanou a barevně nadmíru přitažlivou decentní květinovou malbu nezaměnitelného charakteru. Tato subtilní drobná dekorace jako typická kreaace období biedermeieru vznikla přirozeně na plodné půdě tradiční květinové malby předchozích období, protože házenky se objevují už jako kompoziční prvky uvnitř známých květinových dekorů.

V průběhu období secese se květinová malba vyznačovala elegantním vedením linií a měkkými splývajícími barvami, byly používány hlavně barvy pálené na vysoké teploty (zelená a hnědá), aby bylo dosaženo požadovaného efektu. Preferovány byly lilie a hořec, ale také krokus, arnika, javor a vikev a také různé tvary listů. Nejvýraznějším projevem tohoto dekoračního období je dekor „Krokus“ vyvinutý v roce 1902. (Sonntag, 1999, str. 7-20)²¹

---

²¹ Ukázky od Hanse Sonntaga v příloze č.2, obr.252-260

3.3.2.2 Vídeň

Druhou nejstarší porcelánkou vyrábějící Böttgerovský porcelán byla manufakura ve Vídni. Založil ji dvorní válečný agent Claudius Innocentius Du Paquier v roce 1718, když předtím údajně dva roky sám prováděl pokusy s výrobou porcelánu. Paquier získal od císaře Karla VI. dne 25. května 1718 dvacetileté privilegium pro výrobu a distribuci porcelánu pro celé mocnářství. Přes všechnu snahu hospodářsky neprosperoval. Továrnu provozoval do roku 1744, a pak odprodal manufakturu státu. Později si získala světový věhlas pod značkou „Augarten Wien“.

obr. 28 Augarten, okolo r.1800. Neuwirth a spol., str. 60.

Nejstarší vídeňské výrobky se snažily obdobně jako míšeňské napodobit východoasijský styl. Po roce 1730 se stále více prosazovala středoevropská barokní ornamentika s bohatými květinovými motivy, v jejíž malbě zpočátku převládala černá a manganově fialová barva, železitá červeň a zlato. Později přibyla i purpurová, zelená, žlutá a jasně modrá barva. První velkou zakázkou manufaktury byla výzdoba v paláci Dubských v Brně. Tvořilo ji 1458 porcelánových desek, jimiž byl kabinet obložen a vznikla v letech 1725-1730. Na deskách převažuje východoasijský květinový dekor, ale na obložení krbu se již objevuje malba evropských květin. Těžiště uměleckého významu Vídně v období 1718 – 1744 spočívá v malbě krajin a květin, kde dosáhl vysoké úrovně Jakob Helchis.

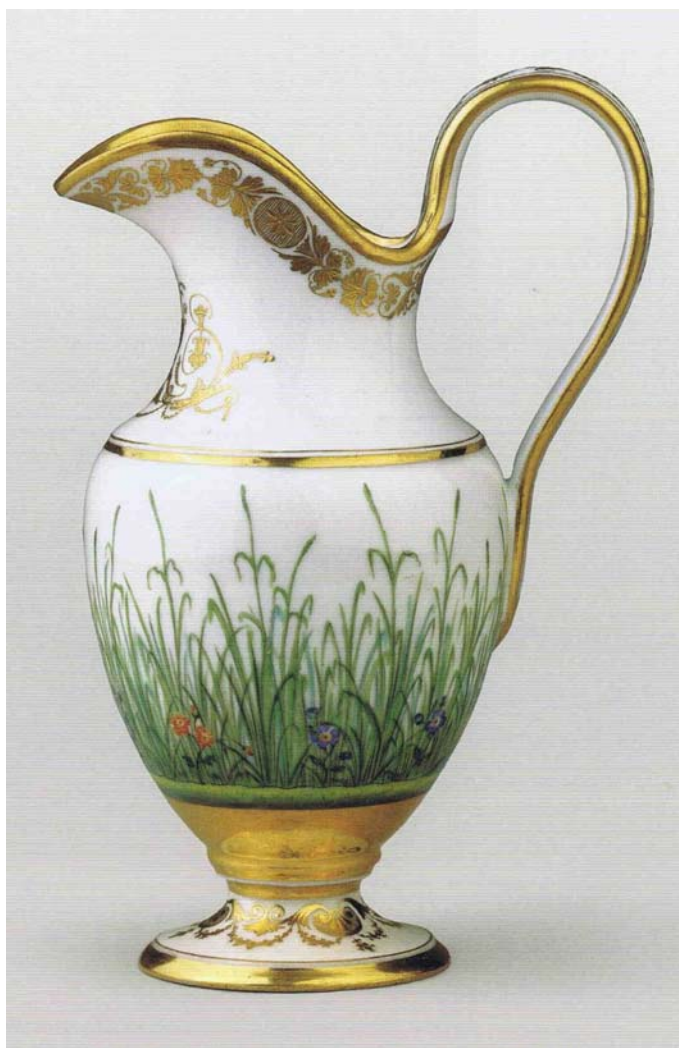
Po převzetí porcelánky státem nastalo druhé období porcelánky ve Vídni. V plastické výzdobě nádobí se uplatňuje rokaj²², tvary nádob jsou rokokově neklidné, ucha tvoří rostlinné úponky a větvičky. V malbě převládalo rokoko, definitivně zvítězily evropské druhy květin nad čínskými motivy. Květiny byly často svázané do kytic. Dlouho očekávaný rozkvět vídeňské manufaktury nastal až za ředitele K. von Sorgenthala 1784 – 1805, výrobu zcela ovládl klasicismus podle sevreského vzoru, a to nejen tvarově, ale i v barvách, které se staly lehčí a vzdušnější. Slavná éra zasahuje až do počátku 19. století. V té době zastihuje manufakturu v Míšni, vídeňská malířská škola byla proslulá a často napodobována.

Každý další zájemce o výrobu porcelánu musel požádat o císařské privilegium. Ale ani císařští pověřenci, kteří správu porcelánky Augarten od roku 1744 převzali, netoužili po vzniku další konkurence. Vedení porcelánky, a tím současně také státní úředníci rozhodující o udělování privilegií, se proto vždy postaralo, aby všechny žádosti, především z oblasti Čech, císař zamítl a žádné privilegium nikomu dalšímu neudělil. Centrum výroby porcelánu ve Vídni se tak snažilo udržet si své dominantní postavení. (Jaša,2013).

obr. 29 „Dejeuner“ dekorace porcelánu s obrazy císařských zámků, zahrad a parků, Augarten – Jakob Schufied ,1818. Neuwirth a spol., str. 43.

²² rocaille – slovník pojmů

obr. 30 Džbán antického tvaru, epocha Sargenthal, 1748-1805
 Malba trávy a polních květů na glazuře, 1805.
 Katalog UPM, str. 285.

obr. 31 Mísa na nožce, epocha Sargenthal, 1748-1805
 Malba trávy a polních květů na glazuře, 1805.
 Katalog UPM, str. 287.

3.3.2.2 Evropské manufaktury

1710	Míšeň	Německo
1718	Vídeň	Rakousko
1758	Sevres	Francie
1744	St.Petersburg	Rusko
1753	Fürstenberg	Německo
1747	Nymphenburg	Německo
1758	Ludwigsburg	Německo
1750	Höchst u Frankfurtu nad Mohanem	Německo
1751	KPM Berlin	Německo
1760	Volkstedt	Německo
1764	Wallendorf	Německo
1769	Wedgwood	Anglie
1759	Royal Copenhagen	Dánsko
1826	Herend	Maďarsko

Porcelán významných evropských manufaktur zrcadlí všechny historické epochy a nadále pěstuje a udržuje podstatné z jejich uměleckého odkazu. Kromě nejstarší a nejznámější manufaktury v Míšni byly postupně založeny další firmy a to především v **Sasku, Bavorsku, Prusku**, ale i v dalších místech Německa. Mezi nejznámější patří :

Nymphenburg 1747, přestěhována roku 1761 z Neudecku
vyrábí dodnes

Fürstenberg 1753, vyrábí dodnes

Ludwigsburg 1758, vyrábí dodnes

Höchst u Frankfurtu nad Mohanem 1750, vyrábí dodnes

KPM Berlin 1751, vyrábí dodnes

Mimo historických manufaktur jsou v provozu velké továrny moderního typu z nichž nejznámější je **Rosenthal** v Bavorsku. Nebo dnes již zaniklý rodinný podnik **Hutschenreuther**. Jejich světoznámou značku odkoupil Rosenthal AG.. Po roce 1990 mnohé porcelánky v Německu nepřekonal ekonomické problémy a zanikly nebo se spojily se silným finančním partnerem.

Francie

Patří svým výrobním potenciálem v oblasti porcelánu ke světové špičce, především vysokou kvalitou výrobků. Roku 1738 vzniká manufaktura ve Vincennes a v roce 1756 byla přemístěna do **Sevru** na pozemky přítelkyně francouzského krále Ludvíka XV., markýzy de Pompadour. Na základě jejich objednávek se produkce vzdaluje míšeňskému vzoru a dostává vlastní styl a podobu. Největší vospělosti se manufaktuře dostává po roce 1759, kdy král vykoupil veškeré podíly manufaktury a dekorace odpovídá slohovému vývoji Ludvíka XV. a později Ludvíka XVI. Úspěchy měly květiny sestavené pomocí bronzových větviček a lístků do velkých kytic usazovaných do váz a žardinier. Porcelánka v Březové u Karlových Varů Pirkenhammer čerpala jako jediná na našem území z francouzských vzorů.

obr. 32 Kytice květů, porcelánová plastika, květy a listy jsou svázaný
měděnými drátky a naaranžovány do bílé vázy s plastickými květy,
Francie – Vincennes, 1749
Pitsch, str. 13.

Anglie

V Plymouthu 1768 a Bristolu 1748 se vyráběl porcelán tvrdý²³. K tomu přichází v roce 1790 kostní²⁴ porcelán v manufakturách Walesu. Předlohou pro výrobce byla čínská a míšeňská produkce, později sevreská. Velmi známá je manufaktura **Wedgwood** 1769, která vyrábí kostní porcelán. Zde byl vyroben jídelní soubor pro ruskou carevnu Kateřinu II., který zahrnoval 952 kusů nádobí zdobeného ruční malbou z anglického prostředí. Snahou manufaktury bylo zachovat vysoký standard výroby a dokonalé řemeslné zpracování. Zakladatel Josiah Wedgwood, „otec anglické keramiky“ prováděl různé pokusy sledující zlepšení výroby a zrození nových druhů keramických hmot. Manufaktura **Worcester** vznikla v roce 1751. Výrobní program byl založen na užitkovém zboží, později na figurách a nakonec vynikla manufaktura ruční malbou květin.

Italie

Italové vynikali již v 15. století keramikou s cíničitou glazurou pocházející z arabských receptur. Počátkem 17. století se objevuje znatelná záliba v modrobílé dekoraci dle čínských vzorů na italské majolice. Tajemství tvrdého porcelánu vniklo do Itálie teprve 1720 zásluhou arkanisty²⁵ Hungera. Ten pomohl založit první italskou manufakturu v Benátkách. Manufakturu **Doccia** založenou roku 1737 ve Florencii ovlivnila Vídeň. Známé jsou práce typu „Ginori antiko“, později malby krajín v purpurové barvě a soubory nádobí s dekorem a „stampio“ s razítkovanými modrými květinami s žlutým fondem a reliéfními větvičkami. Neméně jsou známé monumentální vázy. Doccia zavedla reliéfní dekor na nádoby. Značkou byla lilie Bourbonů v modré a zlaté barvě. V současné době kvalitní porcelán v široké nabídce vyrábí **La Tognana S.p.A.** v Casier v provincii Treviso.

Dánsko

Porcelánka Royal Copenhagen byla založena v Kodani v roce 1759. Pod vlivem královny Juliane Marie se v roce 1779 prosadil klasicistní sloh, který našel ve tvaru stolního souboru Flora-Danica-Service významný počín pro budoucnost manufaktury. Vznikl v roce 1790 a vyrábí se dodnes. Stále je vytvářen a malován květinovými vzory.

Obr. 33 Terina ze servisu Flora Danica.

²³ tvrdý – slovník pojmů

²⁴ kostní – Bone china –slovník pojmů

²⁵ arkanista – slovník pojmů

Flora Danica²⁶ je jednou z nejprestižnějších a nejluxusnějších porcelánových kolekcí na světě. Dekor se stále mění a vyvíjí, v současné době udivuje servis vytvořený dánskou výtvarnicí Anjou Vang krangh, která vytvořila ohromující a novou interpretaci cenného jídelního servisu se sadou ručně vyrobených šálek, které sdělují pocity ojedinělým způsobem ztvárnění květů rostlin. Květiny jsou využívány jako prostředek komunikace napříč časem a kulturami. Emoce a city jsou tou nejexpresivnější cestou. Flora přináší imaginativní energii přírody až do lidských domovů a na stoly stejně tak působivě jako čerstvě natrhané květy ve váze.

Nizozemsko

Koncem 16. st. Holandsko spojuje mimořádný vliv čínského porcelánu s novou technikou dekorace. Motivy dynastie Ming se běžně nacházejí na holandských fajáncích²⁷ vedle italských běžně až do počátku poloviny 17. století. Okolo roku 1670 začaly pokusy pokud možno věrně napodobit čínský porcelán modrobílými malbami. Často docházelo postupem času k podivným kombinacím. Jako příklad lze použít jeden z „čínskoevropských stylů. Dekorovaný talíř, který vznikl v 19. století v Delftu s motivem hory, skály, trávy, stromů, květin aj. Je malován téměř přesně podle čínských technik, zatímco ženská postava vsazená do motivu působí evropsky. Další manufaktura byla založena 1885 v Rozenburgu. Po prvních neúspěších přešla novým majitelům, kteří vyvinuli velmi jemnou porcelánovou hmotu vhodnou pro výrobky s tenkým střepem. Výrobky byly v secesním slohu, většinou měly osmihranný tvar. Byly velmi žádané, zdobené ručně s vlastními motivy. Po roce 1913 porcelánka zaniká, ale porcelán se značkou Rozenburg zůstává stále vzácným předmětem vyhledávaným sběrateli celého světa.

Maďarsko

Světověznámá manufaktura **Herend** byla založena v roce 1826. Prošla tak jako téměř všechny ostatní vlivem čínských motivů, posléze vznikaly ručně malované soubory označované jmény zákazníků. Nejznámější je Queen Victoria pro zámek Windsor, nebo se jménem barona Rotschilda. První byl zdoben květinami a motýli, druhý ptactvem. Od roku 1872 obdržela i některé modely ze zaniklé vídeňské manufaktury s povolením jejich dekorace.

---

²⁶ Existuje od 18. století a je asi nejprestižnějším jídelním servisem na světě, který se dodnes vyrábí. Byla to životní práce jednoho z nejnadanějších umělců konce 18. století a jednoho z největších malířů porcelánu, Johanna Christopa Bayera. Dlouhý a náročný proces začal roku 1790 a trval 12 let a bylo ručně vymodelováno a namalováno 1802 různých kusů porcelánu. Až do dnešního dne je Flora Danica stále vyráběna ručně stejně jako před 200 lety. Propracované a složité zdobení na glazuře má ve svých vzorech více než 700 divokých rostlin, jejichž zdrojem je stará encyklopedie „Flora Danica“. Flora Danica byla objednána korunním princem Frederikem jménem krále Christiana VII. Dánského k výrobě v porcelánce Royal Copenhagen. Podle tradice byl servis zamýšlen jako dar pro ruskou carevnu Kateřinu Velikou, sběratelku porcelánu.

Flora Danica byla poprvé použita 29. ledna 1803 na narozeninovou oslavu dánského krále. Z 1802 kusů původního servisu Flora Danica, dodaného roku 1803, se jich 1530 dochovalo do současnosti. Část servisu dodnes zdobí královskou tabuli královny Margarethy II. při státních příležitostech v paláci Christiansborg v Kodani. Další kusy z tohoto vzácného starého jídelního servisu jsou bezpečně vystaveny na zámku Rosenborg, nyní muzeu, a paláci Amalienborg, oficiální rezidenci královny Margarethy II. Dánské. (www.Thomasspoon.cz).

²⁷ Fajans – slovník pojmů

V osmdesátých letech 20.století se dostává Herendu umělecké svobody. Příchod světoznámého výtvarníka Imre Schrammela v roce 1993 do vedení firmy znamená cestu k uměleckému vrcholu. Manufaktura udržuje výchovu nové generace uměleckých řemeslníků a pečuje o sociální zázemí svých zaměstnanců, v obnoveném prostředí továrny a vlastního muzea se práci daří. Herend se svou historickou a aktuální produkcí ve vysoké kvalitě zařazuje mezi špičkové výrobce evropského porcelánu.

Rusko

Již Petr Veliký se snažil získat prostřednictvím svých obchodních karavan tajemství výroby porcelánu v Pekingu. V roce 1744 založila jeho dcera carevna Alžběta s pomocí známého arkanisty Ch.K.Hungera manufakturu v St. Peterburgu. Vyráběly se dózy, tabatěrky, vázy, servisy i drobné plastiky. Dekorace byla prováděna kobaltovou modrou pod glazuru. Za Kateřiny II. pracovali v manufaktuře zahraniční umělci z Míšně, Vídně a Francouzi. Na porcelán jsou malovány italské veduty, girlandy polních květin. Byly vyrobeny skvostné vázy s nádhernou dekorací především zahradních a krajinářských motivů. Přestože vzniklo v carském Rusku ještě mnoho porcelánek, (Irkutsk, Verbilki, Frasin, Archangelsk, Gorbunovo, Dulevo a další), žádná z nich nedosahovala takové kvality, jako manufaktura St. Petersburg. Za cara Mikuláše I. byl vedoucím malířem Pavel Ivanov, který zavedl malbu míšeňských pestrých květů.

Španělsko

První manufaktura Buen Retiro dosáhla úspěchů 1765 -1780. Umělecká výroba byla závislá na předlohách ze Sevres. Další porcelánky vznikaly později v Barceloně, Madridu a Montgatu.

Švédsko

Manufaktura v Rörstrandu, založená 1788 je dodnes známá a patří mezi zavedené výrobce moderního porcelánu.

Švýcarsko

Manufaktura v Curychu založená 1763 patřila s výrobky ručně malovanými k zdařilé umělecké úrovni. Další v Nyonu 1781 vynikla bělostí a technickou dokonalostí. Vyráběla vkusný porcelán dle pařížské módy. Obě porcelánky zanikly.

Belgie

V belgických Flandrech byla založena dnes známá manufaktura Doornik v Tournai v roce 1751. Napodobovala míšeňskou malbu cibulového vzoru. Porcelánové soubory pro širokou potřebu byly zdobeny převážně modrou květinovou výzdobou.

Další evropské porcelánky již nedosáhly takových úspěchů jako uvedená především Míšeň a Vídeň. Většina z nich vyráběla zprvu kameninu, fajáns, později porcelán.

Finsko – Fabrik Arabia , Helsingfors 1874,
Irsko - Belleek 1860, Norsko – Porsgrund 1887,
Polsko - Belvedere, Varšava 1768, Korzec 1790,
Portugalsko – Vista Alegre 1824 a další. (Chládek, 2007).

3.4. Čechy - vývoj zahradního umění a historie porcelánu

3.4.1 Zahradní umění v Čechách

Jedna z prvních okrasných zahrad byla z doby panování knížete Soběslava, který daroval klášteru na vyšehradském podhradí v roce 1139 zahradu pro procházky a rozjímání. Dokladovány byly klášterní zahrady již z dřívější doby. Podle zakládající listiny byla v břevnovském klášteře v roce 993 vinice, ovocné sady byly v ostrovském klášteře u Davle a Vyšehradská kapitula vlastnila v roce 1188 zahradu v Žitenicích u Litoměřic. Další zahrady byly spojeny se stavbou a rozšiřováním knížecího a později královského hradu v Praze. Z původního porostu Jeleního příkopu se přetvořila lovecká obora. Větší zahradní plochy byly naplánovány v Novém Městě pražském, kde byly poprvé u nás vysazovány švestky - karlátko, na jižních svazích byly zakládány vinice.

Velké přírodní objevy a rozvoj výrobních prostředků ovlivnily myšlení lidí. Středověk překonaly humanistické tendence. Uvolnění feudálního systému bylo motivováno potřebou svobodných lidí pro nový způsob života a ekonomiky. Došlo k omezení mocenského postavení církve ve společnosti a renesanční umělci si hledali svůj vzor v minulosti u antických velikánů. Produktem renesance byl i nový stavební sloh a s ním se rozvíjela i zahrada, která se stává obytným prostorem – rozšířeným obydlím, ve kterém se odehrával jak soukromý, tak i bohatý veřejný společenský život.

Největší vliv na rozvoj renesance v českých zemích měli hostující nebo později i usazení Italové - Vlaši. Říkalo se jim „Artisti del laghi“ – umělci od jezer, nejvíce jich přicházelo z oblasti Lugano a Coma. Jedním z prvních významných stavebních počinů Ferdinanda I. na Pražském hradě bylo zahájení stavby letohrádku královny Anny – Belvederu. Je to nejkrásnější renesanční stavba na sever od Alp. Zahradní úprava plochého giorginetta byla postupně vylepšována květinovými ornamenty se stříhanými obrubami ze zimozrázu. Královská zahrada pokračovala za Jelením příkopem v rozvinutou křížovou dispozici, kde vyniká Velká míčovna. Renesanční zahrady se dále rozvíjely do podoby zahrady manýristické, jejímž vynikajícím příkladem u nás je Kroměřížský Libosad - Květná zahrada, letohrádek Kratochvíle u Netolic, zámek v Častolovicích, zámek ve Slatiňanech a další. Představují vrchol tohoto uměleckého zahradního směru a předznamenávají jeho další rozvoj v období baroka.

Barokní umění se v našich zemích prolínalo s prvky pozdní renesance a manýrismu, vrcholný barok se vrátil až k prvkům gotickým a pozdní barok přecházel do rokoka. Toto období je kolébkou porcelánu. Prvním velkým barokním objektem je Valdštejnský palác se zahradami. Zalomená zahradní osa vychází od budovy jízdáren, před kterou je velký kruhový bazén s plastikou. Valdštejnská zahrada tvoří monumentální úvod k řadě dalších barokních zahrad pod hradem. Barokní úpravy dostaly zahrady na Hradčanech, Velká zahrada za Jelením příkopem, Rajska zahrada i zahrada Na Valech.

Většina zahrad francouzského klasicismu se v komplexnosti v Čechách nedochovala, neboť i tam, kde nepodlehla tlaku romantismu, se kompozice rozpadla chýtráním základního motivu vysokých stříhaných stěn. Mezi klasicistní zahrady u nás patří Trója, okolí zámku v Duchcově, Klášterci nad Ohří, v Libochovicích. Posléze se podstatně změnila proporcionalita celého klasicistního prostoru zahrady a vzniká intimnější rokoko, které zasáhlo téměř všechny historické stavby, ale nejvýrazněji v jeho duchu byly přebudovány téměř všechny barokní a klasicistní partery. Nejbohatší rokokové partery byly zakládány v Dobříši, nebo v parterech lázeňských kolonád a promenád.

Následovalo období prvního císařství ve Francii za Napoleona Bonaparta I. a formovalo se období empíru. Empírová úprava v zahradě se soustřeďovala na prostor parteru před budovami, který obvykle navazoval na přírodní park, nebo les, v záhonech i dekoraci porcelánu se objevuje motiv půl bourbounské lilie. Také u nás vznikaly přírodně krajinářské dispozice podle anglického vzoru. Z raného období anglické zahrady se traduje přírodní park v Krásném Dvoře, Veltrusích, z pozdější doby Ratibořice, Sychrov, Buchlovice, Čechy pod Kosířem. Přírodních parků vznikalo v českých zemích více, mnohé jsou specifické místními podmínkami. Mezi významné patří park průhonický. Nejvýznačnějšími tvůrci v přírodně krajinářském styslohu byli u nás Václav Skalník a hrabě Silva Taroucca. (Wagner, Sadovnická tvorba 1,1989).

Ve společenské funkci zahradní tvorby nastal od 2.pol 19. st. do 1. pol.20.st. vývojový zlom. K velkým změnám došlo mezi dvěma světovými válkami. Zahrady nižších vrstev obyvatelstva byly převážně užitkové. Dochází k výraznému budování veřejných městských parků. Veřejné parky z konce 19. st. vznikaly v období bouřlivého zakládání nových měst, dochází k rozvoji zahradních měst. Na tvorbu zahrad měla vliv koncentrace průmyslové výroby, výrazné politické změny. Vznikaly nové umělecké směry, ale žádný se v zahradní tvorbě výrazně neuplatnil.

3.4.2 Historie porcelánu v Čechách

Obava vídeňského dvora c.k. Dvorní komory z konkurence vůči tamní manufaktuře a současně záměr zajistit kvalitní ložiska kaolinu pro potřeby c.k. manufaktury ve Vídni, byly hlavní příčinou zamítnutí prvních žádostí výroby porcelánu. Z těchto důvodů začala vlastní výroba vysoce kvalitního porcelánu v našich manufakturách, oproti oficiálně uváděnému roku vzniku, mnohem později. Některé manufaktury dosáhly po roce 1820 evropské úrovně s typicky českou tvarovou a dekorační invencí. Je třeba zdůraznit, že český porcelán dosáhl těchto úspěchů bez finanční podpory státu, šlechty nebo církve, jak tomu bylo u významných manufaktur v jiných zemích. Ve svých počátcích byl vzorem durynský porcelán pozdně barokních tvarů a později napodobeniny vídeňského empírového slohu. Vlastní cestu nachází český porcelán v období druhého rokoka. Přestože řada našich manufaktur získala v 19. století v evropské konkurenci vysokého uznání a skvělých výsledků, jenom některé nejlepší a významné porcelánky udržely úroveň a krok se zahraniční konkurencí. Mezi ty úspěšné patřil Horní Slavkov, Loket, Klášterec a Březová. Umělecká hodnota v nich přežila do necelé první třetiny 20. století. Definitivně se umělecká úroveň vytrácí hospodářskou krizí ve 30. letech 20. st., dále 2. světovou válkou a následně ve společenském a politickém prostředí 50. let minulého století. (Chládek, 2007).

3.4.2.1 Významné české porcelánky

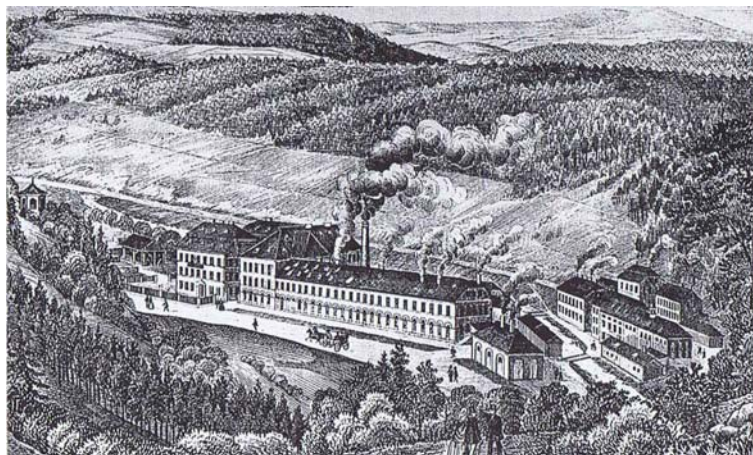
Pokusy o zahájení výroby v Hájích rozběhly první etapu vzniku několika manufaktur v Čechách. V letech 1792 – 1815 vzniklo osm továren na porcelán v níže uvedeném pořadí.

Manufaktura	založena	privilegium k výrobě porcelánu
Horní Slavkov	1792	1812
Klášterec nad Ohří	1794	1822
Březová	1803	1822
Kysibl	1803	1833
Dalovice	1804	1830
Dolní Chodov	1811	1835
Stará Role	1811	1838
Loket	1815	1818

Konkrétní vývoj, proměna tvarů, dekorů, technologií bude v další kapitole 3.5 podrobně rozvedena bližší charakteristikou výroby porcelánu v Horním Slavkově, neboť představuje první porcelánku v Čechách. Co znamená od roku 1710 pro Evropu Míšeň, znamená pro Čechy Horní Slavkov. První porcelánka je reprezentována významným rodem Haas, jehož čtyři generace ovlivnily prestižní značku H&C v Čechách. (Braunová, Porcelánová tradice, 1992).

Horní Slavkov / 1792

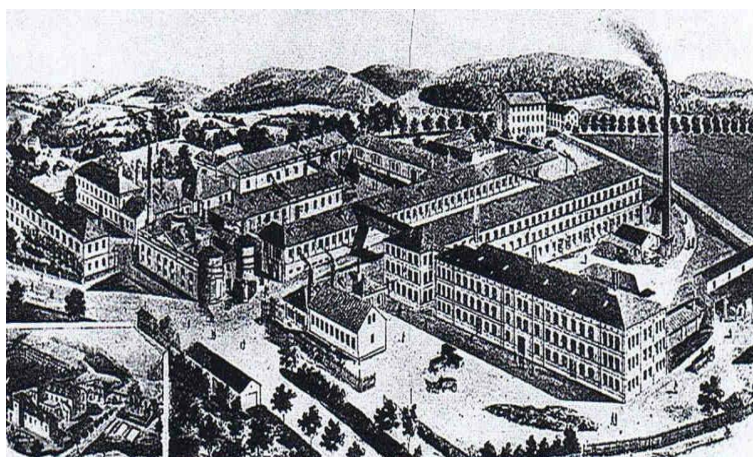
Již v roce 1828 získala porcelánka pochvalu od císaře Ferdinanda a začala své výrobky vystavovat na pražských a vídeňských výstavách. Produkce se zaměřila na květinové vázy bohatě zdobené, malé vázy s portréty, jídelní a čajové soupravy zdobené podglazurovou i naglazurovou malbou, malované šálky s pražskými a karlovarskými motivy, lázeňské pohárky. Později byl zaveden měditisk, kamenotisk a působila zde celá řada významných malířů, kterým sloužily pro malbu předlohy krajinomaleb, květiny, veduty s motivy Karlových Varů. C.Paulus, J.Hütner, L.Gerlach, A.Korb a J.Zappe.

obr. 34 Horní Slavkov - komplex manufaktury, litografie.

Kláštorec nad Ohří / 1794

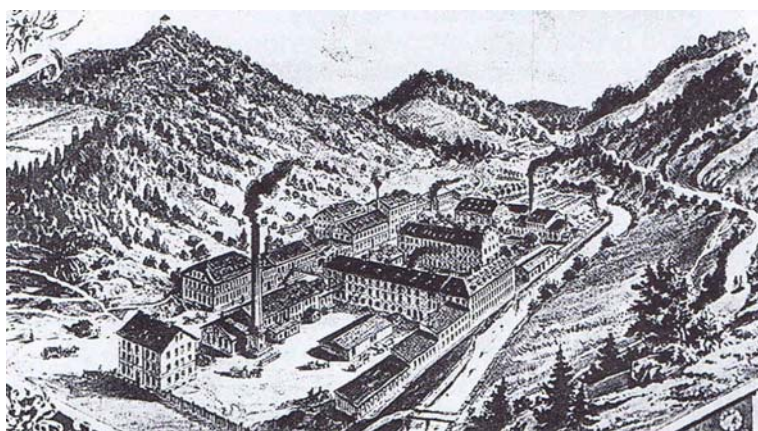
V roce 1820 převzal továrnu do své správy majitel thunského panství, dva roky poté získal zemské privilegium jako ocenění dobré kvality. V roce 1836 továrna získala bronzovou medaili na průmyslové výstavě v Praze, v následujících letech, zejména v 50. letech 19. století dosahuje porcelánka vrcholného údobí ve vysoké kvalitě výrobků. Thunové vedli továrnu až do znárodnění v říjnu 1945.

obr. 35 Kláštereck nad Ohří - komplex manufaktury, litografie.

Březová / 1803

Všeobecně zde byla ceněna čistota a průsvitnost střepeu. Pro tyto vlastnosti byly výrobky z Březové považovány za nejlepší český porcelán. Působili zde významní umělci jako Konrád Ferdinand Quast, Simon Schermer, Štěpán Wabersich, Vilém Volkmar a Kašpar Schumm. Kolem roku 1840 se sortiment rozšířil o porcelánovou plastiku. V roce 1868 byl do porcelánky povolán francouzský výtvarník A. Carrier, kterému byl zařízen ateliér v Paříži. Není bez zajímavosti, že porcelánka vybavila na základě objednávky zaoceánskou loď Titanik porcelánem, značený tradičně korunkou se zkříženými kladívky a nápisem Titanic. Spodní značka byla přihlášena v Chebu 14.2.1912 a od 15.4.1912 leží tato celá výbava porcelánu o několika tisících kusech na mořském dně po katastrofě Titaniku.

obr. 36 Březová - komplex manufakturního závodu, litografie.

Kysibl (Stružná) / 1803

Továrna vznikla adaptací zámeckých stájí, původně se zde vyráběla kamenina, továrnu vystřídalo několik majitelů a v letech 1816 – 1835 dosáhla produkce továrny vynikajících výsledků s vysokou výtvarnou hodnotou a technickou úrovní.

obr. 37 Stružná – komplex manufakturního závodu, litografie.

Dalovice / 1804

V porcelánce se vyráběly především levné výrobky z kameniny a porcelánu, určené především pro tuzemský trh, avšak podle vyjádření historikůse zde dosahovalo vysoké úrovně dekorů.

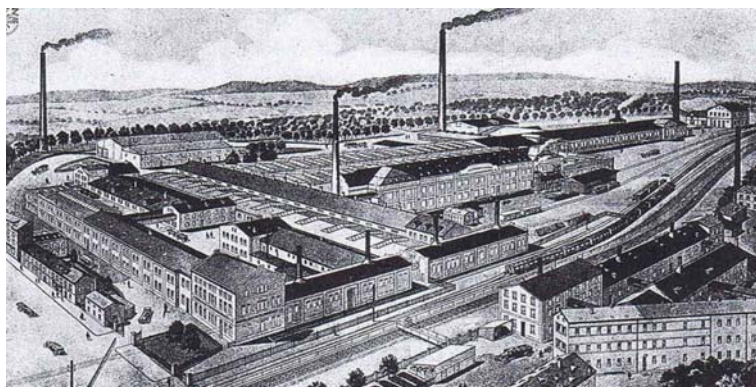
obr. 38 Dalovice – komplex manufaktury, litografie.

Dolní Chodov / 1811

V roce 1871 byla továrna prodána majitelům porcelánky v Horním Slavkově – Haasovi a Czjzekovi. Výroba se soustřeďuje především na běžné typy pozdně empírových tvarů.

Stará Role / 1811

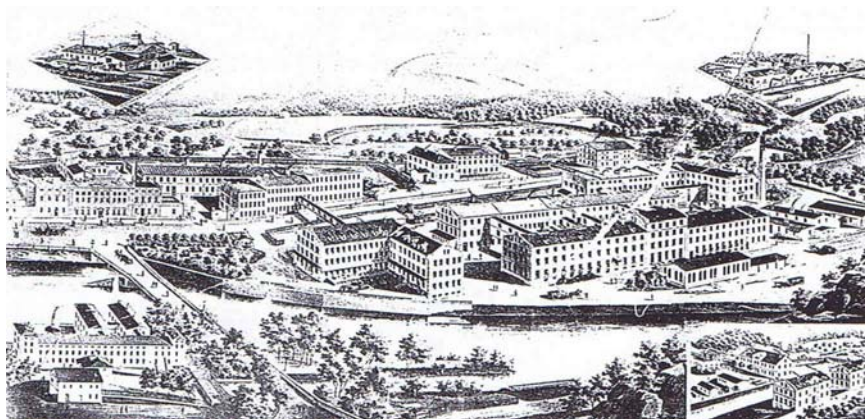
Výrobky jsou inspirovány produkcí okolních manufaktur, nebo dobovým vkusem. Od roku 1842 se hojně na výrobcích uplatňuje dekorace černým měditiskem. Při příležitosti průmyslových výstav se porcelánka dokázala reprezentovat i monumentálními vázami s květinovými vzory provedenými v duchu druhého rokoka nebo plastikami. Modely pro několik exemplářů vytvořil známý pražský výtvarník, sochař Tomáš Seidan. Továrna v majetku Nowotných po celou dobu zaměřovala svoji produkci na běžné komerční zboží. Pak dědicové prodali podnik pražskému průmyslníkovi z Karlína Moritzi Zdekauerovi.

obr. 39 Stará Role – komplex manufaktury, litografie.

Loket / 1815

Továrna se navzdory všem počátečním potížím dopracovala k vysoké úrovni produkce oceněné v Praze v roce 1828 a 1831 stříbrnými medailemi za bělost hmoty, čistotu glazury, eleganci forem a krásu dekorů, v roce 1836 i zlatou medailí. Třicátá léta 19. století přinášejí obohacení výrobního programu o porcelánovou plastiku a bohaté tvarosloví druhého rokoka. Následující desetiletí představuje úpadek umělecké i technické kvality a honbu za komerčními zájmy.

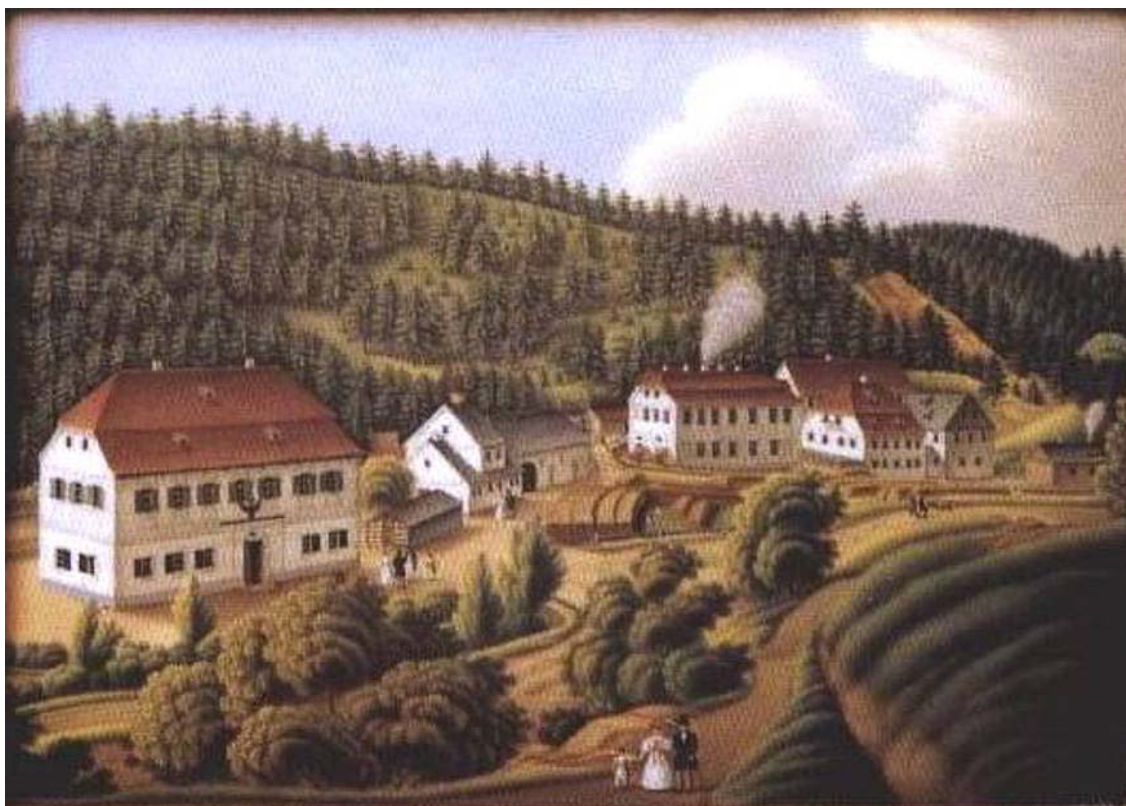
obr. 40 Loket – komplex manufaktury – rytina.

Základní vývojové etapy výroby českého porcelánu :

1. **1790 –1800** prvopočátky výroby porcelánu v Čechách
první pokusy
2. **1800 – 1820** období hledání nejkvalitnějších surovin,
optimální technologie výroby a výtvarného názoru
3. **1820 –1835** období pozdního empíru
4. **1835 –1860** období tzv. „plastické“ s počátky historismu
5. **1860 až konec 19. st.** období historismu a vzestupu industrializace
6. **konec 19. st. až 1. sv.válka** období obrodných směrů
7. **1918–1938** meziválečné období
8. **1938 –1945** období druhé světové války
9. **1945 –1958** období znárodnovacího procesu, reorganizací
porcelánového průmyslu až do vzniku národního podniku Karlovarský
porcelán
10. **1958 až současnost** období od světové výstavy v Bruselu, přes
vznik státního podniku Karlovarský porcelán v roce 1988. (Braunová,
Porcelánová tradice, 1992)²⁸

²⁸ Ukázky z knihy Braunová, Porcelánová tradice v příloze č.3, obr. 276-279

3.5 Historie První porcelánové manufaktury v Čechách, Horní Slavkov

obr. 41 Malovaná porcelánová deska s pohledem na manufakturu v Horním Slavkově, kolem roku 1830, (archiv Státní hrad Bítov).

Historie první porcelánové manufaktury v Čechách byla záměrně podrobně zkoumána, neboť je historicky první v Čechách a v jejích historických etapách je možné nalézat cíle dané v této práci. Nejsou to jen květinové dekory a porcelán, ale také návaznosti spojené s porcelánkou a Mostovem, kde lze prezentovat spjení se zahradním tvorbou.

V roce 2012 uplynulo 220 let od založení slavkovské porcelánky a protože je prokazatelně nejstarší, znamená toto výročí současně 220 let od počátků výroby porcelánu v českých zemích.

Po prvních nepříliš úspěšných pokusech a po zamítnutí žádosti o udělení privilegia v Hájích teprve Johann Georg Paulus ve Slavkově objevuje tajemství složení porcelánové hmoty a zdejší arkánum se ukazuje natolik životaschopné, že překonává bez přerušení více než dvě století, dvě světové války, několik změn režimů. Nejdélší období z celé historie je slavkovská manufaktura známa pod značkou Haas & Czjzek, a to od roku 1867 do konce druhé světové války a znárodnění a pak opět od roku 1992, tedy posledních 20 let.

Poprvé se toto příjmení objevuje v roce 1808, kdy se společníkem Johanna Georga Lipperta stává Wenzel Haas a až do roku 1830 vedou výrobu

společně k velkému rozkvětu. V roce 1830 Wenzel Haas umírá a spolumajitelem se stává jeho syn August Eusebius. Po smrti Lipperta 1843 a vypořádání dědictví se August Haas stal výhradním majitelem do historického roku 1867, v němž uzavřeli novou společenskou smlouvu a převzali vedení syn Georg Karl Augustin Haas se společníkem Johannem B. Antonem Czjzkem. Posledním spolumajitelem z rodu Haasů byl po otcově smrti v roce 1914 Georg Julius. Historie výroby porcelánu v Horním Slavkově je ságou čtyř generací rodiny Haasů. Přehled jmen s daty narození a úmrtí:

Johann Wenzel Vitalis Haas	* 1770	† 1830
August Eusebius Maria Haas	* 1804	† 1871
Georg Karl Augustin Haas	* 1841	† 1914
Georg Julius Augustin Haas	* 1876	† 1945

Ve své době jméno Haas bylo stejně takovým pojmem v karlovarském regionu jako Mattoni, Becher nebo Moser. Zajímavé je, že rod Haasů zanechal dodnes památky v podobě bývalých rodinných sídel na více místech v kraji. (Jaša, 2013).

3.5.1 První pokusy o porcelán v Hájích

V Hájích v domě č. 1 bydlel František Antonín Habertitzel a ten se s pomocí Jakuba Justa se pustil do projektu vlastní výroby porcelánu. Současně si podal žádost o povolení zřízení provozovny na výrobu porcelánu k Dvorní komerční komisi ve Vídni. V odpovědi mu ale byla povolena pouze výroba pálené kameniny. Přesto povzbuzen poměrně dobrým začátkem, pustil se synem Rafaelem do práce. Tímto krokem je František Habertitzel považován za zakladatele výroby porcelánu v Čechách .

Na základě velmi solidních výsledků plánoval Habertitzel na majetku jednoho z akcionářů postavit velký závod i s glazovnou. Stroje by byly poháněny silou vodního kola z nově postaveného mlýna. Družstvo bylo schopné realizovat takový projekt, a tak přípravy probíhaly rychle. Těsně před zahájením výstavby František Habertitzel nečekaně dne 20. července 1792 ve věku 79 let zemřel. Do čela byl postaven *Jan Gottlieb Sonntag* a spolu s ním byl jmenován správce družstva, tehdejší královský důlmistr *Josef Bernard Peschke*. Dne 29. ledna 1793 zaslal J. Sonntag na pražské Gubernium písemnou žádost o povolení přemístění provozovny do nedalekého města Bečova. Současně požádal o udělení císařského privilegia k výrobě porcelánu u Dvorní komise ve Vídni. Ke své žádosti připojil jako vzorky jednu kávovou konvici, mlékovou konvici, cukřenku, šest párů šálků na kávu. Všechny tyto výrobky měly glazuru s modrou malbou. Dalšími vzorky byly bílý pohár na vodu a bílý pohár na kávu. (Jaša, 2013).

Obr. 42 Lázeňský pohárek
s obrazem domu prvních pokusů s porcelánem v Hájích č. 1,
ruční malba Tesař 1991, (soukromá sbírka).

3.5.2 Počátky výroby porcelánu v Horním Slavkově

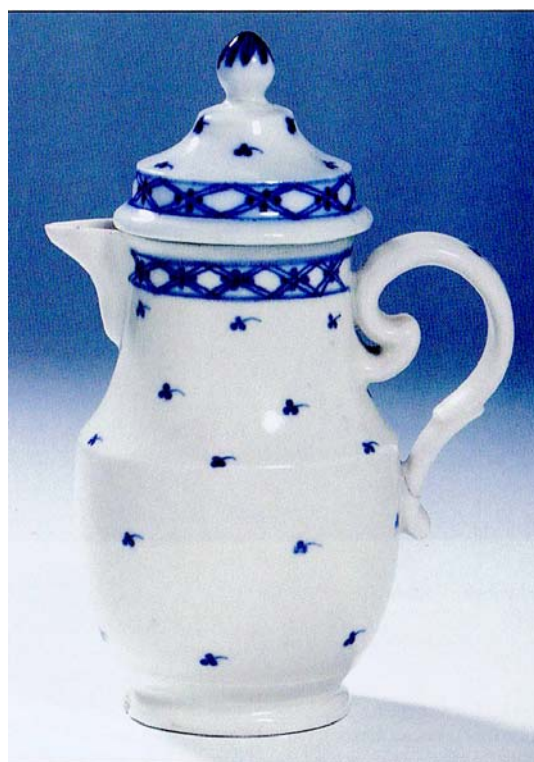
Rozvoje výroby porcelánu v příštích letech razantně ovlivnil další hornoslavkovský rodák *Johann Georg Paulus* (1738 – 1823). Ten původně pracoval, jako většina obyvatel města v té době, v šachtách jako důlmistr. Při prvních pokusech se snažil namíchat jednotlivé složky. První střepy vypadaly velice nadějně a porcelánovou směs dalšími pokusy stále vylepšoval.

Pro promílání, drcení a míchání kmene pro výrobu porcelánu se v té době běžně používalo vodní síly. Proto v polovině roku 1792 Jiří Paulus zakoupil a zcela přestavěl pro své potřeby bývalý hamr v obci Údolí³⁷. V tomto hamru začal upravovat kaolín a vedle postavil první menší pec na výpal porcelánu. Zde také s velkým nadšením v květnu 1792 vypálil první kusy výrobků. 15. března 1793, zaslal komisi také svoji žádost o privilegium. Všechny vzorky zaslané do Vídně byly tehdy kopírované podle durynského stylu a tvarů, které do výroby přinesl Jiří Reumann. Pod bílou glazuru byla nanášena malba, většinou podle šablon dovezených z Míšně. Jednalo se převážně o oblíbené dekory slaměnky nebo pták a skála. (Jaša, 2013).

Paulusova žádost, posuzovaná Dvorní komerční komisí společně se Sonntagovou, byla také společně s ní dne 20. dubna 1793 zamítnuta s tím, že ani jeden z podnikatelů nevyrobí to, „co by se dalo nazývat jemným nádobím nebo dokonce porcelánem“, a že to v podstatě není nic jiného než hrnčina z poněkud vylepšené hmoty na způsob porcelánové. Z toho důvodu tedy „privilegium privatum nepřichází v úvahu ani teď ani později“. Ponechává se na vůli jak Sonntagovi tak Paulusovi „vyrábět toto poněkud vylepšené hrnčířské nádobí k vlastnímu zisku a bez jakýchkoli výsad, pokud se toto nádobí dalším zušlechťováním a tvarováním příliš nepřiblíží pravému vídeňskému porcelánu a nebude mu na újmu, v takovém případě pak by muselo být podáno další oznámení“. (Meyer, 1927).

obr. 43 Kávová konvice s víkem²⁹,
1793-1800 (SPÚ Plzeň).

obr. 44 Kávová konvice s víkem³⁰,
1795-1800 (soukromá sbírka).

²⁹ První z vyobrazených konviček je se vzácně se vyskytujícím tvarem, který se v ostatních českých porcelánkách neobjevuje, má nejspíš původ ve Vídni, což dokladuje jeden exemplář ze sbírky v UPM v Praze. Tzv. slaměnkový dekor byl v závěr 18. století celkem běžný a do Čech se dostal nejspíš prostřednictvím Durynska.

³⁰ Druhá konvička je s malbou drobných trojlístků pod polevou. (Hejdová, Mergl, 2002).

obr. 45 Hlavička dýmky

Bohatě zlacená s imitací drahých kamenů a reliéfy listů, porcelán, 1827. (Morgenroth, 1989)

Člověkem odhodlaným ve výrobě porcelánu pokračovat byla *Louise Sophia Greinerová* (*1750 - †1806) z německé Gery. Postavila novou pec, zajistila lepší přípravu hmoty a celkově zkvalitnila výrobu. Porcelánka však stále nebyla schopna vyrábět kvalitní porcelán a obchody byly ztrátové.

Nová tvář, která dodala energii, přinesla invenci a tolik potřebnou naději, patřila Georgu Lippertovi³¹, jenž zcela nedávno uzavřel manželství s dcerou Louisy Sophie, Frederikou. Ihned se rozhodl intenzívně podpořit do snahu rozvíjet výrobu porcelánu. Neměl v oboru žádné zkušenosti, jeho pomoc ale byla založena na umění řídit lidi a touze rychle se vzdělávat. Vzdělával se, četl knihy, jezdil do Saska, aby se s výrobou důkladně seznámil. Vstup Lipperta byl mezníkem v rozvoji výroby porcelánu pro celý region a zásadním obratem v dosavadním vývoji továrny. (Jaša, 2013).

3.5.3 Wenzel Haas

Wenzel Haas přijal nabdku Georga Lipperta ke spolupráci. Společně založili výrobní společnost se jménem Lippert & Haas Schlaggenwald. V továrně začaly vznikat kávové servisy, talířové sady, mísy různých velikostí malované modrým vzorem. Už první obchodní výsledky předčily všechna očekávání. O produkci začal být nebývalý zájem, který jim potvrdil, že se vydali správnou cestou. Krátce poté roku 1810 otevřeli první prodejnu v Karlových Varech. K základním tvarům přibýly postupně vázy všech velikostí a tvarů, zakázkový porcelán pro lázeňské domy a restaurační zařízení a později dokonce umělecké figurální plastiky.

³¹ Johann Georg Lippert se narodil v Horním Slavkově dne 16. prosince 1771 a zemřel 5. prosince 1843. Působil nejen jako městský a báňský ranhojič, současně pracoval v místních šachtách jako důlní fyzik. To bylo pro další průběh událostí velmi důležité, protože se často pracovním střetával s Wenzelem Haasem, který se stal jeho společníkem.

Velkým obchodním tahem byl vynález pohárku pro příjemné pití minerální vody. Tento specifický výrobek se stal později jedním ze symbolů lázní Karlovy Vary.

obr. 46 Lázeňský koflík, kolem 1835.
(Mergl, 2002), KM Karlovy Vary

Vysokou kvalitou své produkce se stala firma všeobecně známou. Neměla však stále oficiální povolení k výrobě porcelánu. V průběhu února se do porcelánky dostavila komise, kterou vedl nejvyšší purkrabí *František Antonín hrabě Kolowrat – Libštejnský*. Po důkladné prohlídce celého podniku byli členové komise nadšeni. Komise následně vydala doporučení, kde se vyjádřila velice uspokojivě. Na podkladě této zprávy císař udělil slavkovské porcelánce 11. května 1812 privilegium k výrobě porcelánu.

obr. 47 Šálek s podšálkem, 1810-1815.
Empírový válcovitý tvar, zdobený pestrobarevnou ručně provedenou malbou ideální krajiny.
(Braunová, 1992).

obr. 48 Váza, 1830

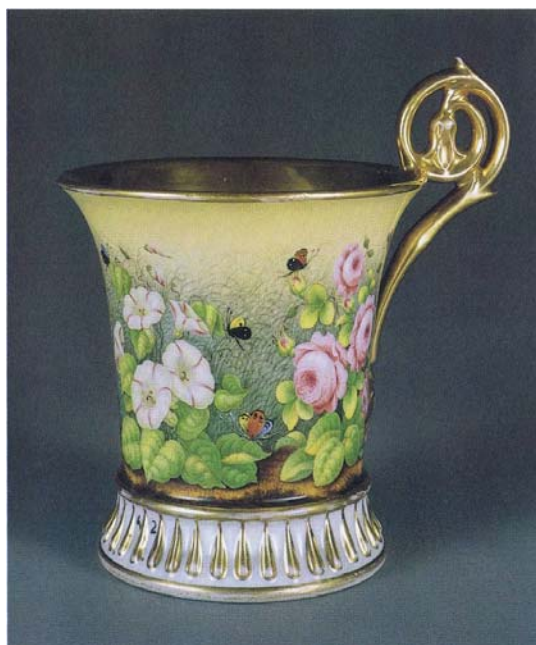
Pozdně empírový tvar, na amfoře zobrazen pohled na Napoleonův hrob s nápisovou páskouve spodní části výjevu. Zadní část je dekorována ornamentálními motivy. Sokl napodobuje hnědočervený mramor. (Braunová, 1992).

Porcelánka získává řadu vysokých ocenění. Mezi nejvýznamnější patřila bronzová medaile z II. průmyslové výstavy v Praze v roce 1829, stříbrná medaile z III. průmyslové výstavy v Praze v roce 1831, roku 1845 získala zlatou medaili na Všeobecné výstavě průmyslových výrobků ve Vídni, roku 1867 stříbrnou medaili na Světové výstavě v Paříži a další.

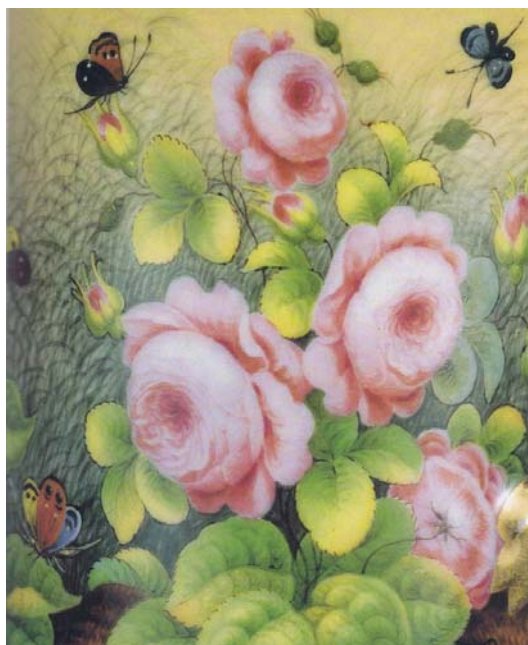

obr. 49 Koflík s miskou, 1836

Dekor obou nádob proveden na podkladovém fondu sytě modré barvy, nese do kruhu spojené květy a listy bílých lilií. (Braunová, 1992). Soukromá sbírka.

obr. 50 Koflík³², 1820

obr. 51 Detail malby na koflíku

³²Koflík pozdně empírového zvonovitého tvaru. Celý povrch vyplňuje mistrovsky provedená drobnomalba různých druhů květin v přírodním terénu s poletujícími motýlky. Signatura Karl Paulus, jedná se o vynikajícího slavkovského malíře porcelánu. Uvnitř dna využito efektu průsvitky s motivem děvčátka pijícího z číše. (Braunová 1992).

3.5.4 August Eusebius Haas

Po smrti Wenzela Haase byl dalším následovníkem *August Eusebius Maria Haas*. Studoval na Ústavu technického vzdělávání v Praze, kde získal to nejdůležitější technické vzdělání, které nutně potřeboval pro řízení továrny. Aby se orientoval rovněž v obchodní činnosti, poslali jej rodiče v letech 1822–1823 studovat do Vídně na c. & k. Polytechnický institut (dnešní Technická univerzita).

obr. 52 August Eusebius Haas. (Hejdvová, Mergl, 2002).

Po ukončení studií nastoupil do továrny svého otce. Továrna pod jeho vedením dál mířila k vrcholu v umění výroby porcelánu. Roku 1828 získala osobní pochvalu císaře Ferdinanda I. za vynikající výrobky a prvotřídní kvalitu. Dalšího vysokého ohodnocení se továrně dostalo dne 10. 9. 1831. „Výrobky z produkce Horního Slavkova výrazně předstihují produkty vídeňské provenience“ (Meyer, 1927).

August Haas se po smrti svého společníka Georga Lipperta stal roku 1846 jediným vlastníkem porcelánky v Horním Slavkově. V letech 1861 – 1867 byl jmenován zástupcem velkopodnikatelů na Českém zemském sněmu. Porcelánka v Horním Slavkově se rozvíjela ve všech směrech. August Haas věděl, že je zapotřebí vedení továrny přizpůsobit novým trendům. Roku 1857 byl na jedné z mnoha svých cest do Vídně a během ní se setkal s Johanem Czjžkem. Oba zjistili, že se jejich názory na vedení i další směřování porcelánky většinou shodují. Navíc Johann díky svému vzdělání ukázal značný přehled a znalosti moderní výroby i situace na trhu.

Johann Baptista Czjžek (*20. březen 1841 Vídeň - †6. únor 1925 Vídeň), nastoupil v porcelánce jako odborný chemik a technolog. Roku 1857 přijel na zámek Kamenný Dvůr a bez jakýchkoliv předchozích zkušeností s výrobou nastoupil do práce v porcelánce.

obr. 53 Koflík³³ s miskou, 1836
Horní Slavkov

obr. 54 Koflík³⁴ s miskou ve tvaru růže
stolisté, 1832 – 1835
Horní Slavkov

obr. 55 Žardiniera s miskou³⁵, Horní Slavkov, 1837. UPM Praha.

³³ Koflík sytě žlutý, misku tvoří reliéfní zelené lístky. (Mergl, 2002). UPM Praha.

³⁴ Silně zlacené ucho v podobě zahnuté větévky se rozděluje a z jeho konců vybíhají dva zelené lístky. Naturalistický reliéfně provedený povrch doplňuje odstínovaná růžová barva okvětních lístků. Miska je provedena z reliéfních přes sebe poskládaných zelených lístků. Celý vnitřek je vyzlacen polomatným nánosem. Koflík je kopií míšeňského vzoru z poloviny 18. století. (Braunová, 1992). Soukromá sbírka.

³⁵ Žardiniera čtyřboká, obdélná, na zlacených lvích tlapkách s maskarony, při horním okraji plastické, zčásti zlacené poloakanty, hrozny a mušle. Na lososovém fondu černé medailony s dvojicemi pestrých květů a modré pruhy se zlacenými réвовými úponky. (Hejdová, Mergl, 2002).

3.5.5 Georg Karl Haas

Georg Haas byl ze všech dětí Josefy a Augusta nejnadanější. Narodil se 6. prosince 1841 na zámku v Kamenném Dvoře. Střední školu absolvoval na Obchodní akademii v Praze. Po maturitě přešel na Polytechnickou univerzitu ve Vídni, kde začal studovat ve školním roce 1859/60. Za vše mluví závěrečné ohodnocení jeho studijních výsledků, kde se skvěly samé výborné známky. Během studií byla jeho hlavním zaměřením chemická technologie. Po absolvování prvních dvou semestrů byl ale nucen školu ukončit a vrátit se zpět na Kamenný Dvůr. Situace v rodině se zkomplikovala. Jeho otec začal být vážně nemocný. Jako jediný syn měl nyní povinnost udržet továrnu v chodu. Od počátku působil velice aktivně v obchodním oddělení, které dostal na starost. (Jaša, 2013).

3.5.6 Haas & Czjžek

Situace v továrně vyžadovala přijmout zásadní změnu. Na den 6. dubna 1867 August Haas rozhodl. Že majetek porcelánky se rozdělí na dvě stejné poloviny. Jednu přenechá svému synovi Georgovi a druhou pak přepíše na Johanna Czjžka. Ještě téhož dne podepsali oba společenskou smlouvu, (Gesellschaftsvertrag, 1867), ve které se písemně zavázali založit společnost *Haas & Czjžek*.

Vlivem událostí z roku 1867 došlo k dalšímu významnému přelomu v historii slavkovské továrny na porcelán. Už za necelé čtyři roky si továrna stála natolik dobře, že se rozhodli rozšířit výrobu. Objevila se možnost koupit porcelánku v nedalekém Chodově u Karlových Varů, založenou roku 1811. Nakonec Portheimové chodovskou továrnu v roce 1871 za 100.000 zlatých firmě Haas & Czjžek přenechali. Oba společníci začali uskutečňovat kroky pro její modernizaci. Za jejich řízení se chodovská porcelánka nakonec spolu se slavkovskou stala vyhlášenou po celé Evropě. Jednou z dalších skvělých věcí, kterou společníci zrealizovali, byla stavba domu ve Vídni na Kärtnerstraße číslo 5, kterému se od té doby říkalo *Haas & Czjžek Haus*. Po svém dokončení v roce 1883 se zařadil mezi architektonické skvosty vídeňských ulic.

Johan Czjžek vypracoval pro firmu jedinečnou obchodní strategii, která byla založena na tehdejších potřebách trhu. Společně s Georgem v první řadě rozdělili produkci jednotlivých porcelánek. V Chodově začala výroba levného, řemeslně nenáročného užitkového porcelánu pro domácnost, který se mohl vyrábět ve větších sériích a stal se tak cenově dostupným pro širokou veřejnost. Nově zde také zavedli výrobu hotelového porcelánu a izolátorů pro rozmáhající se elektrotechnický průmysl. V Horním Slavkově se vyráběly jemnější, technicky náročnější, ale také výrazně dražší kusy a především jídelní servisy. Ty ovšem byly prvotřídní umělecké kvality a nejvyšší jakosti. Často dodávala porcelánka své výrobky také samotnému císařskému dvoru ve Vídni, několik výtečných kousků bylo určeno pro papežskou stolicí ve Vatikánu, zájem projevovaly královské rodiny v okolních zemích.

obr. 56 Jídelní souprava ³⁶, kolem 1900. Muzeum Sokolov.

obr. 57 S 6, poč.20.století.
(Braunová, 1992).³⁷

obr. 58 S 8, poč.20.století.
(Braunová, 1992).³⁸

³⁶ Ocelotiskový, lazurami domalovaný dekor s květy jetele, zlacené a zelené linky. Výzdobný motiv jetele patrně patří k sérii květinových dekorů, kladně zmiňovaných v souvislosti s exponáty na Světové výstavě v Paříži (Mergl, 2002).

³⁷ Ukázka z knih dekorů deponovaných ve Státním oblastním archivu v Plzni

³⁸ Ukázka z knih dekorů deponovaných ve Státním oblastním archivu v Plzni.

Odbyt porcelánu rychle rostl, a proto byly ve Vídni, Praze a Budapešti zřízeny speciální značkové prodejny, první svého druhu. Firma začala budovat vlastní maloobchodní prodejny v dalších významnějších městech. Navíc Jaohann Czjžek uvedl do života zásadní novinky v sociální oblasti. Jako první v Čechách zrealizoval v praxi založení sociálního pojištění pro zaměstnance. Z něho se měly vyplácet náhrady při nemocech či úrazech. Další novinkou v této oblasti bylo založení vlastní firemní pokladny pro invalidy, vdovy, sirotky a zřízení penzijního fondu.

V roce 1876 se Georg Haas oženil s *Olgou Ludmilou Dannenbergovou*. Po svatbě se manželé Haasovi přestěhovali do Horního Slavkova, ačkoliv v té době vlastnili také zámek Kamenný Dvůr. Zde se jim dne 26. října 1876 narodil jediný syn *Georg Julius*. Georg Haas začal rozšiřovat svůj majetek. Podařilo se mu skoupit velké polnosti a statky kolem Kynšperku nad Ohří. Vrcholem jeho úsilí se stalo zakoupení zámku v Mostově dne 27. října 1885. Georg jej nechal opravit a zmodernizovat. Krátce poté se do zámku s rodinou přestěhoval a ten se stal jejich novým rodovým sídlem.

obr. 59 Zámek Mostov na počátku 20.století. (Soukromá sbírka).

V té době bylo u bohatých podnikatelů zvykem, že si kupovali hraběcí či knížecí tituly, ač sami z modré krve nepocházeli. Manželka Olga ráda dávala na odiv své bohatství. Začala na Georga naléhat, aby se postaral o získání titulu také pro jejich rodinu. Aby jej však mohl získat, musel splnit několik důležitých podmínek. Začal podporovat rozšiřování kulturního a vědeckého vybavení Císařského dvora ve Vídni. Za jeho finanční dary bylo následně zřízeno přírodovědné dvorní muzeum. Od těch dob je jméno Georga Haase neodlučitelně spojeno s vídeňskými sbírkami africké země Beninu.

Na základě císařského rozhodnutí ze dne 6. října 1899 byl jak Georg Haas, tak i všichni jeho manželští potomci, povýšen do šlechtického stavu, kromě toho získal právo používat čestného titulu šlechtice a bylo mu uděleno právo užívání predikátu z *Hasenfelsu*. a současně užívání vlastního rodového erbu. (Martinz, 1999).

obr. 60 Rodový erb, který začal Georg Haas používat krátce po udělení predikátu z Hasenfelsu.

Díky podnikatelským úspěchům Georg dále investoval peníze do nemovitostí, Velká příležitost se naskytla roku 1912, odkoupil celé panství a hrad Bítov nedaleko města Znojma. Společně s Olgou se rozhodli jej zakoupit pro syna Georga, jehož životní cesta se nevyvíjela tím směrem, jakým si představovali. Předpokládali proto, že se Georg na novém sídle usadí.

obr. 61 Historický obraz Bítova – J. Domínek, před rokem 1930.
(Reprodukce pohlednic, soukromá sbírka).

3.5.7 Georg Julius Haas

Georg Julius Augustin Haas se narodil dne 26. října 1876 v Horním Slavkově. Ve školním roce 1886/87 nastoupil do první třídy státní reálné školy v Lokti, dále do důstojnické školy a po jejím absolvování se vrátil na zámek Mostov. Zde měl získávat praktické zkušenosti se spravováním rodinného majetku včetně výroby v porcelánkách v Horním Slavkově a Chodově. Georg se však dobrovolně nechal odvést do armády. Ta mu umožňovala dostat se z dosahu vlivu rodičů, kteří se jej snažili přimět ke spolupráci v rodinných firmách.

V jubilejním roce 1932 došlo k závažné změně. Dnem 5. dubna 1932 byla firma Haas & Czjžek přeměněna na akciovou společnost se základním kapitálem 15.000.000 korun československých. Další pobočky pak měla firma v Praze, Karlových Varech, Teplicích, ve Vídni, Budapešti a Grazu a obchodní zastoupení po celém světě, celkem v 66 metropolích všech kontinentů. Obchodní společnost se jménem Haas & Czjžek existuje v Budapešti dodnes. Baronka Olga³⁹ se rozhodla ustanovit univerzálním dědicem Evence Arnolda Coppée IV., neboť její syn neměl žádného legitimního potomka. Zemřela 17. června 1942 ve věku 86 let na zámku v Mostově. V době, kdy válka v oblasti Bítova skončila, byl mladý baron Georg Haas hospodářsky dobře zaopatřený, avšak politické události směřovaly k násilnému vystěhování. Dne 11. května 1945 se Georg Julius Haas zastřelil. (Jaša, 2013).

obr. 62 Souprava AETERNA, dekor Aeterna, 1931.

Soubor s 53 tvary v různých velikostech symbolizoval jemnost či něžnost kvítkového vzoru. (Hejdová, Mergl, 2002). Soukromá sbírka.

³⁹ V příloze č. 4, obr. 281-282, rodinné fotografie z návštěvy Mostova a Bítova.

3.5.8 Po válce

Po válce měli jen velcí optimisté odvahu předvídat nějakou budoucnost a doufat ve znovudosažení někdejšího významu průmyslového oboru porcelánu. Omezovací opatření za války, zničená zařízení továren, rozvrat evropské dopravní sítě, naprostý nedostatek surovin a paliva to byl stav, do něhož přišla po květnu 1945 hrstka českých keramiků, aby se spolu s národními správci ujala obrovského úkolu znovu vybudovat narušený průmysl porcelánu. (Kohlík, 1960).

Do té doby vedoucí pražské prodejny Haas & Čížek Ferdinand Kubík je jmenován v červenci 1945 národním správcem závodů této firmy. V říjnu 1945 vyšel dekret presidenta Beneše o znárodnění porcelánek. Od roku 1946 byly vytvářeny vždy z několika továren národní podniky, postupně několikrát reorganizovány až posléze od dubna 1958 spojeny do jediného podniku s názvem Karlovarský porcelán, kde Horní Slavkov figuroval pod číslem závodu 06 a Chodov pod číslem 03. V padesátých letech měl jednoznačnou prioritu v rozvoji průmysl těžký, přesto vzniklo vývojové středisko v Lesově. Na světové výstavě v Bruselu 1958 měl Jaroslav Ježek výrazný úspěch s nápojovým souborem ELKA. Bruselský fenomén se projevil na počátku 60. let i ve Slavkově, tvarem IVANA, autor K.Němeček. (Bruselský sen, 2008).

Pro 70. léta vytvořil L. Švarc formu ISIDA. Nejúspěšnější poválečný výtvarník profesor Jaroslav Ježek ukončil svou celoživotní kariéru ve Slavkově návrhem přátelské soupravy Casanova a na jubilejním konvicovém sympoziu v roce 1992 souborem s příznačným názvem SLAVKOV. (Archiv H & C, další ukázky z produkce porcelánky v příloze č. 4, obr. 283-288).

obr. 63 Souprava ISIDA, návrh L.Švarc, dekor ze zlatých bodů, složené stylizované květy, provedený tehdy novou technologií sitotisku, 1970. (Hejdová, Mergl, 2002). KM Karlovy Vary.

3.5.9 Znovuzrození - Haas & Czjzek opět žije

Teprve po sametové revoluci od počátku 90. let se nepřehlédnutelně znovu objevuje na scéně genius loci Georga Haase a Johanna Czjzka. Opět je k tomu zapotřebí nadšení umožněné novou dobou, ale současně i profesními zkušenostmi, intelektem a houževnatostí osobností spjatých s porcelánem.

V roce 1992 celý obor porcelánu v Čechách žil 200. výročím založení slavkovské manufaktury, ale také privatizací. Nově zaregistrovaná společnost s historickým jménem, vydala publikaci Porcelánová tradice autorky Dagmar Braunové ze Západočeského muzea v Plzni. Historické objekty porcelánky byly zařazeny do seznamu kulturních technických památek MK ČR. Úřadem průmyslového vlastnictví jsou nově chráněny tradiční tovární značky H&C se dvěma smrčky a korunkou i celé jméno Haas & Czjzek. Na počátku nové cesty slavkovského porcelánu bylo důležité dokázat, že současné schopnosti modelérů a malířů jsou srovnatelné s těmi, kteří v historii dosáhli největších úspěchů na světových výstavách.

Mezi příznivé ohlasy na výsledky privatizace patří nabídka ze státního hradu Bítova na udržování tradice jména Georga Julia Haase, který dlouhá léta na Bítově pobýval. Byla zde otevřena značková prodejna Haas & Czjzek. Program historických replik se rozšířil o charakteristický pro Slavkov koflík Johann v empírovém slohu na nožce s plastickými kapkami.

obr. 64 Koflík Johann s miskou, 1992.
Replika s ruční malbou zámku Mostov. (Soukromá sbírka).

Vybavení vzorkovny v administrativní budově bylo dokončeno v březnu 1994 a vzápětí přijela na návštěvu Olga Havlová, manželka prezidenta ČR. Objednala na Pražský hrad výbavu SIMONA s decentně vyzlaceným reliéfem, navíc v porcelánce překvapila fotografií svého svatebního servisu ve tvaru BERNADOTTE se spodní značkou H&C.

obr. 65 Svatební servis Olgy Havlové.
Soubor Bernardotte je dekorován růžemi a všechny úchytky jsou tvarovány do drobných růžiček. (Soukromá sbírka).

Novinkou roku 1994 se stala kávová souprava DIAMANT autora Stanislava Zámečnicka, která byla poprvé uvedena na únorovém veletrhu ve Frankfurtu. Jako příspěvek ke zdravému životnímu stylu se zrodil hrnek na bylinkové čaje.

Ve spolupráci s NPÚ ÚOP v Brně a se Západočeským muzeem v Plzni byla instalována expozice slavkovského porcelánu na státním hradě Bítově a slavnostně zpřístupněna ve druhém patře hradního paláce ve třech loveckých salóncích 1. července 1995. Na podzim poprvé představený kobaltový dekor Aeterna charakteru cibulového vzoru využívá bohaté slavkovské tradice a navazuje na ocelotiskový dekor, který se poprvé v historii objevil v roce 1907.

V průběhu prvního pololetí 1997 vyvrcholil proces zavedení normy řízení jakosti ISO 9001. V regionu se značka Haas & Czjzek objevila na ochozu rekonstruované Krásenské rozhledny, kde jsou na porcelánových deskách zakresleny orientační body v krajině, které je možno z vrcholu rozhledny pozorovat. Dále uvedeno v kapitole 5.1.5.1

V létě roku 1997 navštívil baron Coppée IV. ve svých 68 letech porcelánku v Horním Slavkově i hrad Bítov. Za jeho přispění a pod dohledem tehdejšího kastelána Dr. Jiřího Paukerta byla zhotovena pamětní deska rodiny Haas z bílého carrarského mramoru. K jejímu slavnostnímu odhalení došlo na Velikonoce 1998.

obr. 66 Konvice ke kávové soupravě SIMONA⁴⁰, 1938. (Hejdová, Mergl, 2002). Archiv H&C

obr. 67 Kávová souprava OLYMPIA⁴¹, návrh Jiří Kožíšek.
Dekor „Podzimní listí“, 1999. Vícebarevný sítotiskový dekor – růžové, žluté, hnědozelené a červenohnědé listy stromů. Hejdová, Mergl, 2002. (Soukromá sbírka).

⁴⁰ První s dekorem AETERNA, 1995. Podglazurní kobaltový dekor s „cibulovým“ vzorem. Druhá s malbou listem, obtiskový dekor s motivy míšeňských květů, leskle zlatá stafáž. Třetí s černě malovaným pásem, zlatý razítkový dekor květů, matně zlatá stafáž.

⁴¹ V Praze byl oficiálně představen jídelní a kávový soubor OLYMPIA autora Jiřího Kožíška se sloganem – tvar pro nové milénium - a při té příležitosti mu bylo uděleno ocenění ZLATÝ KRYSTAL. Odbornou porotu zaujal dekor „Podzimní listí“, vyvzorovaný v ateliéru manufaktury. Zdrojem inspirace byla hra barev a světla, různost tvarosloví a jemné žilkování listů, v dekoru se prolínají jednotlivé barevné odstíny a světlo do něj vnáší lesklé zlato.

Během roku 2012 se postupně odehrávaly akce z marketingového plánu pro výročí 210 let založení porcelánky. Velká jubilejní výstava naplnila čtyři roční období. Po jarní dubnové premiéře v Sokolově doprovázené také setkáním Klubu přátel značkového porcelánu následoval letní Bítov, podzimní Teplice a konečně zimní derniéra v Karlových Varech. K výstavě vydalo Okresní muzeum v Sokolově doprovodnou publikaci. Na slavkovském hřbitově byly péči porcelánky obnoveny desky na hrobkách Lipperta a Haase.

V pátek 13. září ve 13 hodin roku 2002 byl po čtrnáctiměsíční rekonstrukci otevřen zámek v Mostově. Následující víkend byl Mostov zpřístupněn v rámci Dnů evropského dědictví a Dnů otevřených dveří památek v České republice.

Pozitivní událostí pro město Horní Slavkov i pro porcelánku se stala návštěva prezidenta republiky Václava Klause s chotí dne 13. dubna 2006 v rámci třídenního oficiálního pobytu v Karlovarském kraji. Jednalo se v dlouhé a bohaté historii města teprve o třetí podobnou návštěvu hlavy státu, když historicky první byl příjezd císaře Ferdinanda I. v roce 1547 u příležitosti udělení městských práv a druhou návštěva císaře Františka I. v doprovodu dcery Marie Louisy, francouzské císařovny, v roce 1812, kdy byla také udělena císařská privilegia k výrobě porcelánu v Horním Slavkově.

Byl navázán kontakt s designovým studiem QUBUS v Praze a rozšířena inovace o tvorbu Maxima Velčovského, který z porcelánu vytvořil serii malých váz, nebo vázu ve tvaru holínky a další dnes už ikony současného designu. (Archiv H&C).

Ke konci srpna 2007 po deseti letech přijel v Belgii žijící příbuzný Haasů baron Evence Coppée IV. s částí své rozvětvené rodiny.

obr. 68 Evence baron Coppée IV. s rodinou ve vzorkovně porcelánky H&C v Horním Slavkově, 2007. (Soukromá sbírka).

V září se porcelánka stala součástí 11. Setkání hornických měst v Horním Slavkově. Firma Haas & Czjzek se představila též při regionální Roadshow Asociace hotelů a restaurací, jejímž uspořádáním byl pověřen hotel Zámek Mostov a které se zúčastnil hejtman Karlovarského kraje JUDr. Josef Pavel a prezident AHR Ing. Pavel Hlinka. Synergické efekty přinesla výroba dárkových předmětů s motivem zámku Mostov.

Obě aktuální výročí, tedy 215 let založení porcelánky a 15 let novodobé historie značky H&C, důstojně připomenula výstava uspořádaná v renesančním sále zámku Klášterec nad Ohří. Na výstavě byl k vidění reprezentativní výběr historie a současnosti slavkovské manufaktury, především aktuální geometrické tvary, převážně nedekorované, dodávané na nejnáročnější evropské trhy, kde se rodí nové trendy.

V závěru roku byla realizována prestižní zakázka ve tvaru SIMONA se zlaceným znakem Ruské federace pro ruské velvyslanectví ve Washingtonu. Tato výbava měla premiéru při slavnostní recepci na počest nově zvoleného amerického prezidenta Baracka Obamy.

Haas & Czjzek byl pozván v listopadu na tematický workshop do Selbu, kde se začal připravovat nový projekt „Cesta porcelánu mezinárodní“. Následoval v lednu 2010 podobný workshop na Mostově a zde devět partnerů podepsalo společné memorandum. Po celý rok 2010 se připomínalo výročí 300 let od založení první evropské manufaktury na výrobu porcelánu v saské Míšni. V lednu, na který výročí připadalo, byla uspořádána výstava „Fenomén porcelán aneb 300 let evropského porcelánu s první českou porcelánkou“ ve Výstavní síni designu v Dubí u Teplic ve spolupráci s tamějším ateliérem Design keramiky (aDk).

obr. 69 Plakát pro výstavu 300 let evropského porcelánu v Selbu a Hohenbergu, 2010

V centrech bavorského porcelánu, ve městech Selb a Hohenberg nad Ohří, byla připravena důstojná oslava „300 let evropského porcelánu“ ve formě velké jubilejní výstavy „Královský sen a hromadné zboží“. Haas & Czjzek se podílel na této největší přehlídce porcelánu v Evropě všech dob ukázkami ze současné produkce v prostorách budovy č. 5 komplexu PORZELLANIKON Selb. Současně se prezentovaly ateliéry pražské VŠUP a ústecké UJEP. Mezi předními designéry uplynulého století a současnosti byla díla Jaroslava Ježka, Bořka Šípka nebo Maxima Velčovského.

Haas & Czjzek se účastnil v červenci 2010 projektu „Umění v kostce“, kde pro porcelán v jeho jubilejním roce byly vyčleněny tři kostky – krychle z dřevěných trámů na nádvoří zámku v Sokolově. V kostkách se porcelánovými artefakty prezentovaly VŠUP v zastoupení P.Knapkem, UJEP zastoupená P.Jarkovským a Haas & Czjzek ve spolupráci s J.Kožíškem. Na podzim vystoupil Haas & Czjzek v expozicích Designbloku Praha prostřednictvím mladého studenta, designéra Ondřeje Batouška. V závěru roku uvedla pražská prodejní galerie Futurista nejnovější díla designu „Fresh“, kde byla představena i replika slavné plastiky Cowboygirl od A.Tomáška, vyráběné ve 30. letech 20. století v Horním Slavkově. Slibně započala spolupráce se značkou Moser, kdy se Haas & Czjzek podílel na dodávkách do prodejen v Praze na Staroměstském náměstí, v sídle firmy ve Dvorech a konečně i v centru Karlových Varů. Pro rok 2011 byly propočítávány různé varianty plánu v závislosti na záměrech majitele a současně největšího obchodního partnera. Na konci ledna po roce a půl působení ve slavkovské porcelánce byl provoz v porcelánce byl uzavřen. Znamenalo to bezprostředně ztrátu více než stovky pracovních míst. V prosinci 2012 veškerá aktiva dva roky zavřené slavkovské porcelánky koupila v konkursu společnost SIDELINE s.r.o.

4. METODIKA PRÁCE A MATERIÁL

4.1 Zaměření práce tematické, prostorové a časové

Základní téma je porcelánová a zahradní tvorba. Práce jasně deklaruje co v dané oblasti pokrývá, zřetelně rozlišuje co je v ní původního a co je známé z historických podkladů. Předložené alternativy mají předpoklad pro nové návrhy a mohou být reálné s ohledem na zvolené podmínky. Ve výsledcích se ukazují trendy, možnosti a minimální omezení, pokud je prostředí respektováno a vhodně kultivováno. Vzorem a nejrozšířenějším prvkem v celé práci se stala zahrada a váza, dále motiv cesty, který je důležitým sjednocujícím tématem..

4.2 Metodika práce

4.2.1 Základní fáze práce, zdrojové instituce

Po vyhledání zdrojů poskytujících využitelnou informaci zejména v textech knih, časopisů, katalogů, učebnic a dobových vyobrazeních následovalo studium v různých institucích⁴², kde byl prováděn výzkum spočívající ve shromažďování dat týkajících se daného tématu. Určité archivní fondy jsou špatně dostupné, např. některé sbírky uzavřených porcelánek jsou neznámé, nebo nejsou zveřejňovány. Pořízení kvalitních fotografií porcelánu v běžně neotvíratelných skleněných vitrínách je problematické. Tato špatná dostupnost velmi komplikovala prezentaci získaných zdrojů. Časté byly intuitivní zdroje informací včetně nečekaných setkání. Samostatný a originální výzkum v archivech rodiny Haas byl rozsáhlý a mnoho faktů se objevovalo během studia, včetně konzultace s přáteli potomků i v zahraničí. Hledání porcelánových prvků s květinovými motivy, krajinomalbou, scénami ze života, motivy měst probíhalo nejčastěji ve sbírkách muzeí i odborných knihách. Historické sbírky, zkušení výtvarníci, mladí umělci, všichni ve svých dílech dokazují vzájemnou blízkost porcelánového umění a umění zahrad.

---

⁴² Zdrojové instituce: Asociace majitelů hradů a zámků Praha, ČVUT Fakulta architektury Praha, Galerie umění – Becherovka vila, Karlovy Vary, město Frankfurt nad Mohanem, město Ostrov, Muzeum města Horní Slavkov, NPÚ Praha, Porzellanikon Selb a Hohenberg, Porzellanstrasse Bayern, Regionální muzeum Teplice, SPŠKS Karlovy Vary, UJEP FUD aDk Dubí, UPM Praha, UP Olomouc, VŠUP Praha, zámek Klášterec nad Ohří, zámek Náměšť nad Oslavou, ZU UUD Plzeň, ZČM Plzeň, Krajská knihovna v Karlových Varech, Muzeum v Karlových Varech, Muzeum v Sokolově, Muzeum v Míšni, Muzeum v Drážďanech, státní zámek Klášterec nad Ohří, státní hrad Bítov, státní hrad Locket.

4.2.2 Výzkumná metodika

Z hlediska zvolené výzkumné metodiky se jedná především o historicko - srovnávací metodu s umělecko historickým tematickým zaměřením. Pozornost je soustředěna na chronologické zachycení vývoje a zpracování porcelánu a stejně tak téměř paralelně jsou sledovány události historického vývoje proměn vegetačních a technických prvků v kompozici památek zahradního umění. Detailněji jsou sledovány vybrané nejdůležitější objekty zahradního umění, u kterých je dokladováno umělecké ztvárnění se zdůrazněním vzájemné vazby s porcelánem. V zahradách nemusí být nutně vždy popisován, je zřejmé, že porcelán je často prestižním zbožím v šlechtických sídlech a sbírkách panovníků, nejvíce v uzavřených objektech, které téměř vždy bývaly centrem zahrad. Tento moment je v práci deklarován na vybraných evropských zahradách s nejrůznější náplní a dobovým uspořádáním. Pramenem byla především literatura s uměleckým zaměřením vydávaná nejrůznějšími světovými galeriemi. Zejména zahraniční literatura získaná při studijních cestách se stala bohatým zdrojem informací. Informace z různých zdrojů byly mezi sebou porovnávány a pro dokladovou část vybírány zejména reprezentativní z nejvýznamnějších exemplářů.

4.2.3 Způsob získávání předmětů, dokumentů, archivních a současných materiálů

V celé práci jsou paralelně k časově i prostorově zařazeným porcelánovým prvkům hledány i formy v zahradním umění. Ve značném rozsahu jsou do práce zařazeny ukázky výsledků vlastní tvorby. Objevování porcelánových prvků v zahradách, jejich popis, analýza, konzultace se znalci dějin umění vedlo i k účasti na interaktivní výstavě v Becherově vile⁴³. Mnohostranné výsledky přineslo pořádání výstav na Mostově, jehož prostředím poskytlo nevšední možnosti. Výrazným a nejvíce zkoumaným prvkem se stala plastika Jany Bébarové „Prostor v prostoru“, která nadčasovým způsobem obohatila ve všech ročních dobách přilehlé prostory zámku a svým proměňováním v prostoru a čase se téměř ztotožnila s rostlinami.

Velký důraz je kladen na spolupráci se studenty. Studentské práce jsou využity v obou oblastech zvoleného tématu. S mladými architekty byl uspořádán workshop, kde na základě získaných historických zdrojů o Mostově a v přímém kontaktu s areálem mohli získat autentické informace k návrhům pro budoucí obnovu a programový rozvoj. Interpretace obnovy proběhla v průběhu vernisáží a přinesla výsledky pro další využití. Studentská práce naznačila perspektivu areálu Mostova, jiné studentské práce byly sledovány v oblasti tvorby porcelánu a to zejména u tří uměleckých škol v naší republice. Každá ze škol pracuje na odlišné kvalitativní úrovni a vychovává umělecky vzdělané lidi, kteří jsou profilováni k možnému uchopení nových tvůrčích trendů, jež vyplývají i z této práce.

---

⁴³ vlastnoruční výroba porcelánového hrníčku a dekorace kobaltem, 13.9.2011

Zkoumány byly klauzurní, bakalářské i diplomové práce na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze, Fakultě umění a designu na univerzitě J. E. Purkyně v Ústí nad Labem a studijní práce studentů Střední průmyslové školy keramické a sklářské v Karlových Varech, kde má vynikající úspěchy také učňovský obor, zejména v oblasti dekorace.

Možnou variantou obnovy se staly výsledky sochařského symposia, stejně tak jako pomíjivá krása při florální slavnosti, kde do originálních váz byla vytvářena specifická aranžmá. Také toto zcela autentické a jedinečné spojení porcelánu s květinou má dávnou historii, což je v práci doloženo fotografiemi z našich zámků a jiných historických památek. Výrazná je tendence aranžování současných trendů v historickém prostředí, což opět podporuje stanovený předpoklad, že módní vlny se v historii již několikrát opakovaly.

Přínosné bylo nacházení současných výsledků práce s porcelánem na nejrůznějších výstavách. Nejrozsáhlejší výstavy a sbírky porcelánu jsou dostupné v galeriích v Hohenbergu a Selbu. Samozřejmostí bylo studium vlivů Míšeň, kde vznikl pojem míšeňských květinových vzorů, které se staly předmětem napodobování a přetváření, stejně tak jako kopie vzorů asijských.

Současná česká tvorba překvapuje na expozicích ve výstavních sálech Františka Staňka v Praze. Právě u něho v galeriích Futurista a Kubista můžeme najít nejprestižnější porcelánové plastiky současných mladých designérů. Pro tuto práci byly i tam sledovány výrobky zejména s rostlinnou tematikou. Výraz a zpracování se stále mění. Motiv květiny zůstává živý. S tímto motivem pracuje i nejstarší česká výtvarnice Jindřiška Radová, k níž patří zpracování porcelánové hmoty celoživotně. Podobně vyniká i Václav Šerák, jehož vázy a reliéfy připomínající vrstvy země a barvy přírodnin dokázaly překonat časovou hranici více generací a stále jsou vypovídajícím výsledkem tvůrčí práce.

4.3 Hlavní otázky a tématické cíle

Historický přehled začíná ve východní Asii, kde je detailně rozebírán a přibližován čínskými díly, věnuje se filozofickým tématům, květinové symbolice i porcelánu v čínském a japonském umění a pokračuje logicky do Evropy a českých zemí. Na základě přehledu dějin umění si práce klade za cíl zachytit a charakterizovat vývoj a proměny v zahradách paralelně s motivy a dekory porcelánu. Práce se věnuje velmi intenzívně historii významného rodu Haas a vyzdvihuje spojení porcelánu s prvky zahradního umění.

Ukázky možných diferencovaných principů obnovy památek zahradního umění se prezentují prostřednictvím odkazu rodiny Haasů a naznačují možné trendy v jejich bývalém rodinném sídle na zámku Mostov. Jedná se o interpretaci motivů zahradního umění v symbióze s originalitou porcelánu v jeho formě, funkci, tvaru i barvě.

4.4 Forma zpracování výsledků

Každá kapitola obsahuje část, která je jasně definovaná, pojmenovaná, naplněná fakty, odkazy a obrazy a vede k předpokládanému cíli a výsledkům. Formulované cíle jsou tak stále upřesňovány v krocích od počátku studia pramenů až ke konkrétním výsledkům, které jsou uspořádány ve specifické vazbě: porcelán - přírodní prvky a naopak. Ve výsledcích práce jsou výrazně popsány všechny nové aspekty a přínosy reprodukovatelné do dalších a zcela jistě opět originálních forem.

Kopie dokumentů byly získávány formou skenu nebo fotografie digitálním fotoaparátem. Historické mapy v zasklených rámech byly zapůjčeny ze soukromé sbírky a zmenšeny na velkoformátovém skeneru. Většina fotografií je vlastních, jiný autor je uveden v seznamu obrázků. Ostatní obrázky jsou převážně z knih a minimální množství z internetu. Výsledky jsou uvedeny v textech, zaznamenávány ve skicách, nákresech a doplněny popisem. Kapitola 11 obsahuje slovník pojmů s vysvětlením odborných výrazů.

5. VÝSLEDKY PRÁCE

5.1 Zahradní umění a porcelánová tvorba v současnosti

Výsledky obsažené v práci jsou teoreticky ověřené a prakticky propracované. Byly získány na základě tvůrčí práce. Nejedná se pouze o sběr historických pramenů a citací již zpracovaných materiálů, ale o cíleně iniciované způsoby odkrývání nových skutečností, které lze perspektivně využívat a modifikovat do nových hodnot při obnově památek zahradního umění. Dochází ke konfrontaci dosažených výsledků s doposud známými údaji a skutečnostmi, které byly popsány v literárních pramenech. V předložených získaných faktech lze obhájit a široce komentovat výsledky, které se pro danou práci hypoteticky předpokládaly. Avšak teprve dlouholetá tvůrčí práce v oboru zahradní tvorby a proklamace porcelánové tvorby ukázaly nové trendy, možnou duplikaci i v budoucnosti a neomezené perspektivní využití především v oblasti společenského života. Především proto jsou ve výsledcích zařazeny objevené údaje, které vypovídají o kontinuitě porcelánu se zahradními prvky v historii i současnosti.

Výsledky jsou ukázány jednak v prostředí zámeckého areálu Mostov, který je dlouhodobě spojen se jménem Haas. Deklarace zahrady jako umění a umění v zahradě je připomenuta prezentací výsledků na mezinárodní konferenci v Kroměříži. Výsledky hledání unikátního soužití přírodních prvků s porcelánem jsou prezentovány ukázkami a popisem plastik v zahraničních expozicích, především v muzeích a galeriích v Hohenbergu a Selbu. Rozmanitost pojetí je doložena ukázkami z domácích výstav, kde byla vybrána klasická díla v historickém prostředí, soudobá díla v interaktivním současném prostředí. Výsledky hledání představují i tři generace osobností, které zpracovaly porcelán s otisky zahradních prvků, nebo je do prostředí zahradního umění umístily. Zajímavé jsou nově modifikované motivy zahradních prvků v tvorbě studentů. Představeny jsou studentské práce na různých úrovních českých uměleckých škol. Výsledky ukazují, jak porcelán prostupuje volnou krajinu, sídla, historické objekty, veřejný prostor i soukromí domu a zahrady.

Motiv cesty připomíná prvotní krajinářské dílo. Cesta spojovala životně důležitá místa se zdrojem obživy. Vztah člověka k přírodě, posléze k zahradě je spojován cestou. Ve výsledcích této práce jsou spojena cestou místa, která vynikala nejen významnými zahradami, ale stala se historicky cennými v souvislosti s českým porcelánem. Byla to místa výroby prezentace umění. Výsledkem je zařazení nejdůležitějších měst, kde zahradní umění a výroba porcelánu zaznamenala výraznou historickou stopu. Vznikla fiktivní porcelánová cesta spojující místa v krajině. Jsou to místa významných parků, kde je pro prezentaci výsledků zkoumán jejich vznik, vývoj, obnova vegetačních prvků, a kde vznikal porcelán se specifickým dekorem, tvarem, barvou.

Pro prezentaci dosažených výsledků je v dizertační práci ve velké míře využito vlastních studií, návrhů, projektů a jejich realizace. Výsledky zkoumání porcelánu a zahradní tvorby jsou dávány do souvislostí, a to ve všech sledovaných oblastech. Jedná se o výstavy, studium osobností, studentské a autorské práce. Důležité je hledání porcelánu v prostoru, který může tvořit krajina, park, cesta, sídlo, historický objekt, veřejný prostor, hřbitov, zahrada botanická, soukromá, nebo školní. Téměř abstraktně jsou objevována místa v projektu „Cesta porcelánu“, jejichž historie porcelánu i historie zahradního umění byla a je stále společensky i umělecky dominantní. Pro plynulé využívání všech získaných výsledků je vhodné sledovat současné trendy a kultivovat výsledky v nová pojetí.

5.1.1 Současné možnosti obnovy zahradního umění v areálu Mostov, historický vývoj

Výsledky současných možností obnovy děl zahradního umění získané na příkladech uskutečněných v zámeckém areálu Mostov umožňují představit celou šíři skutečností, které vyplynuly zejména při jejich zařazování do reálného programu využitelného pro širší veřejnost. Na Mostově proběhla řada přednášek, workshopů, setkání, výstav. Iniciované podněty daly vzniknout novým studiím a projektům, které se mohou naplňovat dlouhodobě. Výsledkem jsou vize obnovy zámeckého areálu, jejichž naplnění znamená užívání nových forem soužití zahrady s porcelánem. Areál Mostova s odkazem rodu Haas byl záměrně vybrán pro prezentaci výsledků. Zámecký areál lze vidět ve všech souvislostech s řešeným tématem disertační práce, neboť jeho historie je spojena se jménem Haas. Historie rodu byla popsána v úvodní části a byla doplněna mnoha historickými fakty o jeho výjimečnosti ve světě porcelánu.

Mostov je obklopen parkem, ukazuje historické proměny a poskytuje potenciál pro uplatnění principů obnovy památek zahradního umění. Prolínání historie porcelánu s rostlinnými prvky lze právě zde vysledovat v několika podobách, směrech i kvalitách. Současné možnosti symbolizují díla sochařského sympozia, nebo květinových slavností. Mostov byl zařazen do studie mapující cesty zámeckých pánů v západočeském kraji. Přímá vazba na první porcelánku v Čechách ho předurčuje k hledání nových vazeb porcelánu se zahradním uměním. Získané výsledky byly publikovány v katalogích a odborných časopisech. Historické prameny zcela nově objevené a dosud nepublikované přináší kniha „Jiří Haas - Porcelánový baron“⁴⁴.

Zámek Mostov je chráněná nemovitá památka, zapsaná v ústředním seznamu kulturních památek pod rejstříkovým číslem 4776 jako novogotický zámek z 19. století, který má starší jádro. Objekt stojí na jižním okraji obce Odrava na pravém břehu Ohře, 450 m pod jejím soutokem s řekou Odrou.

⁴⁴ Autoři: Luděk Jaša, Milena Nováková a Zdeněk Uhlíř, vydala FORNICA GRAPHICS s.r.o. v Sokolově. Kniha byla pokřtěna tekutou porcelánovou hmotou v malírně porcelánky v Horním Slavkově 10.10.2013.

Slovanský základ názvu svědčí o dávné existenci zdejšího přemostění řeky Ohře a o dvorcí ještě před germanizací, která začala na konci 12. století. Podle šlikovského urbáře z let 1539 - 46 byl statek Mostov začleněn do šlikovského panství Hartenberk⁴⁵. Později Mostov patřil chebskému purkrabí Hansi Poppovi. Během dalších 150 let se na Mostově⁴⁶ střídají majitelé. Od Rummerskirchů zadlužený majetek kupuje v dražbě Antonín Emanuel Komers,⁴⁷ který nechává zámek důkladně přestavět v historizujícím slohu. Sídlo bylo doplněno o rizalit a novogotickou věž, ve které vznikla malá zámecká kaple s vitrážemi a bohatou nástěnnou malbou. V roce 1885 prodal panství Mostov průmyslníkovi Georgu Haasovi. (Lancinger, 1997).

V té době byla zahrada kolem zámku rozdělena na tři části⁴⁸.

1. Zahrada u zámku byla ohraničena vodním příkopem z jižní a východní strany, ze severní zpevněnou cestou a ze západní strany vodním náhonem. Cesty byly tvarovány v rozvolněných křivkách a lemovány výsadbami keřů.
2. Ostrov vznikl vybudováním náhonu k mlýnu a přirozenými meandry řeky Ohře. Ostrov byl koncipován ve stejném duchu jako hlavní část parku u zámku a zrovna tak i jižní část pozemků za řekou. Všechny parkové plochy propojovaly cesty v oblých křivkách, doprovázené výsadbami stromů a keřovým podrostem.
3. Pozemek za řekou byl vymezen kočárovou cestou ze západní a severní strany a přirozeným tokem Ohře z jihu a východu.

V rozích zahrady byla vybudována tři vyhlídková místa s altány. V severní části zahrady, kde stávala i oranžerie s pomerančovničky a mnoha druhy citrusů vznikla kuchyňská zahrada, formální úprava se čtyřmi poli. V průběhu 2. pol. 19. stol. se změnilo celé vnitřní členění, jež je vedeno po úsecích kružnice. Oranžerie a kuchyňské zahrady byly zrušeny. Vznikly nové partery, před hlavním vstupem do zámku a u západního křídla. Oba tyto partery měly ve středu kruhové fontány a byly doplněny o tvarované plůtky ze zimostrázu a květinové záhony. Fragment formální úpravy je patrný na leteckém snímku z roku 1925⁴⁹. Tento parter tvořil třetí (nejnižší) úroveň. První vytvářel rizalit s možností vjezdu kočárů i automobilů. Z růžového salonku v přízemí západního křídla zámku vedla druhá pohledová osa, jež procházela přes druhý oválný parter s fontánou kruhového půdorysu a byla ukončena zřejmě lavičkou a kulisou stromů. V západní části parku byla zbudována zpevněná plocha se studnou. Druhá skladba stromů byla rozmanitá. V parku byly vysazeny především listnaté stromy⁵⁰ s příměsí jehličnanů⁵¹. Kruhový tvar bazénu s fontánou se změnil do barokních křivek včetně parteru. Parter před západním křídlem zanikl a na místě zůstala pouze kašna.

⁴⁵ Dnešní název Hřebeň.

⁴⁶ Statek Mostov v té době měl obytný dům, chlěvy, kolny, stodoly, pivovar, sladovnu, mlýn, ovčín, ale i sad a okrasnou zahradu.

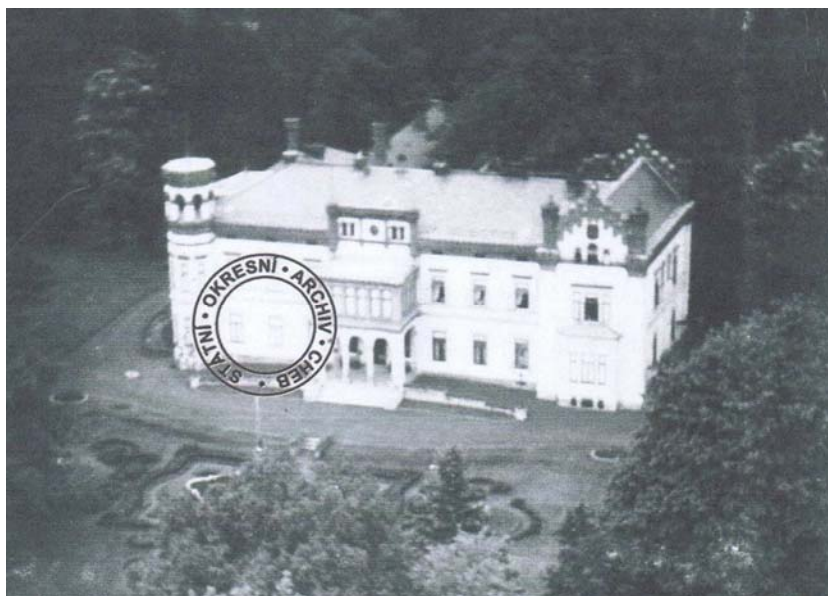
⁴⁷ Podle pražského adresáře z roku 1859, byl Komers již úředním ředitelem hraběcích thunovských panství, rytířem řádu Františka Josefa, ředitelem zemědělského učiliště v Děčíně, prezidentem Českolipské zemědělské společnosti, členem výborů Spolku pro výrobu řepného cukru atd.

⁴⁸ Historické mapy v příloze č. 5, obr. 289-291.

⁴⁹ obrázek č. 70, zámek Mostov, 1925

⁵⁰ *Aesculus hippocastanum*, *Acer pseudoplatanus*, *Acer platanoides*, *Fagus sylvatica* 'Atropurpurea', *Salix alba* 'Tristis', *Platanus acerifolia*, *Quercus robur*.

⁵¹ *Pinus strobus*, *Tsuga canadensis*, *Larix decidua*, *Pseudotsuga menziesii*.

obr. 70 Zámek, 1925.

Pro svůj romantický sloh, považovaný za umělecky a historicky podřadný, zůstal zámek až do osmdesátých let 20.stol. na okraji zájmu památkové péče, přesto formálně dostal od státu ochranu. Dne 13. 9. 1949 jej Ministerstvo zemědělství přidělilo Československým státním statkům s povinností údržby všech nemovitostí.

Po roce 1956 se uživatelem staly Hnědouhelné doly a briketárny trust Sokolov, které objekt upravily na rekreační středisko. Roku 1992 byl zámek zapsán do seznamu kulturních památek a v roce 1997 se podařilo zámek Mostov opět spojit s tradičním porcelánem Haas & Czjzek v Horním Slavkově.

Na Mostově není původní inventář. Avšak mezi pamětníky se podařilo získat archivní historické mapy, různé písemnosti, na zámku se zachoval jedinečný soubor patnácti kachlových kamen, které byly vyráběny firmou Vileroy Boch Dresden. Každý kus je originální a sleduje vývoj pseudostylů v uvedeném období. Půlkruhové schodiště spojující vstupní halu s piano nobile zdobí rozměrná vitráž v secesním stylu, kde jsou zobrazeny múzy hudby a malířství. Další vitráže s náboženskými motivy jsou v zámecké kapli. Čínské rostlinné motivy byly obnoveny restaurováním stropu zimní zahrady v druhém podlaží zámku.

obr. 71 Výzdoba stropu v zimní zahradě s čínskými motivy.

Následovala regenerace parku podle vlastní dokumentace – DPS⁵², nové vize obnovy areálu současných architektů i studentů fakulty architektury. V roce 1998 začala s obnovou parku porcelánka Haas & Czjzek z Horního Slavkova podrobným dendrologickým průzkumem a v roce 2002 vznikl originální návrh na celkovou regeneraci zámeckého parku. V modifikované zjednodušené podobě bez zpevněných cest byla obnova parku v roce 2004 realizována⁵³. Postupně bylo vysázeno téměř devadesát kusů stromů v různých barevných i tvarových kultivarech, základní strukturu výsadeb obohatily růže, pivoňky, šácholany, pěnišníky, hortenzie, kaliny, liliovník tulipánokvětý a další⁵⁴. Na místě bývalé hospodářské budovy nyní roste sbírka jehličnanů - pinetum.

Na zámku Mostov se díky jménu Haas stal typickým představitelem formy umění především porcelán. Tento prvek symbolizuje historické souvislosti porcelánky a celého areálu se zámkem.

⁵² Seznam zpracovaných studií a realizačních projektů je uveden v kap. 9 Literatura a prameny.

⁵³ Situace obr. č.79.

⁵⁴ Rosa sp, Magnolia acuminata, Magnolia x soulangiana, Magnolia stellata, Rhododendron sp, Hydrangea paniculata, Hydrangea arborescens, Hydrangea macrophylla, Viburnum rhytidophyllum, Viburnum farreri, Viburnum opulus, Lyriodendron tulipifera, Paeonia suffruticosa.

5.1.1.1 Letecké snímky⁵⁵ areálu Mostov

obr. 72 Mostov, 2007.

obr. 73 Mostov, 2007.

⁵⁵ Letecké snímky Ing. Josef Hoffmann, Kynšperk nad Ohří, 2007.

5.1.1.2 Návrhy a průzkumy k úpravám Mostova, 1998 - 2002

Pro obnovu celého areálu se zámkem a parkem byly připraveny v několika fázích dendrologické průzkumy, dopravní studie, projekt rekonstrukce zámku a projekt obnovy parku⁵⁶. V těchto letech byla zajištěna také fotodokumentace, která dokladuje stav v době, kdy zámek a park převzala do své péče porcelánka Haa & Czjzek z Horního Slavkova a iniciovala jeho opravy.

obr. 74 Zarostlý bývalý vodní příkop, 1998.

obr. 75 Průčelí zámku, 1998.

---

⁵⁶ Projektová dokumentace: Woletz-Brno, historické prvky, Volny-Sokolov, stavební úpravy, Kohout-Ostrov, komunikace, Nováková-Karlovy Vary, vegetační úpravy, 1998.

obr. 76 Původní hlavní brána pro příjezd k zámku kočárem, 2001.

obr. 77 Stav před obnovou zámeckého parku, boční branka a stav oplocení, 2001.

obr. 78 Stav před obnovou zámeckého parku, pohled na centrální část, 2001.

5.1.1.3 Projekt obnovy zámeckého parku Mostov, 2002

Park byl dlouhá léta zanedbaný, proto byla pro jeho celoroční využívání nezbytná celková obnova. Na základě požadavků vlastníka, První porcelánové manufaktury v Čechách spol. s.r.o., tj. Haas & Czjzek byl v roce 2002 zpracován projekt⁵⁷ pro obnovu zámeckého parku, který byl v následujících letech částečně realizován⁵⁸. K rekonstrukci zámeckého parku Mostov došlo na jaře roku 2004 podle dokumentace „Obnova zámeckého parku Mostov“.

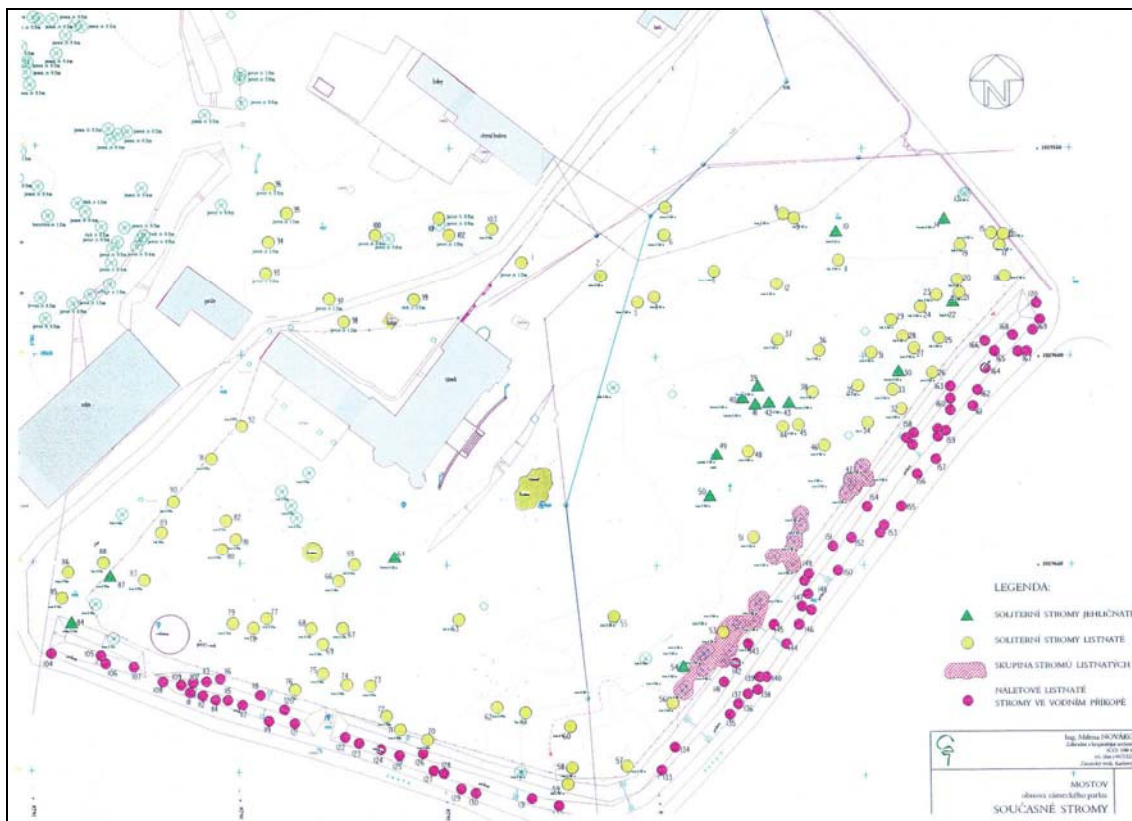
Regenerace parku v takovém rozsahu byla možná díky účelové dotaci Ministerstva životního prostředí ČR zprostředkované SFŽP. U příležitosti vstupu ČR do EU byla celá akce v květnu ukončena symbolickým vysazením slovanské lípy a germánského dubu vedle sebe v hlavní ose zámeckého parku.

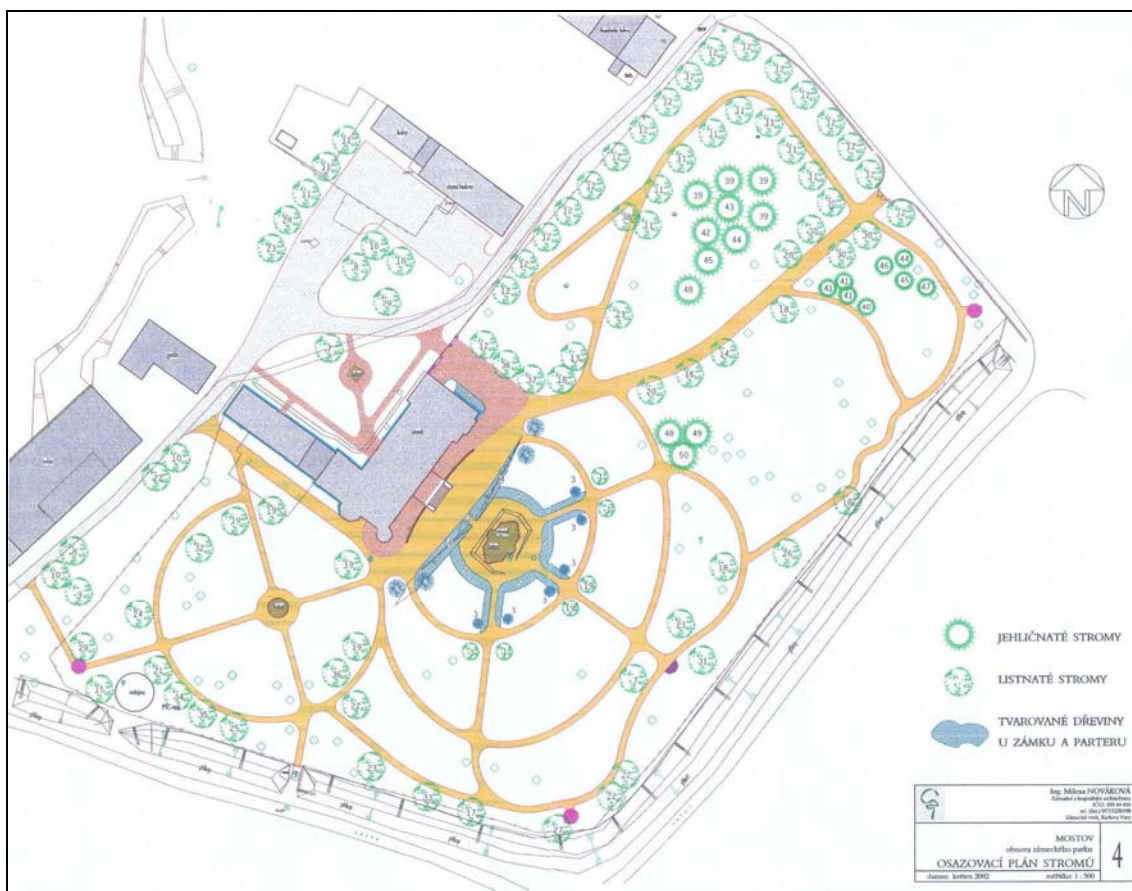
obr. 79 Rozsah plochy s celkovým řešením, 2002.

⁵⁷ Projektová dokumentace - DPS, Nováková, 2002.

⁵⁸ Realizace, BOBAB, péče o stromy, 2004.

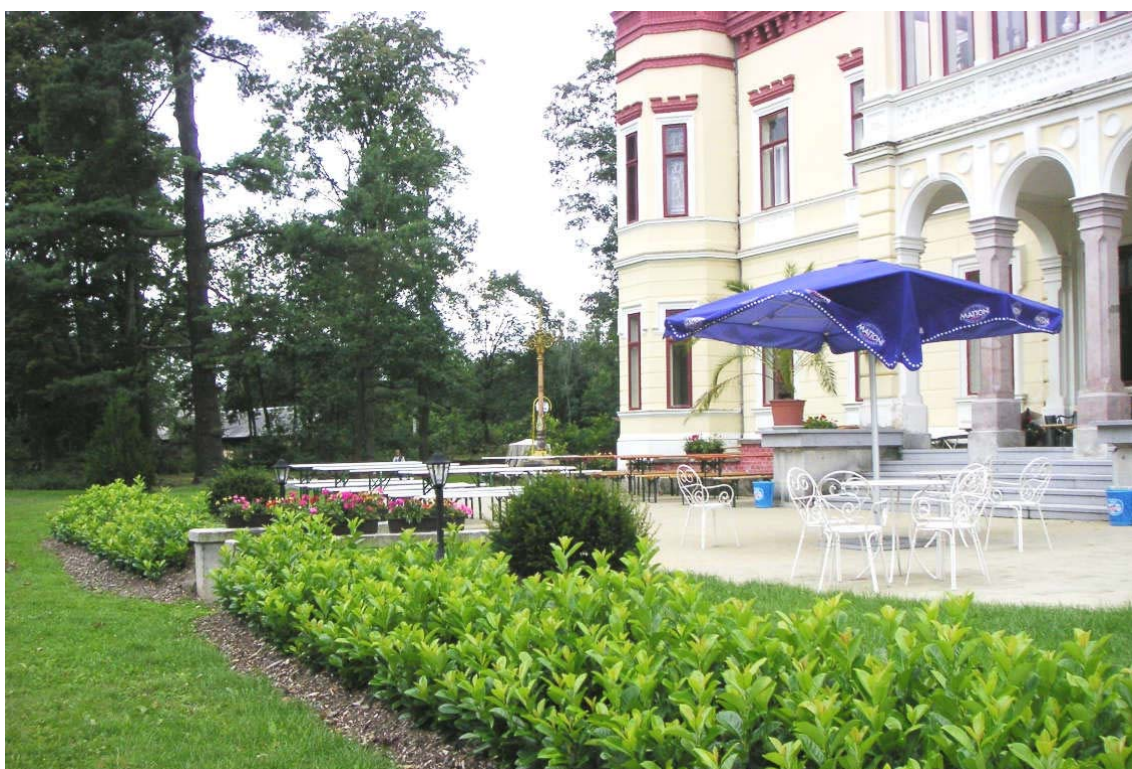
obr. 80 Situace původních dřevin před obnovou zámeckého parku, DPS, 2002.

obr. 81 Osazovací plán stromů, DPS, 2002.

obr. 82 Zámek po rekonstrukci, 2006.

obr. 83 Terasa před zámkem, 2006.⁵⁹

---

⁵⁹ Stav po realizovaných obnovách parku a rekonstrukci zámku.

V roce 2005 přihlásila hotové dílo realizační firma Baobab – péče o zeleň s.r.o. do celostátní soutěže „Sadovnické dílo roku 2005“. I přes nepřízeň počasí, kdy se parkem prohnala vichřice a prověřila zdravotní stav a vitalitu stromů⁶⁷, obdržel zámecký park v Mostově v soutěži za IV. místo „Účastnický list“ při slavnostním vyhlášení dne 6.září 2005 v Klatovech.

obr. 84 Účastnický list v celostátní soutěži „Sadovnické dílo roku 2005“.

5.1.1.4 Studie „Cesty zámeckých pánů“ - mapování objektů historické zahradní architektury, 2012

Jedinečnost Mostova dokládá i širší zájem o archivaci údajů o jeho dendrologickém potenciálu. Komplexní aktualizovaný dendrologický průzkum byl zpracovaný v roce 2012 na základě potřeb a požadavků Místní akční skupiny 21 o.p.s., Velká Hleďsebe, která mapuje historické památky zahradní architektury v západočeském kraji. Vedle parku v Mostově jsou do programu zahrnuty i další lokality jako je Kynžvart, Kladská a další. Původně zpracovaný dendrologický průzkum z roku 1998 zahrnoval pouze plochy okolo zámku.

Nyní obklopuje park zámek ze všech stran a přibyla i plocha přiléhající přímo k řece Ohři, tak jako to bylo dříve, když vlastnil panství Georg Haas s manželkou Olgou. Za Komersů měl park tři části, všechny části spojovaly mosty. Pak se vystřídalo na pozemcích více vlastníků, kteří o původní kultivovaný park a lesní oboru nijak nepečovali. Až po opětovném spojení s porcelánkou Haas & Czjzek v roce 1997 bylo započato s probírkami a postupně se odstraňovaly plochy náletů. Teprve po probírkách, úpravách terénu a kultivacích došlo k celkové regeneraci včetně nových výsadeb, viz minulá kapitola 5.1.1.3.

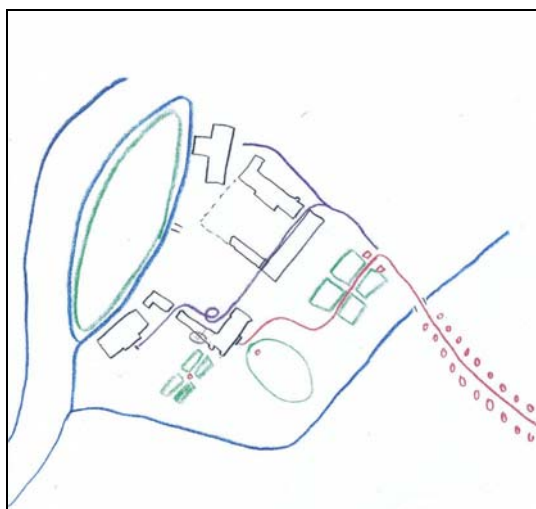
V aktualizovaném dendrologickém průzkumu bylo pro studii „Cesty zámeckých pánů“ v roce 2012 vyhodnoceno a popsáno celkem 276 stromů a 1588 m² keřových ploch.

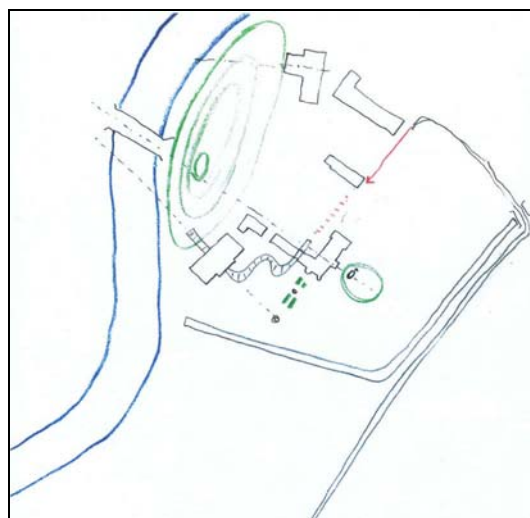
obr. 85 Řeka Ohře obtéká park po celé severozápadní straně, 2008.

5.1.1.5 Vize obnovy areálu Mostov,
Ing. ak. arch. Sylva Matějková, 2005

Při úpravách zámku byla požádána Sylva Matějková z pražské architektonické kanceláře Roman Koucký o představu, jak by mohla probíhat obnova historického areálu s parkem. Vzniklo 6 variant v podobě ilustrovaných poznámek, které byly míněny jako podněty k zamyšlení, neobsahují doporučené varianty a nevedou k jednoznačným rozhodnutím. Vize měly pomoci perspektivnímu postupnému řešení zpřetrhaných vazeb s okolím a stanovit program. Program i situace není dosud dořešena.

obr. 86 Varianta 2 – schéma.

obr. 87 Varianta 3 – schéma.

Uvedené varianty 2, 3 popsala autorka takto:

Varianta 2

„Jak se kdysi jezdilo, jak dříve fungovaly vchody a příjezdy. Příjezd alejí, slavnostní branou, slavnostní formální zahradou, přímo před hlavní vchod. Ten se nemusí nijak hledat, osa je potvrzena jak uvnitř zámku, tak venku v zahradě. Obsluhující budovy jsou navlečeny jak na šňůrce obslužné cesty, navíc vzadu, kam už hosté nemusí. K oddělení slavnostní a provozní části přispívá také dnes již ztracená třetí budova hospodářského dvora“.

Varianta 3

„Přidáme-li mlýn k části pro hosty, možnost uspořádat cesty hostů a cesty obsluhy se ztíží, těžko by se nám chtělo jezdit parkem a jenom kočárem, dnes už to nejde. Navíc se nám nechce ztratit za rohem tu skrytější, tišší část zahrady. Na tomto obrázku je naznačena možná geometrie os většiny historických budov, bylo by jistě vhodné více prozkoumat historické podklady. Tak jako s osou zámku souvisí park s kašnou, mohla by i s osou mlýna souviset osa této části zahrady, třeba i nová kašna, třeba i případný bazén patřící k mlýnu, navíc by se ocitl v části patřící k vodě, v minulosti zde byl vodní náhon k funkčnímu mlýnu s turbínou. Naznačena je kolonáda mezi osou mlýna a procházející krčkem mezi zámkem a kuchyňskou přístavbou. Může začínat vstupní recepcí, která by omezila obcházení zámku, může obsahovat společenský prostor, možná i částečně relaxační. Zůstala by oddělena zahrada pro hosty od hospodářského dvora“.(Matějková, 2005).

5.1.1.6 Vize obnovy areálu Mostov od studentů ČVUT, fakulta architektury, Praha, 2010

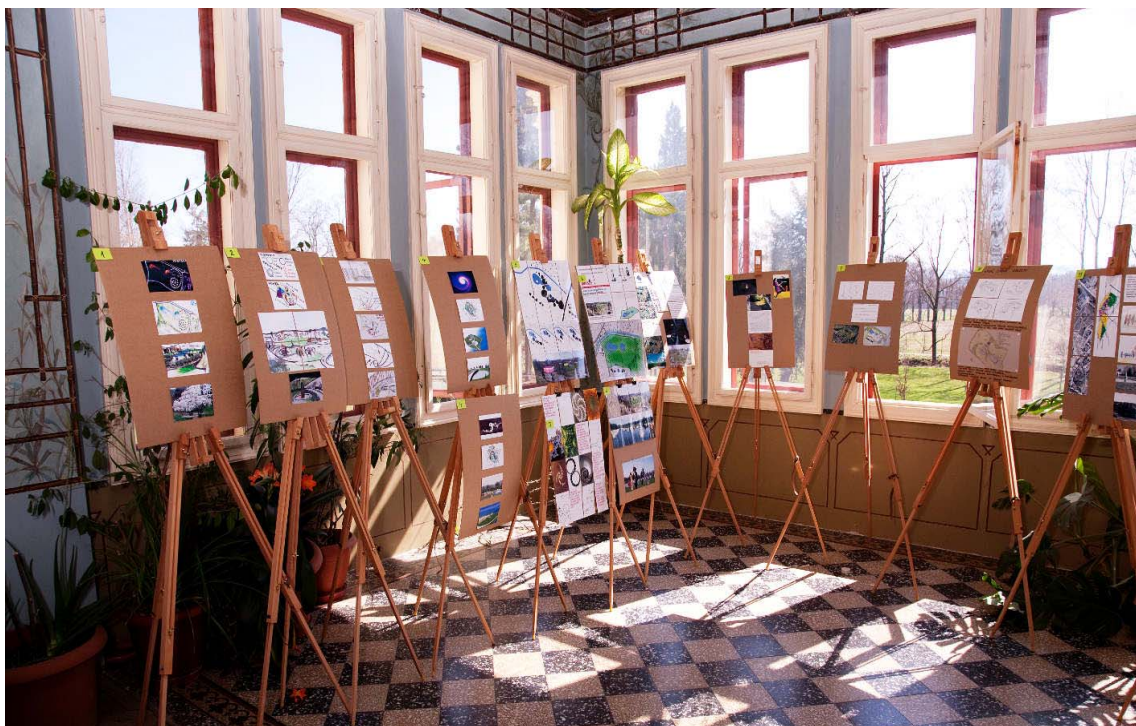
Dendrobiologický potenciál Mostova byl stabilizován provedenými pěstebními probírkami a realizací výsadeb zejména kosterních dřevin se založením keřového patra. Zahradní a krajinářská architektura je v pohybu, který je dán přírodními zákonitostmi, a s kterým je nezbytné být neustále v kontaktu a zcela programově jej usměrňovat, dotvářet a modelovat.

Na Mostově dosud výrazně chybí další fáze kultivace základní obnovy provedené v letech 1998 – 2004, a proto byla podporována tvorba dalších navazujících projektů, v kterých má být řešen nejen systém vegetačních prvků, ale i jejich zdokonalování a vzájemné funkční propojování s programem celého areálu, jemuž je nezbytné zajistit udržitelnost a to se znalostí předpokládané údržby a dalšího rozvoje. Propojením cílových míst objevovali studenti nové možnosti, v rámci ročníkové studijní cesty a předvedli své návrhy nejrůznějších variant programů při závěrečné vernisáži svých prací v zimní zahradě čínské salonku na zámku Mostov s podrobnými komentáři a společnou diskuzí.

V zadání pro studenty architektury ČVUT Praha upřesněné šedesáti hesly⁶⁰ možných prvků k zařazení do navrhovaných programů znělo: *využití obnovy zámeckého areálu Mostov – program - porcelán*. Studenti zakreslovali své návrhy do katastrální mapy, fotografií, nebo leteckých snímků

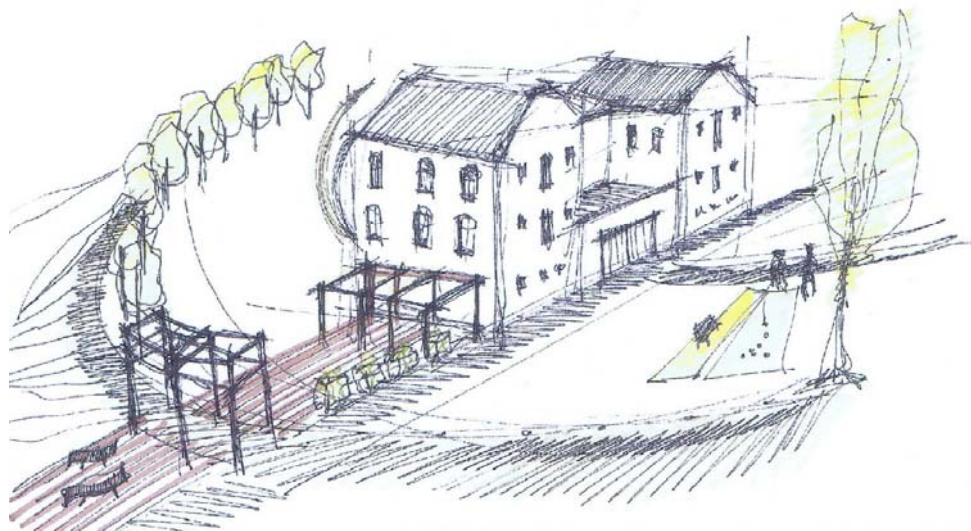
---

⁶⁰ **1** Systém přístupových cest, jejich propojení, směr, cíle. **2** Systém cest uvnitř zámeckého areálu-cesty zpevněné, dlažba. **3** Začlenění, využití vodního příkopu. **4** Úprava kolem barokní kašny na centrálním parteru. **5** Úprava kolem boční litinové kašny. **6** Propojení objektů mlýn x zámek. **7** Využití budovy původního pivovaru. **8** Využití budovy bývalých koníren. **9** Objekt mezi konírnami a zámkem – dům pro personál. **10** Oplocení zámeckého areálu, hlavní vstup, obsluha. **11** Promenáda kolem řeky, odpočívadla. **12** Trasa pro relaxační běh - motivační zastávky – okruh. **13** Venkovní prostor s programem pro děti. **14** Venkovní prostor s programem pro seniory. **15** Odpočívadla u řeky. **16** Centrální vstup se společnou recepcí pro všechny objekty. **17** Výstavní plochy - porcelánová plastika. **18** Výstavní plocha umístění porcelánové plastiky v exteriéru. **19** Porcelánová plastika v interiéru. **20** Společenská hala ve mlýně. **21** Systém wellnes – propojení všech zón. **22** Altán u mlýna. **23** Altány na původních pahorcích areálu. **24** Konferenční místnost – vybavení. **25** Prodejna porcelánu. **26** Kotviště lodí a tábořiště pro vodáky. **27** Hospodářská budova – využití. **28** Orientační a informační systém. **29** Relaxační centrum. **30** Mlýn- možnosti pro nestátní zdravotnické zařízení – plastická chirurgie. **31** Parkoviště. **32** Příjezdy a odjezdy – směry. **33** Tabulky s informacemi o stromech. **34** Recepce. **35** Bludiště. **36** Hřiště. **37** Solárium u vstupu do bazénu. **38** Úprava stupňů ve svahu u řeky – výhled, lákání, vítání, meditace. **39** Program v parku – využití stromů. **40** Uspořádání parkových cest. **41** Ohniště- tábořiště. **42** Doplnění výsadby, oddělení a propojení objektů dle programu a využití. **43** Vyhlídková věž – rozhledna. **44** Starý vodní rezervoár – parket v parku, divadlo. **45** Program pro hosty- cyklisté, vodáci, pěší, automobilisté. **46** Mobiliář. **47** Labyrintárium. **48** Ovocný sad, bylinková a květinová zahrada. **49** Exteriérové občerstvení a letní odpočívadlo pro cyklisty a vodáky. **50** Vstup a návštěvní okruh v zámku. **51** Vstup a návštěvní okruh ve mlýně. **52** Vstup a návštěvní okruh s vybraným cílem venku. **53** Prostor kolem severní kašny, zadní - vchod do zámku. **54** Okolí čistírny vody – optické ukrytí. **55** Propojení zámeckého parku s parkem u řeky – kudy, jak. **56** Parkoviště pro cyklisty. **57** Osvětlení. **58** Oplocení a brány. **59** Tančírna. **60** Květinová výzdoba.

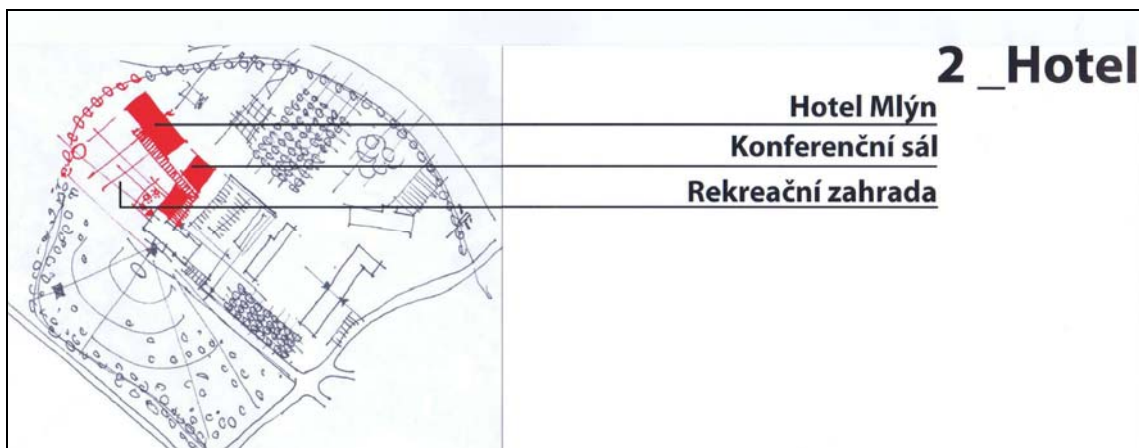
obr. 88 Vernisáž studentských návrhů, 2010.

Na návrzích obnovy historické památky zahradního umění se podíleli studenti FA ČVUT ateliéru Doc.Ing.arch.Romana Kouckého a Ing.arch. Edity Lisecové⁶¹:

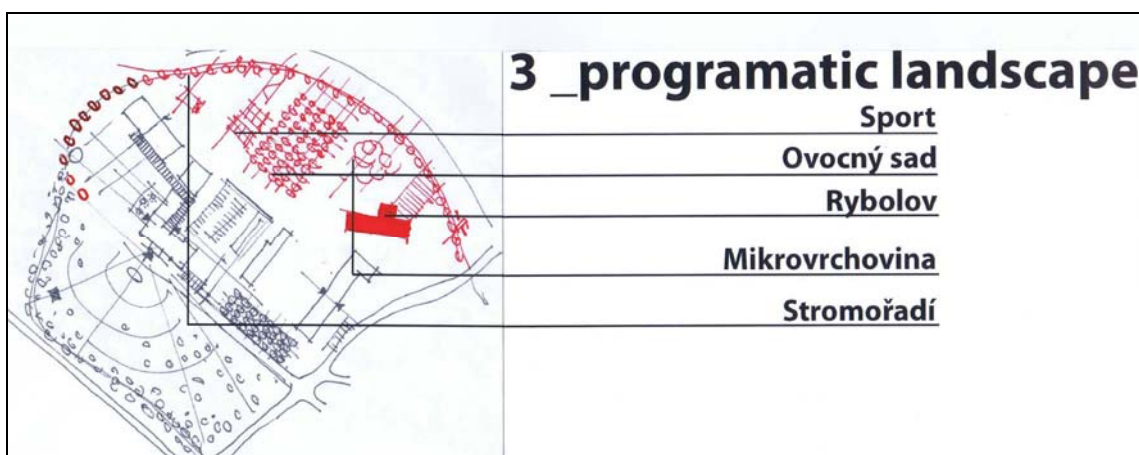

obr. 89 Studentský návrh – sluneční terasa u řeky.

⁶¹ Tomáš Pavlík, Jan Pačka, Hana Havlová, Zdeňka Havlová, Pavel Buryška, Barbora Mikitová, Dmytro Nikitin, Tomáš Novák, Veronika Michálková, Monika Čermáková, Eva Šaročová, Tomáš Beneš, Matěj Beránek, Jiří Vojtěšek, Petra Kříčková, Agáta Čmielová, Soňa Orčíková, Lucie Eisová, Ilona Hambergerová, Zdeňka Steinerová, Jan Hrouda, Jan Karásek, Vít Podráský, Robin Müller, Tomáš Faistner, Daria Johanesová, Lenka Gulačová, Mariána Ivančíková, Lukáš Mejstřík, Ondřej Dušek, Lukáš Vytisk, Matěj Žaloudek, Vlado Fialka.

obr. 90 Studentský návrh – rekreační zahrada.

obr. 91 Studentský návrh – program u řeky.

obr. 92 Studentský návrh – tančírna, muzeum porcelánu.

obr. 93 Studentský návrh - promenáda u řeky, molo.

obr. 94 Studentský návrh – porcelánová plastika v parku.

obr. 95 Studentský návrh – kolonáda, porcelánová plastika, terasa.

obr. 96 Studentský návrh – propojení objektů, promenády.

5.1.1.7 Sochařské sympozium Mostov, 2007

Letní sezónu 2007 oživilo na zámku v Mostově sochařské sympozium. V roce 2005 postihla zámecký park větrná vichřice, která zanechala řadu vyvrácených kmenů letitých stromů. Tento materiál se stal výzvou pro několik sochařů k vytvoření dřevěných plastik, určených pro umístění v zámeckém areálu. Dřevěné plastiky zdobí areál zámku, a tak stromy zůstávají dál v jiné fyzické podobě, což může být jeden z výsledků diferencovaných principů obnovy historických památek zahradního umění

Díla vzniklá při sochařském sympoziu v Mostově konaném pro veřejnost 23.7.-29.7.2007 jsou trvalou součástí areálu Mostov. Davidův sloup⁶² se stal symbolem středu Evropy a dvou trojúhelníků, lázeňského a trojzemí: *Česko, Bavorsko a Sasko*. Výrazně obohacuje centrální část areálu. Ve dřevě umělec symbolizuje typické motivy objevující se ve výzdobě vnější fasády zámku. Shodné jsou i prvky i barvená dekorace, která rovněž umocňuje symbiózu se zámkem. K vlastní realizaci byli vyzváni Otto Bébar, Lubomír Dostál a David Medek⁶³. Na vernisáži po ukončení sochařského sympoza promluvila znalkyně umění Doc. PhDr. Olga Badalíková z Univerzity Palackého Olomouc: „Lze doufat, že sochařské sympóziium založilo tradici letních výtvarných sympózií, jejichž výsledkem by měla být sympózia historického prostředí se soudobým uměleckým výrazem a zejména obnova tradice u nás doposud sporadického mecenátu uměleckého dění.“

obr. 97 Mostov 25.7.2007 - Sochařské sympozium, David Medek, Luboš Dostál, Otto Bébar.

⁶² Davidův sloup – obr. 103

⁶³ Otto Bébar a Lubomír Dostál realizují svůj výtvarný názor různými sochařskými technikami. Vytvořili řadu artefaktů také v keramice, v kameni i novodobých materiálech. Jejich díla byla prezentována v řadě prestižních galeriích /Národní galerie v Praze, Galerie CAESAR v Olomouci, Výstavní síň Mánes v Praze, soukromé sbírky a interiéry u nás i v zahraničí . Pro Davida Medka, který vyučoval sochařství na Univerzitě Palackého v Olomouci, je dřevo zcela příznačným materiálem. Zúčastnil se výběrových sochařských sympozií, jeho plastiky lze vidět v zahradě zámku Orlík, v Galerie CAESAR v Olomouci a dalších veřejných prostorách.

obr. 98 Ufonská hračka v interiéru, Luboš Dostál, 2007.

obr. 99 Plastika v zámeckém parku, Otto Bébar.

obr. 100 Inspirativní prvky na fasádě zámku.

obr.101 Detaily dekoru sloupu.

obr. 102 Symbolický střed Mostova a Evropy.

obr. 103 Davidův sloup.

5.1.1.8 Květinová slavnost Mostov, 2008

Tematicky zaměřená akce měla na zámku Mostov v červenci 2008 jednotící téma: květiny - porcelánové vázy - prostředí zámecké zahrady.

Na zámek byli pozváni autoři porcelánových váz se svými díly, jednalo se převážně o originály vyrobené jako prototypy pro výrobu v továrně Haas&Czjzek. K tomu přibýly již současně vyráběné vázy v manufaktuře Horní Slavkov. Na zámku se sešla široká veřejnost včetně hotelových hostů, aby pozorovali florální slavnost nevšedního aranžování nejrůznějších květin, skleníkových, lučních, včetně větví keřů a stromů.

Slavnost probíhala před zámkem v blízkosti barokní kašny, v polostínu na terase. Vytvořená aranžmá byla vystavena v prostorách zámku i zahrady, ozdobeno zůstalo hlavní schodiště, stoly i terasa, pro radost byli podarováni návštěvníci. Především se jednalo o nový způsob pojetí květiny v porcelánu. Byla to nekonvenční přehlídka nejen květin, ale i neznámých tvarů váz. Jejich tvůrci čerpali z historie, ale především byli inspirováni prvky z přírody.

obr.104 Sestava originálních porcelánových váz na terase před zámkem v Mostově.

5.1.2 Klub UNESCO Kroměříž a Letní porcelánová plastika Mostov

5.1.2.1 Mezinárodní konference v roce 2009 a 2011

Mezinárodní konference pořádané klubem UNESCO Kroměříž, městem Kroměříž, NPÚ ÚOP Kroměříž, Arcibiskupským zámekem a Zahradami Kroměříž, Národním centrem zahradní architektury v Kroměříži, Zlínským krajem a Muzeem umění o Olomouc získaly během několika let kvalitní odbornou úroveň v oblasti historie a zahradní kultury. Každoročně je řešeno některé z aktuálních témat v oblasti historických zahrad.

Diferencované principy obnovy památek zahradního umění lze velmi dobře objevovat, konzultovat i dále interpretovat a rozvíjet v odborných přednáškách uvedených na konferencích v Kroměříži. V Kroměříži jde o prezentaci impulsů a inspiračních podnětů pro zkvalitnění péče o díla zahradní umění, poskytnutím pozitivních příkladů z oblasti odborných průzkumů historických zahrad a parků se zaměřením především na jejich umělecké aspekty. Konference si kladou za cíl představit využití těchto památek pro vzdělávací a kulturní účely na nejrůznější úrovni. Příspěvky o Mostově zde byly předneseny v roce 2009 a 2011.

Poprvé na téma: „Historické zahrady a parky jako součásti soudobé městské krajiny“. Ve sborníku vydaném Klubem UNESCO Kroměříž v roce 2009 byl představen zámek Mostov s jeho historií ve spojení s porcelánem, která dosud není zařazena v žádné běžně dostupné odborné literatuře. Nejen interiéry zámku, ale i přilehlý park se staly místem pro setkávání výtvarníků, kteří pracují s porcelánovou hmotou a netradičním způsobem obohacují zámecké prostředí svými vystavenými díly.

Podruhé na téma: „Zahrada jako umění – umění v zahradě“. Ve sborníku vydaném Klubem UNESCO Kroměříž z roku 2011 byl představen třetí ročník „Letní porcelánová plastika – zámek Mostov 2010. Na konferenci v Kroměříži došlo k seznámení s ukázkami porcelánových plastik předních českých výtvarníků tří generací umístěných v zámeckém areálu. Téma dizertační práce vybízelo k seznámení účastníků konference a k otevření dalších nových možných forem umění v zahradě a naopak. Je-li zahrada uměním, je uměním i květina, samotná váza, porcelánová plastika v zámecké zahradě a všechno co se s jejich použitím spojuje. Tradice, smysl pro vnímání, křehkost i pomíjivost okamžiku, pevný řád, respekt a objevování prostřednictvím všech smyslů. Tím vším může být porcelán v zahradě, porcelán jako květina, květina v porcelánu i na něm. Stále se objevují společně v nových podobách i barvách, mění se i jejich způsob použití.

Právě v Kroměříži se podařilo veřejně promluvit o vzácném prolínání porcelánu s prvky zahradní architektury a zahradními motivy. Obě tato témata byla hlavním zdrojem pro studium a získání výsledků v předložené dizertační práci.

5.1.2.2 Letní porcelánová plastika Mostov, 2008-2011

Porcelán se na Mostov vrací v mnoha podobách. Výzdoba na pokojích, dveře jsou značeny porcelánovými štítky, v jídelně se stoluje na slavkovském porcelánu. Porcelán se zde stal součástí interiérů, ale dostal se i do exteriéru zámeckého parku, což vytváří další specifické možnosti v historické zahradě. S tradičním posláním zahrady i porcelánu se podařilo vzájemné propojení v rámci pořádaných výstav „Letní porcelánová plastika Mostov“. Zahrada se tak stává místem pro vzdělávání a výchovu ke kulturním tradicím.

Idea uspořádání výstavy „Letní porcelánová plastika“ na zámku Mostově jako určité paralely k dlouholeté „Letní keramické plastice“ původně v Bechyni, později v Roztokách u Prahy a v současnosti na Klenové se ukázala reálná a přitažlivá. Zámek Mostov a exteriér zámeckého parku mohou pro takovou akci vytvořit důstojné zázemí. V průběhu přípravného období se vytvořil zajímavý okruh autorů působících v oboru, ale i mimo něj, napříč generacemi. Porcelán promlouvá společně s rostoucí trávou, porcelán kolébá spojené duše na trávníku, probouzí se s východem slunce a kreslí siluety stínů v zapadajícím slunci. Neživá hmota se stává součástí živých zahradních prvků. Porcelánem prostupují květinové motivy, proměňuje se v dekorativní záhon, bílá křehkost splývá s dokonalostí okvětních lístků.

„Letní porcelánová plastika“ se stala obrovskou výzvou pro hledání tvarových i výrazových možností fenomenální hmoty, jakou porcelán bezesporu je. Každý z vystavujících umělců přiznává stále nové obohacující zkušenosti s tímto materiálem, který tak rád vzdoruje a přesto stále překvapuje svými úžasnými podobami. Na zámku Mostov a jeho zahradách byla vystavována originální díla záměrně připravená pro interiérovou i exteriérovou expozici. Každý exponát vyjadřuje osobitý charakter, cit, invenci, zkušenost a zručnost autora.

Koncepce této rozsáhlé prezentace vycházela z mnoha odborných debat. Pragmatická potřeba bývalého spolumajitele nejstarší české porcelánky v Horním Slavkově rezonovala s úsilím výtvarných umělců, kterým učarovalo pracovat s porcelánem jako plnohodnotným sochařským materiálem a společně dokázali překonat tradiční komerční tvarosloví. Časem tak vzniklo pracovní uskupení, postupně rozvíjející myšlenku na využití rozsáhlých prostor zámku, přilehlého mlýna i zámeckých zahrad k setkání umělců, prezentujících nové pohledy na práci s porcelánovou hmotou.

Typickým rysem výstav se stalo propojení porcelánu s tělem, pohybem, světlem, florou, faunou, zahradou, krajinou, tradicí. Na Mostově byly v minulých letech vystaveny vázy, nástěnné plastiky, světelné objekty, svícny, lampy, zapomenuté světlo v porcelánové krajce, mísy na ovoce, porcelánová krmítka na stromě, studánka, porcelánová krajina, gymnastky, žena dvou tváří, květiny, houby, vodopád, hry v trávě a něco na duši.

Současná porcelánová plastika umožňuje vnímání porcelánu v exteriérech i interiérech zámku a jeho zahrady. Snoubí se s historií českého

porcelánu představenou v muzeu zámku. Haptický prožitek, řemeslná zručnost, výtvarná schopnost, pokora a úcta k ušlechtilému materiálu s respektem k přírodě, osobní invence, otevřená duše umělců jsou hlavními nástroji pro vznik porcelánové plastiky.

Umění má svůj citlivý půvab. Krása podněcuje představivost i tvůrčí schopnost, vybízí k zamyšlení. Prostředí zámku Mostov umožňuje těšit se na setkávání přátel umění, vyznání obdivu a vybízí ke stále novým plánům a řešení v souvislostech.

Nové perspektivy lze najít ve všech vystavených dílech, které se uplatnily v prostorách zámku a parku. Originálního díla současných výtvarníků byla vystavována v zámeckém sále, zimní zahradě, ve vstupní hale bývalého mlýna, jiní zavěsili svá díla na větve stromů. Struktura porcelánových květů se měnila v prostoru zahrady, v létě konkurovala lučnímu kvítí a dynamicky se měnila podle místa pozorování. Nabídkou nevšední podívanou při podzimním opadu listů, nebo v zimě v závějích sněhu. Obrovské nafukovací duše jsou spojovány porcelánovými sponami a prsteny. Porcelán plaval venku v barokní kašně a pod stromy vyrostly porcelánové houby. Porcelánová plastika umožňuje vytvářet netušené podoby a představili ji nejen karlovarští výtvarníci s celoživotní zkušeností a znalostí tvorby s porcelánovou hmotou, ale též představitelé i absolventi našich významných uměleckých škol spolu se studenty ateliérů designu porcelánu a keramiky⁶⁴.

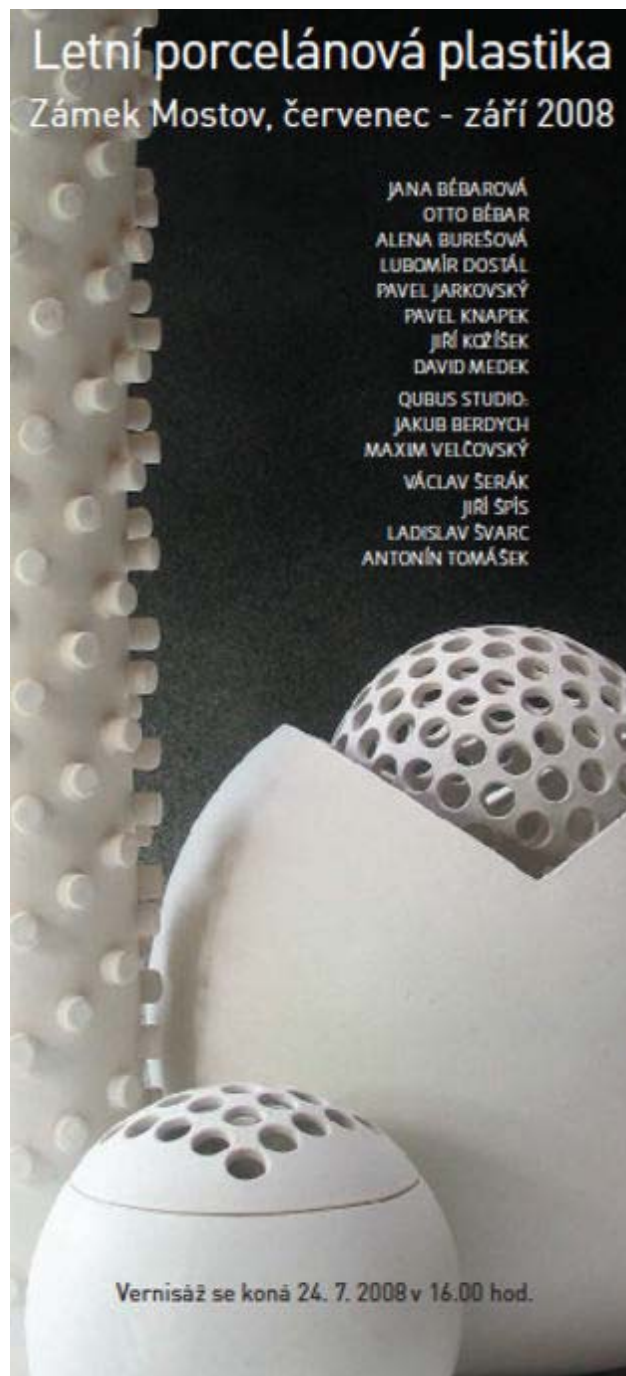
Tyto výstavy posouvají hranice možností koexistence porcelánu se zahradou. Umožnily sledovat netušené obrazy porcelánových vertikál zavěšených v koruně javoru, které se ve všech ročních dobách snoubily s parkem, stejně jako porcelánové květy připomínající princezniny šaty rozhozené v trávě. Hrdě vztyčené květy vytvářející magická spojení s prorůstajícími travinami, kapkami deště, námrazou a sněhovými čepicemi modelovaly každý den nové obrazy a požehnání porcelánu v nových kontextech a podobách. Obrovskou dimenzi představily duše obejmuté porcelánovými opasky a prsteny. Porcelán byl na terase a květiny zdobily zahradu v porcelánových vázách na zvrátané ploše.

Sestavy autorů byly obohacovány mladými výtvarníky z řad studentů. Podařilo se prolínání názorů všech generací. Samostatní umělci a vedoucí ateliérů našich významných škol z VŠUP Praha, UP Olomouc, UJEP Ústí n/L, SPŠKS Karlovy Vary a ZČU Plzeň vystavovaly společně se svými nadanými studenty⁶⁵.

---

⁶⁴ Ukázky porcelánových plastik LPP 2007-2011 – příloha č. 6, obr. 292-321

⁶⁵ U doc.Pavla Knapka v Praze studoval Ondřej Batoušek, u doc.Pavla Jarkovského v Dubí studovaly vystavující Kateřina Jiroutová a Pavla Naďová. V Olomouci u Mgr.Jany Bébarové pracovaly s porcelánem Denisa Mikulíková, Eliška Hýbnerová a Lucie Fulíková.

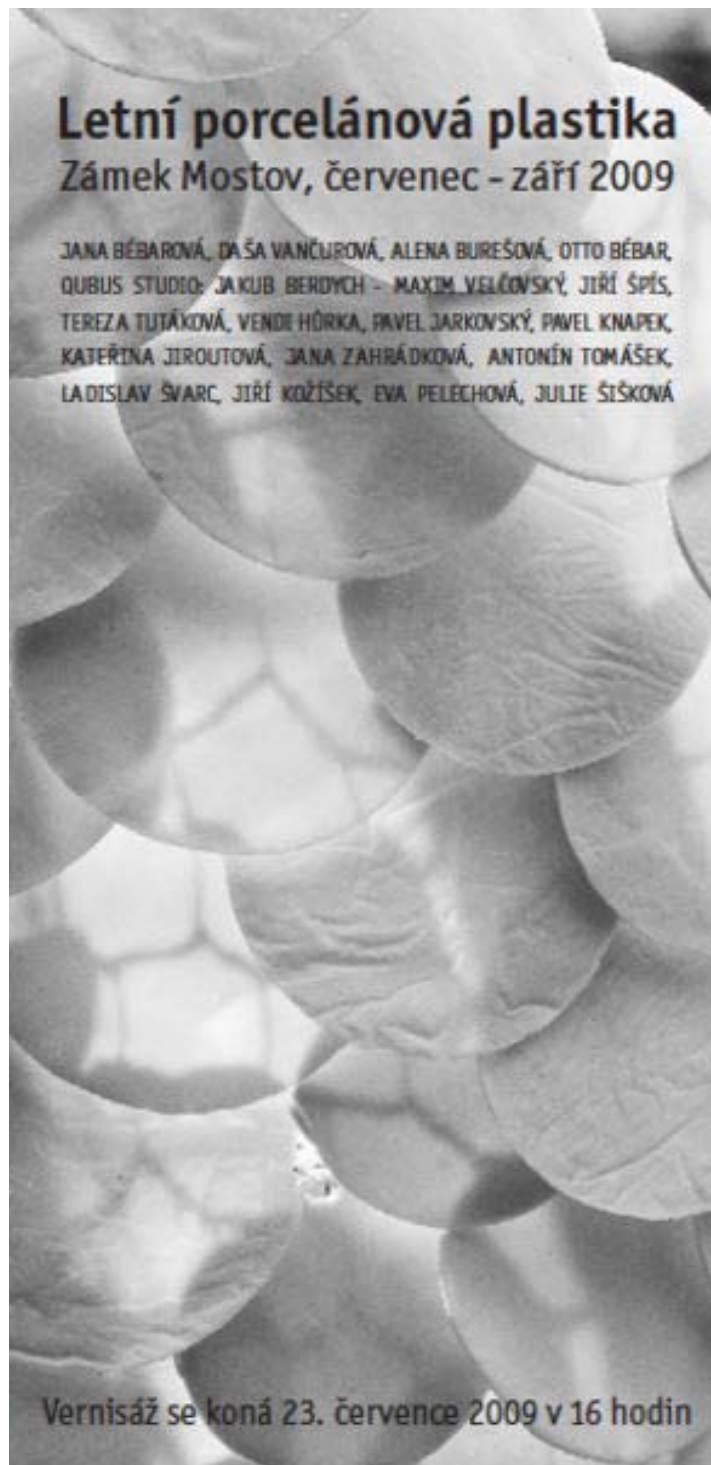

obr. 105 Plakát a pozvánka na výstavu LPP 2008.

Uspořádáním výstavy se podařilo veřejně představit porcelán zcela originálním způsobem v prostředí zámeckého parku⁶⁶. V roce 2008 navázala výstava na 200 let starou porcelánovou tradici se jménem Haas.

⁶⁶ Výstavu zahájil: Mgr.Milan Hlaveš Ph.D. - Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze. Odborný výklad: Doc.PhDr.Olga Badalíková - Katedra výtvarné výchovy, PdF, Univerzita Palackého v Olomouci, Doc.Ak.soch.Pavel Jarkovský - Fakulta umění a designu, Univerzita J.E.Purkyně v Ústí nad Labem, Ing. Zdeněk Uhlíř - Haas a Czjzek – První porcelánová manufaktura v Čechách, Horní Slavkov, Doc.ak.soch.Pavel Knappek - Ateliér keramiky a porcelánu, Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze. Scénář a autor katalogu:Ing.Milena Nováková - Ateliér zahradní architektury v Karlových Varech.

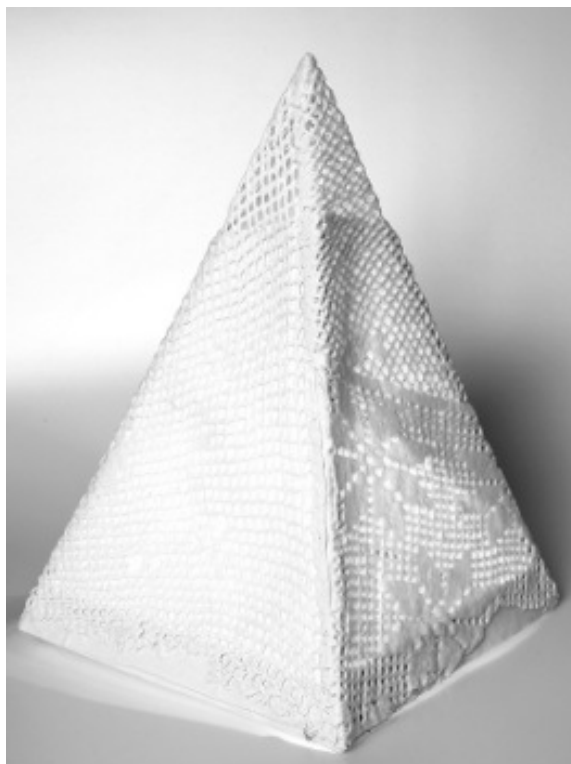

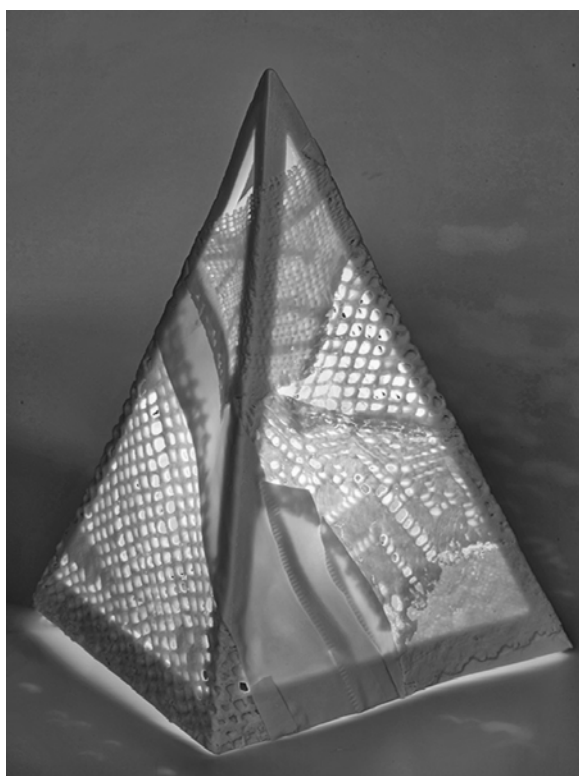
obr. 106 Plakát a pozvánka na výstavu LPP 2009.

Třetí ročník Letní porcelánové plastiky na zámku v Mostově vytvořil perspektivu nikoliv ojedinělého, ale opakovaného setkávání tvůrčích osobností, prezentujících bohaté spektrum současné české porcelánové tvorby. Hlavní expozice třetí výstavy Letní porcelánová plastika Mostov byla soustředěna do vstupní haly ve mlýně. Někteří autoři si vybrali pozice v zámeckém parku.

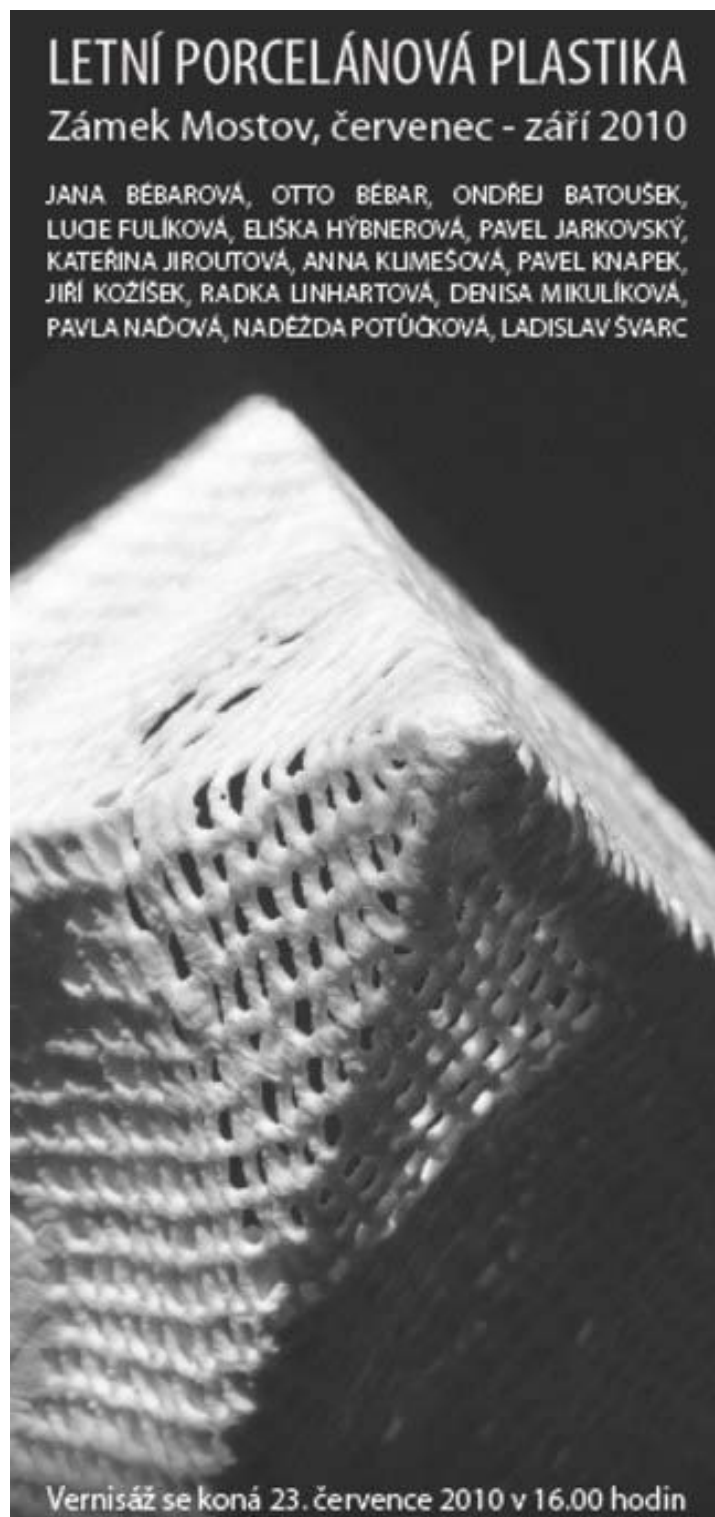
Pro pozvánku a plakát vytvořili základ ve fotografii opět Jana a Otto Bébarovi. Světlo lampy, pro kterou autorka Jana Bébarová našla parafrázi v názvu filmu „Zapomenuté světlo“.

obr. 107 Jana Bébarová, Zapomenuté světlo I, porcelánové stínidlo.

obr. 108 Jana Bébarová, Zapomenuté světlo II, porcelánové stínidlo.

obr. 109 Plakát a pozvánka na výstavu LPP 2010.

V roce 2010 se na výstavě představilo 14 výtvarníků:
Ladislav Švarc /KV/ představil kolekci váz pro pána a pro dámu. Jiří Kožíšek /KV/ probudil a rozsvítil téměř zmizelou litophanii na nejjemnějších místech bílých šapo. Jana Bébarová /Olomouc/ spojila dávné krajkové příze našich předků v porcelánové hmotě a připomněla je v zapomenutém světle, které

vytváří neuvěřitelné vzory a efekty. Radka Linhartová /Brno/ připomněla křehkost, průsvitnost, subtilnost i rozšafnost porcelánu na svébytných mísách na ovoce, jež splňují náročné trendy současného designu. Naďa Potůčková /Plzeň/ ukryla světlo do objektů připomínajících lodě a poháry. Otto Bébar /Olomouc/ objevil v porcelánu krajinu a ženu. Pavel Jarkovský /Dubí/ ukázal na závěsných reliéfech lehkost bytí na zahradě z fragmentů hrnečků v podobě motýlů a květin. Vázy Ondřeje Batouška /Praha/ jsou nejen nádobami, ale symbolizující sestavou, která se z neživé hmoty mění v živou a v pohybu. Otisky těla Lucie Fulíkové /Olomouc/, stejně jako figurální exhibice gymnastek na kladině Pavly Naďové /Dubí/ byly představením, hrou, rekvizitou i projevem radostí. Eliška Hýbnerová /Olomouc/ a Denisa Mikulíková /Olomouc/ prostřely na bílém porcelánu, každá jinak a jinde. Kateřina Jiroutová /Dubí/ v plastikách zavěšených v koruně javoru lákala a svolávala bílé sýkorky do porcelánových večeradel „White tit“.

Duše Pavla Knapka /Praha/ zrozená z elektroporcelánu, pryže a vzduchu naznačila tři směry. Typické umělcovy atributy v nové podobě ležely na travnaté ploše a vybízely k dotýkání, přemýšlení a pohupování, zatímco bohatá tradice a současná produkce porcelánky Haas a Czjzek spoutaná v drátěném gabionu netoužila po hrubém zacházení a rozebrání, ale stále věří v lehké vzletnutí a zasloužený prostor. Porcelán v Knapkově podání důvěřuje duším, které však dosud hodně a už dlouho tíží. Tuto porcelánovou plastiku se symboly dnešní doby umístil Pavel Knapka v ose zámeckého parku s průčelím zámku a barokní kašnou, mezi slovanskou lípou a germánským dubem, před múzou mostovského zámku v podobě převislého jasanu. Sestava čtyř médií „Něco na duši“ představila na travnaté ploše přání, moc, lehkost, křehkost, pomíjivost, sílu, spoutanost i zranitelnost.

obr. 110 Pavel Knapka. Sestava pryžových duší zatížených porcelánem na parteru před zámkem. Symbolické umístění porcelánové produkce H&C v gabionové kleci.

obr. 111 Plakát a pozvánka na výstavu LPP 2011.

Čtvrtý ročník výstavy se probíhal v situaci, kdy její významný iniciátor porcelánka HAAS & CZJZEK v Horním Slavkově byla od ledna 2011 uzavřena. Avšak individuální tvorba konjunkturním vlivům úplně nepodléhá, takže se opět sešli výtvarníci a svými díly obohatili letní sezónu na Mostově. Výjimečná exhibice podporující trendy obnovy památek nejen zahradního umění ukazovala fenomén porcelánu napříč generacemi, školami, v intimitě interiérových vitrín i v plenéru zámeckého parku.

5.1.3 Výstavy a osobnosti v porcelánové tvorbě

Porcelán je jedinečnou hmotou stejně tak jako jsou jedinečné všechny přírodní prvky i jejich motivy, které lze sledovat na několika zcela výjimečných výstavách. Na vybraných výstavách jsou zastoupeny výtvarné osobnosti u nichž dochází citlivým vnímáním a uměleckým zpracováním ke vzniku nejrůznějších podob výtvarných prvků i prvků užitého umění, kde se v rozmanitých formách propojují těla rostlin s hmotou porcelánu.

Současnost dovoluje poznávat historické tvary a dekory třeba na výstavách v Německu, především v Selbu a Hohenbergu, kde došlo k velkolepým oslavám a prezentacím u příležitosti 300 let od objevení porcelánu v Evropě. Podobné výstavy byly uskutečněny v roce 2011 i u nás v Dubí, kde se prezentovala první česká porcelánka Haas & Czjzek.

Také v Letohrádku královny Anny v Královské zahradě na Pražském hradě byla vystavena klasika porcelánu s názvem Krása a užitek. Podobně v zahradě Dr. Bechera a jeho rekonstruované vile s interaktivní galerií v Karlových Varech došlo k propojení historie se současností, zahradního umění s porcelánem.

Metamorfózy stromů a květů v porcelánové hmotě vytvořila Jindřiška Radová i Václav Šerák. Oba zastupují u nás nejstarší generaci výtvarníků dosud tvořících.

Výsledky poznané tvorby lze uplatnit v diferencovaných principech obnovy zahradního umění. Právě umění se stává nepostradatelnou součástí mnoha historických objektů umístěných v zahradách.

5.1.3.1 Stálá expozice porcelánu v Hohenbergu⁶⁷ a Selbu

Tato dvě německá města jsou pokladnicí porcelánu z celého světa. Obě města jsou významná historií porcelánu, kde vznikl komplex s názvem Porzellanikon⁶⁸. Porcelán je zde prezentován ve čtyřech muzeích, která představují ukázky exponátů s motivy inspirované krajinou, přírodními prvky a bohatou květinovou dekorací. Při studiu byly vybírány plastiky se zahradní tematikou, skupinové plastiky s květinovou výzdobou, umístění témat v zahradě.

⁶⁷ Ukázky porcelánových plastik s květinovými motivy vystavené ve skleněných vitrínách Německého muzea porcelánu v Hohenbergu – obr. 112-116.

⁶⁸ Porzellanikon zahrnuje dvě města, čtyři muzea, a jedno velké téma – porcelán. V Hohenbergu je Německé muzeum porcelánu a v Selbu Evropské muzeum porcelánu, Evropské muzeum technické keramiky a Muzeum Rosenthal.

obr. 112 Figurální objekt, dekorace květinami.

obr. 113 Dóza s úchytkou ve tvaru květu.

obr. 114 Terina s dekorací malovaných i tvarovaných květin.

obr. 115 Podnos s malbou zahradní slavnosti.

obr. 116 Část kávové soupravy s květinovou dekorací.

5.1.3.2 Hohenberg, Selb, 300 let porcelánu ,2010

Města Hohenberg a Selb připravila pro rok 2010 ve velkém předstihu v centru bavorského tvrdého porcelánu oslavu „300 let evropského porcelánu“ – „300 Jahre europäisches Porzellan“ ve formě velké jubilejní výstavy na téma „Královský sen a hromadné zboží“ – „Königstraum und Massenware“. Firma Haas & Czjzek se podílela na největší přehlídce porcelánu v Evropě všech dob ukázkami ze své produkce. Současně se tady prezentovaly příslušné i ateliéry pražské VŠUP a ústecké UJEP. Mezi předními českými designéry uplynulého století a současnosti bylo možno nalézt díla Jaroslava Ježka, Bořka Šípka nebo Maxima Velčovského. Při slavnostní vernisáži 24.dubna 2010 se potvrdilo, že český porcelán a jeho tvůrci mají své výrazné místo v širokém evropském kontextu .

obr. 117 Plakát k oslavě porcelánu v Selbu a Hohenbergu.

5.1.3.3 Výstava v aDk Dubí, 2011 „Fenomén porcelán aneb 300 let evropského porcelánu s první Českou porcelánkou H&C“

U příležitosti 300. výročí od založení první evropské manufaktury na výrobu porcelánu v saské Míšni, byla uspořádána jubilejní výstava slavkovského porcelánu v Dubí, kde byly vystaveny prestižní výrobky, které byly v manufaktuře vyrobeny včetně výrobků významných modelérů a výtvarníků, kteří svá porcelánová díla tvořili právě v manufaktuře H & C.

> **fenomén porcelán** <

300 let evropského porcelánu s první českou porcelánkou

výstavní síň designu fud a atelier design keramiky
fakulty umění a designu, univerzity j. e. purkyně v ústí nad labem
si vás dovolují pozvat na výstavu nejstarší české porcelánky v horním slavkově

vernisaž výstavy se koná 20.1. 2010 v 17:00 hod. ve výstavní síni designu fud
výstavu uvede paní phdr. helena koenigsmarková, ředitelka upm v praze
výstava potrvá od 21. 1. do 19. 2. 2010, výstava je otevřena: po. - čt. 9:00 - 12:00
13:00 - 17:00 po telefonické domluvě - 417 571 931

spojení teplice dubí autobus č.123, tovární 50, 41702 dubí 2

UNIVERZITA J. E. PURKYNĚ V ÚSTÍ NAD LABEM
Fakulta umění a designu
aDk
nadace umění pro zdraví
MADE IN CZECH REPUBLIC
Handmade Fine Porcelain
Since 1752

obr. 118 Pozvánka na výstavu, Dubí.

5.1.3.4 Praha - Biedermeier v Čechách, 2008

Výstava „Umění a kultura v Českých zemích v období 1814 – 1848“ byla uspořádána Národní galerií v Jízdárně Pražského hradu. Jedná se o výrazné období biedermeieru. Ukázala prostředí habsburské monarchie, kde porcelán získával zvláštní postavení již v průběhu 18. století, kdy byla ve Vídni roku 1718 založena porcelánka, jako druhá nejstarší v Evropě. Rostoucí časně industriální výroba od počátku 19. století zpřístupňovala porcelán i měšťanským vrstvám. Ve druhém desetiletí se vídeňský a následně český porcelán stával nejen výtvarným, ale i společenským fenoménem, který ve střední Evropě v době biedermeieru výrazně zasáhl do oblasti kultury a životního stylu. Teprve na konci první dekády 19. století se za společného úsilí Lipperta a Haase ze Slavkova podařilo natolik vylepšit kvalitu střepe, modelace i malířské výzdoby, že manufaktura mohla reflektovat aktuální produkci luxusního vídeňského porcelánu. Dominantní postavení pro celé stylové období biedermeieru má v produkci porcelánu malba. K nejfrekventovanějším námětům patřila malba květin. Tento žánr měl ve Vídni i v Čechách inspirační zdroj v tradiční malbě květinových zátiší v Nizozemí 17. století. (Fronek, str 125 -141).

Ukázky porcelánu s vedutami měst a s květinovou malbou období
biedermeieru:

obr. 119 Váza ve tvaru amfory, Slavkov 1830,
Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze.

obr. 120 Váza ve tvaru amfory,
Březová 1830, Západočeské muzeum
v Plzni.

obr. 121 Koflík s miskou s pohledem na Prahu,
Slavkov 1825,
Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze.

obr. 122 Oválný podnos s vedutou Prahy
Březová 1846,
Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze.

5.1.3.5 Praha - Porcelán na Pražském hradě, 2011

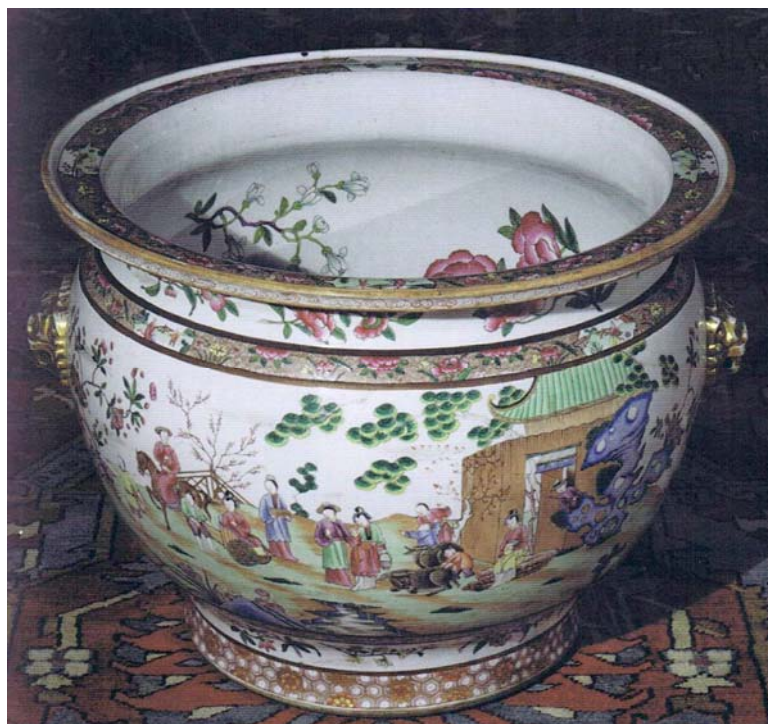

obr. 123 Zahrada u Letohrádku královny Anny.

Do úžasné stavby Letohrádku královny Anny s renesanční zahradou, kterou nechal na východním okraji Královské zahrady založené roku 1534, vystavět český král Ferdinand I. Habsburský, byla umístěna výstava porcelánu ze sbírek Pražského hradu. V roce 2011 zcela poprvé byly zpřístupněny skvosty ze sbírek Pražského hradu, dochované na Hradě a na zámku v Lánech. Na vystaveném porcelánu se odrážejí slohové proměny a historické změny.

Expozice připomněla fascinaci Evropy asijskými importy z Číny a Japonska. Byly vystaveny exponáty dovezené z nejslavnějších porcelánek včetně Míšně a Vídně. K prohlédnutí byly soubory stolování císařské rodiny, dvora i služebnictva. Výstava zachovala klasicistní, empírové, biedermeierové, druhorokokové a historizující soupravy císařů Františka I., Ferdinanda I. a Františka Josefa a Alžběty Rakouské.

Pražské vázy jsou typickými výrobky počátku 2. pol. 19. století, které svým rozevřeným a laločnatým obrysem, hravou a něžnou malbou i zlacením plně odpovídají dekorativismu umění druhého rokoka (50.- 60. léta 19. stol.). Této módě okrajově podlehla i vídeňská porcelánová manufaktura. (Sojka, 2011).

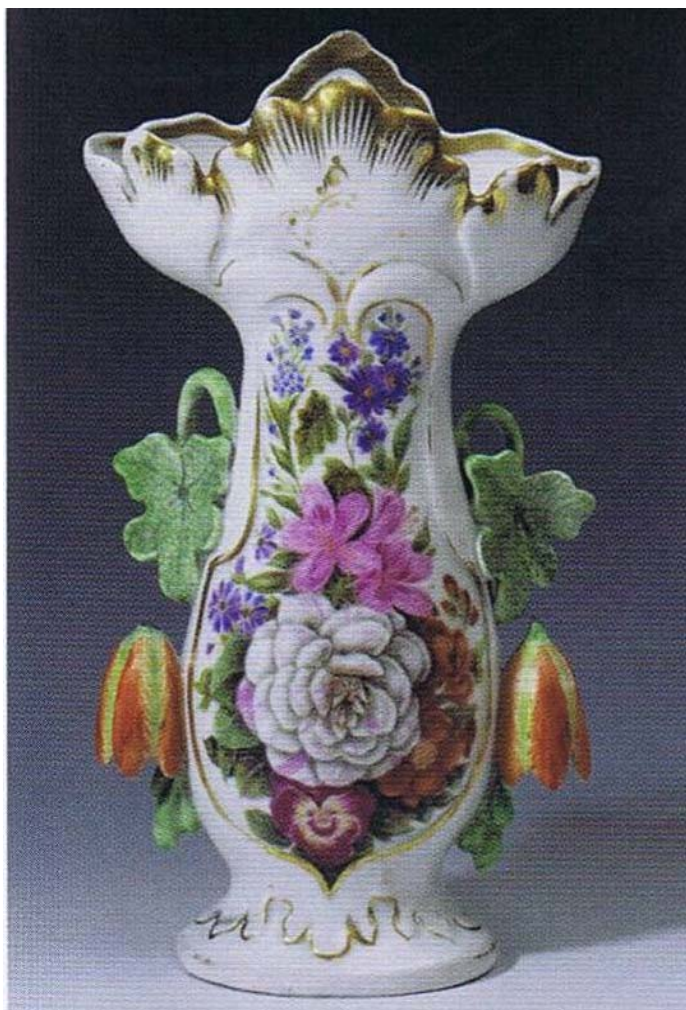
obr. 124 Květináč párový.

Porcelán, figurální scény v krajině se stromy, ohrazeným domkem s umělou skalkou a altánkem. Vnitřek květináče zdobí květy a kytice, chinoiserie, čínský porcelán malovaný v Evropě, 2. pol. 19. století, sbírky Pražského hradu, Zrcadlový salon. V malbě přináší evropský pohled na čínské prostředí – oděvy, účesy, budovy, káry s košatinou neodpovídají čínské realitě. Druhý párový květináč je umístěn v Zrcadlovém salonu, ve starých reprezentačních prostorách Pražského hradu, v detailní malbě se stromy (vrby) se od sebe odlišují.

obr. 125 Akvárium.

Porcelán, malba ptáků a květin (chua-niao chua) tvoří sedící ptáci na větvi a květy dřevité pivoňky, kolem kterých poletují motýli a vážky, vše je pojaté jako horizontální svitek, Čína, 19. století, sbírky Pražského hradu, ve starých reprezentačních prostorách, hudební salon.

obr. 126 Váza ve tvaru květu.
Porcelán, po stranách plasticky provedenými svěšenými květy,
přední část pokrývá malba květin doplněná v plastickém dekoru zlacením .
Praha, okolo roku 1860, sbírky Pražského hradu .

obr. 127 Podstavec pod vázu či nástolec.
Porcelán, čtvercový tvar se zaoblenými rohy přizdobenými plastickými květy, na ploše
s malovanými drobnými kvítky, motýly a brouky a po stranách s malovanými tulipány,
hrachorem a jinými květinami, Německo, Míšeň, 2. pol. 19. století, sbírky Pražského hradu.

obr. 128 Váza s víkem.

Porcelán, pestře malováno a zlaceno, plastický dekor tvoří převážně květiny doprovázené dvěma letícími andílky, malba na těle vázy má květinové motivy a téma galantní scény, ucha mají podobu stonků s květy, Německo, Míšeň, 2. pol. 19 století.

Vše nasvědčuje skutečnosti, že váza tvořila s podnosy a svícny početnější skupinu míšeňského porcelánu. Nástolce s podstavci obdobné výzdoby jsou používány v příborníku prezidenta republiky. Podobná váza se nalézá ve sbírkách Severočeského muzea v Liberci v depozitáři a také je v expozici západočeského muzea v Plzni.

3.1.3.6 Karlovy Vary - Becherova vila, interaktivní galerie

obr. 129 Becherova vila, interaktivní galerie v Karlových Varech.

Nová interaktivní galerie Becherova vila, která je otevřena od června 2011, zahájila činnost výstavou „*Vary(i)ace 3 + 1 = porcelán*“. Představila karlovarské autory, kteří se při své tvorbě věnují především porcelánu:

Jiří Kožíšek, Milan Neubert, Ladislav Švarc a Lenka Sárová Malíská jsou prvními umělci, kteří vystavovali v rekonstruované vile Johanna Gustava Bechera, bývalého majitele slavné likérky. Architektonicky neobyčejná stavba se zajímavými uměleckořemeslnými prvky a vlastní zahradou je památkově chráněna. Galerie pořádá ve spolupráci s participujícími umělci workshopy, kurzy a další programy. Aktivní návštěvníci mají šanci ovlivnit charakter a podobu expozice. Příchozí se proto mohou na začátku a na konci výstavy setkat s úplně jinými exponáty. Interaktivní galerie je moderní galerijní zařízení v historické budově. Takovéto spojení je inspirující a zároveň i zavazující. Má umožnit laické veřejnosti bezprostřední setkávání s aktivními umělci a jejich tvorbou. To pomůže v odbourávání předsudků a bariér v přijímání současného umění.

obr. 130 Jiří Kožíšek, Porcelánový trávník.

3.1.3.7 Osobnost v porcelánové tvorbě s motivy přírody Jindřiška Radová⁶⁹

Na výstavě „Stopy porcelánu“ uspořádané k 88. narozeninám výtvarnice ve výstavní síni UJEP, FUD, aDk v Dubí, byla vystavena díla, která jsou tématicky zaměřena na ztvárnění rostlinných prvků. Ve všech možných podobách porcelánovou hmotou vyjádřila stromy, keře, motivy větví, listů, květin. Největší zastoupení mají reliéfy ve světlých odstínech s jemným tónováním glazury. Jedná se především o glazury, které sám vytvářel manžel Pravoslav Rada a společně pak zkoušeli jejich výraz v dílech uvedených v této práci. Kromě plochých reliéfů bravurně vystihla květ růže a bramboříku na drobných plastikách. Ohromující jsou plastiky stromů, stylizace habitu rostlin, porcelánem vyjádřila i pohyb rákosí, větví ve větru, listů na větvích a další.

Narodila se v Libkově 1.4.1925, žije a pracuje v Praze. V letech 1941 – 1944 studovala na Škole uměleckých řemesel v Brně u profesora Malého a na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze 1945 – 1950 u profesora Kybala.

obr. 131 Ulomená větev, 2011.

obr. 132 Strom, 2011.

⁶⁹ Její dílo bylo oceněno na Mezinárodní výstavě keramiky AIC v Praze 1962 zlatou medailí, mezinárodní výstavě AIC v Istanbulu 1962 čestným diplomem a na Mezinárodním Bienale keramiky ve Vallauris 1972 zlatou medailí. Spolu s manželem Pravoslavem Radou realizovala řadu prací pro architekturu v Praze, Brně, Ostravě, Havířově, Plzni, Vlašimi a jinde. Jejich plastiky jsou umístěny ve vnitroblocích měst, zahradách školních i soukromých parcích. Porcelánové plastiky zdobí veřejný prostor i v zahraničí např. v Berlíně, Montrealu a Osace. Jindřiška Radová se zúčastnila keramických symposií v Bechyni, Karlových Varech a Einhod v Izraeli. Od roku 1950 vystavovala samostatně a s Pravoslavem Radou ve čtyřiceti galeriích doma i v cizině. Kolektivních výstav se pravidelně zúčastňuje od roku 1953, především pak výstav Mezinárodní akademie keramiky (AIC), skupiny Bilance, Umělecké Besedy a Sdružení výtvarných umělců – keramiků. S duchcovskou porcelánkou Royal Dux spolupracovala v letech 1973 – 1985. (www.radova.cz, 2013).

obr. 133 Strom, 1993.

obr. 134 Keř na pláži, 2000.

obr. 135 Spirálový strom, 1972.

5.1.3.8 Osobnosti v porcelánové tvorbě s motivy přírody Václav Šerák

Václav Šerák oslavil své 80. narozeniny výstavou porcelánových váz ve výstavní síni ateliéru designu keramiky v Dubí⁷⁰. Narodil se v Čakovicích 9.října 1931, vyučil se v Merklíně u Karlových Varů točářem technického porcelánu, studoval na Státní odborné škole keramické v Praze, působil jako laborant ve Výzkumném ústavu pro jemnou keramiku a v roce 1958 vystudoval vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Praze u prof. Otto Eckerta. Působil jako návrhář v porcelánkách v Lesově a Duchcově. Dnes je uznávaným umělcem a jeho dílo je zařazeno do vývojového kontextu českého moderního umění. Jako docent a jmenovaný řádný profesor na VŠUP v Praze vedl speciální ateliér pro obor keramika a porcelán, od roku 2004 je profesorem na Ústavu umění a designu Západočeské univerzity v Plzni. Václav Šerák⁷¹ je vyhraněná osobnost, tvoří na základě vlastních prožitků, usiluje o novou, svébytnou formu, která je v jeho projevu stylově čistá.

obr. 136 Váza.

obr. 137 Váza.

⁷⁰ Vázy byly vystaveny a fotografovány ve skleněných vitrinách s umělým osvětlením, kvalita fotografií je zhoršená.

⁷¹ Výrazná je kolekce jeho váz s širokým záběrem tvarů a dekorů, téměř vždy respektuje barevnost husté vrstvy barvy. U Václava Šeráka není krása tvaru jen mechanickým výrazem účelnosti, ale uměleckým vyjádřením funkcí v nové prostorové struktuře a objemovém uspořádání skladby ze struktur a tektoniky rostlin a jiných přírodních forem odvozené, ve formě k slunci otáčivých stvolů má své napětí, především v nových tvarových symbolech, tvary vedoucí tím či oním směrem, jsou vždy velmi dynamické. V jeho čistě plastické formě s celoplošným dekorem vede zcela převážně čistý porcelán, skládá a vytváří geometrickou vznešenost, je plný hledání.

5.1.3.9 Osobnost v porcelánové tvorbě s motivy přírody Daniel Piršč

V roce 2003 Daniel Piršč ukončil své působení na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze a přesunul se na jih Moravy – do Mikulova. Zde našel místo pro realizaci svého záměru a přichází s koncepcí, která je alternativou velkosériové výroby. Věnuje se výhradně designu porcelánu⁷².

obr. 138 Váza.

obr. 139 Váza Filigrán.

obr. 140 Wallpaper Birds - porcelánová tapeta 3D.

⁷² Studio PIRSC PORCELAIN bylo založeno roku 2004 designérem Danielem Pirščem. Studio je plně vybaveno technologií pro výrobu špičkových produktů. Zde je možná plně samostatná výroba porcelánu. Produktový design, malosériová výroba, porcelán v architektuře. Zaměřuje se na technologicky náročnější a nevšední postupy. Každý produkt je pod osobním dohledem designéra a opatřen certifikátem originality. Jedna z nejdůležitějších fází vývoje nového tvaru je tektonika. (www.pirsc.cz, 2013).

obr. 141 Wallpapers – porcelánové tapety 3D.

obr. 142 Váza Bouquet⁷³.

obr. 143 Váza Bouquet II .

⁷³ Váza Buquet je novinkou z jara 2011. Poprvé byla představena v únoru 2011 na prestižním veletrhu AMBIENTE ve Frankfurtu. Váza je možná něžně poetická názvem, ale spolehlivě ohromí svojí velikostí a proporcí. Její výška je 49 cm a průměr pouhých 13 cm. Dosud byly navrženy tři varianty povrchové úpravy - bílá, zlatá broušená a zlatem dekorovaná na jednotlivých květech. Vázy jsou číslované, podepsané Danielem Piršcem a dodávány

5.1.3.10 Osobnosti v porcelánové tvorbě galerie Futurista, Kubista, Praha

Prodejní galerie Futurista Universum byla otevřena v květnu 2009 v centru Prahy. Vznikla tak platforma pro budoucí realizace i již existující tvorbu významných autorů i nejmladší designérsko umělecké generace. Je tu prostor pro to nejlepší z českého designu, současnou architekturu, fotografii, design a umění, přednášky, prezentace. Atraktivní a zároveň sofistikované a klidné prostředí pro rozjímání nad širokým výběrem literatury a magazínů, pro posezení u výtečné kávy je vhodné pro pracovní schůzky, nebo jen pro návštěvu z jedné výstav, kterým je gotický dům zasvěcený.

Futurista Universum má sebevědomí pramenící z přesvědčení, že nabízí to nejlepší z českých manufaktur i od jednotlivých umělců. Přináší také pečlivě vybrané a úzkostlivě střežené kolekce a unikáty vyráběné výhradně pro značku Futurista Universum. Výjimečná lokalita se nachází v centru historické Prahy naproti Betlémské kapli, kde se současnost prolíná s historií metropole. Kvalita a výjimečnost nemusí nutně znamenat nedostupnost. I proto bylo jedním z hlavních kritérií při skladbě nabídky hledisko dostupnosti. V obchodě je zboží ve všech cenových relacích. Mladí designéři navrhují vázy pro květiny, některé tvary váz jsou inspirovány tvary částí rostlin, jiné jsou tvary květin dekorovány. (FRESH, 2011).

Ukázky porcelánových váz od mladých výtvarníků:

obr. 144 Matěj Polách – Váza.

obr. 145 Maxmilián V. John - Váza Koloušek.

obr. 146 Maxmilián V. John - Váza Flowers for Austria.

obr. 147 Viktor Chalepa – Váza⁷⁴.

obr. 148 Pavlína Lubomířská - Dóza poupě.

obr. 149 Pavlína Lubomířská - Těžítka květ.

⁷⁴ Viktor Chalepa studoval v ateliéru keramiky a porcelánu na pražské VŠUP. Jeho zaměření tam výrazně ovlivnili profesor Václav Šerák a jeho asistent Daniel Piršč, který v ateliéru prosazoval design užitého porcelánu. Už v průběhu studia si bylo možné prohlédnout některé ročníkové práce Viktora Chalepy v prodejnách či galeriích s porcelánem, například ve vyhlášeném pražském obchodě Qubus. Po ukončení studia na VŠUP pracoval Viktor Chalepa jako výtvarník a designér ve vývojovém studiu Thun Karlovarského porcelánu. V roce 2007 vynesla kolekce „Párty“ Viktoru Chalepovi nejvyšší ocenění mladého designéra u nás Národní cenu za studentský design. <http://pro.tebe.cz/obchod/novinky/viktor-chalepa-porcelan/>

obr. 150 Vlastislav Janák – Vázy.

obr. 151 Vlastislav Hofman⁷⁵. Vázy - jiné – repliky.

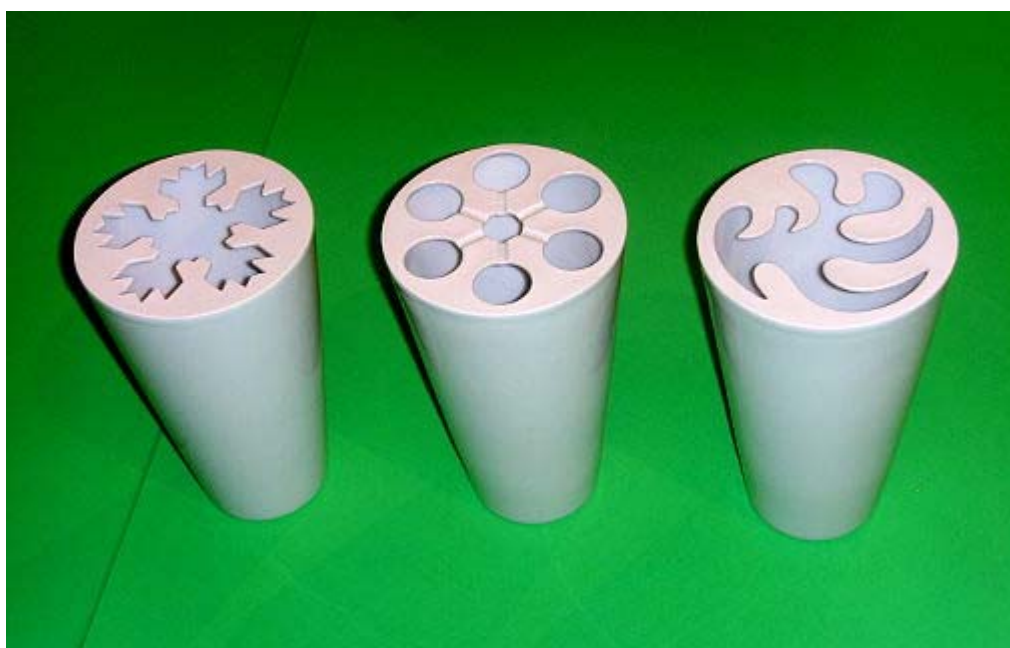
⁷⁵ Vlastislav Hofman je jedním z nejvýznamnějších představitelů českého kubismu. Tento renesanční umělec, který obsáhl mnoho uměleckých disciplín od malířství, přes grafiku, scénografii, architekturu až k užitému řemeslu, nemůže při tak významném výročí chybět. V roce 2011 bylo 100. výročí českého kubismu a 8. výročí existence značky Kubista. Kromě jiných děl prodávaných u Kubisty přibyla ještě nová kolekce rozměrných váz. Díky spolupráci s nadací českého kubismu, která vlastní vzácné originály a díky vstřícnosti dědiců Vlastislava Hofmana se tak vznikly úplné skvosty. (FRESH, duben 2011).

5.1.4 Studentská porcelánová tvorba s rostlinnými motivy

Nové pojetí přístupu mladé generace k tvorbě porcelánu je patrné i na uměleckých školách se zaměřením design porcelánu. Mnoho studentů je motivováno přírodou a na prezentovaných dílech jsou zřetelně čitelné stopy nejrůznějších částí rostlin, prolínání motivů přírodních prvků do modelace tvarů, včetně dekorace. Zahradní umění je silně motivující pro všechny uvedené plastiky studentů: VŠUP Praha, FUD UJEP Ústí nad Labem, ateliér aDk Dubí a SPŠKS Karlovy Vary.

5.1.4.1 Vysoká škola uměleckoprůmyslová Praha - (VŠUP)

V galerii Vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze se prokazatelně projevuje předpokládaný vliv zahradních prvků při hledání nových způsobů zpracování porcelánové hmoty, což lze sledovat u vystavujících mladých výtvarníků z ateliéru porcelánu pana doc.ak.soch.Pavla Knapka. Mnozí z nich dnes již zastávají úspěšné posty v uměleckých ateliérech, muzeích, galeriích, historických objektech, nebo předávají své znalosti jako pedagogové. Výstava semestrálních, klauzurních a diplomových prací byla zaměřena na různé pojetí vázy a rostlinných motivů. Samotná váza může být i květinou.

obr. 152 Viktor Chalepa, Praha, Párty s porcelánem, vázy, diplomová práce, 2007, tvrdý porcelán (1390 °C), ocenění: Národní cena za design.

obr. 153 Prokop Chludil, Praha, váza,
semestrální práce, 2009, tvrdý porcelán (1350 ° C).

obr. 154 Eliška Stuchlá, Praha, RHIZONE, vázy,
semestrální práce - stáž v ateliéru Architektura I, 2009, tvrdý porcelán (1280 ° C).

obr. 155 Ondřej Batoušek, Praha, BLESKOVKY, vázy,
semestrální práce, stáž v Bratislavě, 2010,
měkký porcelán (1280 °C).

5.1.4.2 Fakulta umění a designu
Univerzita J.E.Purkyně v Ústí nad Labem – (FUD UJEP)
ateliér design keramiky (aDk) Dubí

V roce 2000 byla Akademickým senátem UJEP schválena Fakulta užitého umění a designu, v říjnu 2000 předala fakultě a.s. Český porcelán pro potřeby výuky zrekonstruovaný objekt porcelánky. Každoročně získával ateliér na prestiži a studenti sklízeli mnohá ocenění, ceny Grand Prix Junior, Mezinárodní bienále produktového designu 1998 v Brně, nominace v Czech Grand Design 2006, objev roku a další úspěchy. Díky úzké spolupráci s výrobcí porcelánu se daří realizovat vedle klauzurních a diplomových prací i mimořádné práce ve větším rozsahu v továrnách a.s. Český porcelán, Thun 1794 a.s. Vedle výuky považuje ateliér za svoji důležitou činnost prezentaci a propagaci studijních výsledků, provozuje výstavní síň designu FUD od roku 2001 v Dubí.

Ateliér se zařadil do projektu „Cesta porcelánu“ a účastnil se výstavy 300+X k třístému výročí vynálezu evropského porcelánu pořádané evropským muzeem porcelánu Porzellanikon v německém Selbu.. Ateliér dnes patří mezi uznávané představitele české porcelánové tradice. Vybrané ukázky reprezentují spontánní sepjetí zahradního umění a porcelánu. Na studentských pracích jsou patrná klasická zobrazení květinových variací i stylizované tvary evokující zahradní prostředí.

obr. 156 Vázy, galerie studentských prací ateliéru aDk, Dubí.

obr. 157 Trnité větve, galerie studentských prací ateliéru aDk, Dubí.

obr. 158 Květinový záhon, galerie studentských prací ateliéru aDk, Dubí.

5.1.4.3 Střední průmyslová škola keramická a sklářská, Karlovy Vary – (SPŠKS)

Škola svým vzdělávacím zaměřením reaguje na tradiční průmysl regionu, v některých oborech je však jedinečná nejen v kraji, ale i v celé republice. Investice do vzdělání mladých malířů porcelánu vyjadřuje zodpovědný přístup pro budoucnost. Rovněž na této škole představuje porcelán a květina výrazně dominující prvek v umělecké tvorbě.

obr. 159 T. Murár, Váza na tulipány, SPŠKS Karlovy Vary.

obr. 160 Malířský postup při dekoraci motivu růže.

Ukázka ruční dekorace studentů SPŠKS v Karlových Varech vystavená u příležitosti 140.výročí školy ve výstavní síni aDk v Dubí⁷⁶.

obr. 161 Ruční malba krajiny.

⁷⁶ Exponáty byly ve skleněných vitrínách s umělým osvětlením, fotodokumentace byla méně kvalitní .

5.1.5 Porcelán v prostoru

V širších souvislostech daného tématu této práce lze vnímat porcelán v chronologicky identifikovatelných etapách, ale rovněž i v prostoru. V něm může představovat nejen ztělesnění květiny, stromu, nebo jakéhokoliv rostlinného motivu, který je znám především z historických pramenů a objektů památek zahradní tvorby, ale jeho uplatnění se dotýká jakéhokoliv stupně, který je součástí zahradní a krajinářské tvorby. Právě v této oblasti, která vedle živých vegetačních prvků v sobě zahrnuje i prvky abiotické, stavební a jiné, lze procházet volnou krajinou, krajinou metamorfovanou, zahradou, veřejnou i soukromou, zahradou školní, botanickou, historickou nebo současnou. Prostor vymezený pro specifický program nabízí možnost spojení s porcelánem. Ať už se jedná o porcelán a květinu v domě, dům a porcelán v zahradě, stavební objekty měst zdobené porcelánovými prvky, hřbitovy, veřejné prostory k odpočinku. Mohou to být i technické prvky z porcelánové hmoty stylizované do prvků přírody, nebo nejrůznější podoby užitého umění, které nás v prostoru obklopují každodenně. Potenciál spojení porcelánu a základních etalónů z oblasti zahradní architektury je nekonečný.

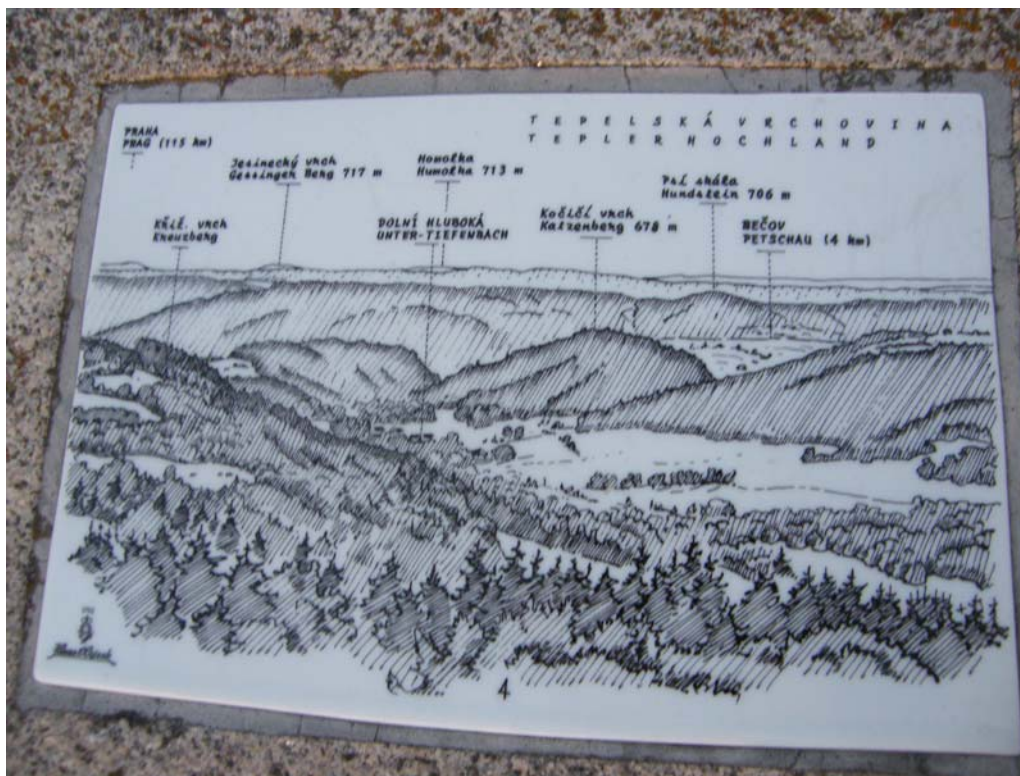
5.1.5.1 Krajina, porcelánové prvky v krajině

Krásno - Krásenská rozhledna je jednou z nejpodivnějších rozhleden v české krajině. Věž se spirálovitým kamenným schodištěm je vysoká 25 m. Z vyhlídkové věže, na kterou vede sto dvacet schodů jsou vidět kopce Krušných hor, Doupovské vrchy, Tepelská vrchovina či nejvyšší vrcholy Slavkovského lesa. Vrchol je osazen porcelánovými deskami s kresbou krajiny, někde s detailním vykreslením jednotlivých stromů, porostů, lesů, roklí a travnatých ploch. Porcelánové tabulky s podrobným popisem krajiny, kterou lze pozorovat na všechny světové strany, vyrobila porcelánová manufaktura Haas & Czjzek v Horním Slavkově.

obr. 162 Horní ochoz rozhledny s porcelánovými deskami směrniců.

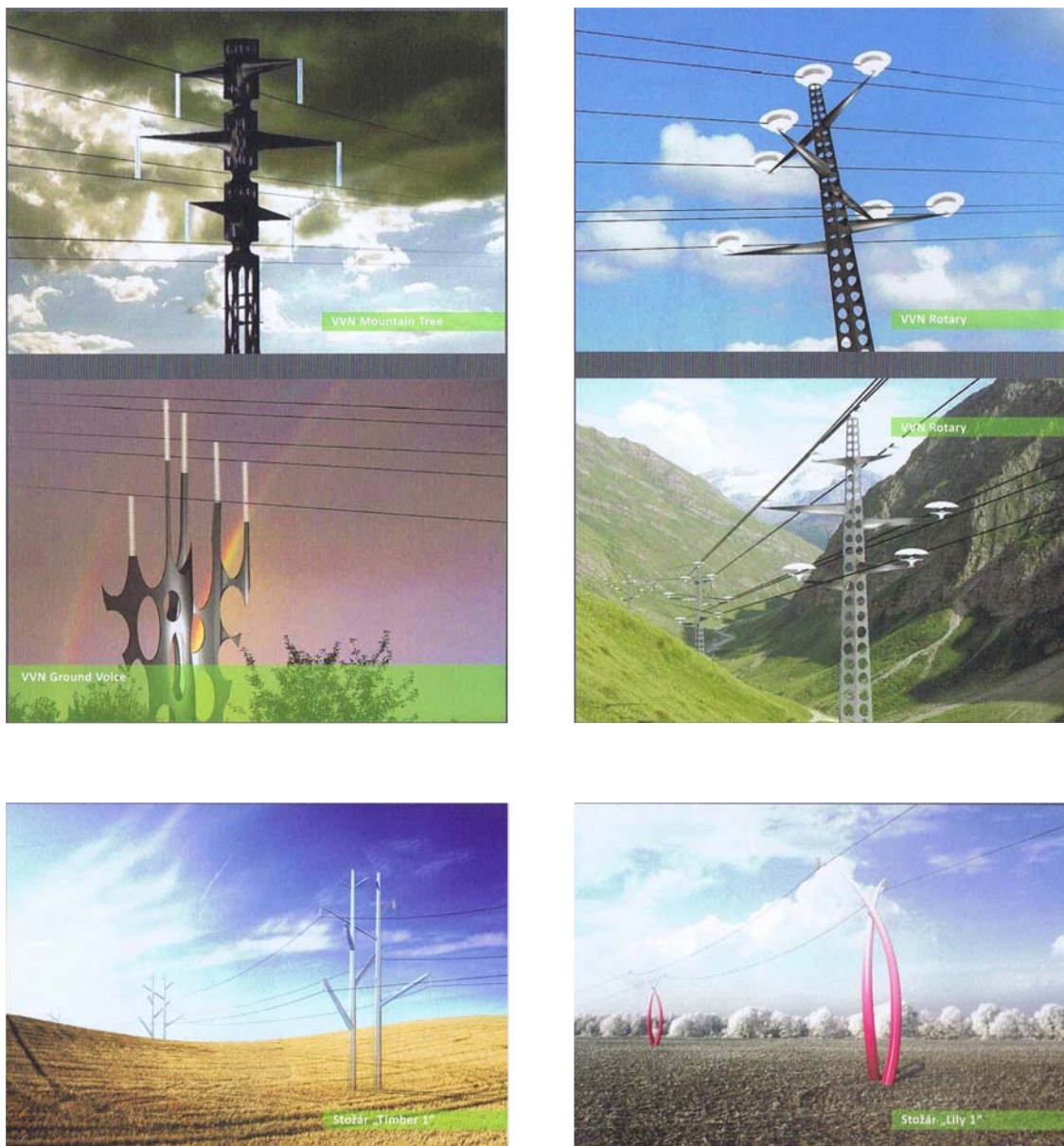

obr. 163 Detail porcelánové desky - Tepelská vrchovina
Kočičí vrch, Psí skála, Homolka...

obr. 164 Krásenská rozhledna.

Projekt Design Aliance pro společnost ČEPS představuje, kudy by se v budoucnosti mohla ubírat vizuální podoba stožárů velmi vysokého napětí. Projekt si kladl za cíl rozvířít debatu nad podobou průmyslových prvků v naší krajině a nabídl využití porcelánových prvků i celých komponentů z porcelánu. (www.kuklik.cz).

obr. 165 VVN stožáry pro krajinu 21. století.

5.1.5.2 Sídla Porcelánové prvky v sídlech a jejich útvarech

Města a městská krajina také překvapí přítomností porcelánové plastiky. Porcelánové prvky v exteriérech sídel mohou být umístěny nejen v zahradách, ale stávají se součástí objektů a představují tak jeden z možných diferencovaných principů obnovy památek zahradního umění.

obr. 166 Castell dels Tres Dragons Barcelona,
porcelánová plastika s rodovými erby, znaky provincií.

Porcelánové prvky v Barceloně jsou umístěné i na fasádách domů. Především v dílech architekta Gaudího. Park Güell, který vznikl v letech 1900 - 1914 na objednávku Eusebia Güella je od roku 1984 památkou UNESCO. V něm je většina stavebních částí pokryta keramickými úlomky. Nejzřetelnější jsou tzv. trencadis, což je speciální architektonická technika katalánského modernismu na stavbách. Původní zakázka byla na vytvoření zeleného města pro bohaté, klidové oázy s výhledy na moře a na Barcelonu. Jednalo se o anglickou inspiraci rezidenčními parky jako protiváhy k tehdejšímu industriálismu. Stavba byla přerušena 1. sv. válkou, a tak nebylo postaveno plánovaných 60 domů, ale pouze dva s velkolepým řešením na kopci Turo del Casme, který byl původně jen kamenitý bez vegetace a vody. Park Güell vyniká mnohotvárnými mozaikami vytvořenými Josephem Mariou Jujolem.

obr. 167 Barcelona, Park Güell - mozaika s rostlinnými motivy na stometrové lavici s ergonomickými tvary.

obr. 168 Barcelona, mozaika v Parku Güell.

Město Selb je ozdobeno porcelánem, vede v něm porcelánová cesta, na náměstí je kašna z porcelánu a muzea obsahují unikátní sbírky porcelánu z celého světa.

obr. 169 Selb – město porcelánu, porcelánová mozaika a porcelánová plastika na fontáně.

5.1.5.3 Historické objekty Porcelán v historických zahradách a stavbách

V historických objektech se s porcelánem a květinou setkáváme velmi často, většinou se jedná o připomenutí dobových zvyklostí a zjednodušená pojetí výrazných prvků historického slohu a období. Právě zde lze velmi výrazně uplatnit principy obnovy památek zahradního umění. Materiály, dekory, tvary, druhy květin, umístění a ukázky použití jsou velmi dobře prezentovány ve většině historických objektů, neboť vybavení porcelánem a úroveň zahradního umění patřily historicky k bohatství a moci. Mnoho historických objektů se pyšní menší či větší sbírkou porcelánu, každá je něčím výjimečná. Některá porcelánová díla jsou uzavřena ve vitrínách, nebo nedostupná v depozitářích a archivech, v některých se dokonce aranžují květiny.

Renesance

Základním tvůrčím principem renesance, která má kořeny v 15. století v Itálii, bylo hledání krásy a harmonie a oživení antického kulturního dědictví. Květiny byly upravovány do rozměrných vysokých kytic a v různých nádobách rozestavovány na zem, okenní římsy a nástěnné police. Ke květinám pro toto období typickým – lilíím, růžím a kosatcům – se vedle karafiátů, kopretin, hrachorů, chrp, fialek, slunečnic, ostrožek a orlíčků přidávali také tulipány, hyacinty a další cibuloviny.

obr. 170 Květinová výzdoba renesančního interiéru. (Rabušic, 2012).

Baroko a rokoko – porcelán je dítětem baroka

Období baroka, zahrnující celé 17. a první pol. 18. století, bylo velice příznivé pro rozmach veškerého umění. U honosných šlechtických sídel se zakládaly okrasné zahrady s fontánami, altánky a sochami, které se střídaly s bohatou květinovou výsadbou. Objevují se nádoby a vázy speciálně určené pro aranžování květin, a to velkých rozměrů v široké tvarové škále, často náročně dekorované, některé s děrovanými víky pro vkládání květů. Velmi originální jsou

delfské tulipánové vázy s pěti a více úzkými hrdly určenými vždy pro jeden květ tulipánu. Barokní aranžmá se vyznačovala pompézností, dynamikou a velkým množstvím květin v bohatém sortimentu..Své uplatnění zde opět nalézá renesancí opomíjena růže stolistá, dále slunečnice, lilie, kosatec, měsíček, pivoňka, karafiát, tulipán, mák, ostrožka, řebčík, sasanka, orlíček aj. V polovině 18. století se objevuje nový sloh, zvaný rokoko, libující si v dekorativní křivce a hledající inspiraci v přírodě. Květiny se začaly upravovat do volnějších a hravějších kompozic pastelových barev, v nichž se uplatnily květiny jemnějšího růstu. Velikou oblibu si získaly zdobené porcelánové vázy ve tvaru mušlí a listů, porcelánové košíčky s rokajovým reliéfem a čínské vázy.

obr. 171 Barokní interiér s bohatou květinovou výzdobou, (archiv NPÚ ÚOP v Brně).

Klasicismus a empír

Během 2. poloviny 18. století a v 1. třetině 19. století se objevuje sloh rozvíjející klasické umění antiky a renesance. Na vznik tohoto slohu měly vliv převratné společenské události v Evropě a zcela jistě to byla i reakce na okázalost a rozmařilost rokoka. V úpravě květin došlo ke značnému zjednodušení. Začaly se používat nádoby z kameniny a ze střídme zdobeného nebo nezdobeného porcelánu. Počet květů v jednotlivých aranžmá se snížil, barevnost se omezila, tvar dekorací se zjednodušil.

obr. 172 Klasicistní květinová dekorace, (archiv NPÚ ÚOP v Brně).

Nového rozkvětu se dočkalo aranžování květin počátkem 19. století. Empír, zvaný také císařský sloh, má svůj původ ve francouzském slově empire – císařství. Vznikl v době, kdy se Napoleon Bonaparte prohlásil císařem (1804) a jeho vliv se projevoval - zejména v architektuře - ještě několik desetiletí. Empírová vazba květin stavěla na mohutných antikizujících vázách z kameniny, což bylo ovlivněno Napoleonovým tažením do Egypta. Sortiment tvořily hlavně velkokvěté růže, kosatce, mečíky, pivoňky a jiřiny. Pro menší vazby sloužily nádoby jednoduchých linií z bílého porcelánu, do kterých se upravovaly převážně fialky, růže a ostálky. Zeleň, s výjimkou vavřínu, jehož pozlacené listy tvořily i Napoleonův císařský věnec, byla v květinových úpravách zastoupena minimálně.

obr. 173 Empírové květinové dekorace, (archiv NPÚ ÚOP v Brně).

Biedermeier a romantismus

V 19. století vystřídal klasicismus opět zcela volný a neformální styl – romantismus, který v zahradní tvorbě přinesl návrat k přirozenému půvabu rostlin pěstovaných v zahradách. Úprava květin se zjednodušuje, květy a kytice se prostě vkládají do nádob a jejich výběr nepodléhá žádným pravidlům.

obr. 174 Romantická kytice, (archiv NPÚ ÚOP v Brně).

V Německu a v Rakousku ovlivnil květinovou tvorbu *biedermeier* – měšťanský styl 2. čtvrtiny 19. století – pro který jsou typické malé kulaté kompaktní kytice s krátkými stonky, skládané kolem středového květu do soustředných kruhů střídajících se barev a zakončené látkovou nebo papírovou manžetou.

obr. 175 Květinová dekorace *biedermeier*, (archiv NPÚ ÚOP v Brně).

Secese

Poslední univerzální výtvarný sloh, vznikl na přelomu 19. a 20. století jako odmítavá reakce na historizující styly předcházejícího období. Charakteristická je stylizace, bohatý ornament, plošnost a lineárnost - plynulá křivka je odvozená z přírodních námětů. Rostlinné motivy se objevují často. Květinové dekorace byly poměrně jednoduché, střízlivé a velmi elegantní, s jedním nebo několika málo květy. Oblíbené byly lilie, kosatce, chryzantémy, růže, máky, svlačce a šeříky.

obr. 176 Secesní kytice, (archiv NPÚ ÚOP v Brně).

Zámek Náměšť nad Oslavou

Ze zámeckých interiérů je ukázka aranžování květin ve sbírkovém porcelánu historického objektu. Jedná se většinou o porcelánové vázy malované kobaltem. Častými motivy jsou florální prvky orientálního charakteru. (Foto Wilhelmová).

obr. 177 Orientální květinové motivy

obr. 178 Orientální květinové motivy

obr. 179 Orientální květinové motivy

obr. 180 Orientální květinové motivy

Zámek Ploskovice

obr. 181 Jídelna na zámku Ploskovice. (Sojka, 2011).

Zámek Zákupy

obr. 182 Stolování císařů, ukázka na zámku v Zákupích. (Sojka, 2011).

5.1.5.4 Veřejný prostor

Také veřejný prostor poskytuje příležitost pro umístění porcelánových prvků. Toto téma spojení porcelánu s prvky zahradního umění lze navrhovat a podporovat i v současnosti. Současné trendy při tvorbě prvků zahradní architektury nabízejí své prostory k umístění nejrůznějších plastik. V atriu městského úřadu Nového Sedla lze kombinovat oba prvky. Details v dlažbě, fontány, odpočívadla, nádoby, sloupy, sochy aj. Hledání obnovy i v těchto oblastech patří k výsledkům nalezených nových principů uplatnění. Může se jednat o historické prvky, nebo zcela současné a moderní.

obr. 183 Řešení veřejného prostoru u Městského úřadu v Novém Sedle, DPS, Nováková.

obr. 184 Veřejný prostor - porcelánová plastika v atriu Magistrátu města Karlovy Vary, autor Ladislav Švarc

5.1.5.5 Botanická zahrada

Retrospektivu i perspektivu zahrady s prvky porcelánu lze najít i v botanických zahradách, kde bylo a je hojně používáno porcelánových destiček s popisem rostlinných druhů. Přestože se můžeme setkat i s jinými materiály, porcelán právem patří stále mezi ty oblíbené a symbolizuje dokonalost a míru vkusu. Nejedná se ovšem jen o estetickou působivost, ale především je toto spojení oceňováno s ohledem na trvanlivost. Porcelánové destičky jsou sice křehké, ale velmi pevné a trvanlivé.

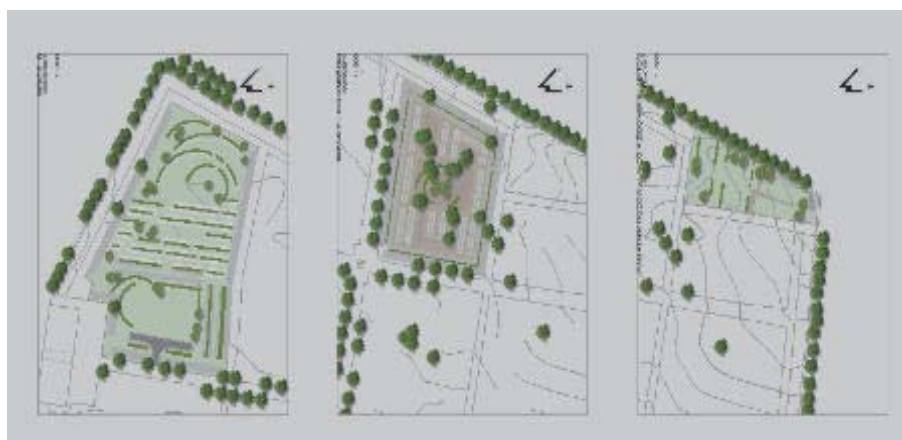
Ukázka porcelánových destiček a popisů rostlin v botanické zahradě Bečov nad Teplou. Tato historická botanická zahrada na svazích řeky Teplé je nyní revitalizována a mnoho zde objevených historických prvků je znovu uplatňováno pro celkovou její obnovu.

obr. 185 Porcelánové jmenovky s botanickými názvy. (Bečovská zahrada, archiv.)

5.1.5.6 Hřbitov

Stejně jako zahrada, tak i hřbitov je důležitou součástí života. Hřbitov je jednou z nejstarších zahrad. Hřbitov je nejen zahradou pro naše předky, ale je i zahradou pro nás pozůstalé, kam nosíme květiny, ukládáme porcelánové urny, květiny uchováváme v porcelánových vázách, náhrobky zdobíme porcelánovými plastikami a nápisy jsou často psány na porcelánových deskách. Spojení života a smrti je nezvratné a velmi často je symbolizováno a zdůrazňováno rostlinnými prvky. Kříže, svícny, nádoby, náhrobky, nápisy, dekorace, mozaiky, zvony i obrazy, tam všude nacházíme porcelán, který je většinou dekorován a zloben rostlinnými prvky. I na hřbitově lze uplatnit souznění porcelánu a vegetačních prvků.

obr. 186 Návrh úpravy hřbitova v Nejdku, DPS, Nováková.

obr. 187 Hřbitov v Horním Slavkově. Porcelánová destička u hrobky rodiny Lippertů.

5.1.5.7 Školní zahrada

Zahrada pro děti je polouzavřený systém, prostředí většinou s travnatou plochou, kde jsou umístěny hrací prvky s vhodně uspořádanými vegetačními prvky se specifickým výběrem rostlinných druhů. I zde můžeme vhodně interpretovat motivy zahradní tvorby s přítomností originality porcelánu v jeho funkci, barvě, tvaru a umístění. Porcelánový šnek v mateřské škole plnil základní předpoklady možné obnovy zahradního prostředí spojené s porcelánem, jehož formy a podoby jsou stále otevřené. Symbióza porcelánu s prostorem školní zahrady ukazuje možnosti pro využití a obnovu zahrad.

obr. 188 Porcelánový šnek na hraní v zahradě mateřské školy v Lokti. (Návrh i foto Neubert).

obr. 189 Milan Neubert, Porcelánový hrad, Karlovy Vary.

5.1.5.8 Soukromá zahrada, dům v zahradě

Velmi úzké a specifické vazby mohou vznikat s porcelánem mezi rostlinnými prvky na soukromé zahradě. Již v návrzích koncepčního řešení se objevují porcelánové prvky zakomponované jako detaily celkového řešení. Jedna z mnoha možností jak excelovat výjimečností materiálu, jak umocnit oboustranný vliv a využít nenapodobitelných vlastností

obr. 190 Na zahradě kolem domu jsou barevné porcelánové plastiky, které splývají s keři a vytvářejí harmonická zákoutí zahrady.

Dekorace domu rostlinami, zejména popínavými je velmi oblíbená. Vznikají tak vertikální zahrady. Dekorace domu porcelánem obvyklou nebývá, avšak je možná, její provedení musí být velice citlivě. Spodní část domu mohou pokrýt porcelánové dlaždice, úlomky, nebo drobné porcelánové předměty sloužící k opoře rostlin, nebo jejich zavlažování. Vzájemných vztahů porcelánu s vegetačními prvky lze kolem domů vytvořit mnoho. Barevná plasticita a tvarová různorodost je bez omezení.

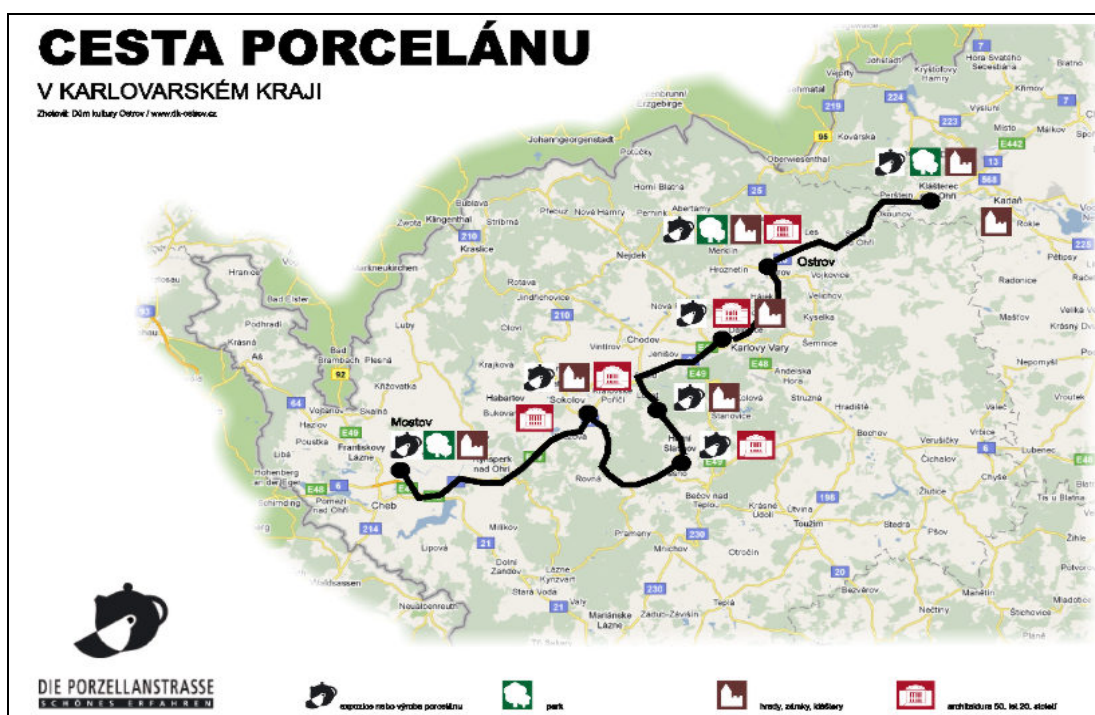
obr. 191 Porcelánová mozaika. Stíny keřů na fasádě domu dotvářejí celkový obraz.

5.1.6 Cesta porcelánu

Cesta je zásadním krajinným prvkem. V mnoha modifikacích nás vede historickými etapami, mnohé spojuje, je jedinečnou spojnicí při hledání principu obnovy kulturního dědictví, včetně památek zahradního umění. Cesta porcelánu spojuje nejen místa s bohatou historií porcelánu, ale spojuje místa zahradního umění, jako jsou zámecké parky v Mostově, Sokolově, Dalovicích, Ostrově, Klášterci nad Ohří a další historii metamorfované zahrady a parky. Prolínání historie porcelánu a historie zahradního umění je dohledatelné ve všech místech, která jsou napojena na porcelánovou cestu, která vznikla v Bavorsku, přechází západní Čechy do severních Čech a perspektivně bude spojena i s Míšní. Při hledání souvislostí byly ve všech místech zařazených na mapu cesty porcelánu nalezeny překvapivě blízké momenty vzniku historických zahrad, továren na porcelán a kulturních objektů. Umění, krása i užitek je ukazována v podobě porcelánové tvorby a památek zahradního umění. Smysl a obsah projektu je zároveň jedním z výsledků diferencovaných principů obnovy památek zahradního umění.

obr. 192 Motiv cesty v krajině

obr. 193 Mapa cesty porcelánu.

Porcelánová cesta mezinárodní – Bavorsko a Čechy

Projekt „Porcelánová cesta“ (Porzellanstraße) vznikl v Německu v roce 2003. V délce 550 km spojuje města Bamberg, Coburg, Kronach, Hof, Selb, Weiden a Bayreuth. Pro projekt české Cesty porcelánu přišla inspirace na podzim 2009 na přeshraničním workshopu v Selbu. Následoval podobný workshop v lednu 2010 na zámku Mostově. Zde se dohodli reprezentanti porcelánu a zástupci regionů z Bavorska a z Čech o přistoupení české strany k „Porcelánové cestě“, devět partnerů podepsalo společné memorandum. Dosud byla vytisknuta řada prospektů informujících o tomto novém produktu cestovního ruchu, a to v české a německé verzi.

Česká Cesta porcelánu mapuje více než 220 let trvající tradici výroby porcelánu v severozápadních a severních Čechách. Seznamuje s historií a současností výroby porcelánu a inspirujícím prostředím, které je s výrobou porcelánu spojeno. Tradice české výroby porcelánu může po cestě porcelánu lépe vstoupit do povědomí a zároveň získat atraktivitu i lepší zpřístupnění. Cesta porcelánu vede z Mostova přes Sokolov, Horní Slavkov, Loket, Karlovy Vary, Ostrov a Klášterec nad Ohří až do Dubí. V jednotlivých místech jsou jejími partnery:

Sokolov – Krajské muzeum, k prohlídce jsou otevřeny zámek a parky

Horní Slavkov – Městské muzeum

Loket - hrad

Karlovy Vary – Krajské muzeum, SPŠ keramická a sklářská (Přidávají se Dalovice a Nová Role).

Ostrov – klášterní areál, zámecký park

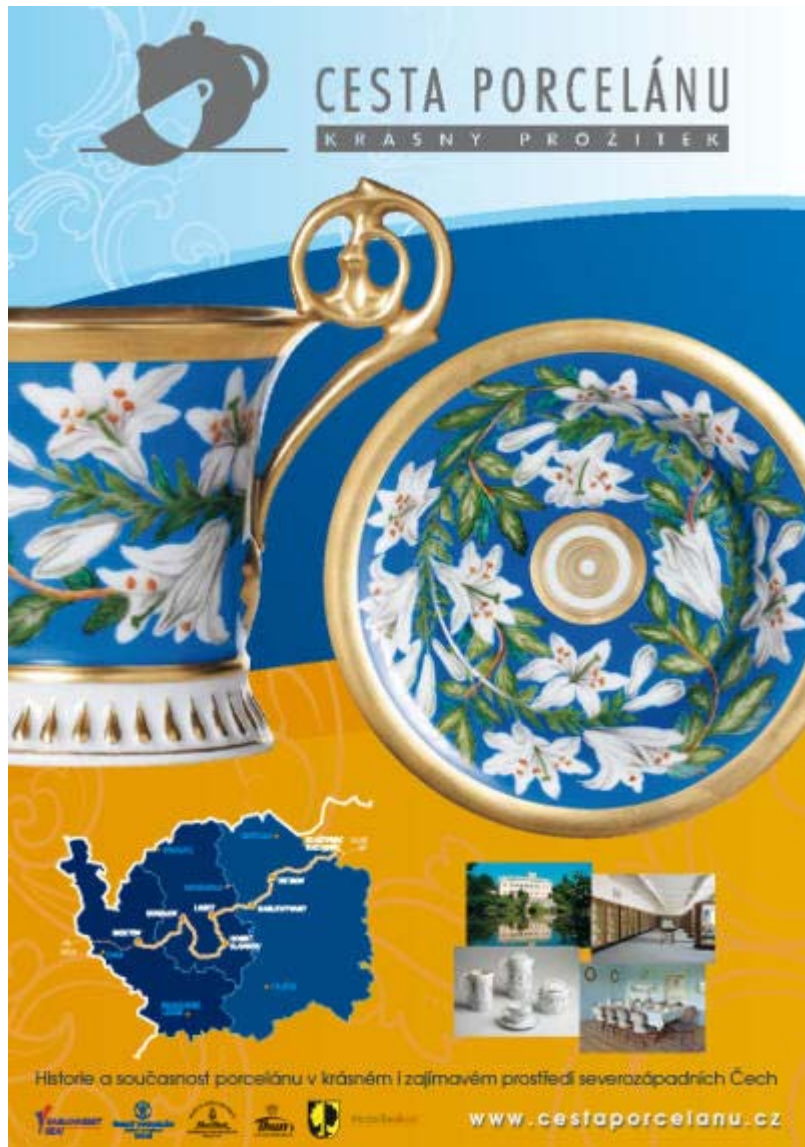
Klášterec nad Ohří – zámek, zámecký park

Dubí – ateliér Design keramiky FUD UJEP, Český porcelán a. s. a město Dubí

Tématicky je projekt zaměřen na společnou historii, tradici a současnost výroby porcelánu v Bavorsku a v severozápadních Čechách. Trasa byla koncipovaná tak, aby její součástí byly i speciálně upravená cílová místa a život v nich především ve vazbě na porcelán, zahrady, parky a nejrůznější regionální zajímavosti.

obr. 194 Na zámku Mostov bylo podepsáno dne 11.1.2010 společné Memorandum mezi českými i německými účastníky projektu.

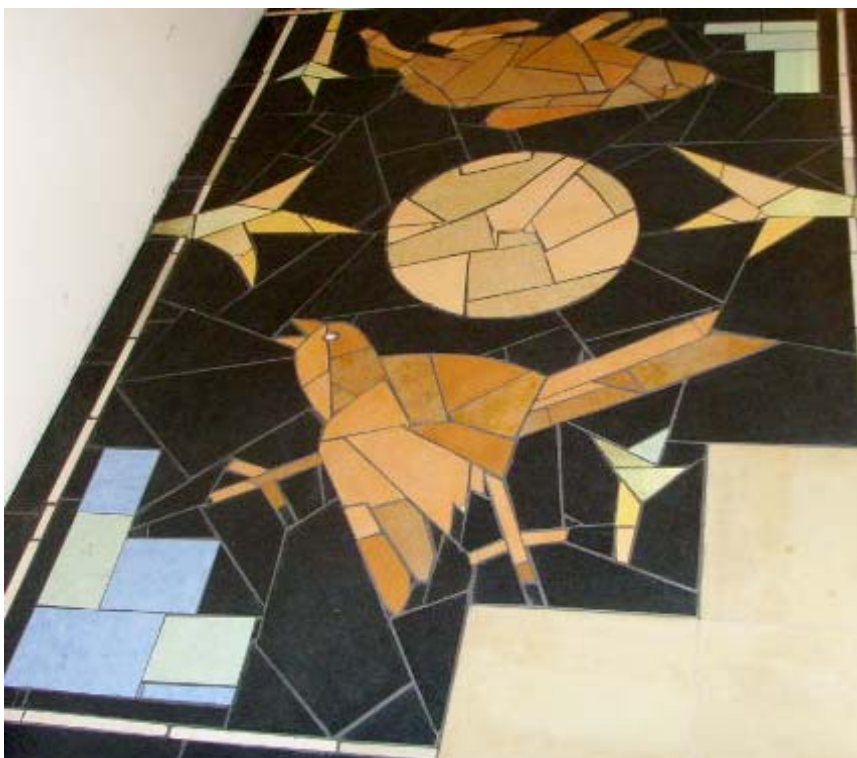
obr. 195 Plakát cesty porcelánu.

obr. 196 Skládací informativní brožura o cestě porcelánu.

5.1.6.1 Mostov

Mostov představuje jedinečné propojení rodiny Haasů s porcelánkou v Horním Slavkově. V novodobé historii se opět Mostov propojil s porcelánkou a stal se místem pro ukázkou dosud nevyužitých a netradičních možností uplatnění porcelánu v exteriérech zámeckého parku. V nových stavebních úpravách zámeckého areálu je v dlažbě vstupní haly zakomponován Haas & Czjzek z keramických dlaždic. Při výstavách byla volně přístupná porcelánová plastika na zámku i v parku.

obr. 197 Keramická dlažba ve vstupní hale mlýna, autor Otto Bébar, 2009, alegorická mozaika se zajícem a čížkem, symbol H&C.

obr. 198 Muzeum porcelánu, 2009.

5.1.6.2 Sokolov

Přestože se v Sokolově porcelán nikdy nevyráběl, v sokolovském muzeu, které je umístěno na zámku uprostřed zámeckého parku, lze nalézt množství unikátních exponátů z okolních porcelánek. Město Sokolov je spojeno s průmyslem, především s těžbou hnědého uhlí, ale také je to město s řadou památek, počínaje klasicistním zámkem a konče několika barokními církevními objekty. Město je plné zeleně, kolem zámku je udržovaný městský park, v okolí řeky Ohře je zachovaný přírodní charakter krajiny, stejně tak v CHKO Slavkovský les, která navazuje na exteriér města na jižní straně. Celé údolí lze pozorovat z rozhledny Hard.

V Sokolově vede porcelánová cesta parkem na zámek, dále do muzea se sbírkou porcelánu významných porcelánek, především H & C.

obr. 199 Zámek v Sokolově.

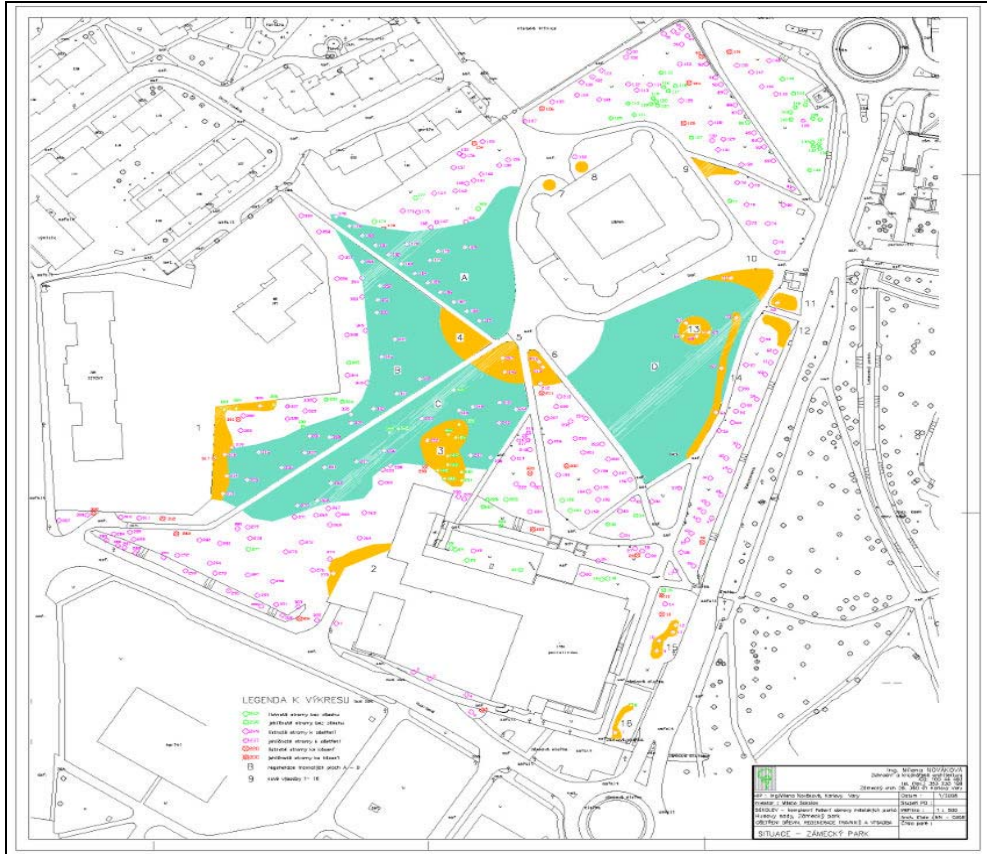
obr. 200 Formální úprava před zámkem v Sokolově.

5.1.6.2.1 Zámecký park a Husovy sady - Komplexní řešení obnovy městských parků, DPS, Nováková, 2008

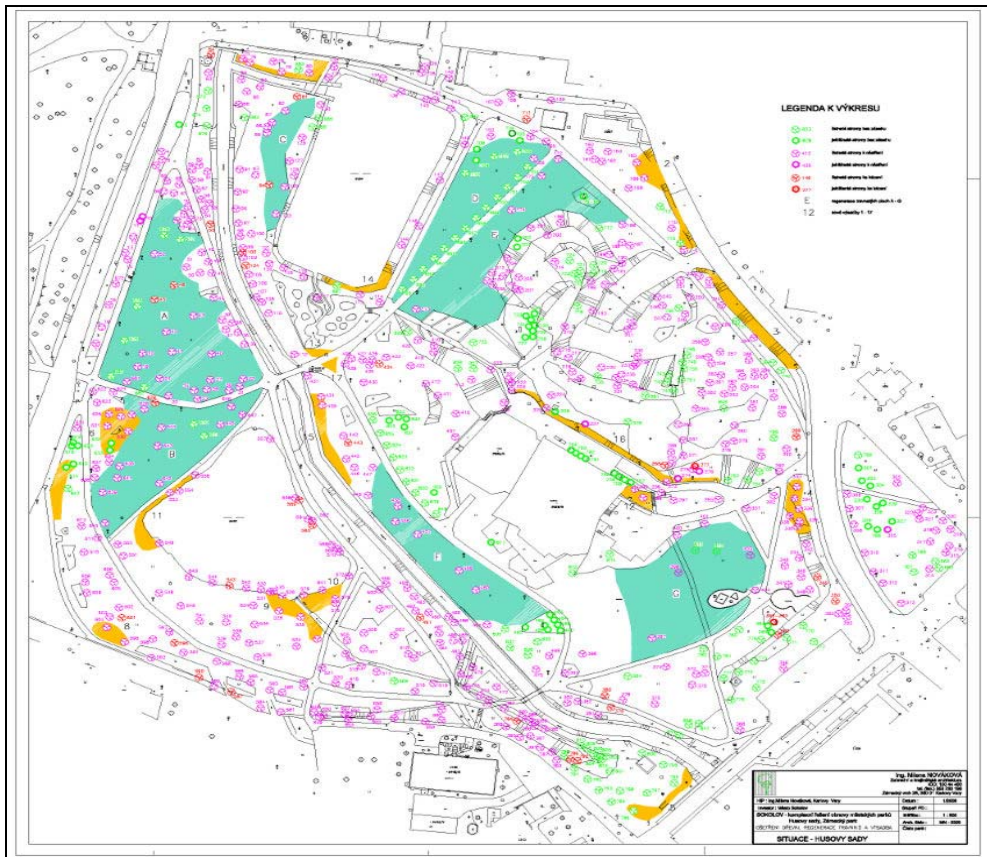
Při hledání souvislostí mezi porcelánem a prvky zahradního umění byl zjištěn oboustranný velký vliv mezi všemi formami obou oborů. Jedním z mnoha určujících vlivů na úroveň objektů památek zahradního umění jsou dílčí realizované projekty zaměřené především na regeneraci zahrad a parků. Nejen v Sokolově, ale téměř ve všech dalších místech zařazených na cestu porcelánu kontinuálně probíhá proces obnovy historických zahrad a parků, kterým předchází znalost prostředí a dobrá projektová příprava včetně dendrologických průzkumů. Centra s porcelánovou expozicí jsou umisťována především v objektech zařazených právě v těchto areálech. Proto patří k významným výsledkům hledání rozmanitosti vztahů mezi porcelánem a zahradními prvky také objevování proměn historických zahrad do podoby současných parků.

obr. 201 Cesta zámeckým parkem v Sokolově.

obr. 202 Projekt obnovy Zámeckého parku, Sokolov, DPS, Nováková, 2008.

obr. 203 Projekt obnovy Husových sadů, Sokolov, DPS, Nováková, 2008.

5.1.6.2.2 Sokolov – Umění v kostce

Projekt Umění v kostce v roce 2011 uvedl možnost prezentace uměleckých děl v exteriérech města, především v parcích. Dřevěný rám symbolizující kostku vymezil prostor také pro instalaci porcelánu .

obr. 204 Volné variace umístěné v dřevěných rámech ve tvaru kostky v parku, na zámku i ve veřejném prostoru města, 2011.

obr. 205 Starosta města Sokolov a další zúčastnění při instalaci porcelánu v projektu „Umění v kostce“, Sokolov, zámecké nádvoří, 2011.

obr. 206 Pavel Knapek, VŠUP Praha, Porcelánový levitující válec, zámecké nádvoří, 2011.

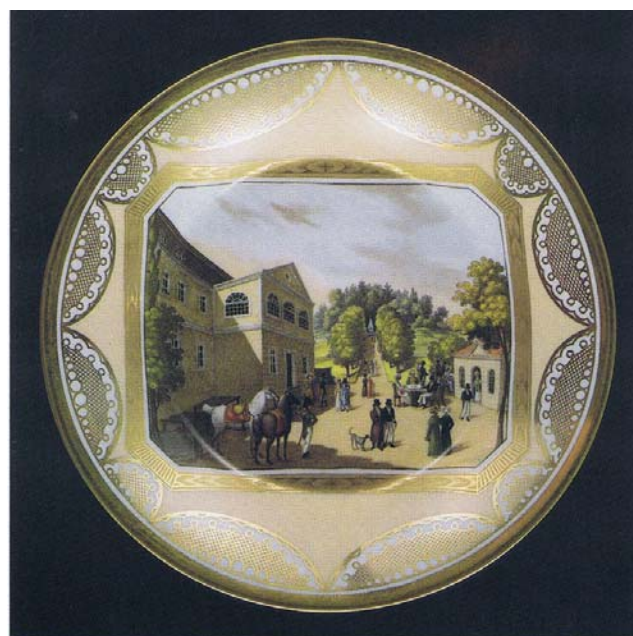

obr. 207 Jiří Kožíšek, Karlovy Vary, Na téma 300 let porcelánu, zámecké nádvoří, 2011.

5.1.6.3 Horní Slavkov

Důležitým místem na cestě porcelánu je Horní Slavkov se sídlem nejstarší porcelánové manufaktury v Čechách, založené roku 1792, která se proslavila značkou Haas & Czjzek. Horní Slavkov bylo město horní, kde se těžil cín, stříbro, uran, a mnoho dalších rud. Několik dochovaných renesančních domů doplňuje unikátní kostel s obrannou věží. Na hřbitově u kostela jsou hrobky majitelů porcelánky. Město je vstupní branou do CHKO Slavkovský les.

obr. 208 Koflík s miskou⁷⁷, Slavkov, kolem 1820.

⁷⁷ Koflík s miskou pozdně empírového tvaru na soklu s plastickými kapkami. Převýšené, bohatě prořezávané ucho doplňuje motiv lilie. Malby na koflík a misce jsou zpracovány dokonalou technikou s námětem vedut z Karlových Varů. Povrch koflíku je členěn na dvě části o čemž svědčí i nápisy na vnější straně dna: „Ansicht von Carlsbad“ a der Sächsische Saal in Carlsbad“. Panelovou výzdobu zrcadla tvoří pohled na Poštovní dvůr a opět nápis na spodní straně dna: „Der Posthof bei Carlsbad“. Zbývající dekorace obou nádob jsou provedena světlým béžovým fondem a silným zlacením.

5.1.6.4 Loket

V historických prostorách gotického hradu Loket je expozice porcelánu z produkce okolních porcelánek, z nichž mnohé dnes již neexistují a nevyrábějí. Z porcelánu jsou zde škrátka, porcelánové hlavičky panenek, vázy, servisy, plastiky ve stylu art deco, dekory ze starých zákresových knih i užitkový porcelán. Město Loket zvýrazňuje cestu porcelánu se svou všudypřítomnou 700 let starou historií, která je spojená s královskou mocí i svobodou, kdy byl Loket centrem celého regionu. K rozvoji města přispěla již zaniklá porcelánka Epiag. Loket je centrem vodáctví, pěší i cykloturistiky, kultury, především svými originálními koncerty vážné i moderní hudby v přírodním amfiteátru u hladiny Ohře pod kulisou hradu, který se vypíná na skále nad ohybem řeky Ohře ve tvaru lokte.

obr. 209 Koflík⁷⁸, Loket, 1820.

⁷⁸ Koflík míšeňské formy s převýšeným páskovým uchem a vedutou – pohled na město Loket, pestrá drobnomalba ve zlaceném rámování.

5.1.6.5 Karlovy Vary

Karlovy Vary a nejbližší okolí bylo porcelánovým srdcem Čech. V letech 1958 – 1992 byla převážná většina výroby porcelánu soustředěna pod obchodní značku „karlovarský porcelán“. Tento fenomén je ve světě stále pojmem. Muzeum v Karlových Varech má rozsáhlé sbírky a dokumenty k řemeslům a dějinám lázeňského města. Ve stálé expozici je nejstarší muzejní sbírka lázeňských koflíků a jiných porcelánových předmětů všech významných porcelánek regionu.

Střední průmyslová škola keramická a sklářská Karlovy Vary je nejstarší uměleckoprůmyslovou keramickou školou v České republice. Byla založena 1872, jako státní odborná škola pro porcelánový průmysl. Škola se věnuje výchově kvalifikovaných odborníků v oboru modelářství porcelánu, zdobení porcelánu a technologie výroby. V rámci porcelánové cesty se ve škole nabízí k prohlédnutí expozice historického i moderního porcelánu a ukázky ruční výroby porcelánu.

obr. 210 Panorama Karlových Varů s kolonádou, 2009.

obr. 211 Budova školy a expozice porcelánu v SPŠSK, Karlovy Vary.

5.1.6.6 Nová Role

Ve městě Nová Role je porcelánka Thun 1794 a.s. Dnes je největším výrobcem porcelánu v Čechách. Výroba je realizována ve čtyřech provozech – Nová Role, Concordia Lesov, Studio Lesov a Klášterec nad Ohří. Provozy porcelánky jsou vybaveny nejmodernějším technologickým strojním zařízením – izostatické lis, tlakové lití, hrnkové linky, automatické glazovací stroje a rychlovýpalné pece. V dekoraci používá veškeré dostupné dekorační techniky, jako je malování, tisknutí, stříkání, a techniku pravého zlatého leptu, což je dekorace z těch nejexkluzivnějších. Porcelánka se přihlásila k projektu „Cesta porcelánu“.

obr. 212 Konvička, Nová Role, kolem 1925.

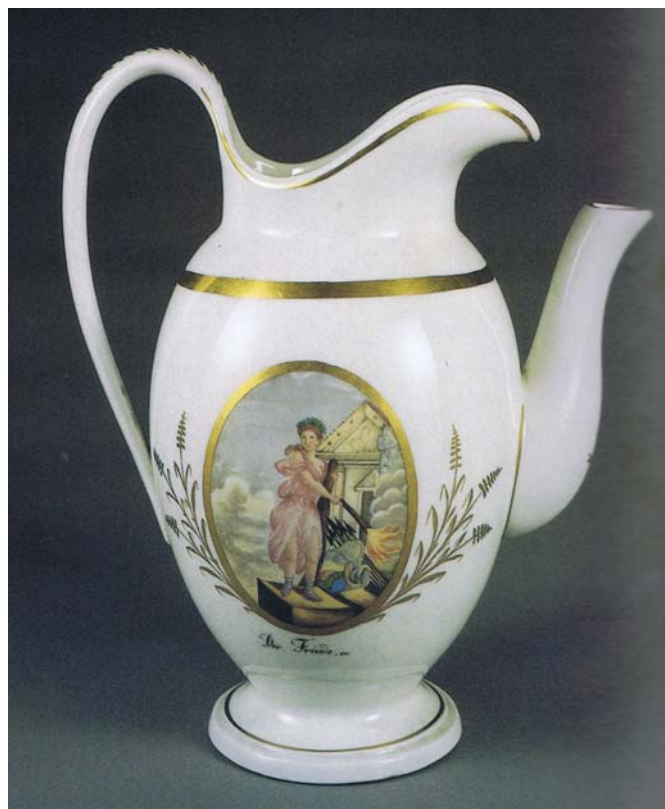
Konvička na půdorysu čtyřlístku z čajové soupravy má boky členěny dvěma vmáčklými žebry, provedená ve stylu Art Deco. Dekoratívni platinové blesky doplněny fialovými rozvilinami a pestrými kvítky. Druhá strana dekorována stejnými blesky s odlišnou abstraktní dekorací.

5.1.6.7 Dalovice

V Dalovicích byla manufaktura na porcelán založená Johaneseem rytířem von Schönau v roce 1804, majitelem dalovického panství. V sedmdesátých letech 19. století byla porcelánka v rukách Friedricha Riedela von Riedenstein a roku 1889 je koupila loketská firma Springer & Co. Od 1.10.1990 se závod osamostatnil a byl založen EPIAG Porcelán Dalovice se závody Stružná a Jakubov. Zahrada kolem vily majitele porcelánky bude obnovována. Park kolem zámku je regenerován. Vedle mohutných dubů roste v parku i několik památných lip. Parkem vede naučná cesta s popisem výrazných přírodních prvků, která se spojí s Cestou porcelánu.

obr. 213 Koflík⁷⁹, Dalovice, 1830.

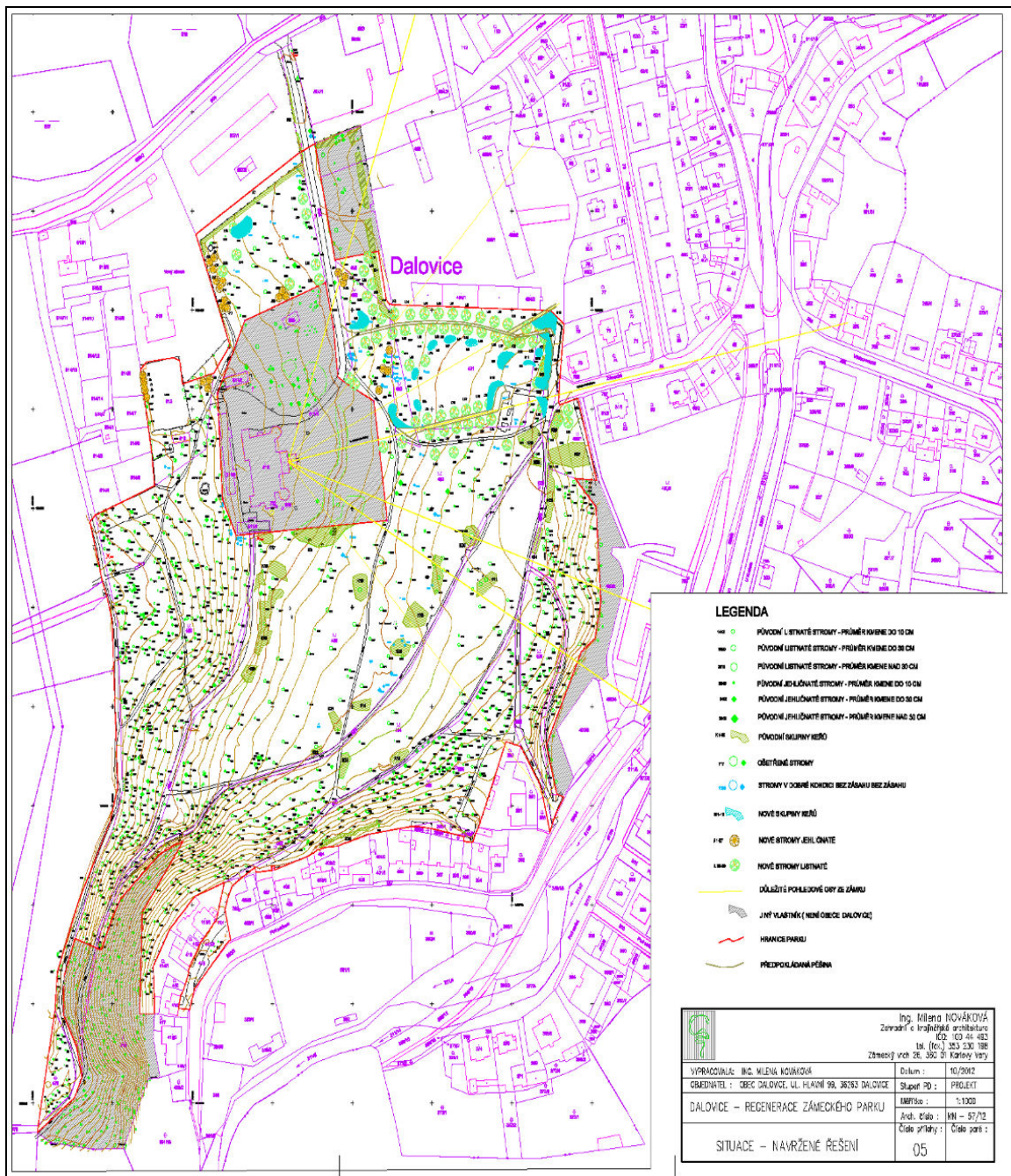
obr. 214 Konvice⁸⁰, Dalovice, po roce 1820.

⁷⁹ Koflík pozdně empírového zvonovitého tvaru, spočívající na širokém soklu s plastickými kapkami s převýšeným páskovým uchem, centrální panelový výjev ve tvaru obdélníku zkosenými rohy tvoří motiv slepého Homéra s průvodcem na břehu moře.

⁸⁰ Konvice vejčitého typu s převýšeným uchem. Centrální výzdobný motiv tvoří pestře malovaný medailon s alegorickým výjevem a nápisem "Der Friede", ve zlaceném orámování s vegetabilními doplňky.

5.1.6.7.1 Regenerace zámeckého parku v Dalovicích, DPS, Nováková, 2012

Současná podoba parku doznala mnoha proměn. Jeho historie souvisí se vznikem okrasné zahrady, kterou nechal založit majitel továrny na porcelán. V současné době probíhá jedna z etap obnovy parku kudy povede i Cestu porcelánu.

obr. 215 Návrh regenerace parku v Dalovicích, DPS, Nováková, 2012.

5.1.6.8 Ostrov

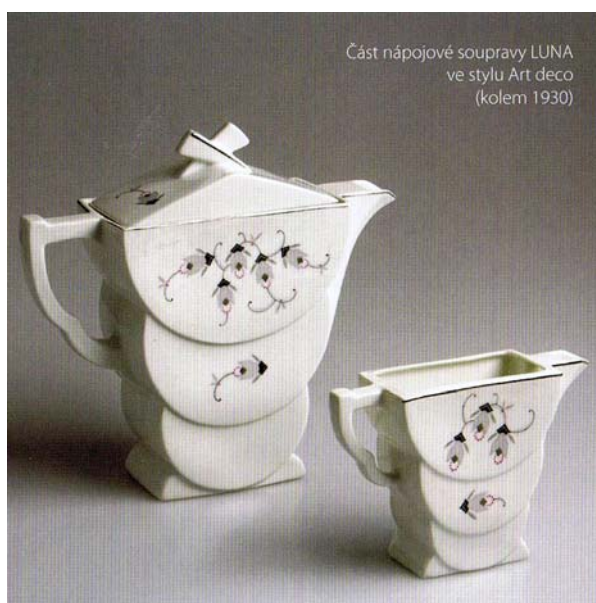
Ostrovský porcelán představuje produkci dnes již zcela uzavřenou. Ve všech odborných katalozích je uváděn jako velmi kvalitní s původním německým názvem Schlackenwerth Porzellan. Vedle užitkového a dekorativního porcelánu vznikala v Ostrově také porcelánová plastika. Vrcholným oceněním, kromě řady českých prezentací, se stala úspěšná účast na výstavě dekorativního umění v Paříži 1925, kde dominovala dvoumetrová šestidílná dekorativní váza a 1937 zazářil na výstavě v Rio de Janeiru. Porcelánka byla mezi pěti českými porcelánkami s nejvyšší úrovní produkce – scala IV. Poválečné období znamenalo již jen doznívání až ke konečné likvidaci výroby porcelánu. Teprve poslední léta ukázala kolekci ostrovského porcelánu v expozici klášterního areálu. Osudy porcelánu a majitelů porcelánky, letohrádek, věhlasné zahrady, rozsáhlý církevní okrsek patří neoddělitelně k obdivované historii města. Zařazením Ostrova na Cestu porcelánu je zvýrazněno propojení historie porcelánu s historií zahradního umění.

obr. 216 Areál bývalé porcelánky v Ostrově.

obr. 217 Porcelán vystavený v rekonstruovaném klášteře, tzv. : „Posvátný okrsek Ostrov“.

Část nápojové soupravy LUNA
ve stylu Art deco
(kolem 1930)

obr. 218 Čajová souprava Luna ve stylu Art deco, Ostrov, kolem 1930.

Stojánek na viržínka
(1880–1890)

obr. 219 Stojánek na viržínka, Ostrov, 1880 –1890.

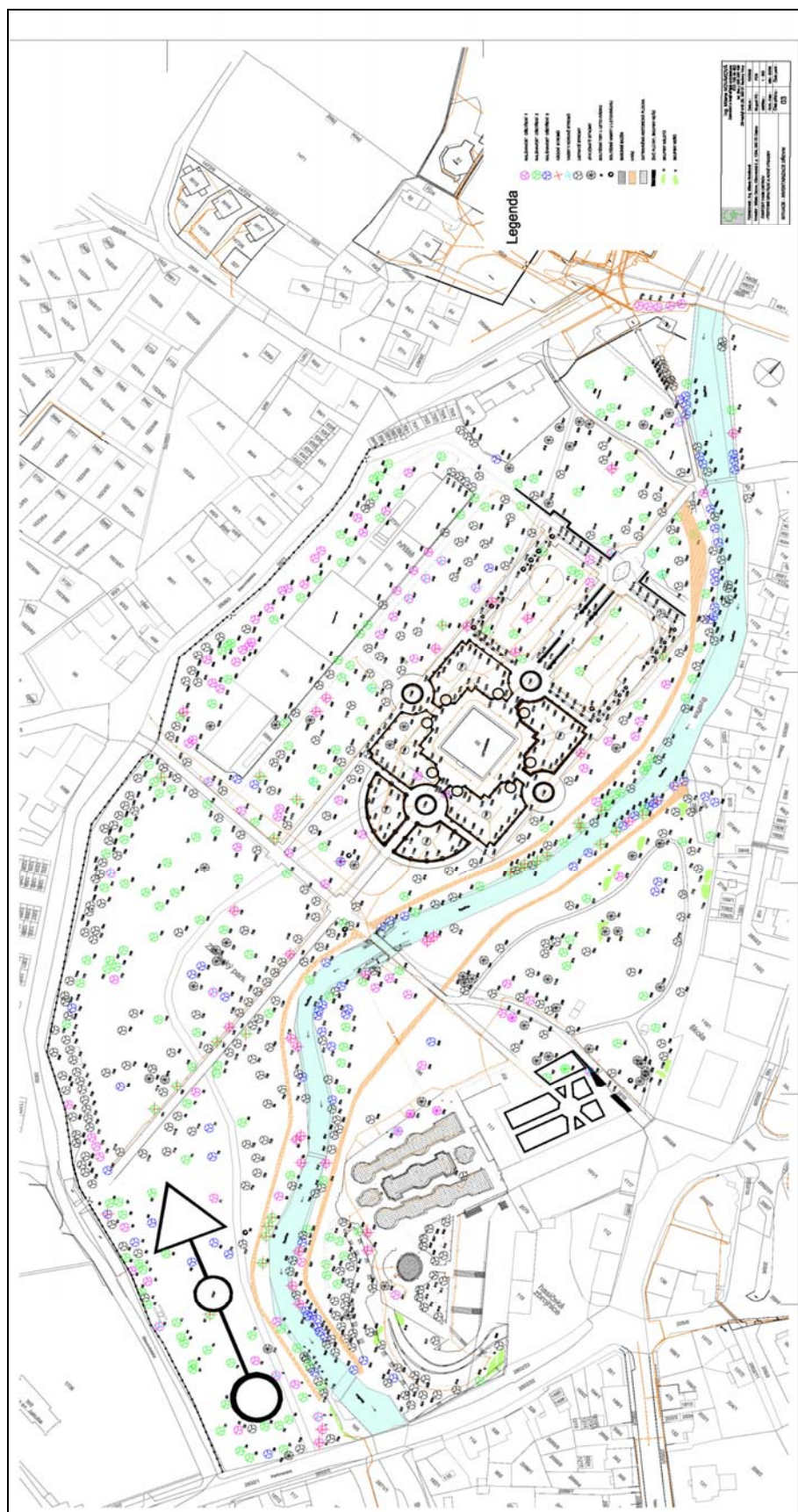

obr. 220 Před Letohrádkem v centrální části zámecké zahrady s formální úpravou.

5.6.1.8.1 Zámecký park zahrada Ostrov – pěstební opatření, DPS, Nováková, 2010

Zámeckou zahradu založil 1625 tehdejší majitel ostrovského panství, Julius Jindřich, vévoda Sasko-Lauenburský. V její úpravě se prolínaly prvky renesančních, manýristických a raně barokních italských zahrad s využitím vodního živlu v podobě vodotrysků a vodních ploch s bohatou sochařskou výzdobou.

V letech 1665 -1689, za panství Julia Františka, vévody Sasko - Lauenburského, pokračovaly práce na úpravách zámecké zahrady v souladu s barokní koncepcí reprezentativní zámecké zahrady. V letech 1690-1715, kdy byl majitelem ostrovského panství Ludvík Vilém, markrabě Bádenský, manžel Franzisky Sibylly Augusty, rozené vévodkyně Sasko-Lauenburské, barokní výstavba zámecké zahrady vyvrcholila. Jednalo se o jednu z prvních realizací francouzských principů zahradní tvorby Le Nötroy školy v Čechách. Od konce 18. století prochází zahrady fází pozvolných přeměny formální zahrady. Většina staveb v zahradě byla odstraněna, vodní partie byly zcela opuštěny a umělecká výzdoba byla odprodávána a ničena. V přibližné podobě z 2. poloviny 19. století se zachovala zahrada dodnes, avšak s hrubými nedostatky. Od roku 1996 se zahrada upravuje.

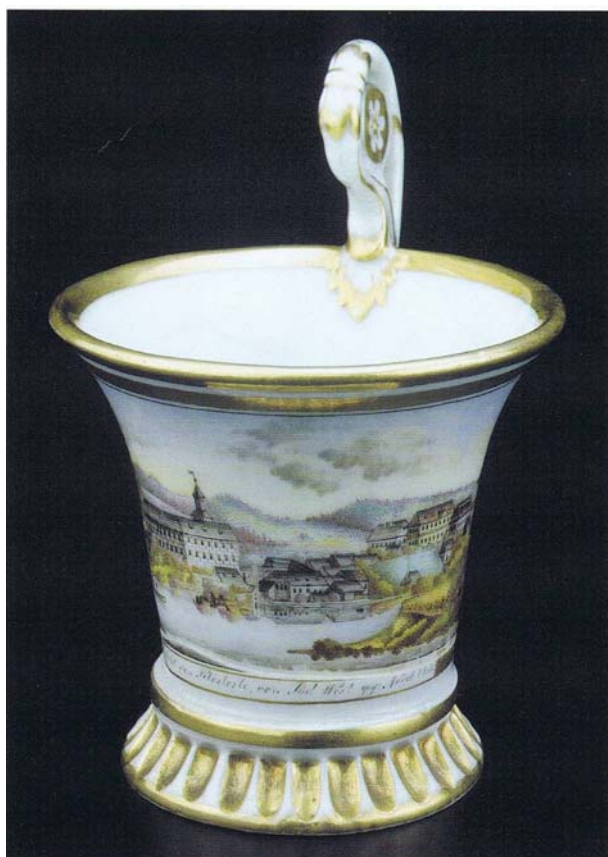

obr. 221 Zámecký park - návrh regenerace, DPS, Nováková 2009, realizace 2012.

5.1.6.9 Klášterec nad Ohří

Porcelánka v Klášterci nad Ohří proslula speciálními jídelními soupravami, např. Imperial servis, určený pro císařský dvůr ve Vídni 1851, monumentální dekorativní kusy pro výstavní účely – Mnichov 1854, Paříž 1855 a výrobou biskvitových⁸¹ sošek či litofánových⁸² stínidel. Sbírká nejen kláštereckého porcelánu z depozitáře UPM Praha je umístěna na zámku, porcelán je téměř ve všech pokojích včetně velkých litofánií, přes které proniká světlo zámeckých oken orientovaných k řece Ohří. Park je založen na levém břehu řeky a zámek je uprostřed.

Rozsáhlá zahrada byla založen Michaelem Osvoldem Thunem ve 2.pol.17. století. Původní barokní zahrada s formální úpravou před zámkem a sala terrenou z let 1685 – 1687 je od Rossi de Lucca. Zahrada byla doplněna kašnou se sochou Tritona od J. Brokoffa. V této podobě vydržela do roku 1784 a po požáru zámku byla přebudována ve volném krajinářském stylu a rozšířena směrem k lázním Evženie o bývalou oboru, později ještě předzámčí a zelinářskou zahradu u Ohře. Po dalším požáru nechal Osvald Thun, majitel klášterecké porcelánky a celého panství, zahradník i dendrolog, strhnout panské domy, vykoupil pozemky a zvětšil park o romantická zákoutí u řeky. Park získal naučný podtext s taxony dřevin uvedenými na porcelánových tabulkách. Paralela s Mostovem byla již uvedena v kap.5.1.1

obr. 222 Koflík s pohledem na město Klášterec, Klášterec, 1920 –1925.

⁸¹ Biskvit – kap.11. Slovník pojmů

⁸² Litophanie – kap.11. Slovník pojmů

obr. 223 Zámek a řeka Ohře, 2012.

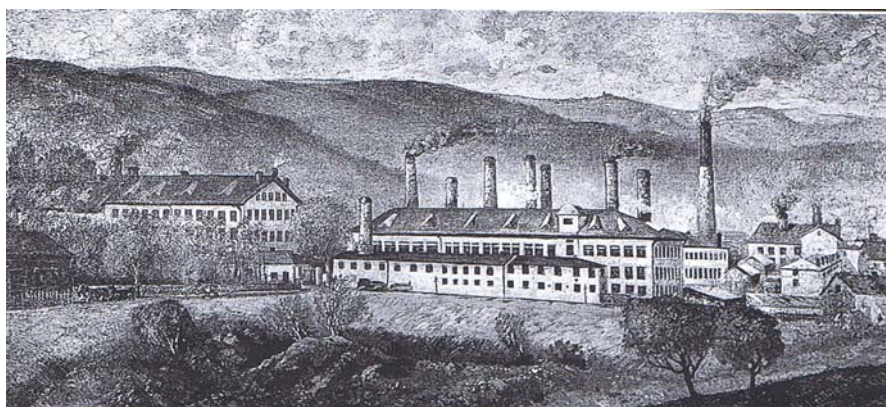

obr. 224 Catalpa bignonioides, živé torzo v parku, 2012

5.1.6.10 Dubí

Na Cestě porcelánu je v Čechách posledním městem Dubí. Vedení Českého porcelánu a. s. Dubí se závodem Royal Dux Duchcov, Město Dubí a ateliér Design keramiky připravili v listopadu 2010 „malou cestu porcelánu“ městy Duchcovem, Teplicemi a Dubí. V regionálním muzeu v Teplicích byla instalována jubilejní výstava k výročí 300 let od zahájení výroby porcelánu v Míšni s názvem „Pod značkou zkřížených mečů“. V ateliéru Design keramiky byla k vidění kromě běžného studijního provozu i výstava studentských prací. V továrně Českém porcelánu a. s. Dubí probíhala exkurze celou výrobou včetně dekorace tradičního „cibuláku“ a hrnků.

V roce 2013 byl slavnostně otevřen „Dům porcelánu s modrou krví“, kde je umístěna galerie porcelánových výrobků včetně informačního centra Cesty porcelánu.

obr. 225 Porcelánka v Dubí.

obr. 226 Část kávové soupravy⁸³, současná produkce, Dubí

⁸³ Kávová souprava v historizujícím tvaru s cibulovým dekorem provedeným modrým tiskem pod glazuru, se zlacenými konturami a stafáží, stylizace podle staršího vzoru z 19. století

6 DISKUZE

Seznámení se s východní filozofií, osobní poznání čínských i japonských zahrad, mnoha evropských zahrad vede k pochopení místních regionálních možností a rozlišení vhodných řešení. Toto je klíčovým výsledkem pro budoucí tvorbu v obou zkoumaných oborech.

Výsledky práce odpovídají cílům vytyčeným na počátku. Zpracovaná témata a zejména jejich propojení ve vzájemných vazbách je originální, dosud nepublikované. Je možné posoudit, do jaké míry se ve výsledcích podařilo naplnit cíle, jakou užitnou případně přidanou hodnotu vykazují výsledky podložené historickými kořeny a kulturními souvislostmi.

Pro získání výsledků bylo použito vlastních studií, průzkumů, projektů i publikací. Podařilo se najít vysvětlení i naplnění významu základního pojmu v krajinářské terminologii jako je cesta. Cesta je základním prvkem pro poznání, cesta spojuje významná místa, po cestách se přenášelo umění ze vzdálených zemí. Je možné jít po „porcelánové cestě“ mezi zahradami i parky, nacházet porcelán a číst dějiny z dekorů květin malovaných na porcelánu.

Záměrně jsou v práci popisovány i pokusy, skicy či studie možných úprav dispozice či využití objektů kolem zámku Mostova, které dále nepokračovaly, avšak jejich příprava a znalost může dále obohacovat nové investory. Podobě důležité je ve výsledcích zjištění o kulturní i odborné úrovni jmenovaných historických zahrad v propojení s historií porcelánu.

Nejvýznamnějším přínosem dokumentujícím výsledky práce jsou čtyři uskutečněné ročníky výstavy Letní porcelánová plastika Mostov, doprovázené tvůrčími setkáními výtvarníků, umělců při vernisážích a derniérách. Vytvořily prostor pro neformální výměnu zkušeností a diskuzi o možnostech a předpokladech budoucího vývoje jak individuální tvorby i uplatnění designu s rostlinnými či květinovými motivy ve výrobě porcelánu, nebo specifické autorské ateliérové tvorbě. Díky velkému množství dokumentujících fotografií a jejich interpretací dochází v celé práci k podpoře vlivu zahradního umění na dekoraci a inovaci v porcelánové tvorbě. Výstavy jsou dokumentovány pro budoucnost v samostatných katalozích⁸⁴.

Realizaci výstav porcelánových artefaktů musela nezbytně předcházet revitalizace zámeckého parku jako prostředí pro expozici. Také zde probíhala velmi intenzivní diskuse nejen o rozsahu kácení, ale zejména o principech plánovaných zásahů, které by umožňovaly perspektivní vstupy s nejistým časovým horizontem a zároveň se staly základní kostrou ve struktuře vysazených vegetačních prvků.

Pro širší využití dosažených výsledků práce je zvažováno budoucí publikování se získanou bohatou fotodokumentací, která je trvale vypovídající i pro jiné modifikované metodiky práce ve zkoumaných oborech. S výsledky

---

⁸⁴ kap.9 – Literatura a prameny

práce budou seznámeni především mladí designéři věnující se zpracování porcelánové hmoty. Velmi dobře může práce posloužit při vzdělávání na příslušných pracovištích v ateliérech VŠUP, UJEP, UP nebo UUD ZU v Plzni. Přímo v praxi bude možné využití výsledků záležet na konkrétním vývoji průmyslu porcelánu v Čechách, jehož situace není v poslední době nijak uspokojivá.

Praktické využití porcelánového solitéru v návrzích zahrad nebo parků je podmíněno kulturní úrovní, zájmem, příležitostmi a znalostmi výtvarníků pracujících s porcelánem, jejich znalosti zahradního umění a s jakým respektem budou přijímány budoucími investory.

Teoreticky lze dále využít výsledky práce také pro marketing v oblasti destinačního managementu v oblasti, která je podrobně zpracována v souvislosti s cestou porcelánu, kde lze zřetelně a konkrétně rozvíjet diferencované přístupy obnovy památek zahradního umění ve spojení s porcelánem.

Pro obnovu památky nestačí jen fyzická ochrana a péče, ale její dlouhodobá životnost je podmíněna zařazením vhodného programu pro její udržitelnost. V případě obnovy památek zahradního umění je nepopíratelně perspektivní spojení s porcelánem. Porcelán reflektuje prvky zahradního umění a zároveň je možné jeho začleňování v nejrůznějších vývojových stupních a proměnách zahradních i krajinářských prvků.

7 ZÁVĚR

Práce objasňuje zřetelné možnosti uplatnění porcelánu v zahradním prostředí. Předpokládané rozpětí možných výsledků se během studijní práce stále zvyšovalo a bylo nutné specifická spojení porcelánu a rostlinných motivů strukturovaně řadit tak, aby se zadané téma jednoznačně odráželo ve všech předložených materiálech. K tomu bylo účelné procestovat lokality a seznámit se s předpokládanými a hledanými fakty, najít literaturu z celého světa, která seznamuje s popisy vzácných sbírek. Celou práci provází dokumentace realizovaných děl vlastních návrhů v oblasti zahradní krajinářské tvorby.

Záměrně pro tuto práci je spojována současnost s minulostí i budoucností. Pro splnění cíle stanoveného tématem této dizertační práce, jsou do práce vloženy osobní zkušenosti z cest po zahradách čínských, japonských, evropských, osobní konfrontace poznávání kultur v Severní i Jižní Americe, objevování a seznamování se s díly umělců v nejrůznějších světových i domácích galeriích a osobní zjištění, jak všechno vzájemně souvisí a spoluvytváří svět umění, které může být nejen zdrojem inspirací pro dobu současnou.

K výsledkům náleží i nalezení bohatství rozmanité literatury z níž byla čerpána většina naskenovaných snímků porcelánových prvků. Mezi vzácné objevy patří ukázka z kolekce 20 historických map areálu Mostova, které patří do soukromé sbírky. Právě o historii Mostova je v archivech minimum záznamů a o parku nebylo dosud nic publikováno.

Výrazným přínosem práce je maximální autenticita a vlastní přínos při realizaci osobních návrhů, studií, projektů, včetně výstav, přednášek i publikací s tematikou dosud neuveřejněnou. Výsledkem práce jsou konkrétně využitelné dílčí návrhy pro dosažení obnovy historických památek zahradního umění. Práce přináší nové náměty v uvedené oblasti, tzn. použití porcelánových prvků v zahradní tvorbě a projevy zahradního umění v práci s porcelánem. Množství obrazové dokumentace přesvědčuje o neomezených možnostech. Mnoho výtvarných prvků se historicky opakuje v nejrůznějších modifikacích a téměř vše nové má své kořeny v minulosti.

Výsledkem jsou všechna zde poprvé publikovaná díla, která vznikla během studijní doby, některé práce se staly již archivními prameny, jiné jsou díky svému širokému potenciálu využitelným výsledkem pro budoucí porcelánovou a zahradní tvorbu.

8 SUMMARY

Subject:

Different principles of garden art renovation

Title:

Porcelain art production and its reflection in the gardening and landscaping

This work based on knowledge of artistic summary of garden artifacts and porcelain art production, it characterises development and changes in gardens parallel to those in porcelain motifs and decor. The study brings a summary of garden porcelain artifacts that are gradually discovered in historical residences as well as those created nowadays with a completely different design.

The study interprets motifs of garden art through the analysis of the originality of porcelain in its form, function, shape and colour. It provides new knowledge and historical basis for their mutual continuity in the context of stable development that have not been published before. The study brings evidence of presumed influence of garden art on decoration and innovation in the porcelain production and vice versa.

Preconditions for this work:

- Theory, empiricism, experience and historical sources
- Confrontation with European art collections
- Analysis, consultation with art history experts
- Individual and original research in the Haas family archives, looking for porcelain artifacts with motifs of garden art and their finding in various gardens.

The work deals with the history of the distinguished Haas family, which owned and managed the first porcelain manufacture in Bohemia founded in Horní Slavkov in 1792, and points at a connection between porcelain and garden art elements. The Haas dynasty produced porcelain in their manufacture in Schlaggenwald from 1808 to 1945. It represents four generations of innovations, styling, changing of art styles and success.

Castle Mostov is the place of concentration of stain-glass panes, ceramic tile stoves and porcelain by Haas and Czjzek company. In 2004, when the Czech Republic joined EU, I realized one of my successful projects in the Mostov park. It was in an English style and was co-financed from the EU funds. There were symbolically planted a German oak and a Slavonic small - leaved linden tree. This project was appreciated as one of the Gardens of the Year in the Czech Republic in 2005.

The first landscape exhibition without borders was promoted also in Mostov. At this occasion, new trees were planted and the castle chapel was consecrated. Of the old fallen trees in the Mostov park, new sculptures by Otto Bébar, Luboš Dostál and David Medek were created in 2007. The sculpture by David Medek, called David's Column, represents the penetration of two triangles - West Bohemia spa triangle and the Bavaria-Saxony-Bohemia triangle.

Another event at Mostov is the Summer Porcelain Sculpture where renowned Czech designers take part in, as well as young students of three porcelain schools (Prague, Dubí, Olomouc), who brings new ideas. Their works are exhibited both in the open air and inside. The Summer Porcelain Sculpture symposium - LPP Mostov – was held four years in the Mostov resort.

Contemporary porcelain sculptures experience renewal. Many young artists who work with porcelain try completely new innovative procedures. They bring new ideas using old techniques. Retrospect and perspective of a garden with porcelain can enrich the use of porcelain with future generations. Porcelain can be used much more largely than a commercial sphere offers.

A long-term exhibition of European porcelain is held in Selb and Hohenberg. Many exhibits are decorated with floral and plant motifs. Many porcelain exhibits of this production, which started in Europe in Meissen 300 years ago, can be seen there.

Selb and Mostov organized common workshops developing together a new marketing project for traveling. The first stop on the Czech Porcelain Journey is directly Castle Mostov.

The authenticity and my personal new scientific contribution to the topic solved will be evident from the conclusion of the work.

9 LITERATURA A PRAMENY

BERAN, Pavel. Horní Slavkov / historie a současnost. Horní Slavkov: MÚ, 1998, 40 stran.

BERAN, Pavel a kol. Královské horní město Horní Slavkov. Město Horní Slavkov, 2001, 1. vydání, 416 stran.

BERAN, Pavel. Historické kontrasty - Horní Slavkov. Sokolov: Okresní muzeum, 2002, 1. vydání, 96 stran. ISBN 80-86630-01-3.

BRAMBILLA, Maria. Nejkrásnější zahrady Evropy. Praha: Euromedia Group, Knižníklub, 2007, Vydání první, 192 stran. ISBN 978-80-242-1821-2.

BRAUNOVÁ, Dagmar. Porcelánová tradice. Karlovy Vary: Haas & Czjzek, 1992, 240 stran.

Catalogue of the Special Exhibition of Selected Hsüan-te Imperial Porcelains of the Ming Dynasty. Taipei: National Palace Museum, 1998, 459 stran. ISBN 957-562-319-3. (NPM Taipei, 1998).

ČEPELÁKOVÁ, Zdenka. Jiří Kožíšek – design porcelán. Karlovy Vary: 2001, 12 stran.

ČÍHALOVI, Pavel a Romana. Japonské zahrady. Ginkgo, 2005, První vydání, 287 stran. ISBN 80-239-5196-3.

DAVID, Petr; SOUKUP, Vladimír. 1000 divů Čech, Moravy a Slezka. Praha: Euromedia Group, k.s.- Knižní klub, 2009, strana 181. ISBN 978-80-242-2530-2.

DIVIŠ, Jan. L'art de la porcelaine en Europe. Paris: GRÜND, 1983, 232 stran. ISBN 2-7000-2124-X.

DOKOUPIL, Zdeněk. Zahrada a park v historickém vývoji. Praha, 1957.

Fronek, Jiří. Český porcelán období biedermeieru. Biedermeier, katalog výstavy, Jízdárna Pražského hradu. Praha: UPM, 2008, strana 124-141. ISBN 978-80-7101-073-9.

The Garden Book. London: Phaidon, 2000, 512 stran. ISBN 0-7148-4355-5.

GNIRS, Anna; ZIMMERMANN, Heinrich. Porzellanfabriken in Böhmen 1791 – 1945. München: 1990, 127 stran. ISBN 3-926303-11-5.

HAAS & CZJZEK – firemní literatura
Gesellschaftsvertrag, 1867
Dekorbuch, Dessinbuch
FORMEN – ZEICHNUNGEN K.K. PRIV. PORZELLAN FABRIKEN

HAAS & CŽŽEK FÜRSTENPORZELLANE geliefert von Haas & Czjžek
A.G.Schlaggenwald
Kunstporzellane der Haas & Czjžek A.G. Schlaggenwald bei Karlsbad
Haas & Czjžek Budapešť – firemní brožura
katalogy výrobků a dekorů 1993 - 2010
a další...

HALL, James. Slovník námětů a symbolů ve výtvarném umění. Praha: Mladá fronta, 1991, 511 stran. ISBN 80-204-0205-5.

HEILMEYER Marina. Die Sprach der Blumen. München: Prestel Verlag, 2000, 96 stran. ISBN 3-7913-2397-0.

HEJDOVÁ, Dagmar; MERGL, Jan. Slavkovský porcelán 1792 – 1992, katalog výstav. Praha: UPM, 1992, 24 stran+přílohy.

HEJDOVÁ, Dagmar; MERGL, Jan. Klášterecký porcelán 1794 – 1994, katalog výstav. Praha: UPM, 1994, 37 stran + přílohy.

HEJDOVÁ, Dagmar; MERGL, Jan. Slavkovský porcelán 1792 – 2002. Sokolov:Okresní muzeum, 2002, 1.vydání, 189 stran. ISBN 80-86630-00-5.

HIEKE, Karel. České zámecké parky a jejich dřeviny. Praha: SZN, 1984, 464 stran. ISBN 07-036-84.

HIEKE, Karel. Moravské zámecké parky a jejich dřeviny. Praha: SZN, 1985, 312 stran. ISBN 07-107-85.

HORNEKOVÁ, Jana. ČESKÉ ART DECO 1918 - 1938, katalog výstavy. Praha: Obecní dům, 1998, strana 102 – 113. ISBN 80-902507-0-X.

HO Wing Meng. The Emperor's Lost Treasure. Singapore: Times Media, 2003, 224 stran. ISBN 981-204-913-4.

HRDLIČKOVÁ, Věna; HRDLIČKA, Zdeněk. Umění čínských zahrad. Praha: Argo, 1997, 155 stran. ISBN 80-7203-167-8.

HRDLIČKOVÁ, Věna; TRNKA, Aleš. Rostlina jako symbol v čínské a japonské kultuře. Praha: GRADA, 2010, 153 stran. ISBN 978-80-247-1985-6.

CHLÁDEK, Jiří; ŠIROKÝ, Roman. Ruční malba na porcelán a ruční dekorace keramiky. Praha: Silikátový svaz, 2005, První vydání, 118 stran. ISBN 8686821-12-9.

CHLÁDEK, Jiří. Klasika porcelánu - Čína a Evropa. Karlovy Vary: MIRROR PROMOTION, 2007, 175 stran. ISBN 978-80-239-9872-6.

IMPELLUSO, Lucia. Gardens in Art. Los Angeles: Getty Publications, 2005, 381 stran. ISBN 978-8-89236-885-3.

JACOBSON, Dawn. Chinoiserie. London: Phaidon, 1993, 1st ed., 240 stran. ISBN 0-7148-2883-1.

JAŠA, Jiří; NOVÁKOVÁ, Milena; UHLÍŘ, Zdeněk. Jiří Haas von Hasenfels – Porcelánový baron. Sokolov: Fornica grafics, 2013, 189 stran. ISBN 978-80-87194-39-3

KESWICK, Maggie. The Chinese garden. 2003, 240 stran. ISBN 0-674-01086-8.

KRÄFTNER, Johann. Neoclassicism and Biedermeier from the Collections of the Prince of Liechtenstein, Catalogue. Liechtenstein Museum Vienna, UPM Praha, 2010, 430 stran. ISBN 978-80-7101-088-3

KUČA, Otakar. Krajina.architektura. design. Brno: CENTA, 2000, 155 stran. ISBN 80-902478-1-4.

KUBĚNA, Jiří. Paměť básníka. Brno: HOST, 2006, 456 stran. ISBN 80-7294-186-0.

LANCINGER, Luboš. Zámek Mostov – stavebně historický průzkum. RP Brno, 1997, 12 stran.

MARTINZ, Renate und Roland. Familie Haas von Hasenfels. Wien, 1998, 40 stran.

MARTINZ, Renate und Roland. GEORG KARL AUGUSTIN HAAS 1841 – 1914, Erhebung in den Adelsstand. Wien, 1999, 160 stran.

MATĚJKOVÁ, Sylva. Obnova historického areálu Mostov s parkem. Ilustrované poznámky. Praha 2005.

MERGL, Jan. Užití umění secese. Cheb: Chebské muzeum, 1999, 1.vydání, 105 stran. ISBN 80-85018-15-2.

MEYER, Hans. Böhmische Porzellan und Steingut. Leipzig 1927.

MIZUNO, Katsuhiko. Gardens in Kyoto. Japan 2002, 116 stran. ISBN 978-4-8381-0306-5 C0072.

MORANT, Henry de; GASSIOT-TALBOT, Gérald. Dějiny užitého umění od nejstarších dob po současnost. Praha: Odeon, 1983, 1. vyd., 573 stran.

MORGENROTH, Walter. Tabakpfeifen – Kunstwerke in Porzellan. München: VerlagLaterna Magica, 1989, 216 stran, ISBN 3-87467-398-7.

NEUWIRTH Waltraud. Die Wiener Porzellan Manufaktur Augarten. Wien: Dachs Verlags, 1992, 152 stran. ISBN 3-85058-067-9.

- NITSCHKE, Günter. Japonské zahrady. Taschen/Slovart, 2007, 239 stran. ISBN 978-80-7209-892-7.
- NOVÁKOVÁ, Milena. Zámecký park Mostov. 1998, dendrologický průzkum.
- NOVÁKOVÁ, Milena. Obnova zámeckého parku Mostov. 2002, DPS.
- NOVÁKOVÁ, Milena. Retrospektiva a perspektiva Husových sadů a zámeckého parku v Sokolově. Sokolov: Fornica grafics, 2006, 187 stran.
- NOVÁKOVÁ, Milena. Sokolov - Komplexní řešení obnovy městských parků - Zámecký park a Husovy sady. 2008, DPS.
- NOVÁKOVÁ, Milena. Zámecký park Ostrov – pěstební opatření a nové výsadby. 2009, DPS.
- NOVÁKOVÁ, Milena. Dalovice - regenerace zámeckého parku. 2012, DPS.
- NOVÁKOVÁ, Milena. Choustník - revitalizace zámeckého parku. 2012, DPS.
- NOVÁKOVÁ, Milena. Letní porcelánová plastika Mostov 2008. Zámek Mostov s.r.o., 2008, 28 stran. ISBN 978-80-260-0617-6.
- NOVÁKOVÁ, Milena. Letní porcelánová plastika Mostov 2009. Zámek Mostov s.r.o., 2009, 32 stran. ISBN 978-80-254-5299-8.
- NOVÁKOVÁ, Milena. Letní porcelánová plastika Mostov 2010. Zámek Mostov s.r.o., 2010, 32 stran. ISBN 978-80-260-0617-6.
- NOVÁKOVÁ, Milena. Letní porcelánová plastika Mostov 2011. Zámek Mostov s.r.o., 2011, 32 stran. ISBN 978-80-260-0617-6.
- NOVÁKOVÁ, Milena. Představení zámku Mostov . Historické zahrady a parky jako součásti soudobé městské krajiny. Kroměříž: Klub UNESCO, 2009. Mezinárodní konference Historické zahrady Kroměříž 2009, sborník.
- NOVÁKOVÁ, Milena. Použití porcelánu v zahradě zámku Mostov. Zahrada jako umění – umění v zahradě. Kroměříž: Klub UNESCO, 2011. Mezinárodní konference Historické zahrady Kroměříž 2011, strany 39-42, sborník.
- NOVÁKOVÁ, Milena. Použití porcelánu v zahradě zámku Mostov. Mezinárodní workshop „Cesta porcelánu mezinárodní, Mostov 2010“, sborník.
- O kultuře čínské civilizace. Praha: Velvyslanectví Čínské lidové republiky v ČR, 2004, 134 stran.
- OTRUBA, Ivar; PTÁČEK, Josef; SVORC, Luděk. 101 našich nejkrásnějších zahrad a parků. Praha: Beta, 2007, 207 stran. ISBN 978-807306-320-7.

- OTRUBA, Ivar. Krásy italských zahrad. Brno: ERA, 2003, 147 stran. ISBN 80-86517-66-7.
- OTRUBA, Ivar. Krásy anglických zahrad. Brno: ERA, 2005, 160 stran. ISBN 80-7366-030-X.
- OTRUBA, Ivar. Zahradní architektura tvorba zahrad a parků. Brno: ERA, 2003. ISBN 80-86517-66-7.
- PACÁKOVÁ-HOŠTÁLKOVÁ, Božena. Zahrady a parky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Praha: LIBRI, 1999, 521 stran. ISBN 80-85983-55-9.
- PACÁKOVÁ-HOŠTÁLKOVÁ, Božena. Pražské zahrady a parky. Praha: SZKT, 2000, 384 stran. ISBN 80-902910-07.
- PIETSCH, U.; LOESCH, A.; STRÖBER, E. The Dresden Porcelain Collection. China. Japan. Meissen. Dresden: SKD 2006, 140 stran. ISBN 978-3-422-06655-7.
- PIJOAN, José. Dějiny umění 1 / 2 / 3 / 4 / 5 / 6 / 7 / 8 / 9 / 10. Praha: Odeon, 1977, 1.vyd., 334 stran. 09/3.01-520-77.
- PLUMPTRE, George. Evropské královské zahrady. Praha: Slovart, 2006, 1.vyd., 208 stran. ISBN 80-7209-788-1.
- POCHE, Emanuel. ČESKÝ PORCELÁN. Praha: Orbis, 1954, 139 stran.
- The Porcelain Route - Ming and Qing Dynasties. Catalogue, Lisboa: Fundacao Oriente 1998, 331 stran. ISBN 972-9440-79-4.
- Die Porzellanstrasse, průvodce, 3. Auflage, 2009, 106 stran.
- QINGXI, Lou. Chinese gardens. China intercontinental press 2003, 151 stran. ISBN 7-5085-0367-8/5-485.
- RÁKOS, Tomáš; NOVÁKOVÁ, Milena. Cesty zámeckých pánů – mapování objektů historické zahradní architektury. Aktualizace stavu dřevin v zámeckém parku Mostov, 2012, studie.
- RILEYOVÁ, Noel. Dějiny užitého umění. Praha: Nakladatelství Slovart, 2004, 544 stran. ISBN 80-7209-59-8.
- SIEMEN, Wilhelm. Königstraum und Massenware, 300 Jahre europäisches Porzellan. Das Symposium. Selb: Porzellanikon, 2010, 324 stran. ISBN 978-3-940027-02-3.
- SIEMEN, Wilhelm. Von den Ursprüngen des europäischen porzellans bis zum Art Déco. Selb: Porzellanikon, 2010, 670 stran. ISBN 978-3-940027-05-4.

- SIEMEN, Wilhelm. Porzellan in architektur. Design. Lifesteyle. Selb: Porzellanikon, 2010, 229 stran. ISBN 978-3-940027-06-1.
- SIEMEN, Wilhelm. Utopien des alltags. Selb: Porzellanikon, 2010, 91 stran. ISBN 978-3-940027-07-8.
- SIEMEN, Wilhelm. 300+Experimental Porcelain Design from European design & Art universities. Selb: Porzellanikon, 2010, 100 stran. ISBN 978-3-940027-08-5.
- SIRÉN, Osvald; HONOUR, Hugh. China and gardens of Europe of the eighteenth century. Washington: Dumbarton Oaks, 1990, 223 stran. ISBN 0-88402-190-4.
- SOJKA, Jaroslav a kol. Porcelán na Pražském hradě. Krása a užitek. Praha: Správa pražského hradu, 2011, 291 stran. ISBN 978-80-86161-71-6.
- SONNTAG, Hans. Die Botschaft des Drachen Meissener porzellan. Leipzig: 1999, 136 stran. ISBN 3-361-00498-5.
- SONNTAG, Hans. Die Sprache der Blumen. Meissener porzellan. Leipzig: Edition, 1999, 136 stran. ISBN 3-361-00494-2.
- SUCHOMEL, Filip; SUCHOMELOVÁ, Marcela. Mistrovská díla japonského porcelánu. Praha: Národní galerie, 1997, 209 stran. ISBN 80-7035-145-4.
- ŠTULC, Jan. Porcelán a keramika. Bruselský sen, katalog výstavy, Městská knihovna Praha. Praha: Arbor vitae, 2008, str. 288 – 299. ISBN 978-80-87164-03-7.
- ŠUBRT, Richard. Míšeňský porcelán 1710 – 2000. Praha: Gallery, 2009, 223 stran. ISBN 978-80-86990-63-7.
- ÚLOVEC, Jiří. Hrady, zámky a tvrze na Chebsku. Cheb: Chebské muzeum, 1998, 1. vydání, 256 stran. ISBN 80-85010-11-X.
- VACHUDOVÁ, Božena. Ladislav Švarc – pokus o porcelán jinak. Katalog výstavy. Karlovy Vary: GU, 2000. ISBN 80-85014-44-0.
- WAGNER, Bohdan. Sadovnická tvorba 1. Praha: SZN, 1989, 336 stran. ISBN 80-209-0032-2.
- WAGNER, Bohdan. Sadovnická tvorba 2. Praha: SZN, 1989, 328 stran. ISBN 80-209-0032-4.
- WANG, Yao-t'ing. Čínské malířství. Praha: Knižní klub, Euromedia Group, k.s., 2008, 208 stran. ISBN 978-80-242-2239-4.

WILHELMOVÁ, Dana; DAMEC, Jiří. Zahradní umění říše středu.
Lednice: AWIDA, 2009, 328 stran. ISBN 978-80-254-3812-1.

XU, Guohuang. Deset zastavení s čínským obrazem. Praha: DharmaGaita,
2007, 296 stran. ISBN 978-8086685-73-1.

YANG, Elin. Chinese Porcelain Decoration in the 17th and 18th centuries,
Leipzig: 1987, 152 stran. ISBN 3-361-00188-9.

Časopisy, katalogy, programy

DAMEC, Jiří; WILHELMOVÁ, Dana; OTRUBA, Ivar. Zahradní umění.
Živa. 1992, roč. 40, č. 4, s. 158-160. ISSN 0044-4812.

FRESH, čtvrtletník o novinkách českého designu. Praha: Futurista a Kubista,
spec.č. 2010, 2011.

HRDLIČKOVÁ, Věna; HRDLIČKA, Zdeněk. Stezka v čajové zahradě.
Regena. 1997, roč. 7, č. 4, s. 6-7.

Mezi barokními vázami. Naše krásná zahrada. 1998, roč. 3, č. 10, s. 12-13.

Neoklasicismus and Biedermaier, The Princely Collection, Lichtenstein
Museum, katalog. UPM.Praha : UPM, 2010, str.284-290.
ISBN 9788-80-7101-088-3.

NOVÁKOVÁ, Milena; Uhlíř, Zdeněk. Letní porcelánová plastika Mostov 2011.
Praha: SILIS 4/2011, článek v časopise Keramický zpravodaj, ISSN 1210-2520.

NOVÁKOVÁ, Milena. Haas & Czjzek opět žije.
Praha: SILIS 2/2013, článek v časopise Keramický zpravodaj, ISSN 1210-2520.

ONDŘEJ, Jan. Zahradní umění nebo řemeslo? Domov. 1991, roč. 30, č. 4,
s. 37-39. ISSN 0012-5369.

PACÁKOVÁ - HOŠŤÁLKOVÁ, Božena. Zahrada - majetek i oáza štěstí.
Historické zahrady Kroměříž 2006. Klub UNESCO Kroměříž. Sborník.

PETRŮ, Jaroslav. Památky zahradního umění ve světovém seznamu
UNESCO. Zahrada - park - krajina. 1998, roč. 8, č. 5, s. 16-17.
ISSN 1211-1678.

Rosenthal classic, KLASSISCHE MOMENTE ERLEBEN. Katalog. Selb: 2007.

Elektronické dokumenty a www strany

BRATKOVÁ, Eva. Metody citování literatury a strukturování bibliografických záznamů podle mezinárodních norem ISO 6902 a ISO 690-2. Praha: Odborná komise pro elektronické zpřístupňování vysokoškolských kvalifikačních prací, Asociace knihoven vysokých škol ČR. www.evskp.cz

Český úřad zeměměřický a katastrální. Nahlížení do katastru, přehledová mapa ČR. www.nahlizenidokn.cuzk.cz

OTRUBA, Ivar. Vznik, vývoj a současnost zahradní (krajinařské) architektury [online]. 2008 [cit. 2009-10-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.archiweb.cz/salon.php?action=show&id=5369&type=10>>.

PACÁKOVÁ - HOŠŤÁLKOVÁ, Božena. Zahrada - majetek i oáza štěstí [online]. 2006 [cit. 2009-10-22]. Dostupný z WWW: <http://www.unesco-kromeriz.cz/sbornik_zahrady2006/pacakova.html>.

Porcelain Garden/Pation Set [online]. 2009 [cit. 2009-10-22]. Dostupný z WWW: <<http://singapore.craigslist.com.sg/fuo/1421977731.html>>
Bonsaje a japonské zahrady. Podzim 2008. www.bonsai-dnes.cz

Porcelain Paintings [online]. [2005] [cit. 2009-10-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.uniquecorp.biz/html/paintings.html>>.

Purchase garden ornament and porcelain art craft [online]. c1995-2007 [cit. 2009-10-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.athena-hands.com/glost-firing-crafts-of-garden-ornaments.html>>.

Rabušic, Slávek. Historie aranžování květin. CD, Valtice, 2012.

Recycled Garden Art – Mosaic Sculpture – Mosaic Artist – Anne Schwegmann-Fielding – Essex, UK [online]. 2008 [cit. 2009-10-22]. Dostupný z WWW: <<http://mosaicartsource.wordpress.com/2008/08/22/recycled-garden-art-mosaic-sculpture-mosaic-artist-anne-schwegmann-fielding-essex-uk/>>.

The Porcelaine Garden [online]. [2005] [cit. 2009-10-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.theporcelaingarden.com/history.htm>>.

www.designguide.cz

<http://www.futurista.cz/>

<http://www.kuklik.cz>

<http://www.pirsc.cz/pirsc-porcelan-katalog/>

<http://pro.tebe.cz/obchod/novinky/viktor- chalepa-porcelan/>

<http://www.replacements.com/china/H CZ.htm>

<http://www.royaldux.cz/cs/profil-spolecnosti/vytvarnici/jindriska-radova>

<http://www.thomasspoon.cz/produkty/porcelan-a-sklo/royal-copenhagen/porcelan-rucni-malba/flora-danica/>

<http://www.thomasspoon.cz/produkty/porcelan-a-sklo/wedgwood/kostni-porcelan/>

<http://www.thomasspoon.cz/produkty/porcelan-a-sklo/wedgwood/kostni-porcelan/>

<http://www.azujelos/>

10 SEZNAM ILUSTRACÍ

Autorem fotografií je Milena Nováková, pokud není jmenován jiný autor, nebo uveden jiný zdroj ilustrací.

Číslo :	strana :
obr. 1 Malba z období 20.dynastie, Egypt. (Pijoan,1977).	15
obr. 2 Odpočinek v révovém loubí – reliéf. (Pijoan,1977).	15
obr. 3 Asyrský reliéf z Chorsábádu. (Pijoan,1977).	16
obr. 4 Celkový pohled na Machu Picchu. (Pijoan,1977).	16
obr. 5 Most, Čína	18
obr. 6 Cesty z kamenných dlaždic a oblázků, Čína	18
obr. 7 Cesty z kamenných dlaždic a oblázků, Čína	18
obr. 8 Hrnc s modrou kresbou, Čína. (The Porcelain Route,1998).	20
obr. 9 Odpočívadlo s porcelánovými sedacími prvky	21
obr. 10 Detail sedátka, Čína	21
obr. 11 Porcelánová váza zelená s květinovým dekorem, Čína	22
obr. 12 Porcelánová váza s ornamentálními motivy, Čína	22
obr. 13 Obří porcelánové vázy, Čína	23
obr. 14 Ritsurin-en, Takamatsu	28
obr. 15 Kinkaku-ji, Kjóto	29
obr. 16 Ginkaku-ji	29
obr. 17 Daitokudži, Daisen-in, Kjóto	30
obr. 18 Villa Katsura, Kjóto	30
obr. 19 Sestava starých váz a nádob, Japonsko, 1700. (Pietsch, 2006).	32
obr. 20 Misky ve tvaru listů, Japonsko, 1660 – 1670. (Pietsch, 2006).	32
obr. 21 Čajová konvice, Japonsko, 1720. (Pietsch, 2006).	33
obr. 22 Nádob s víkem, 1670, Japonsko. (Pietsch, 2006).	33
obr. 23 Skříň intarzovaná porcelánem. (Suchomel,1997).	35
obr. 24 Květináč - Japonsko,1870-1900. (Suchomel,1997).	36
obr. 25 Osmiboká zásobnice, Japonsko. (Suchomel,1997).	36
obr. 26 Osmiboká baňatá lahev. (Suchomel,1997).	37
obr. 27 Pohár. (Suchomel,1997).	37
obr. 28 Augarten, okolo r.1800. (Neuwirth,1992).	44
obr. 29 „Dejeuner“ dekorace porcelánu. (Neuwirth,1992).	45
obr. 30 Džbán antického tvaru. (Kräftner, 2010).	46
obr. 31 Mísa na nožce. (Kräftner, 2010).	46
obr. 32 Kytice květů, porcelánová plastika. (Pietsch, 2006).	48
obr. 33 Terina ze servisu Flora Danica. (www.thomasspoon.cz).	49
obr. 34 Horní Slavkov -.litografie. (Braunová, 1992).	55
obr. 35 Klášterec nad Ohří – litografie. (Braunová, 1992).	55
obr. 36 Březová - litografie. (Braunová, 1992).	56
obr. 37 Stružná - litografie. (Braunová, 1992).	56
obr. 38 Dalovice - litografie. (Braunová, 1992).	57
obr. 39 Stará Role - litografie. (Braunová, 1992).	57
obr. 40 Loket - rytina. (Braunová, 1992).	58
obr. 41 Malovaná porcelánová deska. (Archiv Státní hrad Bítov, 1829).	59
obr. 42 Lázeňský pohárek	61
obr. 43 Kávová konvice s víkem, 1793 –1800. (Hejdová, Mergl, 2002).	62

obr. 44	Kávová konvice s víkem, 1795 -1800. (Hejdová, Mergl, 2002).	62
obr. 45	Hlavička dýmky. (Morgenroth, 1989)	63
obr. 46	Lázeňský koflík. (Hejdová, Mergl, 2002).	64
obr. 47	Šálek s podšálkem, 1810-1815. (Braunová, 1992).	64
obr. 48	Váza, 1830. (Braunová, 1992).	65
obr. 49	Koflík s miskou, 1836. (Braunová, 1992).	66
obr. 50	Koflík, 1820. (Braunová, 1992).	66
obr. 51	Detail malby na koflíku. (Braunová, 1992).	66
obr. 52	August Eusebius Haas, portrét. (Hejdová, Mergl, 2002).	67
obr. 53	Koflík s miskou. (Hejdová, Mergl, 2002).	68
obr. 54	Koflík s miskou ve tvaru růže stolisté. (Braunová, 1992).	68
obr. 55	Žardiniera s miskou. (Hejdová, Mergl, 2002).	68
obr. 56	Jídelní souprava, kolem 1900. (Hejdová, Mergl, 2002).	70
obr. 57	Ukázka z knih dekorů. (Braunová, 1992).	70
obr. 58	Ukázka z knih dekorů. (Braunová, 1992).	70
obr. 59	Zámek Mostov na počátku 20.století. (Soukromá sbírka).	71
obr. 60	Rodový erb - po udělení predikátu z Hasenfelsu. (Martinz, 1999).	72
obr. 61	Historický obraz Bítova - J. Domínek. (Soukromá sbírka).	72
obr. 62	Souprava AETERNA. 1931. (Hejdová, Mergl, 2002).	73
obr. 63	Souprava ISIDA. (Hejdová, Mergl, 2002).	74
obr. 64	Koflík Johann s miskou, 1992. (Hejdová, Mergl, 2002).	75
obr. 65	Svatební servis Olgy Havlové, Bernardotte. (Soukromá sbírka).	76
obr. 66	Konvice ke kávové soupravě SIMONA. (Hejdová, Mergl, 2002).	77
obr. 67	Kávová souprava OLYMPIA. (Hejdová, Mergl, 2002).	77
obr. 68	Baron Coppée IV. s rodinou. (Soukromá sbírka).	78
obr. 69	Plakát pro výstavu 300 let evropského porcelánu, 2010	79
obr. 70	Zámek, 1925. (Státní okresní archiv Cheb).	80
obr. 71	Výzdoba stropu s čínskými motivy	89
obr. 72	Mostov, 2007, letecký snímek. (Hoffmann, 2007).	90
obr. 73	Mostov, 2007, letecký snímek. (Hoffmann, 2007).	90
obr. 74	Zarostlý bývalý vodní příkop, foto, 1998	91
obr. 75	Průčelí zámku, 1998	91
obr. 76	Původní hlavní brána, 2001	92
obr. 77	Stav před obnovou park, boční branka, 2001	92
obr. 78	Pohled na centrální část, 2001	92
obr. 79	Rozsah plochy - studie, 2002	93
obr. 80	Situace před obnovou zámeckého parku, 2002	94
obr. 81	Osazovací plán stromů, 2002	94
obr. 82	Zámek po rekonstrukci, 2006	95
obr. 83	Terasa před zámkem, 2006	95
obr. 84	Účastnický list	96
obr. 85	Řeka Ohře obtéká park	97
obr. 86	Vize, varianta 2 – schéma. (Matějková, 2005).	98
obr. 87	Vize, varianta 3 - schéma. (Matějková, 2005).	159
obr. 88	Vernisáž studentských návrhů, 2010	161
obr. 89	Studentský návrh - sluneční terasa u řeky. (Lisecová, 2010).	161
obr. 90	Studentský návrh - rekreační zahrada. (Lisecová, 2010).	162
obr. 91	Studentský návrh - program u řeky. (Lisecová, 2010).	162
obr. 92	Studentský návrh - tančírna, muzeum. (Lisecová, 2010).	162
obr. 93	Studentský návrh - promenáda u řeky. (Lisecová, 2010).	163

obr. 94	Studentský návrh - porcelánová plastika. (Lisecová, 2010).	163
obr. 95	Studentský návrh – terasa. (Lisecová, 2010).	163
obr. 96	Studentský návrh - propojení objektů. (Lisecová,2010).	164
obr. 97	Mostov 25.7.2007 - sochařské sympozium	165
obr. 98	Ufonská hračka v interiéru, Luboš Dostál	166
obr. 99	Plastika v zámeckém parku, Otto Bébar	167
obr. 100	Inspirativní prvky na fasádě zámku	106
obr. 101	Detaily dekoru sloupu	168
obr. 102	Symbolický střed Mostova a Evropy, David Medek	168
obr. 103	Davidův sloup	169
obr. 104	Mostov - odraz stromů na hladině řeky Ohře	171
obr. 105	Plakát a pozvánka na výstavu LPP 2008	177
obr. 106	Plakát a pozvánka na výstavu LPP 2009	178
obr. 107	Porcelánová stínidlo I, Jana Bébarová	114
obr. 108	Porcelánová stínidlo II, Jana Bébarová	114
obr. 109	Plakát a pozvánka na výstavu LPP 2010	115
obr. 110	Sestava pryžových duší zatížených porcelánem, Pavel Knapěk	116
obr. 111	Plakát a pozvánka na výstavu LPP 2011	117
obr. 112	Figurální objekt	119
obr. 113	Dóza s úchytkou ve tvaru květu	119
obr. 114	Terina s dekorací malovaných i tvarovaných květin	120
obr. 115	Podnos s malbou zahradní slavnosti	120
obr. 116	Část kávové soupravy s květinovou dekorací	120
obr. 117	Plakát k oslavě porcelánu v Selbu a Hohenbergu	121
obr. 118	Pozvánka na výstavu, Dubí	122
obr. 119	Váza ve tvaru amfory, Slavkov, 1837. (Fronek, 2004).	123
obr. 120	Váza ve tvaru amfory, Březová, 1830. (Fronek, 2004).	123
obr. 121	Koflík s miskou s pohledem na Prahu. (Fronek, 2004).	123
obr. 122	Oválný podnos s vedutou Prahy. (Fronek, 2004).	123
obr. 123	Zahrada u Letohrádku královny Anny v Praze. (Sojka, 2011).	124
obr. 124	Květináč párový. (Sojka, 2011).	125
obr. 125	Akvárium. (Sojka, 2011).	125
obr. 126	Váza ve tvaru květu. (Sojka, 2011).	126
obr. 127	Podstavec pod vázu či nástolec. (Sojka, 2011).	126
obr. 128	Váza s víkem. (Sojka, 2011).	127
obr. 129	Becherova vila	128
obr. 130	Porcelánový trávník, Jiří Kožíšek, 2011	128
obr. 131	Ulomená větev, J.Radová, 2011	129
obr. 121	Strom, J.Radová, 2011	129
obr. 133	Strom, J.Radová, 2011	130
obr. 134	Keř na pláži, J.Radová, 2000	130
obr. 135	Spirálový strom, J.Radová, 1972	130
obr. 136	Váza, V.Šerák	131
obr. 137	Váza, V.Šerák	131
obr. 138	Váza, Daniel Piršč. (www.pirsc.cz).	132
obr. 139	Váza Filigrán, Daniel Piršč. (www.pirsc.cz).	132
obr. 140	Wallpaper Birds - porcelánová tapeta 3D, D.Piršč.(www.pirsc.cz).	132
obr. 141	Wallpapers - porcelánová tapeta 3D, D.Piršč. (www.pirsc.cz).	133
obr. 142	Váza Bouquet, Daniel Piršč. (www.pirsc.cz).	133
obr. 143	Váza Bouquet II, Daniel Piršč. (www.pirsc.cz).	133

obr. 144	Váza, Matěj Polách. (Fresh, 2010).	134
obr. 145	Váza Koloušek, Maxmilián V.John. (Fresh, 2010).	135
obr. 146	Váza Flowers for Austria, Maxmilián V.John. (Fresh, 2010).	135
obr. 147	Váza, Viktor Chalepa. (Fresh, 2010).	136
obr. 148	Dóza poupě, P.Lubomířská. (Fresh, 2010).	136
obr. 149	Těžitko květ, P.Lubomířská. (Fresh, 2010).	136
obr. 150	Vázy, V.Janáč. (Fresh, 2010).	137
obr. 151	Vázy - jiné - repliky, V.Hofman. (Fresh, 2011).	137
obr. 152	Párty s porcelánem, Viktor Chalepa, Praha	138
obr. 153	Váza, Prokop Chludil, Praha	139
obr. 154	RHIZONE, vázy, Eliška Stuchlá, Praha	139
obr. 155	BLESKOVKY, vázy, Ondřej Batoušek, Praha	140
obr. 156	Vázy, galerie studentských prací ateliéru aDk, Dubí	141
obr. 157	Větve, galerie studentských prací ateliéru aDk, Dubí	142
obr. 158	Květinový záhon, galerie studentských prací ateliéru aDk, Dubí	141
obr. 159	Váza na tulipány, T.Murár. (Chládek, Široký, 2005).	143
obr. 160	Malířský postup při dekoraci. (Chládek, Široký, 2005).	143
obr. 161	Ruční malba krajiny	225
obr. 162	Horní ochoz rozhledny s porcelánovými deskami. (Novák, 2011).	226
obr. 163	Detail porcelánové desky. (Novák, 2011).	228
obr. 164	Krásenská rozhledna. (Novák, 2011).	228
obr. 165	VVN stožáry pro krajinu 21. století. (www.kuklik.cz).	228
obr. 166	Castel Dels Tres Dragons Barcelona	229
obr. 167	Barcelona, Park Güell. (www.guell.cz).	147
obr. 168	Barcelona, mozaika - Park Güell. (www.guell.cz).	148
obr. 169	Selb - město porcelánu, porcelánová mozaika	148
obr. 170	Renesanční interiér. (Rabušic, 2012).	149
obr. 171	Barokní interiér s bohatou květinovou výzdobou. (Rabušic, 2012).	150
obr. 172	Klasicistní květinová dekorace. (Rabušic, 2012).	150
obr. 173	Empírové květinové dekorace. (Rabušic, 2012).	151
obr. 174	Romantická kytice. (Rabušic, 2012).	151
obr. 175	Květinová dekorace biedermeier. (Rabušic, 2012).	152
obr. 176	Secesní kytice. (Rabušic, 2012).	152
obr. 177	Orientální květinové motivy-Náměšť n/O. (Wilhelmova).	153
obr. 178	Orientální květinové motivy-Náměšť n/O. (Wilhelmova).	153
obr. 179	Orientální květinové motivy-Náměšť n/O. (Wilhelmova).	153
obr. 180	Orientální květinové motivy-Náměšť n/O. (Wilhelmova).	153
obr. 181	Jídelna na zámku Ploskovice. (Sojka, 2011).	154
obr. 182	Stolování císařů, ukázka, Zákupy. (Sojka, 2011).	154
obr. 183	Řešení veřejného prostoru	155
obr. 184	Veřejný prostor - porcelánová plastika, Karlovy Vary	155
obr. 185	Porcelánové jmenovky s botanickými názvy, Bečov	156
obr. 186	Návrh úpravy hřbitova, Nejdek	157
obr. 187	Porcelán na náhrobcích - hřbitov v Horním Slavkově	157
obr. 188	Porcelánový šnek na hraní v zahradě mateřské školy, Locket	158
obr. 189	Porcelánový hrad, M.Neubert	158
obr. 190	Soukromá zahrada, Karlovy Vary	159
obr. 191	Porcelánová mozaika na fasádě domu	159
obr. 192	Motiv cesty v krajině	160
obr. 193	Mapa cesty porcelánu	160

obr. 194	Na zámku Mostov – Memorandum, 2010	161
obr. 195	Plakát cesty porcelánu	162
obr. 196	Skládací informativní brožura o cestě porcelánu	162
obr. 197	Keramická dlažba H & C	163
obr. 198	Muzeum porcelánu, 2009	163
obr. 199	Zámek v Sokolově	164
obr. 200	Formální úprava před zámkem v Sokolově	164
obr. 201	Cesta zámeckým parkem v Sokolově	165
obr. 202	Projekt obnovy Zámeckého parku, Sokolov	166
obr. 203	Projekt obnovy Husových sadů, Sokolov	166
obr. 204	Volné variace umístěné v parku	167
obr. 205	Sokolov – instalace	167
obr. 206	Porcelánový levitující válec. Pavel Knapěk.	168
obr. 207	Na téma 300 let porcelánu. Jiří Kožíšek.	168
obr. 208	Koflík s miskou. (Braunová, 1992).	169
obr. 209	Koflík – Loket. (Braunová, 1992).	170
obr. 210	Panorama Karlových Varů s kolonádou	171
obr. 211	Budova školy a expozice porcelánu	171
obr. 212	Konvička – Nová Role	172
obr. 213	Koflík – Dalovice. (Braunová, 1992).	173
obr. 214	Konvice – Dalovice. (Braunová, 1992).	173
obr. 215	Návrh regenerace parku v Dalovicích	174
obr. 216	Areál bývalé porcelánky v Ostrově. (Soukromá sbírka).	175
obr. 217	Porcelán vystavený v klášteře v Ostrově	176
obr. 218	Čajová souprava Luna ve stylu Art deco. (Infocentrum Ostrov).	176
obr. 219	Stojánek na viržínka. (Infocentrum Ostrov).	176
obr. 220	Před letohrádkem – park	177
obr. 221	Zámecký park - návrh regenerace	178
obr. 222	Koflík s pohledem na město Klášterec. (Braunová, 1992).	179
obr. 223	Zámek a řeka Ohře	180
obr. 224	Catalpa bignonioides, živé torzo v parku	180
obr. 225	Porcelánka v Dubí. (Braunová, 1992).	181
obr. 226	Část kávové soupravy. (Braunová, 1992).	181

Příloha č. 1

Pro kapitulu 3.2.1 Čína

Ukázky čínského porcelánu z doby dynastie Ming a Qing

obr. 227	Chronologie – přehled čínských dynastií. (NPM Taipei, 1998). Dynastie Ming – 1368-1644. (NPM Taipei, 1998).	
obr. 228	Váza s malbou indického lotosu. (NPM Taipei, 1998).	
obr. 229	Váza s malbou broskve. (NPM Taipei, 1998).	
obr. 230	Miska s malbou vodních rostlin. (NPM Taipei, 1998).	
obr. 231	Miska s malbou dámy v zahradě. (NPM Taipei, 1998).	
obr. 232	Talíř s malbou lotosů v rybníce. (NPM Taipei, 1998).	
obr. 233	Talíř s malbou květu granátového jablka. (NPM Taipei, 1998).	
obr. 234	Talíř s malbou květu ibišku. (NPM Taipei, 1998).	
obr. 235	Talíř s malbou lotosu. (NPM Taipei, 1998).	

- obr. 236 Konvice ve tvaru broskve. (NPM Taipei, 1998).
- obr. 237 Dvě dózy s víkem. (HO Wing Meng, 2008).
- obr. 238 Váza s malbou vodních rostlin a ptáků. (HO Wing Meng, 2008).
- obr. 239 Nádoba dekorovaná. (HO Wing Meng, 2008).
- obr. 240 Nízká baňatá nádoba. (HO Wing Meng, 2008).
- obr. 241 Konvička dekorovaná-keřovitá pivoňka. (HO Wing Meng, 2008).
- obr. 242 Malá nádoba s víkem - lotosový květ. (HO Wing Meng, 2008).
- obr. 243 Miska na sladkosti s víčkem. (HO Wing Meng, 2008).
- obr. 244 Dvě misky dekorované rostlinami. (HO Wing Meng, 2008).
- obr. 245 Květináč, 1720, Qing. (Lisboa,1998).
- obr. 246 Dynastie Qing - 1644-1911. (Lisboa,1998).
Květináče, 1790, Qing. (Lisboa,1998).
- obr. 247 Velké nádoby, 1690, Qing. (Lisboa,1998).
- obr. 248 Květináč s podnosem, 1820, Qing. (Lisboa,1998).
- obr. 249 Květináč, 1770, Qing. (Lisboa,1998).
- obr. 250 Nádoba s víkem,dynastie Qing, 1700. (Lisboa,1998).
- obr. 251 Lampa s výjevy ze zahrady, Qing, 1720. (Lisboa,1998).

Příloha č. 2

Pro kapitolu 3.3.2.1.1 „Evropská květinová malba“

Nejčastěji malované květiny ve Státní porcelánové manufaktuře Míšeň

- obr. 252 Mohn, vlčí mák. (Sonntag,1999).
- obr. 253 Rittersporn, ostrožka. (Sonntag,1999).
- obr. 254 Tulpe, tulipán. (Sonntag,1999).
- obr. 255 Kornblume, chrpa. (Sonntag,1999).
- obr. 256 Hyazinthe, hyacint. (Sonntag,1999).
- obr. 257 Adonisröschen, hlaváček. (Sonntag,1999).
- obr. 258 Akelei, orlíček. (Sonntag,1999).
- obr. 259 Seznam nejčastěji malovaných druhů květin. (Sonntag,1999).
- obr. 260 Symbolika květin, mýty a legendy. (Sonntag,1999).
- obr. 261 Jan Davidsz de Heem, citron. (Heilmeyer, 2000).
- obr. 262 Jan Davidsz de Heem, mák. (Heilmeyer, 2000).
- obr. 263 Jan Frans van Dael, mučenka. (Heilmeyer, 2000).
- obr. 264 Nádoba - malované květy
- obr. 265 Nádoba - modelované květy
- obr. 266 Doza - dekor s krajinou
- obr. 267 Mísa - rostlinné motivy
- obr. 268 Talíř - malba květů
- obr. 269 Talíř - malba květů
- obr. 270 Talíř - zahrada
- obr. 271 Talíř - malba květů
- obr. 272 Váza - malba květů
- obr. 273 Váza - malba květů
- obr. 274 Porcelánová plastika centrální části chrámu. (Pietsch, 2006).
- obr. 275 Část jídelního servis „Green Watteau Service“. (Pietsch, 2006).

Příloha č. 3

Pro kapitolu: 3.4.2 Historie porcelánu v Čechách

Ukázky porcelánu z českých manufaktur

obr. 276 Koflík s miskou, Horní Slavkov, 1830. (Braunová, 1992).

obr. 277 Monumentální nástavcová váza, Dalovice. (Braunová, 1992).

obr. 278 Koflík s miskou, Kysibl, kolem 1830 – 1840. (Braunová, 1992).

obr. 279 Čtyřboká dóza, Loket, 1840 – 1850. (Braunová, 1992).

Příloha č. 4

Pro kapitolu: 3.5.7 Georg Julius Haas

Pro kapitolu: 3.5.8 Po válce

Rodinné fotografie a ukázky porcelánu HAAS & CZJZEK

obr. 280 Hrob Theresie a Wenzla Haasových, Horní Slavkov

obr. 281 Baronka Olga Haas. (Soukromá sbírka).

obr. 282 Baron Georg Julius Haas. (Soukromá sbírka).

obr. 283 Váza Louisa Sophia. (Hejdová, Mergl. 2002).

obr. 284 Váza Louisa Sophia, motiv sv.J. Nepomuckého. (Beran, 2001).

obr. 285 Dózy

obr. 286 Talíře

obr. 287 Koflíky

obr. 288 Talíře

Příloha č. 5

Pro kapitolu: 5.1.1 Areál Mostov-historický vývoj

Historické plány Mostov

obr. 289 Mostov, Úpravy na levém břehu Ohře. (Soukromá sbírka).

obr. 290 Mostov, SITUATIONSPLAN, 1863. (Soukromá sbírka).

obr. 291 Mostov, Park po úpravách Komerse, 1886. (Soukromá sbírka).

Příloha č. 6

Pro kapitolu: 5.1.2.1 Letní porcelánová plastika Mostov

Ukázky porcelánových plastik LPP 2008 - 2011

obr. 292 Prostor v prostoru, Jana Bébarová. (Hoffmann, 2008).

obr. 293 Prostor v prostoru, Jana Bébarová. (Hoffmann, 2008).

obr. 294 Prostor v prostoru, Jana Bébarová. (Hoffmann, 2008).

obr. 295 Prostor v prostoru, Jana Bébarová. (Hoffmann, 2008).

obr. 296 Prostor v prostoru, Jana Bébarová. (Hoffmann, 2008).

obr. 297 Prostor v prostoru, Jana Bébarová. (Hoffmann, 2008).

obr. 298 Prostor v prostoru, Jana Bébarová. (Hoffmann, 2008).

- obr. 299 Prostor v prostoru, Jana Bébarová. (Hoffmann, 2008).
- obr. 300 Prostor v prostoru, Jana Bébarová
- obr. 301 Prostor v prostoru, Jana Bébarová
- obr. 302 Prostor v prostoru, Jana Bébarová
- obr. 303 Nevěsta dcera, Alena Burešová
- obr. 304 Stěhování - porcelánoví ptáci, Daša Vančurová
- obr. 305 Vodopád, Julie Šišková
- obr. 306 Porcelánový vodopád. (Hoffmann, 2008).
- obr. 307 Vázy, Julie Šišková
- obr. 308 Hry - piknik v trávě, Martin Přibík
- obr. 309 Krmítka na stromě, Kateřina Jiroutová
- obr. 310 Morčata v trávě, Kateřina Jiroutová
- obr. 311 SOS Český porcelán, Naděžda Potůčková
- obr. 312 Gymnastky, Pavla Naďová
- obr. 313 Schránka, Pavel Knapek
- obr. 314 Schránka II, Pavel Knapek
- obr. 315 Porcelánový roub na borovici, Pavel Knapek
- obr. 316 Hnízdo, Otto Bébar. (Hoffmann, 2011).
- obr. 317 Mísa na ovoce, Radka Linhartová. (Hoffmann, 2011).
- obr. 318 Váza holínka, Maxim Velčovský
- obr. 319 Modelová variace, Studio Qubus - M.Velčovský, J.Berdych
- obr. 320 Váza - strom Michal Špora. (Hoffmann, 2011).
- obr. 321 Váza - kmen II, Michal Špora. (Hoffmann, 2011).

11 SLOVNÍK POJMŮ

Pro účely této práce byly vymezeny některé pojmy, vyskytující se opakovaně v textu:

Akant	bodlákovitá rostlina, jejíž listy, dekorativně stylizované se od starověku uplatňují v ornamentice. V rozmezí zhruba 1680 – 1720 plně převládá jako výtvarně upravená parafráze v barokních řezbách, kamenných reliéfech, štuku, kování i zlatnických předmětech a v Böttgerově porcelánu. Umožňuje poměrně přesné datování staveb i předmětů.
Amfora	objemná antická nádoba s úzkým hrdlem a dvojicí svislých držadel, často zdobená malbou, užívala se k uchovávání a přepravě tekutin.
Arkanista	ten kdo zná nějaké tajemství, chemik nebo chemicky vzdělaný úředník v továrnách na porcelán, zvláště v továrně míšeňské, jemuž je svěřeno tajemství krásných barev. (Ottův slovník naučný).
Art Deco	dekorativní styl užitého umění z let 1909 – 1929.
Baroko	umělecký sloh vládnoucí v evropském umění a kultuře od konce 16. stol. do pol.18. stol. Baroko je opakem renesanční touhy po uzavřené formě, harmonických proporci, klidu a jednotě.
Barva majoliková	barva určená k malbě do syrové glazury.
Barva naglazurová	směs barev a barvitek s odstíny a tavity, která se nanáší na vypálenou glazuru
Bar. podglazurová	práškový preparát nanášený na suchý přezahnutý střep
Biedermeier	pozdně klasicistní období ve středoevropském umění v rozmezí let 1814 – 1848, vyjadřuje postoj měšťanstva k umění, zejména k bytové kultuře.
Biskvit	neglazovaný porcelán s povrchem podobným carrarským a parmským mramorům, je také označován jako parián nebo porcelán carrarský.
Bone china	anglický výraz pro měkký porcelán, jinak kostní porcelán
Cibulový vzor	stylizovaný dekor podle východoasijských vzorů malovaný kobaltem na jemný porcelán ve tvaru stylizovaných rostlinných motivů, v 18. století se stal produktem míšeňské porcelánky.

Dejeuner	(francouzský výraz), snídaňová souprava.
Fajáns	keramika s bílým nebo nažloutlým, pórovitým, neprůsvitným střepem s podkladovou bílou glazurou. Malba je prováděna barevnými pigmenty do nevypálené podkladové glazury. Jindy je i s průsvitnou olovnatou nebo bezolvnatou glazurou. Název je odvozen od italského střediska keramiky Faenza známého ze 14. stol.
Filigrán	jemně provedený nebo drobný dekorační prvek.
Flora	starořímská bohyně kvetoucí přírody, oslavovaná každoročně v dubnu šestidenními slavnostmi, tzv. floralia, zobrazovaná jako květinami ověčená dívka rozhazující náruče květů, obdoba řecké Chloridy.
Fond	nános barvy pokrývající větší či menší část výrobku.
Futurismus	moderní umělecký směr, založený básníkem F.T. Marinettim, jako vyjadřovací prostředek je pohyb, od kubistů přešli futuristé simultánní zobrazování po sobě následujících pohledů, 1. sv.válka přerušila vývoj italského futurismu.
Glazura	sklovitý, hladký povrch na keramickém střepu, vysoké mechanické a chemické odolnosti.
Hlína	výraz pro keramické jíly a zeminy používané v hrnčířství
China	anglický výraz pro porcelán odvozený z označení dováženého čínského porcelánu.
Chinoiserie	(franc.) v Evropě zhotovené napodobeniny čínského užitého umění včetně porcelánu.
Kaolin	velmi jemná hornina, bohatá minerálem kaolinitem, za sucha bílá nebo bělavá. Pro porcelánový průmysl se upravuje plavením a jeho kvalita stoupá s podílem kaolinitu.
Kartuše	plocha mírně vypouklá (nejde o malbu), různého tvaru v bohatě utvářeném ornamentálním rámci. Bývají v ní letopočty, nápisy, znaky domovní znamení apod.
Keramika	všechny výrobky vytvořené ze zemitých a jílovitých surovin, které prošly výpalem nad 600 st. C. Název z řeckého keramos, pálená hlína a podle městské části Athén, kde sídlili hrnčíři – kerameikos.

Klasicismus	umělecký směr 2. pol. 18. stol. a první čtvrtiny 19. stol. uvedl znovu do umělecké tvorby nadosobní objektivní řád, založený na rozumové úvaze. Ideálem bylo obnovit ušlechtilou čistotu.
Kontura	obrysová linie oddělující jednotlivé části dekoru.
Kubismus	umělecký směr který založili v Paříži kolem roku 1910 P. Picasso a G. Braque.
Lazura	tenký průsvitný nános barvy na spodní barevné vrstvě, který ji dává jiné zbarvení a svítivou průzračnost.
Litophanie	negativní reliéf na biskvitových porcelánech, který proti světlu tvoří průsvitný obraz ostíněný tmavými valéry.
Ocelotisk	zdobení porcelánu, při němž se využívá přenášení vyleptaného nebo rytého dekoru z kovové desky na stěp pomocí stahovacího papíru.
Ostrý výpal	pálení porcelánu od 1110 - 1410 °C.
Porcelán měkký	porcelán s vyšším obsahem taviv a nižší vypalovací teplotou pod 1300 °C, složení: jílovina (kaolin) 35 - 42 %, živec 30 - 35 %, křemen 28-30 %.
Porcelán tvrdý	porcelán s nižším obsahem taviv a vypalováním na vyšší teploty (1380 – 1410 °C), standardní složení: jílovina (kaolin) 50 %, živec 25 % a křemen 25 %.
Protoporcelán	asijský předchůdce porcelánu (přechod mezi jemnou, slinutou kameninou a porcelánem, někdy používán výraz („porcelánová kamenina“).
Renesance	znovuzrození antického umění, historická epocha evropského lidstva v 15. a 16. stol.
Rocaille	(rokaj), rocaillové porcelánové předměty (rokokový sloh) vycházející z podoby lastury, později převedené do abstraktních zprohýbaných plamének nebo hřebínků. Obvykle na úchytkách, nožkách, ouškách nebo na reliéfu výrobku apod.
Rozvilina	ornamentální rostlinný motiv v podobě úponků, obvykle nesymetricky rozvinutý.
Stěp	určuje druhové zařazení výrobku, u porcelánu používaný výraz pro glazovaný, vypálený výrobek (bílý stěp) určený ke zdobení. V keramice nebo při podglazurové dekoraci se jedná o rozpracovaný výrobek. Jinak též výraz pro vyřazené nebo rozbité výrobky – stěpy.

Terina	polévková mísa s víkem, oválného nebo kulatého tvaru, královský kus jídelního servisu.
Zrcadlo	střední část (dno) převážně plochých výrobků .

V textu je minimum zkratk s jednoznačným významem, (jako první písmeno z křestního jména autora nebo podobně první písmeno u opakujícího se rodového názvu taxonu), použity jsou uvedené zkratky:“

např.	například
a kol.	a kolektiv
apod.	a podobně
arch.	architekt před jménem
atd.	a tak dále
H & C	Haas & Czjzek
pol.	polovina
př.n.l.	před naším letopočtem
stol.	století
1.pol.	první polovina
kap.	Kapitola
obr.	obrázek
č.	číslo
DPS	dokumentace pro provedení stavby, realizační projekt

Příloha č. 1

Ukázky čínského porcelánu z doby dynastie Ming a Qing

Pro kapitolu 3.2.1 Čína

obr. 227-251

obr. 227

Chronologie - podle The Porcelain Route – Ming and Qing Dynasties.
Catlounge, Lisabon, 1998

800 let př.n.l.

Podle badatele Richthofena byly zjištěny první hrnčírny.

420-581 našeho letopočtu Šest dynastií

Podle badatele Koyamy první bílé nespecifikované keramické výrobky.

960-1279 Dynastie Sung

výroba velmi tenkého porcelánu s reliéfním dekorem a modrozelenou glazurou.
Vzácně existuje i v hnědé a černé barvě.

1279-1368 Dynastie Jüan

Modrobílý porcelán začíná dominovat s kobaltovou podglazurovou a měďnatou červenou podglazurovou malbou, vyráběly se i různé jiné typy s průhlednými glazurami a malbou pod glazuru. Do tvorby porcelánu včetně jeho dekorace vnikají vlivy Persie. Je zhotoven první porcelán pro císařský dvůr. Značení porcelánu bylo střeženo vládními úřady.

1368-1644 Dynastie Ming

(podle Caminhos da Porcelana)

Hongwu 1368-1398

Jianwen 1399-1402

Yongle 1403-1424

Hongxi 1425

Xuande (TSüAN -TE) 1426-1435

Zhengton 1436-1449

Jingtai 1450-1457

Tianshun 1457-1464

Chenghua 1465-1487

Hongzhii 1488-1505

Zhengde 1506-1521

Jiajing 1522-1566

Longqing 1567-1572

Wanli 1573-1619

Taichang 1620

Tianqi 1621-1627

Chongzen 1628-1644

1644-1911 Dynastie Qing

(podle Caminhos da Porcelana)

Shunzhi 1644-1661

Kangxi 1662-1722

Yongzeng 1723-1735

Qianlong 1736-1795

Jiaqing 1796-1820

Draoguang 1821-1850

Xianfeng 1851-1861

Tomgzi 1862-1873

Guangxu 1874-1908

Xuantong 1909-1911

Dynastie Ming – 1368 – 1644

Porcelán vyráběný v době dynastie Ming daleko předčil ostatní svou kvalitou, množstvím i v distribuci. Vynikající kvalita kaolínu, glazur a řemeslné mistrovství v Chingtechen je opravdu nesrovnatelné. Porcelánové zboží pro použití v císařském paláci zde bylo vyráběno více než 500 let. V době dynastie Ming bylo zboží pro císařskou potřebu vytvářeno nejzkušenějšími řemeslníky. Při výrobě používali kaolín nejvyšší kvality a pouze jeden nebo dva ze sta kusů byly nabídnuty císaři. Jemnost a křehkost tohoto elegantního zboží byla zachována do dnešní doby a je stále bezkonkurenční.

Císař Hsüan-tsung pokračoval na základě odkazu předků a vládl ve slávě a přepychu. Působil na trůně krátkou dobu 10 roků, v letech 1426 -1435 a během jeho vlády byli úředníci schopní, vláda byla spravedlivá, práva byla narovnána, obchody byly plné, lidé šťastní a zemi nesužovaly žádné katastrofy.

Dynastie Ming byla v rozkvětu 60 let, země vykazovala prosperitu a žila v míru. Císař byl znám jako nadšený patron umění a kultury. Když píšeme o porcelánu dynastie Ming, jedná se o zboží z období YUNG-LO, XUANDE A CHENGHUA, neboť tato období nejvíce vynikala. Mezi nimi je právě zboží XUANDE to nejkvalitnější a v největším množství.

Vedle imitací původních vzorů se objevila nová tvorba jako práce s podglazurovou modří, naglazurovou červení, podglazurová modř s naglazurovým emailem, rubínově červená glazura, podglazurová červená, kobaltová modř, všechny barvy v kvalitě, která nikdy v historii porcelánu nebyla lepší. Jádrem kolekce National Palace Museum v Taipei představuje 2000 ks XUANDE, takové množství nejkvalitnějšího porcelánu není nikde na světě. Na výstavě je prezentováno 202 ks výrobků z celkového množství těch nejlepších. (NPM Taipei, 1998, str. 5-6).

Dvě nejvýraznější období pro tvorbu porcelánu za dynastie Ming byla :

Dynastie Xuande (TSÜAN -TE)	1426 -1435
Dynastie Chenghua	1465 –1487

Ukázky vystavených exponátů publikovaných v katalogu výstavy. „Catalogue of the Special Exhibition of Selected Hsüan-te Imperial Porcelains of the Ming Dynasty.“

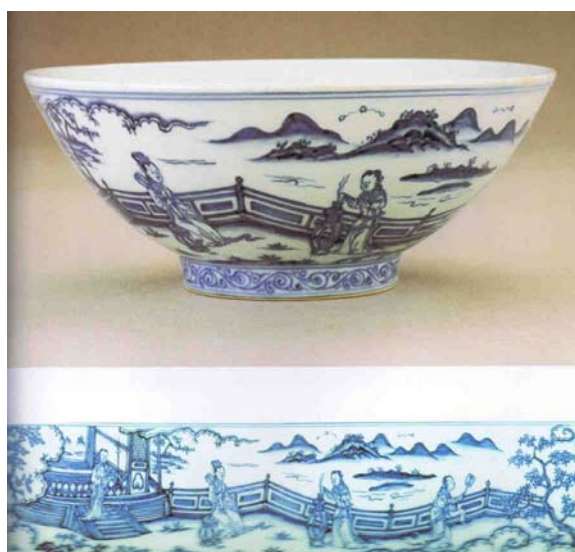
obr.228 Váza s malbou indického lotosu, str. 87

obr.229 Váza s malbou broskve, str. 121

obr.230 Miska s malbou vodních rostlin, str. 318.

obr.231 Miska s malbou zahrady, str.347.

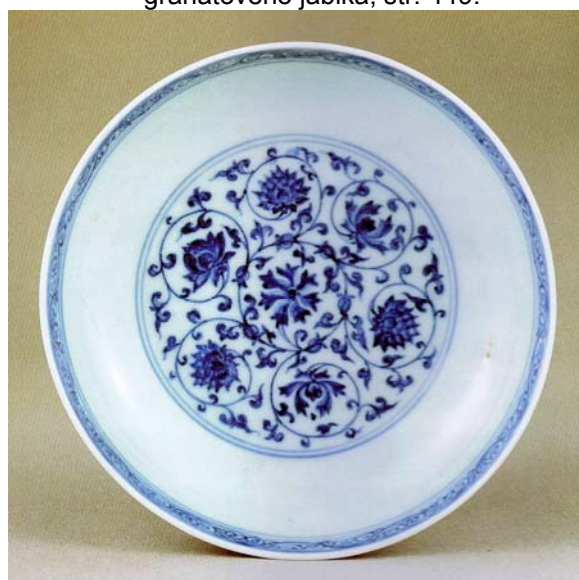
obr.232 Talíř s malbou lotosů, str. 414.

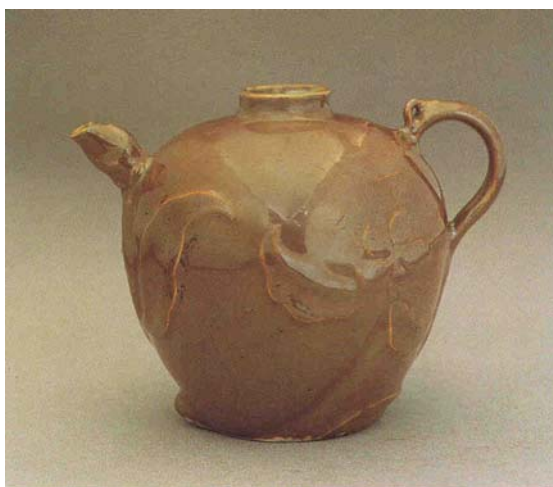
obr.233 Talíř s malbou květu granátového jablka, str. 449.

obr. 234 Talíř s malbou květu ibišku, str. 425.

obr. 235 Talíř s malbou lotosu, str. 427.

obr.236 Konvice ve tvaru broskve, mocca barva, str. 117.

Chenghua porcelán

Dynastie Chenghua 1465-1487

Ukázky tvarů a dekorací porcelánových nádob uveřejněných v katalogu

The emperor's lost treasure, 2003, Remnants of unrecorded Chenghua porcelain.

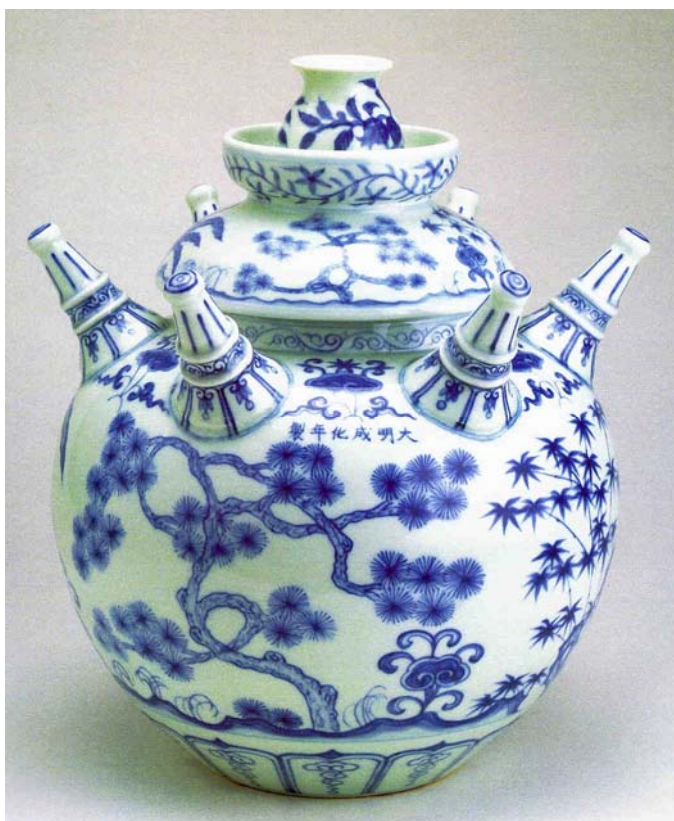
V katalogu jsou nádoby uvedeny jako obrázky č. 1, 2, 4, 61, 69, 98, 107, 110

obr. 237 Dvě dózy s víkem malované lotosy a ovíjivými úponky rostlin, katalog Chenghua, obr. 61.

obr. 238 Váza s malbou vodních rostlin a ptáků, katalog Chenghua, obr. 2.

obr. 239 Nádoba dekorovaná zobrazením borovice a bambusu
katalog Chenghua, obr. 110.

obr. 240 Nízká baňatá nádoba s malbou květů pivoňky,
katalog Chenghua, obr. 69.

obr. 241 Konvička dekorovaná větvíčkou křovité pivoňky, katalog Chenghua, obr. 98.

obr. 242 Malá nádoba s víkem ve tvaru lotosového květu, výjimečně v období Chenghua, katalog, obr.1.

obr. 243 Miska na sladkosti s víčkem, formalizovaná florální dekorace, katalog Chenghua, obr. 107.

obr. 244 Dvě misky dekorované rostlinami na skále a hmyzem, první s modrou barvou pod glazurou, druhá barevná, katalog Chenghua, obr. 4.

Dynastie Qing 1644 - 1911

Vládci dynastie Qing zachovali ve velké míře starou státní strukturu. Všechny vysoké úřady byly obsazeny dvojmo, Číňanem a Manžuem. Využívali vědeckých a technických vědomostí jezuitů, kteří měli přístup k císařskému dvoru. V období Qing rozkvétala věda a kultura. Řada čínských učenců působila na císařském dvoře a vytvořila mnoho encyklopedií a lexikonů. Umění se podřizovalo vkusu dvora a využívalo se i v řemeslné výrobě. Císařské dílny na porcelán se zprvu podřizovaly vládcům - začaly napodobovat porcelán doby Ming a Sung. Po roce 1682 se výroba, díky schopnému vedení manufaktury, dostává do prvotřídní jakosti s dokonalou glazurou a s nejrůznějším barevným provedením. Vytříbená technika vyžadovala uplatnění přísné kontroly jednotlivých úkonů, vysokou organizaci a dělbu práce, která však nepřispěla k umělecké hodnotě výrobků. Malíři měli vyčleněný jenom určitý okruh své práce, která byla specializována na konkrétní motivy. Tak jejich technická virtuozita vedla až k absolutní dokonalosti ve srovnání všech dob tvorby porcelánu v Číně. V tom období došlo ke zvláštní shodě umění v Evropě a Číně. Evropské rokoko a záliba Číny v pokroucených a bizarních tvarech si byly v leccems podobné.

Ukázky tvarů a květinových dekorací nádob na květiny, květináčů a váz období dynastie Qing uveřejněných v katalogu Caminhos da Porcelana, kolektiv autorů, Lisabon 1998.

obr. 246 Květináč, 1720, Qing, vystaveno v Lisabonu.

obr. 246 Květináče, 1790, Qing, vystaveno v Lisabonu.

obr. 247 Velké nádoby, 1690, Qing, vystaveno v Lisabonu

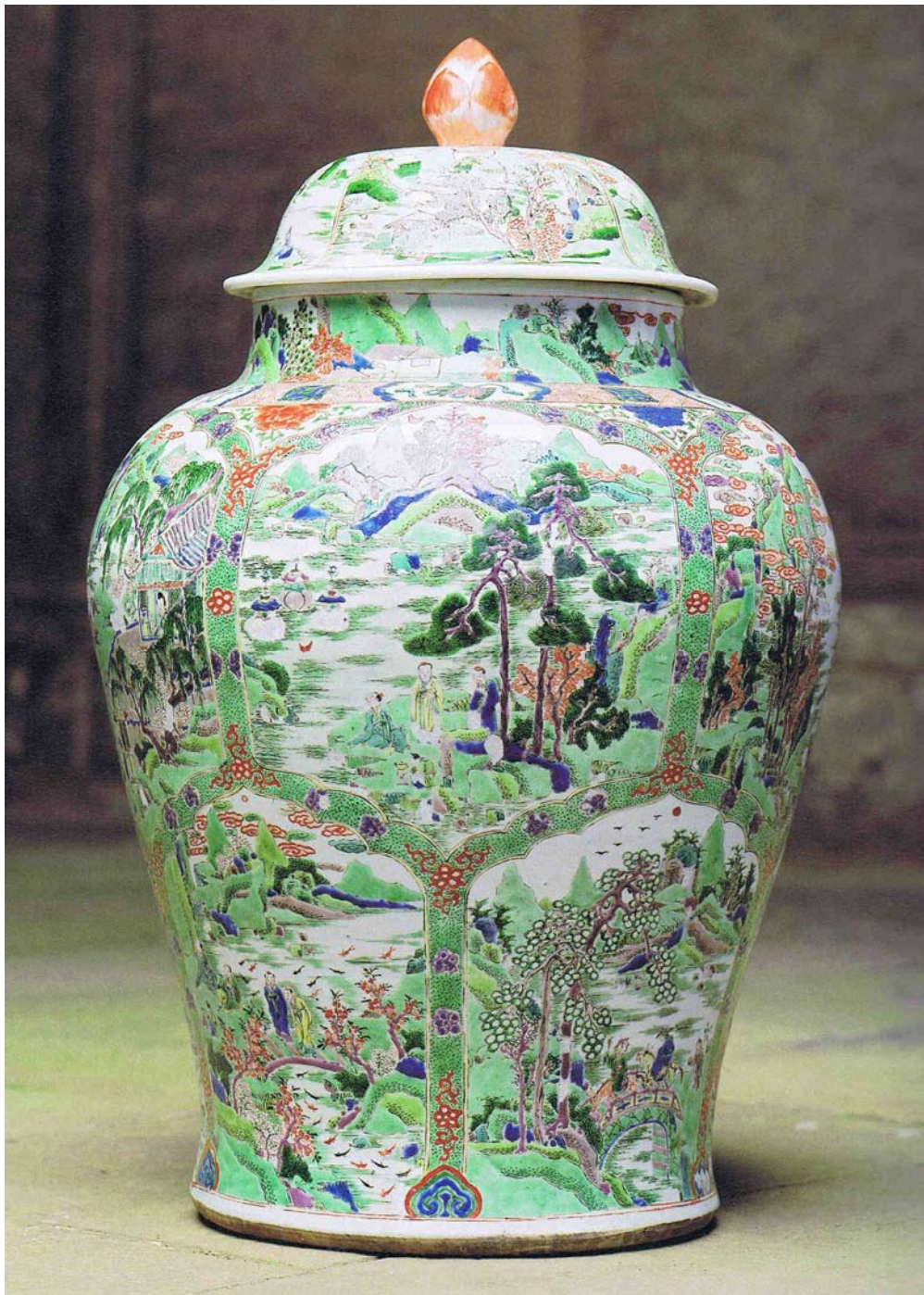

obr. 248 Květináč s podnosem, 1820, Qing, vystaveno v Lisabonu.

obr. 249 Květináč, 1770, Qing, vystaveno v Lisabonu.

Ukázky tvarů a květinových dekorací čínských porcelánových nádob uveřejněných v katalogu The Dresden Porcelain Collection, China-Japan-Meissen na str. 24 a 58, který sestavil pro Staatliche Kunstsammlungen Dresden kolektiv autorů Ulrich Pietch, Anette Loesch a Eva Stöber v roce 2006 .

obr. 250 Nádob s víkem, dynastie Qing, 1700
charakteristický obraz se zeleným jablkem, krajina s borovicí, Pietsch, str. 58.

obr. 251 Lampa dekorovaná obrazem s výjevy ze zahrady, Qing, 1720. Pietsch, str. 24.

Příloha č. 2

Nejčastěji malované květiny ve státní porcelánové manufaktuře Míšeň

Pro kapitolu 3.3.2.1.1 „Evropská květinová malba“
obr. 252-275

Vybrané květiny malované na porcelán jsou představeny bez ohledu na specifické ztvárnění. Zaměření je na spektrum botanických druhů. (Sonntag, 1999, str. 21-112).

obr. 252 Mohn, vlčí mák, str.94.

obr. 253 Rittersporn, ostrožka, str.50.

obr. 254 Tulpe, tulipán, str. 67.

Obr. 255 Kornblume, chrpa, str. 82.

obr. 256 Hyazinthe, hyacint, str. 28.

obr. 257 Adonisröschen, str.112.

obr. 258 Akelei, orlíček, str. 25.

obr. 259

Nejčastěji malované květiny:

Adonisröschen	hlaváček	Adonis
Akelei	orlíček	Aquilegia
Anemone	sasanka	Anemone
Distel	pcháč	Silibum
Enzian	hořec	Gentiana
Fuchsie	fuksie	Fuchsie
Glockenblume	zvonek	Campanula
Herbstzeitlose	ocún	Colchicum
Hortensie	hortenzie	Hydrangea
Hyazinthe	hyacint	Hyacint
Schwertlilie	kosatec	Iris
Chrysantheme	chryzantéma	Chrysanthema
Jelängerjelier	zimolez kozí list	Lonicera
Kamelie	kamélie	Camellia
Kaiserkrone	řebčík	Fritillaria
Kornblume	chrpa	Centaurea
Krokus	krokus	Crocus
Lilie	lilie	Lilium
Maiglöckchen	konvalinka	Convallaria
Mohn	vlčí mák	Papaver
Narzisse	narcis	Narcisus
Nelke	karafiát	Dianthus
Phingstrose	pivoňka	Paeonia
Ranunkel	pryskyřník	Ranunculus
Rittersporn	ostrožka	Delphinium
Rose	růže	Rosa
Stiefmütterchen	maceška	Viola
Tulpe	tulipán	Tulipa
Veilchen	fialka	Viola
Vergißmeinnicht	pomněnka	Myosotis

obr. 260

Květiny nejčastěji zobrazované na porcelánu:

Symbolika květin, legendy, mýty a báje. (Sonntag, Die Sprache der Blumen. Meissener porzellan, 1999).

Orlíček

Je typickou lesní květinou. Své jméno dostala proto, že jejích pět lusků je podobných orlím drápům. Latinský název „aquilegia“ je složen z „aqua“ (voda) a „legere“ (zachytit). Pět trychtýřovitých korunních lístků, v nichž dešťové kapky snadno ulpí, může dát podnět k tomuto výkladu. V křesťanské symbolice znamená orlíček svatého Ducha. Tři květy ukazují na trojjedinost Boží, sedm květů odkazovalo na sedm podob svatého Ducha.

Lilie

Zlatá lilie na modrém podkladě byla heraldickým symbolem francouzských králů. Expertizy staré cca 5000 let vzpomínají perské město Susa, jehož jméno bylo odvozeno od polí lilií, které je obklopovaly. Dívčí jméno Zuzana pochází z hebrejštiny a znamená rovněž „lilie“. Ve starém Řecku se lilie objevila ve spojení s bohyní Herou jako strážkyně čistoty a morálky. V sakrálním umění najdeme lilii jako atribut panny Marie a symbol její čistoty.

Karafiát

Byl známý v antické době jako „Dianthus“. Ovidius vypráví, jak se bohyně Diana vrátila mrzutá a nespokojená z lovu, když ani kus zvěře neskolila. Doma na cestě potkala mladého pastýře, jak hrál na svou flétnu. Obvinila ho, že zvěř zaplašil, a pohrozila strašným trestem. Marně bránil svou nevinu. Ve slepém vzteku sáhla bohyně na nešťastníka a vyrvala mu oči. Brzy však projevila lítost a přála si svůj skutek odčinit. Prosila o pomoc boha Dia a ten nechal vzejít z pastýřových očí dva karafiáty na znamení jejich původního obrazu.

Vičí mák

Mák se uplatnil v antickém Řecku jako symbol země a její nevyčerpatelné plodnosti. Rostlina byla zasvěcena bohyni Heře. Makovice atributem Hypnose a jeho syna Morphea, bohů snů s jejich doprovodem plným fantazie. Byla ale také symbolem smrti jako sestry spánku. Červená barva květu máku připomíná také oheň.

Kosatec

Díky barevnosti květů připomínající duhu získala rostlina v antickém Řecku jméno bohyně Iris. Rychlonohá na zlatých křídlech letící Iris doprovázela duše zemřelých dívek a žen. Jako posel bohů šířila Iris také mnohé novinky, takže barevná škála květů měla podobenství také k výřečnosti. Anakreón použil iris v jedné básni jako symbol bolesti z odmítnuté lásky. Hippokrates znal kořen irisu jako účinný lék, později se různé druhy využívaly při výrobě kosmetiky.

Narcis

Z oplodněného klína nejkrásnějších nymf přišlo na svět dítě, již tehdy počaté z lásky a Narcis zvané. V půvabného jinocha vyrostlo a krásná nymfa Echo se do něj zamilovala, ale on se jí vysmíval. Jeho arogance byla bohy potrestána, Narcis se zamiloval do svého vlastního obrazu v zrcadle. Jméno narcis pochází zcela nepoeticky z řeckého „narkao“. Domov narcisu je u Středozevního moře, především v jižní Francii a na Iberském poloostrově.

Maceška

O původu se vypráví antická sága: jednou bůh Jupiter vystoupal na Olymp a aby zůstal nepoznán, vzal na sebe podobu pastýře a vedl malé bílé jehně. Následoval do chrámu dav lidí vedený jeho ženou Juno. V chrámu spatřil nádhernou kněžku a divoce se do ní zamiloval. Slídil prozradil milostný vztah Juno a Jupiter, aby ochránil svou milou před hněvem manželky, proměnil ji v krávu a macešku jí vybral jako potravu. V křesťanské symbolice vyjadřuje maceška trojjedinost Boží.

Tulipán

V roce 1554 přivezl vyslanec císaře Ferdinanda I. z Konstantinopole na vídeňský dvůr několik cibulí tulipánů spolu s narcisy a hyacinty. Brzy se tulipán stal módní květinou a symbolem společenského postavení. Tulipány byly vybírány jako vzor pro květinová zátiší proslulými malíři. Nejznámějším mistrem tohoto žánru se stal Jan Brueghel starší.

Růže

V antickém Řecku byla růže symbolem lásky a krásy, ale také výrazem ladnosti pohybu a čisté radosti ze života. V křesťanství byla růže přiřazena k panně Marii. V mnoha písních byla Maria opěvována jako „růže bez trní“. Růže a lilie se vzájemně propojily v mariánském kultu. Zatímco lilie symbolizovala nebeskou čistotu Marie, růže zobrazovala její půvab a shovívavost. Na obrazech byla Marie často představována s růžovými listy nebo v růžové zahradě. Ve středověké architektuře se růže objevila jako osmi nebo desetidílná okenní rozeta v gotických dómeh. Kamennou růží na kříži bylo naznačeno, že teprve život na věčnosti se ukáže v nejvyšší kráse.

Pomněnka

V jedné antické historice se říká: Lykas a Egle byli nejkrásnějším párem na světě, jejich láska a věrnost byla všeobecně známa. Když jednou Lykas musel nastoupit dlouhou cestu, při loučení spadly slzy Egle na zem a z nich vyrostly malé kvítky v barvě jejích očí. Lykas porozuměl tomuto poselství, které praví: nezapomeň na mě. V lidových písních je pomněnka květinou útěchy milujících. V období romantismu hrála její modrá barva rovněž důležitou roli.

Pcháč

V antickém Řecku platil bodlák za symbol věrnosti milujících. Plinius vypráví, že lodyha bodláku byla žádanou zeleninou. V Orientu se bodlák představuje v různých literárních podobenstvích, například jako odměna za pohostinnost stvořená od Alláha. Mariánský kult zná „Mariin bodlák“. Ve Skotsku je bodlák erbovním květem. Kořeny některých druhů jsou jedlé, vylisovaná šťáva čerstvých bylin je považována za léčebný prostředek a semínka dávají olej. Květní koruny byly sklizeny, předeny a tkány na sukno, tzv. „bodláčí“.

Hořec

Podle Pliniova podání získal druhově bohatý hořec své jméno od ilyrského krále Gentia, který údajně našel jeden druh „lutea“ a měl jej využívat jako lék. Ve středověku byla rostlina známa jako prostředek ranhojičů. K nejkrásnějším druhům patří hořec křížový (Gentiana cruciata) známý svými protilehlými listy do kříže.

Fialka

Její jméno se vyvinulo z latinského „via“ ve smyslu cesty, violka u cesty totiž svou vůni ukazovala poutníkům směr. V Persii se ujalo označení růže prorokova. Podle orientální legendy vzešla violka ze slz Adamových. V antickém Řecku byla violka symbolem každoročního probuzení země k životu. Původ květiny byl odvozován od bohů. Jednou Proserpina, dcera bohyně Ceres a boha Dia, přinášela pro Dia vonící violku, najednou bůh podsvětí Pluto se před ní objevil a zmocnil se jí.

Obrazy slavných malířů, které sloužily jako předlohy pro malíře porcelánu.
Ukázky z knihy Von Marina Heileyer, Die sprache der Blumen von Akelei bis
Zitrus – Květomluva od orlíčku po citrus, 2000, str. 20 – 86.

obr. 261 Jan Davids de Heem, Früchte – und Blumenkartusche mit Wienglas, 1651
Punica granatum, Citrus limon, granátové jablko a citron, str. 31.

obr. 262 Jan Davidsz de Heem, Blumenstrauß in einer Glasvase, 1640
Papaver rhoeas, Papaver somniferum – mák, str. 59.

obr. 263 Jan Frans van Dael, Das Grabmal der Julie, 1803/04
Passiflora coerulea – mučenka, str. 67.

Ukázky porcelánu z manufaktury a jejího muzea s galerií v Míšni, studijní cesta, 2010..

obr. 264 Nádoba - malované květy.

obr. 265 Váza - modelované květy.

obr. 266 Doza - dekor s krajinou.

obr. 267 Mísa - rostlinné motivy.

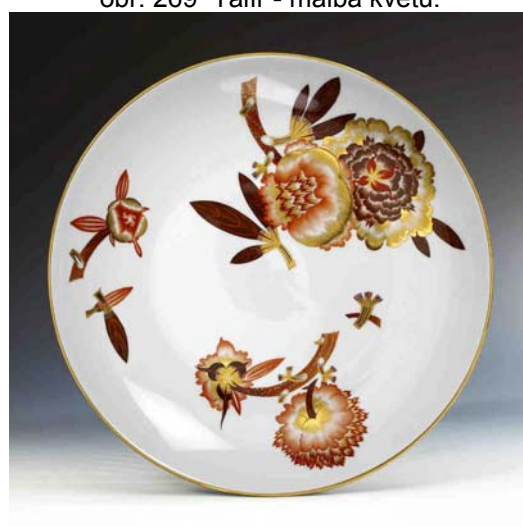
obr. 268 Talíř - malba květů.

obr. 269 Talíř - malba květů.

obr. 270 Talíř - zahrada.

obr. 271 Talíř - malba květů.

Obr. 272 Váza - malba květů.

obr. 273 Váza - malba květů.

Ukázky tvarů a květinových dekorací porcelánových nádob z vyrobených v manufaktuře v Míšni uveřejněných v katalogu The Dresden Porcelain Collection, China-Japan-Meissen, který sestavil pro Staatliche Kunstsammlungen Dresden kolektiv autorů Ulrich Pietch, Anette Loesch a Eva Stöber v roce 2006.

obr. 274 Porcelánová plastika centrální části chrámu, monumentální proporce sloupoví bohatě zdobené květy a pnoucími rostlinami, Johann Joachim Kändler, 1750
Pietsch, str. 127.

obr. 275 Část jídelního servisu „Green Watteau Service“ s plastickým dekorem, figurální malbou v zahradě, s úchyty ve tvaru větvíček a úponků, velmi oblíbená elegantní scéna, 1748, Pietsch, str. 131.

Příloha č. 3

Ukázky porcelánu z českých manufaktur

Pro kapitolu: 3.4.2 Historie porcelánu v Čechách
obr. 276-279

obr. 276 Horní Slavkov, 1830. Koflík s miskou
pozdně empírového tvaru na soklu s plastickými kapkami
a s převýšeným bohatě prořezávaným členitým uchem.
Na koflíku umístěny dvě miniaturisticky provedené ideální krajinomalby.
V zrcadle mísky je uplatněna rovněž krajinomalba,
přesahující v obdélném orámování až na prapor.

obr. 277 Dalovice, 1855 – 1860

Monumentální dekorativní nástavcová váza barokizujícího tvaru.

Z výdutě těla vybíhají dvě plasticky provedená ucha ukončená na obou stranách akantovým listem. Široké hrdlo přechází ve výrazně členitý čtyřlaločný okraj shodného typu, s reliéfními barokizujícími ornamenty a vystupujícími kartušemi.

Z jedné strany vázy použita pestrobarevná květinová kompozice a z druhé strany zátiší sestavené z vinných hroznů, broskví, jahod a oříšků. Výška 50 cm.

obr. 278 Kysibl, kolem 1830 - 1840

Koflík s miskou pozdně empirového tvaru, sedící na hladké patce oddělené nožkou. Převýšené ucho bohatě plasticky tvarované. Hlavní výzdobné motivy ideální krajinomalby, provedené v hnědých odstínech, umístěny do dvou oválných medailonů. Na misce vynikají členité zlacené rozviliny a listy rostlin.

obr. 279 Locket, 1840 – 1850

Čtyřboká dóza s víkem orientalizujícího stylu, dekorovaná kobaltovou modří, zlacenými rozvilinami a pestrými skupinami květů. Úchytka víka je bohatě plasticky členěná. Výška 29 cm.

Příloha č. 4

Rodinné fotografie a ukázky porcelánu HAAS & CZJZEK

V kapitole 3.5.7

V kapitole 3.5.8

obr. 280-288

obr. 280 Hrob Terezie a Wenzela Haasových .

Hrob těsně u východní části vnější zdi kostela svatého Jiří v Horním Slavkově. Po roce 1945 byl hrob ponechán zcela bez údržby a v průběhu dalších let došlo k jeho poškození. Teprve po roce 1989 se toto pietní místo dočkalo obnovy. Vedení obnovené firmy Haas & Czjzek dalo rodinný hrob Haasů a také hrobku rodin Lippertů a Möhlingů důstojně opravit.

V roce 1935 baron *Evence Dieudonne Coppée III*, navštívil se svými dvěma dětmi Alžbětou a *Evencem Arnoldem IV*. baronku Olgu na Mostově a poté i barona Jiřího na Bítově.

obr. 281 Baronka Olga Haas s baronem Evencem Coppeé IV. při návštěvě zámku Mostovav roce 1935. (Soukromá sbírka).

obr. 282 Baron Georg Julius Haas s baronem Evencem Dieudonnem Coppeé III. a synem E.A.Coppée IV. při návštěvě hradu Bítova v roce 1935. (Soukromá sbírka).

Obr. 283 Váza Louisa Sophia
Replika, pestře malované kytice květů s matným zlacením. (Hejdová, Mergl, 2002).

obr. 284 Váza Louisa Sophia
Replika, motiv sv. Jana Nepomuckého. (Beran, 2001, str.304).

Ukázka dekorů s přírodní tematikou ny výrobcích v letech 1992 – 2010
(Archiv H&C, foto Nováková, 2010).

MADE IN CZECH REPUBLIC

Haas & Czizek
HANDMADE FINE PORCELAIN
SINCE 1792

obr. 285 Dózy

obr. 286 Talíře

obr. 287 Koflíky

Ukázka dekorace porcelánu pro odběratele v Itálii, převládají florální dekory v pestrých barvách, 2010.

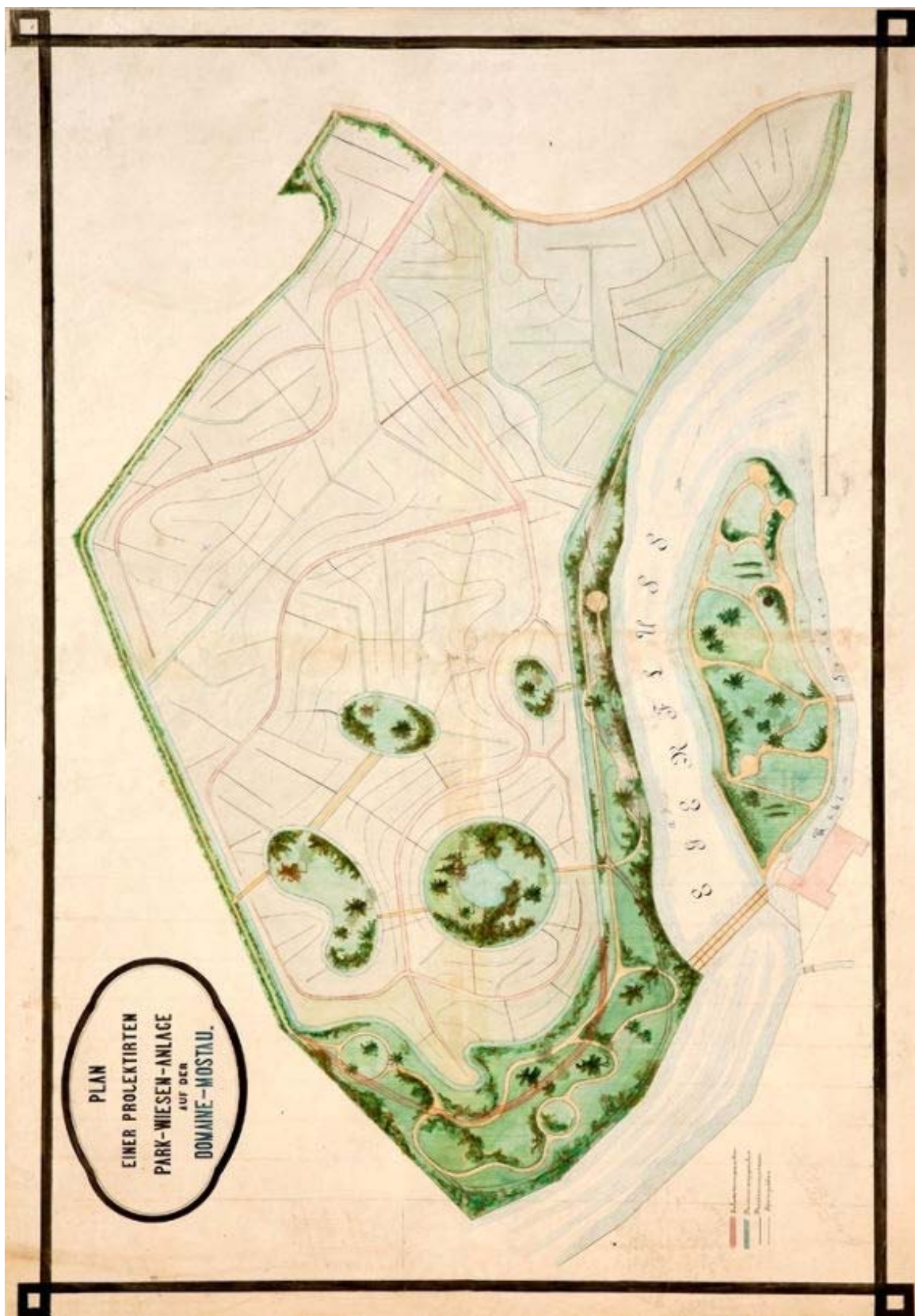

obr. 288 Talíře

Příloha č. 5 - Historické plány Mostov

Pro kapitolu: 5.1.1 Areál Mostov-historický vývoj

Obr. 289-291

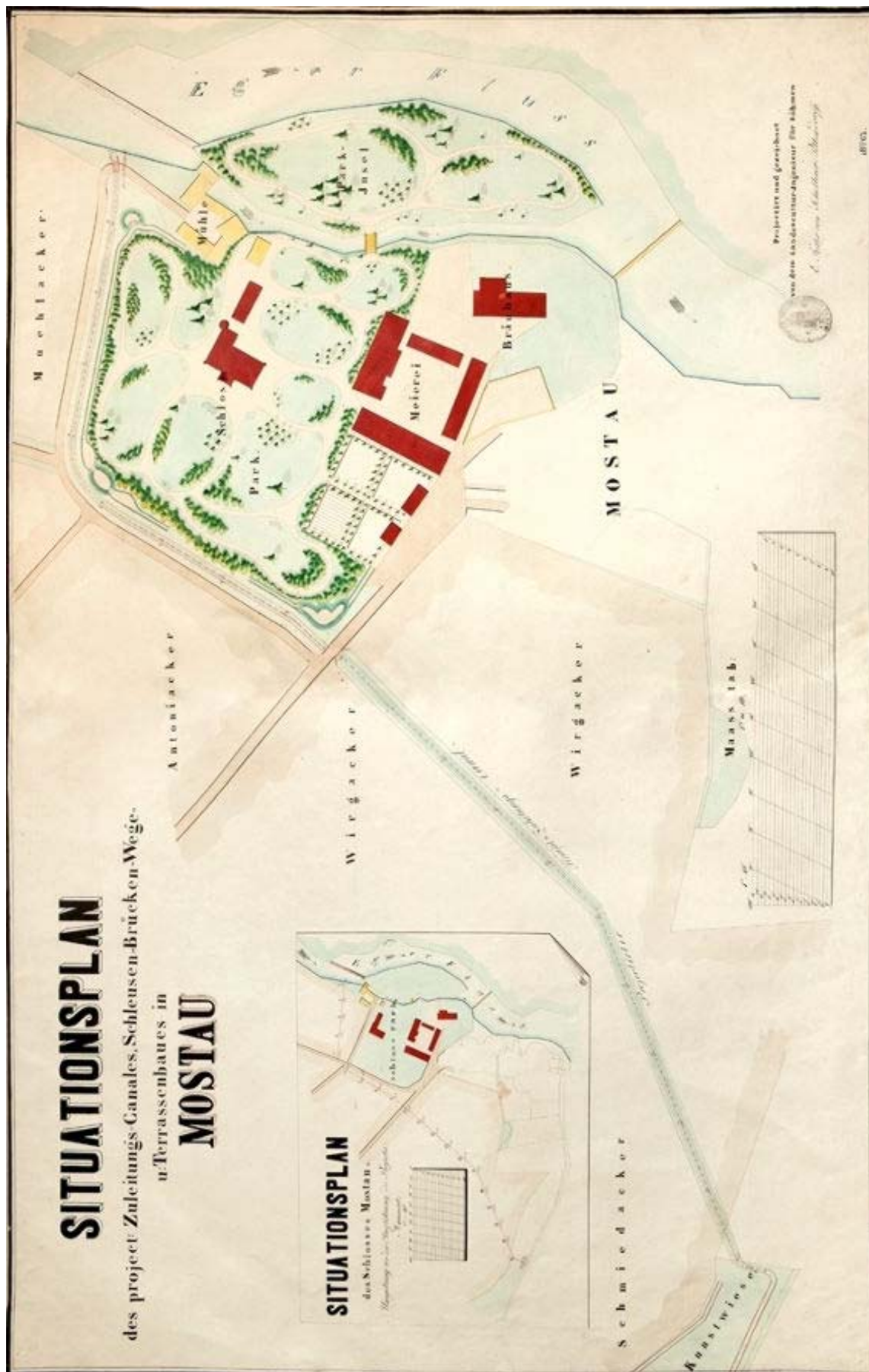

obr. 289 Mostov, 2.pol.19. století, meliorační plán na levém břehu Ohře.
(Soukromá sbírka).

DIZERTAČNÍ PRÁCE - ING.MILENA NOVÁKOVÁ - 2014

Téma - DIFERENCOVANÉ PRINCIPY OBNOVY PAMÁTEK ZAHRADNÍHO UMĚNÍ

Název - PORCELÁNOVÁ TVORBA A JEJÍ ODRAZ V ZAHRADNÍM UMĚNÍ

obr. 290 Mostov, 2. pol. 19. století před úpravami Emanuela Komerse – rok 1863.
(Soukromá sbírka).

Obr. 291 Mostov, 2. pol. 19. století, po úpravách Emanuela Komeser, rok 1886.
(Soukromá sbírka).

Příloha č. 6

Ukázky porcelánových plastik LPP 2008 - 2011

Pro kapitolu: 5.1.2.1

Letní porcelánová plastika Mostov

Obr. 292-321

obr. 292 Jana Bébarová, Prostor v prostoru.

obr. 293 Jana Bébarová, Prostor v prostoru.

obr. 294 Jana Bébarová, Prostor v prostoru.

obr. 295 Jana Bébarová, Prostor v prostoru.

obr. 296 Jana Bébarová, Prostor v prostoru.

obr. 297 Jana Bébarová, Prostor v prostoru.

obr. 298 Jana Bébarová, Prostor v prostoru.

obr. 299 Jana Bébarová, Prostor v prostoru.

obr. 300 Jana Bébarová, Prostor v prostoru, léto.

obr. 301 Jana Bébarová, Prostor v prostoru, zima.

obr. 302 Jana Bébarová, Prostor v prostoru.

obr. 303 Alena Burešová, Nevěsta dcera.

obr. 304 Daša Vančurová, Stěhování - porcelánoví ptáci.

obr. 305 Julie Šišková, Vodopád.

obr. 306 Julie Šišková, porcelánový vodopád zavěšený na javoru .

obr. 307 Julie Šišková, Vázy.

obr. 308 Martin Přibík, Hry – piknik v trávě.

obr. 309 Kateřina Jiroutová, Krmítka.

obr. 310 Kateřina Jiroutová, Morčata.

obr. 311 Naděžda Potůčková, SOS Český porcelán.

obr. 312 Pavla Naďová, Gymnastky.

obr. 313 Pavel Knapek, Schránka I.

obr. 314 Pavel Knapek, Schránka II.

obr. 315 Pavel Knapek, Porcelánový roub na borovici.

obr. 316 Otto Bébar, Hnízdo.

obr. 317 Radka Linhartová, Mísa na ovoce.

obr. 318 Studio Qubus – Maxim Velčovský, Váza holínka.

obr. 319 Studio Qubus – Maxim Velčovský, Jakub Berdych, Modelová variace v zimní zahradě Mostova s dekorací na porcelánu z produkce H&C.

obr. 320 Michal Špora, Váza –strom.

obr. 321 Michal Špora, Váza - kmen II.

obr..321 Rekapitulace LPP 2008-2011

Dosud na Mostově vystavovali svá porcelánová originální díla:

Vlasta Andršová, Ondřej Batoušek, Jana Bébarová, Otto Bébar, Jakub Berdych, Tereza Bezděkovská, Alena Burešová, Lucie Fulíková, Michaela Henčlová, Vendi Hůrka, Eliška Hýbnerová, Pavel Jarkovský, Kateřina Jiroutová, Monika Kalinová, Pavel Knapek, Jiří Kožíšek, Radka Linhartová, David Medek, Denisa Mikulíková, Pavla Nadřová, Eva Pelechová, Naděžda Potůčková, Martin Přibík, Julie Šišková, Jiří Špís, Michal Špora, Ladislav Švarc, Antonín Tomášek, Tereza Tutáková, Daša Vančurová, Maxim Velčovský, Jana Zahradková.

Na fotodokumentaci LPP v zámeckém areálu Mostov se podílel Ing. Josef Hoffmann, studio NGI Kynšperk nad Ohří, který byl zároveň autorem leteckých snímků Mostova, /www.ngi.cz/, viz kap.5.1.1.1

Autorkou výstav LPP, katalogů a části fotodokumentace byla Ing. Milena Nováková. Kromě katalogů byly veškeré informace publikovány v impaktovaném časopisu Keramický zpravodaj, referátový časopis pro silikátový průmysl, vydavatel Silikátový svaz, Praha. ISSN 1210-2